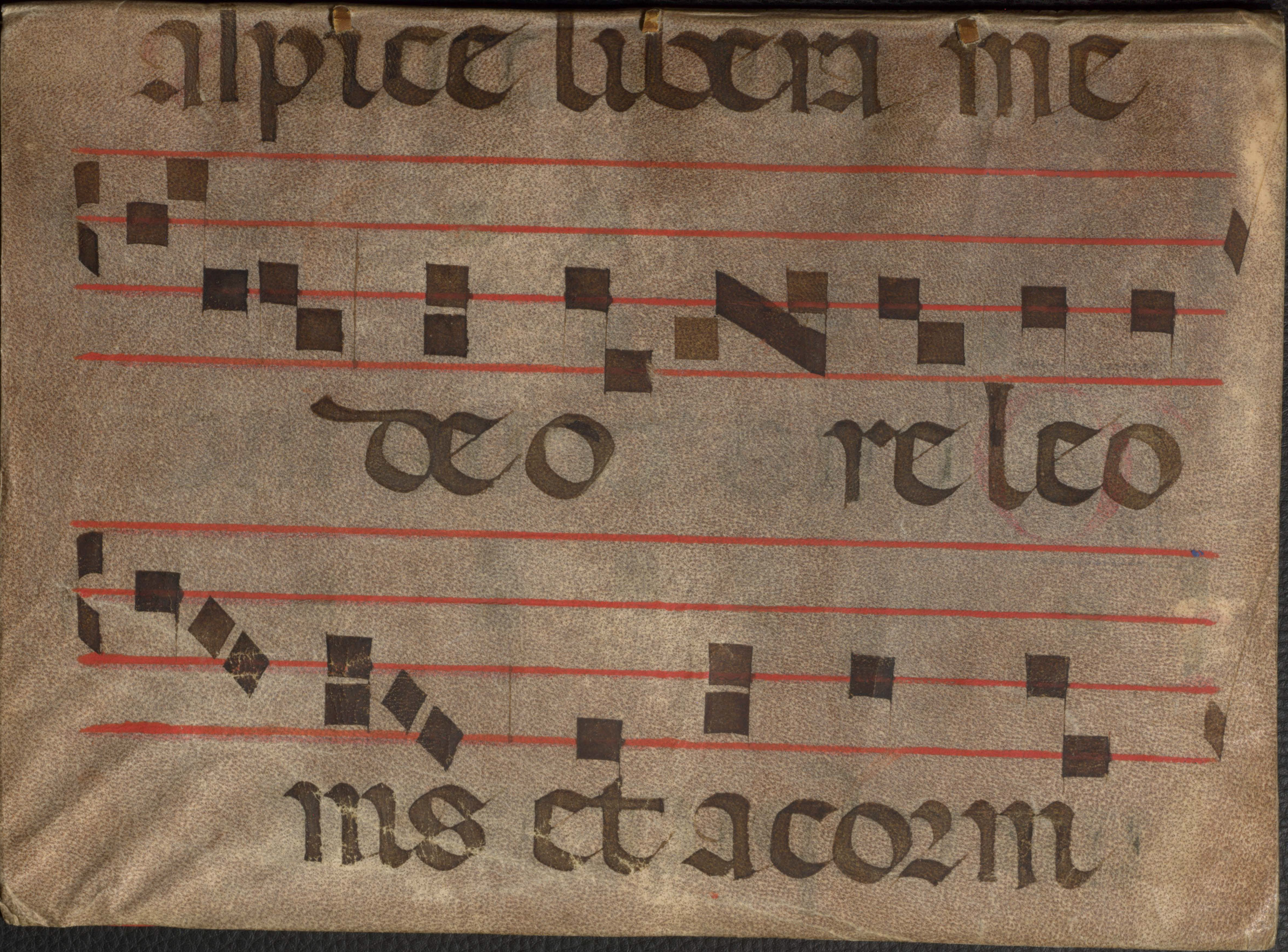

alpice libera me
deo releo
nis et acorm

AVICENNA.

475. Expositio Gentilis de Fulgineo in secundum librum Canonis Avicennae. [Antonius Carcanus, for] Hieronymus de Durantibus. Pavia. [*c.* 1488.]

Sm. folio; sigs. a–f[6]; 36 leaves (two blank); 2 cols.; 49, 50 lines; gothic characters; {Pavia, press ii, type 4}; no foliation; few capital spaces.

1; [blank.] 2[a], col. 1; Incipit scriptū Clarissimi doctoris gē||tilis de fulgineo sup. 2°. cañ. Aui. || 35[b], col. 2 [Colophon]; Laus deo. || Explicit subtile scriptum Gentilis de || Fulgineo super secundo cañ. Auicene. dili||gēter emēdatum . ꝛ impressum impensa Ie||ronimi de durantibus. || 36; [blank.]

Hain *7561. Proctor 7059. B. M. Hain wrongly gives 47 leaves.

The Walters catal. (no. 7377) dates this volume as approximately 1488.

Few MS. additions in margins.

Bd. in fragment of a large vellum MS. service-book with musical notation.

Padua ca. 1478

Incipit scriptū Clarissimi doctoris gē
tilis de fulgineo sup̱.2°.cañ.Aui.

·Capl'm pᵐ.

Cognitione v̄tutū medicīa
rum ⁊ ciboꝝ·existit sani
tatis ꝑmanētia in sano.et
ipsius reductio sup̱ infir
mū.Ista ꝓpositio colligi
tur ex dictis albuguefit
sin p̄ncipio sui libri ī medicina in qua ꝓpo
sitione atētius nos inuitat ad studiū ⁊ sci
entiā secundi libri Aui.⁊ alioꝝ libroꝝ qui
sunt de simplicib⁹ medicinis cū.n.opus
medici sit sanitatis ꝑmanētia ī sano ⁊ ipsi⁹
reductio ī egro.hoc fieri nō pōt siñ debi
tis instrumētis que sunt cibi ⁊ medicine.⁊
cū eis nō pōt fieri nisi cognoscāt̄.vtēt̄ eniꝫ
materyſ auxilioꝝ recte ille qui v̄tutes eaꝝ
cognoscit ut dicit Gal'.ītegni ꝯuenit ergo
medicū ꝯſuatorē ⁊ curatorē medicinaꝝ si
pliciū ⁊ ciboꝝ habere sciētiā.⁊ hāc tradit
liber iste secūdus.ex quib⁹ aparet qđ sit
subiectū in libro hoc q2 medicie simplices
⁊ cibi uel corp⁹ humanū secūduꝫ ꝙ ē ꝑmu
tabile ab istis.Causa formalis ē mod⁹ ꝓce
dēdi quē seruat qui aliquādo ē demōstra
tiuus ꝓprie al'n et uelut pl'imū narratiuus
Causa efficiēs fuit Aui.⁊ c̄ causa finalis iā
aparet libri titulus ⁊ alia sunt nota. Pro
cedit autē sic primo p̄mitit quedā que sūt
sicut prohemiū secūdo exeqt̄ ibi secūda.
Iam declarauim⁹ p̄mitit autē p̄mo ordi
nē ⁊ ītentionē huius libri secūdo diuisio
nē libri secūda ibi et nos.Hic querit̄ p̄mo
quare post p̄mū cañ ī quo ē sciētia p̄ncipio
rū vl'ium ponit̄ secūdus qui ē sciētia de si
plicib⁹ medicinis.Dicēdū ꝙ notitia īstru
mētoꝝ debet p̄sciri ante notitiā finis.cuꝫ
īstrumēta ī finē ordinent̄ ē eiꝫ fistula ꝓpter
fistulatorē.nō autē fistulator ꝑꝑ fistulam
ut Ar.de ꝑtibus aialiū.4.⁊ secundū hoc
sciētia de compositis medicinis p̄cederet
ēt sciētias egritudinis scilicet curationis
illaꝝ.Sed q2 medicie simplices sunt tales
a natura eaꝝ notitia p̄cedit. Cōposite ue
ro sūt tales ꝑ artē.ars autē necessitat̄ ad cō
positionē illaꝝ cū uidet egritudinū curas
uarias ꝑ simplicia facere nō posse ⁊ uariat
eaꝝ ꝯpositionē ꝭ uarietatē īdicationū cu
re.et ideo sciētia medicinaꝝ cōpositaꝝ ut
purimū ultimo ponit̄ ⁊ sequit̄ sciētiaꝫ cu
ratiuā ut dixit Gal'.tertio de īgenio. Cuꝫ
autē consideraueris īuenies quod scientia
medicinaꝝ simpliciū nō ē ꝑfecta nisi post
sciētiaꝫ egritudinuꝫ.⁊ mōi curationis eaꝝ
nō eiꝫ certe sciū ꝙ piꝑ ꝯfert egritudinibus
frigidis stomaci nisi sciat̄ que ē egritudo
stomaci frigida ⁊ ꝑs egra.⁊ iō ꝑ iterata stu
dia ꝯplent̄ sciētie.Et aparet ex dictis qđ
notitia v̄tutū medicinaꝝ simpliciū ē theo
rica ab ea ꝑte qua ē notitia īstrumēti a nā
ꝓducti.In q̄tū uero ī capl'is de simplici
bus tradit̄ sciētia modi operādi ī tm̄ est
notitia pratica.⁊ secūdū hoc ē difficile seꝑ
are theoricū a pratico ꝑ libros.Sed medi
cinaꝝ ꝯpositaꝝ cū arte ꝓducant̄ ē sciētia
pratica vñ ī ꝑte pratica ponunt̄ libri qui
dñt̄ ātidotariū ut Aliab.fecit.Etiā aparet
ꝙ iste liber licet dicat̄ de simplicib⁹ medi
cinis ē tñ ēt de cibis.sꝫ pl'ima ē de medici
nis simplicib⁹ licet de ꝯpositis ꝑue ꝯposi
tionis alñ loquat̄. Secūdo q̄rit̄ cū Auī.
fecit hunc librū de medicinis quare non
fecit librū de dieta et cirugia.Dicēdum ꝙ
si uoluisset potuisset ut Azaram⁹.uel di
cendū q2 dieta ul' cañ dietādi ponunt̄ ge
neral'r p̄mo cañ fen.4.⁊ specialiter ī capi
tulis specialib⁹ ꝭ unāquāqꝫ egritudinē
sed dieta.i.sciētia ciboꝝ ul' potuū ponit̄ ī
secūdo hic. Cirugia.ēt primi cañ.oꝑatiui
circa apostemata ⁊ sol'oeꝫ ꝯtinuitatis po
nūt̄ ī libro.4.sꝫ cirugia.i.sciētia īstrumēto
rū ē ꝑua.licet ī ea uanagloriatus fuerit aza
ramus.⁊ in capl'is ī quib⁹ īstrumētis indi
gem⁹ Aui.ista noīat ul' notificat.Conside
rādū ꝙ medicina sumit̄ ꝓ sciētia ī intelec
tu.⁊ ītellexit hoc cuꝫ dixit de medicina
specificauimus.et sumit̄ pro rebus extra
quas uocamus medicinas ⁊ si sint cibi.et
hoc cū dixit de medicinis singularib⁹.iā
secundū datā diuisionē prosegt̄ ⁊ p̄mo po
nit cañ.vl'es ad sciēdum ꝯplexiones et uir
tutes medicinaꝝ simpliciū.Secūdo ponit
sciētiā cuiusꝯque medicine simplicis.
Secunda iam significauimus pᵃ in duas
primo premitit notificationem complexi
onum ⁊ virtutum medicinaꝝ simplicium
et hec sciētia ē sicut radix.Secundo docet
cognosere uel vias cognoscēdi complexio
nes et virtutes medicinaꝝ eaꝝ.secūda ibi

Medicinarū prima ī.3.primo oꝫ aliud
intelligeř p ɔplexionē ī medicina cum dici
mus hec medicina ē calida.Secūdo qd est
ṽtus medicine. Tertio ponit diuersitatez
ɔplexionū.secūda ibi. Et p̄misimus.ter
tia ibi. Et ostēd mꝰ vl'z. Considerādū p̄
mo ꝙ ordo ɔueniēs fuit nā oportet p̄mo
scire quid ē ɔplexio ꝛ uirtus secūdo quō
ista cognoscāř.Considerādū secūdo ꝙ ꝭꝫ
dy.ut tolit a Galie.primo ꝛ tertio de com
plexionibꝰ.aliquid diciř tale.s.calidū ꝛ fri
gidū mł'tipliciter diciř p̄mo absolute ut
el'l'ta 2° ɔpōne ꝛ ꝧ uel ad itrinseca sicut in
quo illud caliditas vincit sup frigidū.di
ciř calidū ꝛ.eɔ°.uel ad extrinseca ꝛ hoc
dupliciter ul' via latitudinis sicut ɔpādo
extremuꝫ ad mediū. Dicimus quedā ani
malia respectu hois eē calida quedā frigi
da ꝛ hoc respectu medij generis ul' pl'onē
calidū ꝛ sortē frigidū respectu hois tem
perati.et hoc respectu medij specici et fit
hoc ī mēbris ꝛ hoc uel respectu diuerso
rū ꝛ hoc qꝛ vnū res vnū potest calefacere
et aliū īfrigidare et.2m.hoc nō poniř uni
us determinate ɔplexionis.uel respectu
vnius ut pip respectu hominis diciř cali
dū ex effectu qꝛ hominē calefacit.hoc er
go vult Aui.cū dicit et illud ē per ɔperati
onē ad corpora nostra. quasi dicat nō est
talis absolute ꝛc.Sed p effectū de hoc tñ
dicemꝰ ī questione de reductione medici
naꝝ ad actū. Sed plus ꝙ̄ comētator inte
gni tra.tertio aliř facit istā diuisionē.d.ꝙ
aliqd diciř calidū ꝛ sic ēt de alijs qualitati
bus dupliciter uel de p accidēs ut aqua
calida uel p naturā.s.actu ul' potētia. Si
actu uel absolute ꝛ sic ignis ē calidus uel
puicēs siue dñās.ī hoc diciř uel absolute
sic animal qócūque uel genus aīal dicitur
caliduꝫ.qꝛ in eo uincit ignis.uel respecti
ue.respectu medij generis ul' specici ꝛ sic
leo est calidus respectu hois ꝛ petꝛꝰ coli
cus respectu hois tēperati ē calidus ul' res
peetu ad quodcūqꝫ ɔtigens sicut petꝛꝰ ē
calidus respectu martini ul' frigidus res
pectu iohānis Si autē aliqd dicař tale pō
ꝧ ē dupliciř ɔ.n.potētia referař ad actū.di
citur aliquid calidū ī potentia relatum ad
illud quod ē cal'z actu absolute sic ē ignis
et secunduꝫ hoc omne quod faciliter in

ignem cōuertiř diciř caliduꝫ pō uel refer
tur ad illud quod est calidū ī actu perue
niens ꝛ tunc hoc ꝙ est calidū in pō respec
tu animalis quod ē calidū in actu peruin
cens uel est tale ī potētia passiua que trās
mutař in illud.et hoc modo cibus qui cō
uertibilis est in sanguinē equi diciř calidꝰ
respectu equi et qui ī sanguinē hois diciř
calidus respectu hois uel ē tale ī potētia
actiua que trāsmutat et sic medicina diciř
calida ꝗ tale facit aīal.ꝛ hoc uult hic Aui.
Et p̄misimus quia ṽtus sequiř complexi
onem p̄mo notificat quid complexio.2°.
quid virtus secunda ibi. Et quod cōple
xio.Considerādū quod mixta generaliter
sunt diuisa ī tria ī inanimata ut minera
lia ꝛc.uegetatiua ut plāte ꝛc.aīata anima
sensitiua ut animalia. Cōsiderandū secun
do quod notat complexionē ex duobꝰ.s.
ex parte p̄ncipioꝝ quesūt.iiij.ɔl'a ~~materia ꝛ~~
~~efficiēs causa tale agēs ab extra notificat~~ et
ex parte mōi consistendi ꝛ hꝰ uel secundū
equalitatē punctualem ꝛ hoc est īposibile
sed ad iustitiā et hoc idē ē quod diceret cō
plexio ē equalitas.Dubitař tertio quia iā
extractū est quod complexio ī medicinis
nō ē ista que ex el'l'tis resultat.sed dicitur
talis respectu nostri. dicendū ꝙ hic noti
ficat ɔplexionem ut preparat non ut agit
ut diciř comuniř.uel aliter quod comple
xio non dicitur complexio talis ex el'l'tis
sed ut respectu nostri. Et quod comple
xio.Notandū secundum dy.et omnes hic
per virtutes.intelligit specificas formas.
tunc addo quod istas specificas formas
notificat ex parte nature preparantis ꝛc.
ex parte causarum in se quia dicit quod ē
virtus et equalitas virtus qꝛ suple atrac
tiua ꝛce. qua fit atractio digestio et alie
operationes. Equalitas quia equalitate
quadam induciř ex parte modi in herendi
quia proprietas ē que terminař ad hanc
actionem uel passionez.secundo Notandū
quod per virtutes nō solum intelligere
possumus specificas formas sed quasi uir
tutes preter ca.fri.sic.ꝛ hu.sicut uirtus
maťatia apitiā de quibus in capitulo quaꝝ
to infra Tertio considerandū quod dy.
ut ex capitulo de complexionibus et ex
capitulo de eo quod comedit et bibitur

In medicinis duplex ē uirtus q₃ duplex
nā una ellemētaris que ē ex qualitatibus
ellemētoꝝ ut ꝯ° ꝛ uirtus maturatiua et
resolutiua ꝛce. Alia natura supra elemēta
re₃ que ē forma mixti que difert a natura
elemētorū. Et ostendimꝰ. primo ponit unā
disionē secūdo aliā. Secūda ibi. Et scias
ꝑma i. 2. primo ꝑmitit secūdo declarat 2ᵃ.
ibi ꝛ ostēdimus ꝑmo quid intelligit ꝑ eq̄l
le secundo quid nō intelligit. secunda ibi
Nos tn̄. Considerādū quod accipimus ꝙ
medicina tēperata ē illa que ad actū reduc
ta nō agit ꝛce. Considerādū secūdo secūdū
dy. quod accipimꝰ modū reductionis me
dicine ad actū q₃ a calore nostro q₃ ens in
potētia nō agit ꝛce. quia oīs actio fit medi
āte calore īnato cū sit organū aīe et ideo li
cet patiat̄ medicina q₃ tn̄ ē iat̄ ad informa
re. nos tamē. Considerādū tn̄ quod dinus
dicit q̄ res quedā sunt tales i actu ut hō
et mēbra quedā i potētia ut medicine et ī
utrisque ē equalle ꝛ i equalle. iō medicina
dicit̄ tēperata aliter quā homo. quia hō
actu medicina uero pō et ideo nō dicitur
cal'ā q₃ cal'a i latitudine caliditatis nec tē
perata q₃ ad int̄ tēperamētū sed dicit̄ cali
da q₃ calorē efficit et dicit̄ temperata ut
coseruat tēperata. Considerādū tn̄ quod
medicina potest ꝯperari ad hoīe₃ secūdu₃
complexionē quam habet in se q₃ hō est
medium et iō quelib₃ distēperata. Et scias
primo ꝑmitit. secūdo determinat. secunda
ibi complexio ita q₃. Considerādu₃ secun
du₃ dy. quod isti sūt modi ꝛ nō spēs. Con
siderādū. 2°. 2ᵐ. dy. quod li. prima dicit̄
dupliciter ꝑmo idest naturalis. et ly. 2ᵃ. i.
accidētaliter ut aqua calefacta. 2°. ꝑma
idest ex ꝑmis pricipys. secūda autē. Pri
ma complexio ex cōplexionatis ut tyriaca
hic ꝛ ce. ꝯpl'o. primo primū secūdo secūdū
secūda ibi ꝛ complexio. Considerādum
dixit ꝑma ab el'ltis. tn̄ quedam ꝑmo ꝛ in
mediate. et ꝯ°. secūda ꝑmo notificat secun
do subdidit secūda ibi ꝛ hec quidē. Con
siderādū quod sicut ex elemētis fit ꝯple
xio ita ex mixtis ꝛ sic ut duplex ē ꝯplexio
i fieri et esse imperfecto ꝛ in facto esse et ꝑ
fecto et ce. ita. duplex est operatio et uir
tus. et hec quidē complexio secūda ꝑmo
unam subdisione₃ secundo aliam. secun
da ibi complexio autē secūda in ꝑma par
te informa remotionis duby innuit hanc sb
disionem. complexio secunda quedā ab
arte quedam a natura. Considrandū q̄
potest referi ad diuersa ꝛ ad unam medi
nā ut tiriacā cuius secūda ꝯplexio partim
fit ab arte triturāte mīsurante et miscente
et partim a natura quia complement₃ ꝛc.
Complexio autē secunda primo facit sub
diuisionem. secundo declarat. tertio apli
cat ad propositum. Secūda cōplexio ue ibi
ro fortis. tertia ibi iste autē medicine. co₃
plexio uero fortis. primo declarat que fō
tis. secūdo que debilis. tertio remouēdu₃
secunda ibi cum autē. tertia ibi ꝛ cum pri
ma in. 2. ꝑmo ostendit que complexio fō
tis. secundo ostēdit quis modus operan
di medicinarum habētium cōplexionem
fortem secūda ibi si ergo fuerit prima in. 3.
primo ꝑmitit que sit cōplexio fortis secū
do dictū declarat. tertio concludit. secun
da ibi cōmixtio uel ibi fit corpus ibi ter
tia cū ergo. Dubitat̄ utrum ista diuisio cō Dubitatio
plexio alia fortis alia debilis possit adap
tari ad cōplexionē primā uel plus ad secū
dam. Re pondet Dinus quod cōplexio
secunda quedā est in esse perfecto et huic
nō adaptatur: ratio. omnes partes sunt sb
una forma quelibet eni₃ pars tiriace est ti
riaca ꝛce. ergo nō sunt partes diuisibiles
diuerse. dicendu₃ uerū ē in nō substantiali
forma sed in mō sb ex ꝛce. si autem est in ēē partes sūt diuisibiles ut
iperfecto et in fieri adaptat̄ quia partes di q₃ aliq̄ grossiores aliq̄ subtilio
uerse in actu proprio. Secundo [illegible] pōt res aliq̄ uiscosiores
adaptari prime cōplexioni in mixto nō ꝑ
fecto ut i aqua a qua partes terree facil₃
uel difficiliter seperant̄ tamen quia plus
aparet diuersitas partiū in mixtis cōposi
tis et mixtis habentibꝰ complexionē seꝯ
dam qua₃ in cōpositis ab el'ltis. iō hec di
uisio potius adaptat̄ ad secūdam cōplexi
onē. nō conuenio i prima ~~complexione~~ q̄ ꝯnsione
dicitur diuisio cōplexionis in fortē et de
bilē. nō adaptat̄ habētibus complexione₃
secundā in esse perfecto sed in fieri. Consi
derādu₃ primo ꝙ Aui. qui cōplexionem
notificās secundā dicit ~~eū~~ comiscēt̄ ~~adiu~~ et cōponūt̄ ita ut
~~uat~~ ꝛce. ꝛ h̄ ꝛce. ~~ꝛ ifra dū dicit aūt~~ potētia uniantur
~~ppinqua actui~~. secūdo rōne si aliqua mix
ta ex mixtis habētia ꝯplexionē secūdā in

facto esse facil'r i partib⁹ diuidunt ꝛ par
tes seperant et alique dificulter. hec diui
sio pōt adaptari ꝛce. ſꝫ sicut est p°. ex°. lac
faciliter sāguis dificulter aurꝫ dificulter
plūbū facil'r ꝯtra dicta ꝙ aurꝫ ꝛ sāguis nō
ꝯponit ex mixtis q̄ꝛ nō p̄fuerūt illa mix
ta. Sol'o p̄mo salti habēt ꝯplexionē p̄maꝫ
in facto esse ꝛ tamē aurꝫ dificulter ꝛ plum
buꝫ faciliter. secūdo ita dicā quod nullū
mixtū ꝯponit ꝙ non p̄fuerint el'ta eius si
cut igit cōponi ex el' tis presuponit fuisse
ex natura sui ita ex mixtis ꝯponi ꝛce. Ter
tio lac nō esset mixtū. secūdo secūda ratio
ne simplicia faciūt unā formā i q̄tuꝫ sūt i
potētia in ista ſꝫ possunt eē i potentia ma
gis et min⁹ ergo seperabilia magis ꝛ mi
nus. tertio sunt quedā mixta uera facilit
putrefactibilia quedā dificulter. quarto
int extrema sūt plurima media. ergo aliq̄
mediū magis quodā alio ſꝫ magis mediū
ē minus sepabile q̄ꝫ min⁹ mediū uel sic ē
dare mediū uniforme ꝛ p̄ter media diffor
mia ergo ꝛce. Considerādū mediū facil'r
suscipit extrema secūdo alimētoꝝ capl'o
de cucurbita. Sol'o p̄mo nolo plus nisi ꝙ
media sunt diuersa in eē medio. ꝛ sic i eē
facil' uel difficilis corruptionis i omnib⁹
his corporibus fit sepatio fꝫ mediū. ad pō
dus facile suscipit nō autē mediū ad iusti
tiā. vnde corp⁹ tēperatū magis resistit. li
cet ꝯtrariū p̄bl'atū. v. 23. p̄bl'e. Tertiū m̄
diū facilius q̄ꝫ vnū extremū reliquū ſꝫ nō
respectu gradus ꝛ supra vnū extremū ita
q̄ꝺ extremū cōpabit ad ptes sue latitudi
nis ut cal'm i quarto int se et tepidū ad
grad⁹ ex latitudinē facilius extremū uni
tat quod mediū uel al'r nō ꝯpando mediū
ad extrema ſꝫ ex̄ ogeneū. Considerandū tn̄
ꝙ seperatio ueri⁹ tribuit mixtis habētib⁹
ꝯplexionē in fieri ꝛ imperfectā q̄ꝫ perfectā
quia i habentibus p̄fectā nō potest fieri
sine corruptione forme uni⁹. ſꝫ in habenti
bus p̄fectā fit solla disgregatio. absque
unius alicuius forme corruptione et hoc
forsam uoluit Dinus ad rationes Dini om
nes ptes mixti p̄fecti i facto esse sunt sub
una forma. Uerꝫ est tamē possunt habere
diuersos gradus. sicut fꝫ Dinuꝫ alibi una
aīa sēsitiua est i carne ꝛ occl'o. Cuꝫ mixtio.
hic declarat p̄ excēp^a et habet duo sicut. y.

exempla. ponit secunda ibi. sicut potest.
Considerādū quod ol'm habet partes tere
stres ꝛ aqueas aereas ꝛ non habet secun
dam complexionem sed habet istas partes
ita mixtas quod non possunt seperari ꝛc.
sicut potest simile. Considerandū quod
hoc ex^m est de complexione facilis sepera
tionis et ideo dixit. Sunt illi⁹ simile idest
extra simile. v. supra idest ultra de ol'o do
simile illi contrarium nam lignū plumbū
stagnū omnia ista habent partes terreas
faciliter seperabiles ab aquis signū facilis
calculratio. cū ergo est cōplexio. Cōsiderā
dum fꝫ Dinum quod arguit cōplexio est
ita firma ꝙ ignis nō potest separe ergo n̄c
calor naturalis. Secundum considerādū
quod calor naturalis aut agit ut calor et
sic sēper etce. aut agit ut naturalis ꝛ sic nō
sequitur. nam ignis nō potest elliquare
ferrum et strutio auis pōt et margarite i
p̄mo colliget. et aureā ꝛ lapidem galina di
gerit ut quarto. cañ. tra. tertio capitulo de
epl'ris super puncturam. Considerādum
quod accipim⁹. 3. p̄mo diuisionē medicina
rū habētiū virtutē secūdaꝫ frigidā equa
lem uel iequalē secūdo que operatio una
tertio tempus usque ad corruptionem.
Dubitatur utrum omnia mixta habeant
complexionem secūdam que ex mixtis
fit. videt quod sic prima mixta habēt cō
plexionē secūdaꝫ ut mineralia. ergo omnia
sequētia mixta. ꝯña tꝫ antecedens probat
q̄ꝛ fiunt ex sulfure et argēto viuo in ꝯtra
rium Aui. qui vult quod medicine simpli
ces habēt ꝯplexionē primā. Respondet
Di. ꝙ i oī mixto ē ptiū diuersitas p̄mo ser
mo oponit Aui. ꝺ formis el'toꝝ i mixtis ꝛ
ideo ex^m in ligno ꝛ plūbo ꝛce. secūdo hec
opponit igit ex. Aue. et Hali. q posuerūt
formas per totū ꝯmisceri etiā frāgi tamē
q̄ꝺlibet habet ptium diuersitateꝫ q̄ꝛ que
dā substātiales cal'e spumose quedā grose
terestres. ratio quia oportet dare calidūꝫ
spumosum p̄mo ut agēs q̄ꝛ el'ta sunt mate
ria. secūdo q̄ꝛ el'ta corrumpunt et q̄uis
el'ta sint sil'ia i suis ptib⁹ tn̄ int se sūt ita di
uersa ꝙ q̄dā el'ta dn̄t formalia ut ignis et
aer q̄dā dn̄t m̄alia ut t̄ra ꝛ aq̄ ꝛ iō fit exeis
vnū ut colla at pōit emp̄. et Ari. 4. metau
roꝝ. p̄uis tn̄ ita sit nō ꝛ mē mixtū h̄t cōple

nē secūdaʒ.ex͠eplū in stagno ꝛc. His hītis primo dicēdū ꝙ al'8 tenui ꝙ ista ptium di uersitas nō ē in ōi mixto. Secūdo ꝙ cal'm generās mixta ē in aere. ꝛ illud quod stat ut formale ē factū ab isto. ꝛ i quibusdā ē Qualitas ꝛ i quibusdā corpꝰut i aīalibus. Qūo aūt sermo Dini sit falsus ul'uerꝰ dixi mꝰ i prio cañ. Secundo dico ut al'8 tenui i primo ꝙ mixtū ex natura mistionis non hʒ ptium diuersitates. rō ergo mixti ex na tura mistiōis non ē necessario diuersa. qꝛ quelibet ps pōt equal'r alteri eē alterata. nec ē ptium diuersitas. Solutio nego añs sʒ et cetera. Considerādum ꝙ diuersitas ē ex fine uel agente. utraqʒ ps pōt defendi. Nūc teneo ꝙ i ōi mixto ē diuersitas ptiuʒ s. i grossicie ꝛ subtilitate. quaꝝ ptiū q̄libet ē mixta. rō pmi minime ptes terre ꝛ ignis i mixtis non sunt ex toto corrupte. ergo di uersitas ptiuʒ. ꝯña ē nota. qꝛ portio mate rie q̄ stabat sub forma ignis. mō erit sub tilitori dispōi cōiuncta q̄ꝫ portio materie q̄ stabat sub forma terre. Añs uidet̄ notuʒ. qꝛ al'r i ista pte materie non plus transisſʒ ignis q̄ꝫ alia. Secūda rō. minimum terre in mixto exñs sʒ quātū materiale nō equā liter tāgit̄ a minimo ignis ē q̄ꝫtuʒ. ergo idē minimū terre fm aliquā partē materialē remanebit grossiꝰ. ꝛ secūdū quādā subtili us. Iste due rōnes tenēt apud eos qui po nūt i mixto esse quatuor minima rñdentia quatuor elemētis al'r non. Tertio ōi mixto pōt accidere putredo. igit̄ ōe est difforme ꝯña ē nota. qꝛ putredo sepat ptes subtiles. ꝛ dimittit grossas. Cōtra dicā ꝙ calidum primo attigit unā ptem q̄ꝫ aliā. ut in aqua que bulit. lʒ sit uniformis. Solutō. accipio minimū formale mixti. Arguo sic. Calidū naturale ē equal'r i ōi pte materiali. qꝛ sūt n̄l'es. sʒ putredo ē calidū extraneū. ꝛ pōt eē i facto eē. ergo i ōi pte materiali. quare er go magis resoluit̄ una ps q̄ꝫ alia. nō nisi pp diuersitatē ꝛ difformitatē ptiū. Quarta rō tūc esset dare mixtū cui non cōpeterēt ali q̄ de passiōibꝰ mixti q̄ sunt coagulabile et nō coagulabile. liquabile et nō liquabile. trahibile ꝛc. Et alia i quibꝰ reqrit̄ ptium diuersitas. imo p diuersas dispōes humi di ad siccum. q̄ sunt corpora sic terminabi lia uel sic educibilia. he passiōes sic diuer sificant̄. ut Ari. quarto methau. Secūda cōclusio. non ōe mixtū hʒ cōplexionē secū dā. ꝛ rō. non ōe mixtū hʒ ptes diuersas. q̄ sint pfecta mixta cōparatas sibi. ut elemen ta p refractionē. ergo nō ōe mixtū hʒ com plexionē. ꝯña ē nota. qꝛ hec ꝓpriē secun da cōꝰ sicut cōꝰ tiriace. añs est notū. qꝛ p cederet̄ i ifinitū i mixtis fm genꝰ siue fm species. igit̄ oʒ uenire ad mixtū cui elemē ta sint materia immediata. Contra. omne mixtū ē difforme i ptibus. sʒ partes diffor mes iuxta se posite agūt. ergo in ōi resulta bit complexio secūda. Dicēdū prio ꝙ non ōis diuersitas ptiuʒ mixti sufficit ad actio nē. Uel dicēdum secūdo ꝙ ptes mixte sūt duoꝝ mōruʒ. q̄dā sunt uera mixta ꝛ de na tura pfectoꝝ mixtoꝝ elongatoꝝ a natura primorum elemētoꝝ. q̄ ptes sunt actu. ut tiriaca non fermentata. ul' prefuerunt actu ut in fermentata. uel in potētia propinqua actui. ut caseus butirū et cetera in lacte. li cet secūdum quosdam medicos sit actu in in lacte. et tales partes constituunt com plexionem secūdam. quedam sunt partes que non sunt perfecta mixta. sed sunt eius dem mixti partes materiales differentes solū secūdum grossum et subtile. et tales partes non faciūt complexionē secūdam. et reperiuntur in omni mixto. et iste par tes differūt ab illis. quia mixtū diuiditur in mixtis in ifinitum. quia quacūqʒ parte data habet grossum et subtile. similiter humidum et calidum. secundum Dinum et Aueroim que sunt corpora duo. etiam iste partes non sunt per se stantes nec mix ta perfecta. sed cinis remanens una res est. Ad primam rationem cum dicitur. prima mixta habent complexionem secū dam. Dicendum quod falsum est. quia argentum uiuum non habet et cetera. uel aliter quod sulfur et argentum uiuum nō sunt perfecta mixta. immo ualde elemen taria. uel sunt ualde remota in se ab eo.

Sed tu diceres. ergo saltim omnia post argentum uiuum habent. Dicenduʒ quod non dicitur proprie complexio. Secundo quia non fit ex mixtis perfectis sed imper fectis. Uel non sequitur. quia alia non fi unt ex mineralibus. Cum ergo mix tū fit ex mixtis perfectis precedentibus

ut ĩ tiriaca·uel ſeparabilibꝰ ut lac in butiꝝ
⁊ce·uel ſa. ſm medicos · tūc dicit̃ hr̃e cō
plexionem ſecūdā. Ad rōnē tuā dicēdū
ꝙ cōplexio itēſiue ↄſiderata hʒ ꝑtes mate
riales quaꝝ q̃dā ſunt calidiores alijs · ſal
tē uirtualiter · ⁊ diuerſe ſunt ĩ qualibet ꝑ
te data. Cū aūt cōplexio ⁊ce. Hic decla
rat cōplexionē ſecūdam debilē quare non
poſuit exēplum. Dicēdum quod dicitur
ibi. Preter illiꝰ ſil'e ⁊ce·uel qꝛ erat notū
ut miſcere pip ⁊ papauer ſil'trita. ⁊ce.

Cōſiderandū ſecūdo ꝙ hec cōplexio de
bilis reperit̃ ꝓprie qñ nō hʒ uerā formā.
reperit̃ ēt qñ hʒ ut ĩ lacte. Cōſiderādum
tertio ꝙ diuerſaꝝ uirtutū ut apitiua reſo
lutiua ↄtrariaꝝ ut calefactiua ĩfrigidatiua
⁊ce. Et cū medici. Pria remotio dubita
tionis qꝛ dictū ē ꝙ medicine hñt ↄtrarias
opationes. Dubitat̃ utrū circa eādem ꝑtē.
rñdet ꝙ non. ⁊ ↄuenio cum Di. ĩ hoc ⁊ ĩ no
tabili aliqd hr̃e uirtutes ↄtrarias ⁊ opa
ri dicit̃ ↄfuſe uel diſticte ⁊ce. Scđo du
bitatur. Cū ſingl'itate ſua·quātum ad ſū
mum uel reſpectu eaꝝ que ꝑ artē · uel. i.
hr̃et unam formā. Hec tertia expoſitio ē
ↄtra Dinum ⁊ce. Et ēt ſecūda remotio
ueꝝ aliud genus medicinaꝝ ſʒ ꝙ facit ope
rationem ſil'em ſit ſimplex nō cōpoſita. di
cit ꝙ immo cōpoſita pōt eē. Uel aliud
genꝰ · ſ. hñtium complexionem fortē ſcđaʒ

Immo. ſoluit uera ſolutione. pⁱo qūo
medicīa pōt eē ex ↄtrarijs. ſcđo qūo pōt
facere unā opationem·ibi ſecunda · qñqʒ.

Conſiderāduʒ ꝙ medicīa hñs cōplexio
nem ſecūdā non ꝑfectam non hʒ actuʒ unū
ſʒ pōt ſm diuerſas ꝑtes occurrere ⁊ce.

Immo. In ſumma ergo uult duo gene
ra medicinaꝝ cōpoſitaꝝ agentium opatio
nes ↄtrarias aut hñtiū formam unā debilē
in qua medicine componētes ſunt ĩ poten
tia ꝓpinqua actui · ⁊ nō hñt formā unā·ſed
medicine ↄtrarie componētes non ſunt ad
herentes. Immo. ſm tuā expoſitionem.
hic declarat qūo medicina dicit̃ componi
ex ↄtrarijs · ⁊ facere diuerſos effectꝰ ↄtra
rios. pⁱo ꝑmittit. ſecundo ꝓbat. tertio re
mouet dubiū reſumeus ꝓpoſitū. ſecunda
ibi. qm̃. tertia ibi. niſi ſit. In pⁱo uult oſtē
dere ꝙ ſiue medicīa hēat unā formam ſiue
pl'es pōt dici cōpoſita ex cōtrarijs ⁊ agere

effectꝰ ↄtrarios. ſi hʒ unā formā. Poten
tia ꝓpinqua actui ⁊ce. quare una actū inte
grū ⁊ce. ſil'itudine cōpleta. qꝛ fuit ſil'itudo
ĩ forma ſubſtātiali. non tñ ĩ mō ſubſtātie.
⁊ qualitātibꝰ oīo ſicut lac. Si āt hʒ diuerſi
tatē non adherentē ut tiriaca añ fermenta
tionē ⁊ non adherētem ⁊ce. Cōtra primū.
qꝛ Auic. dixit ꝙ hñs cōplexionē ſecūdam
operat̃ non corrupta forma. Item dixit ꝙ
non ē ſm unā ꝑtē. ſʒ hic ē ſm unaʒ. qꝛ totū
unā formā hʒ. Ad primū dicēdū ꝙ loquit̃
qñ cōplexio ē fortis. mō pōt eē una et de
bilis. qꝛ ꝓpinqua actui. Ad ſecūdam di
cēdū ꝙ ille ꝑtes ſunt ēt diuerſe ĩ mō ſub
ſtātie ⁊ complexiōis. ⁊ una ē extra aliam.
Uel dicēdum ꝙ non eſt niſi ſm unā ꝑtem
quātitatiuā ſʒ eēntialē lʒ ĩ diuerſis ꝑtibus
quātitatiuis. Qm̃. Pⁱo facit quod dictū
eſt. Secūdo ponit quidā. ſecūda ibi. Cum
ſit. Pⁱo ꝑꝑ qđ ad hoc ꝙ medicia dicatur
cōpoſita ex ↄtrarijs ⁊ faciat cōtrarios effe
ctus requirunt̃ ꝑdicte due ↄditōes. ſ. ꝙ ha
beat ꝑtes ↄtrarias ĩ actu ſepatas. ita ꝙ ubi
ſit una non ſequat̃ eſſe aliā. uel hēat in pro
pinquo. qꝛ nō ſit oīo ſil'is ĩ ꝑtibus. ſʒ ſi ſit
medicina ↄpoſita ex ↄtrarijs illa reqrūtur
⁊ce. qꝛ ſi non ponant̃ illa. ſit effectꝰ ſil'is. ſʒ
ſi medicia ſit cōpoſita ex contrarijs. ⁊ eſ
ſet unius forme omnino ſil'is. uel eſſet non
unius forme. tñ ꝑtes eſſent tenaciter adhe
rētes non diuerſificat̃ opatio ⁊ce. Ex quo
aūt ꝙ res ꝑtium diuerſaꝝ formaꝝ. ſ. nō ha
bēs unā formā pōt eē difficilis ſepatiōis.
ergo res uniꝰ forme nō poſſet eē facilis ſe
paratiōis. Cū ſit. Sed ĩ quacūqʒ ꝑte iſti
us medicine eſt impedimētum fixum quo
ĩpedit̃ opatio quā pars uellet efficere in ꝑ
tem. ergo ſil'is opatio ꝓueniet. lʒ ſit compo
ſita ex ↄtrarijs. ſʒ ſic ē qꝛ preſuppoſitum ē
ꝙ ſit adherentiū partium. Conſideranduʒ
ꝙ iſtud impedimētum eſt anteꝗ̃ agāt par
tes inter ſe. uel reſpectu tertij. ſalteʒ ex na
tura rei. quia partes cōtrarie iſtius medi
cine quando reducūtur ad actum contrari
um prius ſe alterāt ⁊ cōtemperāt ꝗ̃ mem
brum alteretur ab eis. eſt etiaʒ ĩ actu actio
nis. quia iſte partes medicine cum ſint
paruiſſime occurrentes parti membri. in
ducunt effectus contrarios. qui equaliter
in illo includuntur. ſicut ſi minime carni

occurreret.a.calidũ.ꝛ.b.frigidũ. frigidũ
recipet formam tepiditatis. Nisi sit pars
Diceret aliquis.ondo tibi ꝙ medicina cõ
posita ex cõtrariis actu tñ adherentib⁹ po
terit cõtrarios effect⁹ iducere.prio qꝛ hoc
mẽbrũ poterit hoc pati a medicia illa.uer
bigr̃a a calida pp ꝓprietatem.Secundo qꝛ
uirt⁹ poterit diuidere.prio ponit instanti
as.secũdo respondet.secũda ibi. Noster
tñ sermo.Prima pꝫ. nr̃ tñ.soluit ꝙ ista
istantia nihil ẽ.qꝛ sermo noster non est de
opatione ꝯtraria medicinaꝝ ꝯtrariaꝝ ex ꝓ
prietate mẽbroꝝ.uel ex discretiua uirtute
sꝫ ex natura cõplexionis medicie.uer.gr̃a.
qꝛ sit debilis cõpositionis.ita ꝙ cõponen
tia hẽant sepationem. Dubitat̃ qꝛ uidet̃
manifesta ꝯditio.si.n.ẽ adherẽtium ptiuꝫ
qũo uirtus discretiua poterit uti uno sine
alio.Jtẽ quare dixit bis cõmistio debilis
simplicia debilia s.i cõpositiõe.tertio ꝛce.
Q̃uis non separent̃.tñ agũt ꝯtrarios effec
tus.qꝛ duo corpora ipossibile ẽ ꝙ occurãt
uni patiẽti cõtuꝫ ad eãdem supficiẽ. Ad
pmũ dicẽdũ ꝙ duplex opatio ẽ sup medi
cina una caloris reducẽtis ad actũ ꝯuerten
tis ad formã uaporosam.in hac opatiõe cõ
tingit medicinã compositã ex cõtrariis eẽ
adherẽtium ptiũ.ut sil' uapor calidus ꝛ fri
gidus sint mixti.ꝛ ꝯtingit ptium eẽ nõ ad
herentiũ.qꝛ illi uapores seperant̃.un⁹ por
tat unã ptem.ꝛ alius aliã.alia uirtutum ac
tractiuaꝝ ꝛ retẽtiuaꝝ.põt igit̃ in pria opa
tione medicia eẽ adherentiũ ptiũ ꝯtrariaꝝ
ꝛ ex hoc uni⁹ opationis. ꝛ tñ uirt⁹ utetur
uno sine alio.ꝛ de hoc nõ ẽ sermo qñ dici
mus medicia opat̃ effect⁹ ꝯtrarios.ꝛ ẽ cõ
posita ex ꝯtrariis.Sꝫ qñ i prima opatione
caloris naturalis fit sepatio.ꝛ hoc ẽ quod
dixit Aui. Simplicia ubi pcipiũt ipres
sionẽ ab ipressione caloris. Ad secũdam
dicẽdũ ꝙ dixit.ẽ ꝯbilis.p nõ eẽ simpliciũ
ptiũ.ul' ꝯbil'.p ñ eẽ adherentiũ. uel ẽ debi
lis ut p h̃ remoueat primã istantiã de opa
tione ꝯtraria a ꝓprietate mẽbri recipiẽtis
Debilia.ut remoueat secũdã instantiam
de uirtute discretiua. Ad tertiũ apparet
solutio.qꝛ illa minima i reductiõe ad actũ
impediũt se.ꝛ p⁹ tẽperãt. uel lꝫ occurrant
diuersis partib⁹ materialibus sunt in una
formali.uel lꝫ essent due partes formales

quib⁹ occurrũt.tñ r̃cipit̃ illud i forma me
dia.ita ꝙ paꝝ durant i forma cõtraria. ita
ꝙ tota ps ẽ alterabilis a qualibet pte isti⁹
medicine.ergo utriusqꝫ alteratio extendi
tur sup toto. Jste aũt.ꝺm Di.exponit ṗ
mo p modũ corelarij. Autẽ.ꝙ igit̃ medi
cine simplices in quib⁹ ꝛce. Sunt in qui
bus nõ ẽ illa cõmixtio vl'is.s.sic ꝙ ab eis
ꝓueniat effectus unus.imo ꝯtrarius .sed
unus effectus ꝓuenit ab illis in quib⁹ ma
net cõmixtio.cõtra istam expositionem p
subdiuisionem quã ponit. Secũdo modo
põt exponi per modũ remotiõis dubij. ut
dicatur.d.a.qũo dices ꝙ sunt simplices.re
spõdet ꝙ non ẽ ista cõmixtio vl'is.i.totalis
ꝛ tanta quanta i artificialibus medicinis.
ut tiriaca respectu quaꝝ dicunt̃ simplices.
Aliter igit̃ ego expono ꝙ postq̃ Aui.'pre
misit quid ꝯplexio prima.et quid secũda.
et posuit quasdã subdiuisiones.hic adap
tat ad ꝓpositum.ꝛ ẽ qꝛ colligit ex predic
tis modos medicinaꝝ hñtium complexio
nem secũdam. Simplices.i.que ẽt dicũ
tur simplices. Quibus dicimus ꝛce.i.q̃
ẽt dicũtur hẽre uirtutes cõtrarias. Sũt
in quibus ꝛce.vl'is i.prima ex elemẽtis.
non ẽ sicut immediate cãns complexioneꝫ
sed sicut mediatũ. Considerandum ꝙ
ex tribus colligit medicias habẽtes com
plexionem secũdam. primo simplices. qꝛ
possunt dici simplices.licet sint due cõpo
site.dicũtur tamen respectu compositarũ
per artem. Secũdo habẽtes uirtutes con
trarias siue diuersas siue cõtrarias. quia
aliter nõ dicerentur secũdo cõposite. Ter
tio nõ est illa uniuersalis ꝛ prima cõmixtio
ex elem̃tis scilicet imediate. Considerã
dum secũdo ꝙ dicitur uniuersalis. quia
prior ex natura rei.quia inherentes omni
mixto ut mixtum.ꝛ sic omne mixtum po
test dici habere uirtutes cõtrarias.quia p
tium difformitatem.non tamẽ ex hoc dici
tur habere complexionẽ secundam. Ter
tio cõsiderandũ.Jste.quia de istis fit mẽ
tio hoc secũdo cano.nõ in quinto.quia ibi
de compositis per artem. Dubitatur
quare Auicena colligendo medicinas ha
bentes complexionem secũdam non colli
git etiam medicinas que dicuntur hẽre cõ
plexionẽ primaꝫ. Dicẽdũ ꝙ satis notũ ẽ ẽt

supra diuisit eas q̄ntum sufficit cum dixit alia equalis. alia calida zce. uel difficile est dare medicinas q̄ solū hēant unā cōplexio nē. Dubitat̄ secūdo q2 Aui. uidet̄ ɔtra dicere . nā medicia hn̄s cōplexionē secun dā operās unū effectū ē non hn̄s illā mixti onē nniuersalē. z tn̄ nō dicit̄ cōposita ex cō trarijs ut supra. Et cū medici dicūt. Di cendū ꝙ illa ē vl'is ɔplexio medicinaruꝫ hn̄tium secūdā complexionē siue sint com posite ex ɔtrarijs cōtrarioꝝ effectuuꝫ siue uni⁹ effect⁹. Illa ergo dicit̄ uere cōposita ex ɔtrarijs q̄ ē ɔtrarioꝝ effectuū. z de hac supra. Et cū medici. Et illa ēt dicit̄ cōpo sita ex ɔtrarijs. non sic uere. tn̄ q̄ uni⁹ effe ctus. z de hac supra. z ēt ƒm unā expositio nē. De eis. Hic diuidit istas medicinas quas collegit. z pōit ordies z diuersitates z habꝫ quatuor diuersitates sicut quatu or ordines. ponit ibi secūda. Et illa. Ter tia ibi. Et ex hoc. quarta ibi. Et ex me dicinis. Dubitat̄ qūo cognosco ꝙ camo milla hēat has ptes. Dicēdum ꝙ ex diuer sitate sapoꝝ uel ex effectu medicine. Cō siderādū 2° ꝙ camomilla uel hꝫ unam for mā uel diuersas. sꝫ ē ptium adherentium.

Tertio ɔsiderandū ꝙ si non separatur decoctione. ergo nec calido nostro. quarto ɔsiderandū in emplastris. q2 forsan p assa tionem possꝫ separi. Et alie. Primo hoc. secūdo ifert quoddā. secūda ibi. Et pp h z ex hoc caplo. Prio facit hoc. secundo in fert quoddā. secūda ibi. ergo pp. Cōside rādum ꝙ Aui. ponit dictū zce. z cām. q2 i supficie ibo ablutio separat. Et pp hoc. Prio unū. secūdo aliud. secūda ibi. ex hac de causa. primo infert hoc. secundo aliud. secunda ibi. et hec quidem. prima in duas primo facit hoc. secūdo remouet dubium. . q. d. a. illa ps calida deberet calefacere.

Cōsiderandū ƒm Di. Infrigidat uehe mēter interi⁹. s. i processu non i pncipio. q2 occurrit cū ptibus calidis z frigidis. exte ri⁹ āt q2 calor ē debilis i processu. calefaci unt. Cū sauich. i. pulte ex frumēto. q2 hꝫ uiscositatem ad digōeꝫ iuuat. Si ergo. Tripl'r exponit̄ ƒm Di. prio ps frigida cō strigendo pmit calidas sicut ponit exēplū d oleo ro. tertio de simplici medicia. Ui cit. s. i superficie non i profundo. Secūdo si associat̄ penetrādo repcutit. z p calidū rē soluit. ergo ꝓprie i scrofulis ꝓdest. Uin cit. i. uincere facit. q2 p seipꝫ non poterat. et iō usurpat sibi istā opatiōeꝫ. Tertio si asso ciat̄ materiā mltā ps frigida penetrās pos set corrūpere mbrū z mortificare. Al'r pōt exponi q2. d. a. quare illa ps calida non re soluit. Respondet ꝙ frigiditas repellit z tenet eā itus. z uicit calorē innatū. ne eā cō sumat. Sꝫ tu. d. ɔtra ita itus. Dicēdum ꝙ calor fortior. Secūdo declarat qd iuuat sa uich. z pꝫ. Et hoc qdem. Infert aliud. et dicit ꝙ illud quod dictū ē de coriādro est ꝓpinqum zce. cāe quare cepe exteri⁹ ulce rat z itus non. sunt sex. Prio q2 uirt⁹ na turalis agit z imutat complexionē. Secū do miscet̄ cum cibis. Tertio miscet̄ cū hu miditatib⁹. Quarto tenet̄ ex ligata. imo tenet̄ et uno situ. qnto q2 resoluūt̄ partes ulceratiue. Sexto uirtus digestiua con uertit i bonū sanguinē zce. de omib⁹ istis cāis prima ē ad ꝓpositū. z iō cum fiūt. hec ītentio de coriandro ē nota. certe q2 cadeꝫ cā hic et ibi. Considerādum q2 dicit pro pinqum. nō eadē. q2 cepe nutrit. coriādrū non. Et ex. Hic ē quart⁹ ordo. Cōsiderā dum ꝙ psilium ē semē puuꝫ. z hꝫ duas p tes zce. collige hos quatuor modos siue ordines z drīaꝫ iter eos. Considera ꝙ isti ordines cōphendunt oēm modū medici naꝝ hn̄tium complexionem secundā forte z debilem. Utrum una medicina possit in corpore humāo diuersas facere opatiōes. uidet̄ ꝙ non. q2 tunc hēret ɔtrarias uirtu tes. Itē saltē hn̄s unā formā nō q2 hꝫ unā cōplexionē. In oppo^m Aui. Rn̄det di. ita ē de una medicia sicut de mixto. sꝫ mixtū ē duplex. s. siplex hōgeneū. aliud eteroge neū. medicia simplex sil'is i suis ptib⁹ nō hꝫ opationes ɔtrarias. iō q2 hꝫ unā uirtutē i oib⁹ ptib⁹. medicia aūt composita etero genea uel reducta ad unaꝫ formā. dicit ꝙ peruenirent contraria distincte. quod est impossibile. Primo ex parte medicine. quia non habet. secundo ex parte membri quia non potest recipere contraria. Si au tem indistincte . sicut extrema in medio. z hoc possibile q2 effectus ē medius inter calidū z frigidū zc. z poterit dici calidus respectu frigidi. Si autē medicina nō sit

reducta ad unā formā uel ē fortis comisti
onis. ⁊ sic non pōt distincte sed in esse me
dicina ut mēbrū cui approximatᷓ mediū ɔpo
situm ex repcussiuo ⁊ resolutiuo. Ista Aue.
5°. colliget uel debilᷓ uel seperatᷓ in ptes ⁊
ocurūt diuersis mēbris. ⁊ sic pōt ɔtrarios
effectus. uel nō seperatᷓ ⁊ sic idē iuditiū sic
esset fortis comistionis ex quo est manife
stū ꝙ medicamē ɔpositū debilᷓ comistiōis
nō facit unā operationē nec ɔtrariā. Exem
plū de caule ⁊ psilio. ⁊ ex his ultra possūt
itelligi vba Aui. de medicarez ɔposito ad
herētiū ptiū ꝙ nō diuersificat ipressionē
nisi ex pte virtutis mēbri ut utatᷓ vno ⁊ re
maneat aliud. Istā ā. n. distinctionē diciᷓ ulᷓ
uno utatᷓ alteram renuat nō ē posibile po
nere i medicine fortis comixtionis ⁊ hoc
dixit Auc. ꝙ nō potest separi. quod nō in
ueniᷓ uel ꝙ fiat distinctio certa usuū me
dicais qꝛ utatᷓ discrete ⁊ sapiēter sicut ar
tifex ⁊c. Ad rationes ad pmaz. dicēdū qꝺ
ɔtraria possunt ēe i eodez sub eē ɔfuso et
secundū diuersas ptes ad illaz. dicit qꝛ stā
te una ɔplexione possūt eē diuerse ptes
diuersaꝝ ɔplexionū sicut hō ex ossibus ⁊
carne ⁊ tñ una aīa sensitiua. In sūma teneo
qꝺ medicina ɔposita fortis comixtionis
nō operatᷓ ⁊c. Sed debilis comestionis
operatᷓ alias operationes uide i tractatu ꝺ
corde in fine.

Capitulum secundum

Edicinaꝝ iā pmissit radicē ad co
gnoscēdū ɔplᷓoez medicinaꝝ ⁊ vtu
tes. Hic exequitᷓ ⁊ pmo docet co
gnoscere vtutes quas a se ɔsequunᷓ. Se
cūdo docet cognoscere vtutes quas ɔsequū
tur ab extra. secunda ibi ⁊. 10. caplᷓo medi
cinis pma i. 2. Primo docet cognoscere v
tutes ⁊ ɔplexiones. 2°. operationes ab illᷓ
vtutibꝰ pcedentes notificat. ibi secūda in
quarto capitulo. Dicemꝰ. Uel posset dici
ꝙ primo docet cognoscere complexiones
proprie. et secūdo uirtutes illas consequen
tes large sumendo uirtutes. secunda ibi.
qrto caplᷓo. Dicemus pma ibi ⁊ primo pre
mitit modos. secundo exequiᷓ. secunda
ibi dicamus. Cōcedendum ꝙ illud qꝺ p
cessit ē notitia ɔplexiōis medicinaꝝ idest
quid sit ɔplexio ⁊ quid vtus hic autē pre
cedit. et ideo stat loco radicis. Considerā
dū ꝙ vtus accipitur dupliciter large idest
pro ɔplexione ut hic ⁊ pro forma speci
fica et ē i uirtute a ɔplexione distincta nō
sumiᷓ sic hic. sed forsā infra quarto caplᷓo
⁊ iō Aui. dist icte facit aureolā de ɔplexio
ne ⁊ de proprietate cōsiderādū ꝙ ratio qꝛ
medicine hys duabꝰ uys cognoscanᷓ est
quia ē duplex uia ad cognoscēduz scibilia
medicine ut i primo aphorismoꝝ ⁊ i nono
terapētice qrto caplᷓo ⁊ secūdo de creticis
primo caplᷓo ⁊ quinto colliget huius ratio
est ſm di. qꝛ ars ulᷓis operatiua ē circa pti
cularia tñ medicia pōt acquiri iuentiue. ⁊
sicut experimētuz precedit doctrinā ⁊ sic
sequeᷓ unum experimētū oportet ⁊c. caꝰ
de interioribus ⁊. ɔ. terapētice. 8° capitulo
ɔsiderandū quod ab expimento incipit
quia notiꝰ ⁊ quia prius dicamus ergo pri
mo docet cognoscere vtutes medicinaruz
p experimētuz secūdo per rationē secūda
ibi cognitis pma i scđas pmo premitit ɔdi
tiones forē obseruādas secūdo exequitur
secunda ibi una ɔsiderandū ꝙ Aui. solum
ponit ɔditiones ⁊ nō cañ. attendēdos in ex
perimēto quia erat radix. Est eniz hic si
medicina calefacit est calida ⁊ si infrigidat
est frigida hoc autē non pōt fieri sine con
ditione una habet 7. sicut sunt ⁊c. Consi
derandū quod ratio qꝛ ista ɔditio requiri
tur est ut i experientia non caderet error
Nam experientia est ab effectu. Conside
rādū secūdo qꝺ qualitas accidētalis tri
pliciᷓ agritur scilicet alteratione permuta
tione permistione uicitatis. licet cuz oibꝰ
sit alteratio ⁊ ideo etiā tria exempla. ter
tio ɔsiderandū quod rancidatio est modꝰ
putrefactionis uetuosoꝝ. Unde Auicena
capitulo de amigdalis ⁊ sisamo ⁊ cetera. et
secunda. Et considerandum quod ista cō
ditio est sumpta ex parte corporis. sed pri
ma ex pte medicie Dubitatᷓ qꝛ expiētiā do
cet in corpore distenpato cū galᷓ. 3°. de sipli
ci medicina ponat corpꝰ tēpatū eē ⁊ reglᷓaz
et ēt in tegni. Dicēdum ꝙ experimētuz de
medicina pōt fieri in corpore tēperato. tñ i
distēperato pōt firi. ⁊ iō tertio ꝺ ɔplᷓoibꝰ
in utrisqꝫ docet expiri. s. in hñte egritudi
nē. Cā aūt quare in distēperato egro est. qꝛ
plus reperiᷓ. ⁊ qꝛ manifestior opatio cura
tiua ꝙ̄ cōseruatio. ⁊ qꝛ cōueniētior cum

fit iuuatiua sibi. Cōsiderādum ꝙ aliqua
egritudo dr̄ cōposita. uno mō cū alia egri
tudine. ut mala cōplexio ⁊ soluta cōtinui
tas. Secūdo cū sua cā hn̄te siue potēte ha
bere eādem indicationē ut colera cum fe.
uel hn̄te aliam. ut feb. flegmatica ℞ cū dat̄
agaricus ⁊c. uno mō cām. s. pꝛia cōsidera
tione. Tertio iuuamētum dr̄ per accidēs.
qꝛ prio nō tn̄ dicit̄ ꝑ accidens qꝛ non ꝑ se.
rō qꝛ quod ꝑ se admouet cāz. ⁊ ꝑ se remo
uet dispōez. Iste sermo Di. pōt ipugnari
dicēdo ꝙ remotio feb. per agaricū sit per
accidēs ut distingit̄ cōtra per se. ⁊ nō solū
ut distingit̄ cōtra pꝛio. ⁊ ꝙ ꝓpositio que
dicit. quod remouet per se cām. remouet
per se effectum ē difficilis. sic quod ꝑ se re
mouet causaz quātum ad illud quod cau
sat siue quod est ratio foꝛmalis causandi
per se remouet cātionem. ut ꝙ iferat cale
factiones per se tollit calefactionez q̄ fit a
cā calefaciēte. sꝫ quod per se remouet cām
quātum ad illud quod ē cōditio agentis.
sicut ē appꝛoximatio nō ꝑ se tollit rationē
foꝛmalē cāndi ul' causātis. sꝫ ē cōditio. sed
qꝛ ista uerba sunt logica. ideo non curo.

Et tertia. Cōsiderādum ut tertio de
complexionibꝰ ultimo capitulo ꝙ illa su
mitur ex mō opationis medicie. s. per acci
dens uel per se. et iudicat̄ ex per se. nō ex
ꝑ accidens. exemplū Aui. scamonea ī moꝛ
bo calido et ī frigido. exēplū ibi al's aqua
frigida ī moꝛbo calido ⁊ in frigido moꝛbo
et hoc sumit di. ꝙ ꝑ accidēs large ut disti
guitur cōtra ꝑ se ī exēplo de frigida aqua
q̄ calefacit. Dubitatur qꝛ illa conditio
contradicit secunde. quia secunda cōditio
ꝓhibet experiētiam fieri in dispōe cōiunc
ta cum sua cā. sed hic cōcedit eā fieri ut ī
feb. tertiana. sꝫ ista instātia Dini fuit aliqn̄
molesta. qꝛ laboꝛat ī dando differētias in
ter cōditionē secūdam et istā tertiaz. ⁊ inu
it tres differētias. Prima illa ꝓhibet fieri
experiētiaz ī dispositiōe cōposita cū causa
a qua depēdet. ista facit ī duabꝰ dispōibus
q̄ adinuicē non depēdent. Secūdo illa ē ex
pte dispōis coꝛpoꝛis. ista ex mō operādi.
Tertio illa pꝛesupponit experiētiam fieri
ī unica dispōe. ista ī duabus cōtrarijs unā
alteri cōparando cōsiderādum ꝙ lꝫ ista cō
ditio uideatur cōpletiua secūde. et quasi

declaratiua illiꝰ. tn̄ dr̄t illa. n. uult fieri ex
periētia solū in una dispōe ⁊ non in cōpo
sita cum sua cā. ista ī duabus cōtrarijs siue
una sit cōposita cum cā ut tertiana siue nō
ut moꝛbꝰ frigidus siue pn̄tia frigide mate
rie. Impossibile. n. ꝙ una medicina duobꝰ
cōtrarijs per se conferat. ergo uni per acci
dens. cōsidera ergo ꝙ ē per accidēs uer.
gr̄a quod fit euacuādo materiā scamoneā
uel poꝛros claudēdo frigida aqua. ergo re
liqua operatio ē ꝑ se. Cōsiderādum ēt
ꝙ fortasse qꝛ aliqn̄ ꝓpꝛietate confert sicut
credit̄ de endiuia et fisticis in epate et cete
ra. Ad cōtrariū cū dicit̄. illa conditio
ꝓhibet experiētiam ad egritudinē cōposi
tam cū sua cā. Dicēdum ꝙ uerū est ꝙ iudi
ces per accidēs eē. Uel dicēdum ꝙ nō con
tradicit pꝛimo facere experiētiaz in simpli
ci dispōe. Secūdo ī contrarijs dispōibus.
quasi dicat. experiaris pꝛio in una dispo
sitione. et secūdo in cōtrarijs dispositiōibꝰ
Et q̄rta cōsiderādū s̄m Di. illa cōditio uel
canon pꝛecipit ut uirtꝰ medicie sit equata
egritudini. rō qꝛ potēter curat. qꝛ aliter no
ceret. pꝛio si sit feb. ⁊ pax frigida opilat.
Secūdo in feb. ardētissima aqua cucume
ris ifrigidat. ut quito colliget. Tertio ī co
lerica remisse calida nocēt ⁊c. Dubita
tur qꝛ una conditio impertinens nam pꝛe
supponit ꝙ cognoscat̄ uirtus medicine. re
spōdet di. ꝙ iste canon non solus sed cum
pꝛedictis ē uerus. ⁊ ē nō solū de inuestigā
do cōplexionem sed gradū. Contꝛa quero
utrum aliquid addat pꝛedictis. certum ē
ꝙ sic. sꝫ illud nō ē nisi ꝙ medicia sit equa
lis. ergo cognita. Itē tu dicis ad cognoscē
dum gradum. Contra. ergo gradus pꝛius
ē cognitus. qꝛ dicis ꝙ sit equalis. Dicēduz
ergo aliter ꝙ plurime medicie quas expe
rimur sunt ille de quibus nos hēmus ali
quā cognitionē. sꝫ tn̄ cōfusam ⁊ īcertā. ista
āt ꝯditio ē ad certificādū ⁊ clarificandum
istā notitiā cōfusam. notitia āt ꝯfusa hētur
testimōio auctoꝛis ul' aliq̄ signo. exēplū in
nobis est notitia de meliloto et eupatoꝛio
dicitur quod est caliduz ī pꝛimo tu nunq̄
uidisti nec expertus fuisti modo pꝛesenta
tur tibi ut tu gustes. ⁊ inuenis ī eupatoꝛio
aliquā amaritudinē et ī meliloto aliquam
dulcedinez meo testimonio. ⁊ hoc signo

habes aliq̃ ↄfusã notitiã.uis certificari expiaris i pñte equalẽ frigiditatẽ i pmo gradu.⁊ si iuenis curã eris certus. Dubitat̃ q̃ȝ videt̃ cõtradicere pmo duo pcipit quod vtus medicie sit equata.secũdo pcipit ꝙ expiaris i egritudine debiliori ai nus ppedit de ista ↄditione ⁊ uoluit fugire pmo sic medicia dicit̃ equalis egritudini duplicit̃ pmo sic q̃ȝ i una aꝓximatiõe i q̃titate debita curat egritudieȝ. Aliomõ i effectu per multã iteratione. Si ergo bõ ẽ fortis potest i una aꝓximatiõe medicia aplicare ↄ̃ria equalis pmo mõ si est debil' tunc p iteratione. Ista solo ab eomet nõ laudat̃.q̃ȝ hic non debẽt poni cañ.curatiui. Secũdo sic q̃ȝ iste cañ ẽ ad sciẽduȝ gradũ medicie ⁊ ideo pmo debes expiri in debili ⁊ postea iforti si.n.ista medicina ifriãt uel calefacit debilẽ caliditatẽ ⁊ postea expior i forti caliditate ⁊ infriãt illã ergo ipa uere põt iudicari multũ frã non uideo ꝙ sit ad ꝓpositũ dicere pmo ꝙ sit equata.et postea dicit ꝙ experiaris i debili egritudine ergo nõ equata Dicit̃ igit̃ aliter pmo ꝙ fiat experiẽtia de una medicina i debiliori morbo sed equali medicine p dimunitionẽ dosis.et q̃ȝ i morbis fortibus ẽ picl'ȝ de expiẽtia.sed i morbis debilibus q̃ȝ vtus fortis nõ est sic timor si cadat error et tũc potes secure ire ad morbos fortes augẽdo dosiȝ.sȝ illa experientia nõ ẽ sic certificata experiẽdo i morbo debili. Ista solo non placet mihi licet sit mea et põt saluari. Secũdo ꝙ hec notitia ↄfusa ẽ gradu ergo pmũ ꝙ occurit itellectui ẽ quod sit equalis medicina egritudini et q̃ȝ ẽ ↄfusũ iuditiũ põt errari.statim Aui.regl'aȝ dat ꝙ sit melius uel ẽxpiri in debiliori egritudine q̃ȝ sit medicina ⁊ ul't ꝙ nõ experiaris i fõtiori egritudine.rõ q̃ȝ nisi agit hoc dixit.uel q̃ȝ p accidẽs nocet hoc Aui.nõ dixit.sȝ ul't ꝙ experiaris i debiliori egritudine ⁊ i parua dosi ut sis securus a nocumẽto.⁊ si illã curat ꝓcede ad fortiorẽ Hic tñ cadit nocumẽtuȝ q̃ȝ iduc̃ ↄtrariaȝ dispositionẽ ⁊ tu remoue illã ⁊c̃. tũc ad ↄtrariũ dicẽduȝ dupliciter pmo ꝙ sit equalis p explusionẽ excessus egritudis supra medicinã nõ autẽ medicine supra egritudinẽ uel equalis.s.i cañ.regulari sȝ

põt fallere extimatiua.ideo põt experiri i debiliori q̃ȝ sit illud ꝙ extimamus qȯ sit equale illi medicine. Et quitaȝ.hic poit 5.ↄditione pmo põit eã secũdo ostẽdit ei⁹ effectũ secũda ibi.⁊ ñ fuerit. Causa ẽ secũdũ Di. huius quite ↄditionis ꝙ in omni actione tria requirunt̃ uel repiunt̃.s.fortitudo agẽtis aptitudo ⁊ tẽpus. Secũdo de accidẽti ⁊ morbo ⁊ fen.2.p.⁊ce. Si Di. itelligit ex pte tẽporis absolute qȯ requirit̃ i actione fmo ei⁹ nõ ẽ ↄueniẽs q̃ȝ et in actione p accidẽs requirit̃ hoc tẽpus sed ista ↄditio ẽ sũpta ex parte ptis tẽporis. quia pma actio extimat̃ ẽẽ per se vñ auinã si i ps cõfidere facit ⁊ce.ita ẽt albegue fit dic̃ ponẽs istã ↄditionẽ.que ẽ ut ↄsideraẽ an actio i calefactione ⁊ ifrigidatione sit hora que expit̃ nã si ⁊ce. ↄtra q̃ȝ aqua calida i prima pte tẽporis calefacit ⁊ tamẽ operat̃ p accidẽs.dicẽduȝ pmo ꝙ requiritur ↄdicio pma.secũdo dicẽdũ ꝙ itelligit ꝙ pseueret i actione qȯ nõ facit aqua cal'a Et ñ.hic p⁹ defectum h⁹ cõditionis uel regule ⁊ primo facit hoc secũdo ostẽdit semitã euadẽdi.secũda ibi.extimatio. Considerãduȝ ꝙ duob⁹ mõis cadit ambiguitas ⁊ defc̃a i cõditione data.pmo.si secunda opõ ẽ cõtraria pme nescimus que per se sit.secũdo si pma est debilis nõ apparens et secũda appareat.et põt esse per accidẽs Considerãdũ quod litera forsitam põt dupliciter exponi pmo ꝙ sicut duo possunt ponẽdo duos modos ambiguitatis ita.ij. probat pmo probat ambiguitatẽ i pmo secũdo ꝓbat ambiguitatẽ secũdaȝ ⁊ ce. Aliomodo ꝙ totũ referatur ad ꝓbãdum secũdã ambiguitatẽ q̃ȝ i prima erat certũ ꝙ una opõ erat p accidẽs sȝ i secunda ambiguitate nõ sic erat certũ ꝙ opo manifesta sequens occultaȝ esset per accidẽs ⁊ iõ dicit .forsitã efficit illud ⁊ce. q̃r ⁊ce.ambiguitas ⁊ce.h extitatio.idest ansietas ⁊ dubitatio.extimatio.hic ostendit semitam euadendi ab ambiguitate secũda secũdo a p^a secunda ibi.qm̃ pma i.2.pmo facit hoc 2° ostendit q̃re ueritatis ẽ semita.prima ista secunda ibi ex hoc. Considerãdum quod prima litera potest dupliciter exponi p° fm Dinuȝ quod Aui.docet ↄ̃cognoscere operationẽ per se ab ea que per accidens

⁊ hoc ex parte ꝓuētus oꝑōis ⁊ ostendit
q̄ȝdo oꝑō per accidēs seqͣ̄ pᵒoꝑoēȝ per se
nam si oꝑō nō ꝓuenit ⁊ augetͣ̄ nisi pᵒsepe
ratione tunc ē ꝑ accidēs ut aq̄ frigida cale
fit. sed si ꝓuenit ⁊ augetͣ̄ in ocursu signifi
cat qđ ē per se ⁊ce. ut frigida ifrigidat ⁊c̄.
Alio mō q̄ doceat euitare secūdam ambi
guitatē qua docebatͣ̄ q̄ medicina i primo
ocursu facit effectū debilē postea aliū qui
augetͣ̄. Si uis cognoscere an secunda oꝑō
sit ꝑ se uel per accidēs respice si remota m̄
dicina agēte effectus scđs augeatͣ̄ qꝛ signū
ē q̄ est ꝑ accidēs exᵐ aqua frigida primo
dēsatͣ̄. secūdo calefacit aparet effectus cale
factionis pᵒ seperationē. Sed tu. d. ꝯ ꝑmᵒ
effectus aque frigide qui ē ꝯdesatio ē ma
nifestus. dicēduȝ q̄ nō est sic manifestus
sicut eius calefactio post. uel possemᵒ daͣ̄
exᵐ de medicina opilāte quā seqͣ̄ fe. ut co
mistio pisciū opilātiuȝ qui faciūt fe. Et h̄
quidē iuditiū nō semꝑ. qꝛ aliqua medicia
iepta ꝓpter grossitudinē ꝑtiū i primo oc
cursu nō agit ⁊ si aliqua mr̄a tēporis stete
rit. et postea dimitere post aliquas ꝑtes q̄
reducentͣ̄ ad actū et agēt. v̄. gra. cerusa pᵒ.
inducit q̄dā cutis leuitatē postea frigidi
tatē ⁊ ea remota postea aparet ifrigidatio
grossaꝝ ꝑtiū. Cū̄ hic docet euitare secun
dā ambiguitatē qua dicitͣ̄ q̄ medicina fac.
duas oꝑōes cōtrarias mixtas. Considerā
dū q̄ litera pōt dupliciͣ̄ exponi pᵒ secundū
Di. q̄ hic docet cognoscere oꝑōes acciden
tis ab ea que per se ex dispōe medicine et
hoc si prouemāt a qualitate accidētali illa
est ꝑ accidēs que ꝑmo ꝓuenit. Dubitatur
quia uidetͣ̄ ꝯtradicere primo. dicit q̄ oꝑō
ꝑ accidēs augere post seperationē. secūdo
dicit hic q̄ primo ꝓuenit. Dicēduȝ q̄ oꝑō
ꝑ accidēs uel ratione effectus ꝑ se calefac
tio ab aqua frigida. ifrigidatio a calida et
iste ꝑmo prouenit. secūdo pōt exponi q̄
remouet ambiguitatē primā que erat q̄
medicina facit duas operationes ꝯtrarias
manifestas via euadēdi. est q̄ videas que
fit a qualitate accidētali qꝛ fieret primo.
Dubitatͣ̄ utrū aqua cal'a redeat ad frigidi
tatē q̄ nō qꝛ uel asc ⁊ hoc nō qꝛ idē nō agit
in se uel a corpore nostro ⁊ hoc nō qꝛ est
calidū. i cōtrariū Aui. sed opīo est q̄ fit a
frigore v̄tuali q̄ ipsa habet i se ꝯtra ꝑ di.

a que prim̄ aqua calidi ad fridi tem redeat

uel calidū ⁊ frigidū i eodē ⁊ hoc nō uel in
alijs ⁊ alijs ꝑtibus ⁊ sic tota nō simul cale
fit. secūda opinio dicit q̄ aliqua sūt i po
tētia cētiali ad ꝑmū actū ⁊ ista mouentͣ̄ ꝑ
agens extrisecū. Aliqua sūt i potētia acci
dētali ⁊ ista nō indigēt nisi remouēte ꝓhi
bēs ut az. ij. ꝑhisicoꝝ i comēto. 32ᵒ. ꝯtra ca
lefactio uel est ꝑ adixtionē corpoꝝ igneo
rum penetrabiliū i acͣ̄ ⁊ sic nō simul tota
calefit uel generatͣ̄ de aqua ergo prius al
terat uel alteraᵒ i partibᵒ aque tunc argui
tur aliquid itensiue de partibᵒ aque non
est q̄ prius fuit. quero a quo iducitͣ̄ non
remouēte ꝓhibēs q̄ causa ꝑuatiua nō fac̄
effectū positiuū. exᵐ de graui nō valet. quia
graue habȝ formā ⁊ nō habet oꝑōeȝ sȝ aq̄
frigida nō habet formā i suo gradu. dicen
dū ergo q̄ si aqua subiectiue calefit qđ
credo reducitͣ̄ ad sui v̄tualitatē. ⁊ id eo in
locis multū calidis non reuertitͣ̄. Si auteȝ
calefit ꝑ ad mixtionē ⁊ce. ut Aue. secūdo
de anima comēto. ii5ᵒ. tūc per exclusionē
uapoꝝ ille ꝑtes uel sunt agētes. ignē. uel
aqua rōe ignis et erit aque minor et ce.
Et sexta ꝯsiderādū q̄ ista ꝯditio ē suȝpta
ab vl'ite oꝑōis sed tēꝑus ⁊ secundum cor
pora ut piper semꝑ calefacit. ⁊ corpora oīa
aqua calefacit nō semper nec omnia corpo
ra sed carnosa. Cū̄ res. causa est qꝛ si ope
rationes nō ꝓcederēt semper uel ut pluri
mū. tunc res i maiori ꝑte essent ociose et
sic nō entes. auferens eiȝ operationē ē au
ferēs entitatē. ꝯ. metafisice. iᵒ. comento. ⁊
alia ꝑmo premitit. secūdo ꝓbat ibi. nem.
Considerāduȝ q̄ dixit hōis ⁊ nō. d. tēꝑati
nec egri. nā si arguit sic i illo corpore non
debet fieri experiētia i quo fallit sȝ in oī
homine fallit pōt minorē. secundo ꝓbat
ibi unus. Iste sunt due cāe una ex rōe qua
litatis. alia ex ratione ꝓprietatis. Dubitatͣ̄
quid habȝ ad hoc agere forma specifica
cū hic loquatͣ̄ de oꝑōe a qualitate. Dicen
dū q̄ licet una nō sit alia tū̄ ꝯueniūt m'tū
simul ul' dicēdū quod arguet a simili sicut
aliquid calefacit hoīeȝ ⁊ non turdū. ita et
aliquid calefit et ce. Itē cosiderandum
quod omnes conditiones preter sextā pn̄t
simul concurrere i uno actu expermentali
anteq̄ȝ nullus fiat actus exprrimētalis.
Dubitatͣ̄ utrū cōditiones iste sint tm̄. s.

7. uideť ꝙ sint plures qꝛ albeguefit et
Aliabas secūdo pratice tertio capl'o addi
dit ista scilicet i q̄titate ꝛ qualitate calo
ris sic Hali. 3°. de complexionibꝰ ponit
aliā scilicet ꝙ medicina sit sufficiētis q̄ti
tatis. In cōtrariū Aui. dicēdū ꝙ sūt. 1. qꝛ
uel sumunť ex pte medicine. ꝛ hoc uł' ex p
te qualitatis ꝛ sic p̄ma. uł' q̄titatis ꝛ sic. 4
uł' ex pte corpoꝝ absolute ꝛ sic septima uł'
ratione dispōis uł' sigł'is ꝛ sic secūda uł' cō
trarie ꝛ sic tertia uł' ex pte tēporis uł' ocur
sus ꝛ sic quīta uł' p̄seueratiue ꝛ sic sex. Ad
albeguefit ꝛ haliabatez. Dicēdū ꝙ illa est
ad distinguēdū an sit medicina uł' cibus.
Ad Hal'z dicēdū ꝙ dať itelligi p quartaz

Tertiū capł'm.

Cognitionis. hic ponit uiā cogniti
onis p ratione ꝛ p̄mo p̄mitit unū
cañ. secūdo exequiť. ij. ibi uia au
tē Sz uidetur uia expimetalis. Dicēdꝫ qđ
ista uia pōt dici expimētalis. Diciť unomō
gnal'r ꝛ large qꝛ ab effcibꝰ ꝛ posteriori sūp
ta ꝛ sic expimetalis. Aliomō p̄p̄e ex effcu
cuius ee q̄rimꝰ ꝛ qua distiguit noticie ex
signis posterioribꝰ ꝛ sicut supra ē dicta.
Secūdo ɔsiderādū tñ ꝙ uia expimētalis
ꝛ rationis ɔueniūt. p̄mo qꝛ utraqꝫ ex po
sterioribꝰ. secūdo qꝛ utraqꝫ ē inuestigatiua
esse medicine. Sed drñt qꝛ experiētia in
uestigat ee medicine respectu nostri ꝛ in
hoc pōt cadere error ūde post pōit ɔditio
nes. 5. sꝫ rōtiātio inuestigat eē medicine in
se sꝫ in hoc dixit error. p̄mo qꝛ ista rōciā
tio inuestigat naturā p̄orē in opōe i nobis
sed nō sequiť est i se calida ergo respectu
nostri. secūdus error qꝛ ista signa nō sunt
equalia ut sapor acutus ostēdit calorē. sed
nō omnes res calide hñt saporē acutū ut
carnes pipionū. ex quibꝰ accipimus duo.
p̄mo ꝙ nō potest sciri absolute ꝙ medici
na sit calida absolute p experimetū nisi cū
uia rōciātia. secūdo ꝙ iste uie iuuāt se. cuꝫ
scio ꝙ medicina ē calida i se tunc expior
unde haliabas. ij. capl'o de cognitione per
colorē. p̄cipit ꝙ primo odoreť ꝛce. ne sit
uenenosa ꝛ cū sis exptus qꝛ calefit tunc iu
dica p colorē saporē ꝛ odorē ꝛce. nec i hoc
sufficit qꝛ aliqua medicina boni saporis po
set eē maligna ut pōit Rabimoises i p̄hē
aphoꝝ. tertio ꝙ iste uie rōciatie decipiūt

et ideo oportet ꝙ medicus trāsceat sicut
pōt. nō debet homo discere s'mociari a ta
urlo nec a muto loqui ut Aue. quito colli
get ꝛ ideo ut honorē. Hal's. dixit ꝙ uerifi
cať ut plurimū ꝛ ideo plus ē rōciatio s'mo
cinādi q̄ ratio de mostratiua. Considerān
dū ꝙ v̄tutes medicinaꝝ sunt. 4. s. prime ꝛ
iste cognoscunť ex pari rōe. ij. autez uirtu
tes cognoscunť expimēto sūpto ex effec
tu eaꝝ ꝛ hec ē uia certior. cognosciť ratio
ne sūpta ex coloribꝰ saporibus ꝛ odoribꝰ
ut i ħa corporis istius medicine ꝛ sapor est
suauis ɔiectura ē ꝙ habet calorē maťatū
uel apitū ꝛ ce. Cognosciť ratione sūpta ex
p̄is qualitatibꝰ cognitis ut si cognosco ꝙ
hec medicina calefacit i primo gradu. Co
gnosco ꝙ pōt maturare ꝛce. ꝛ hoc ē quod
Aui. dicit. et q̄ñz sumiť. s. cañ. cognitionis
v̄tutis medicinaꝝ. s. ex opōibꝰ ex v̄tutibꝰ
notatis. ut calidis ꝛ siccis ꝛce. Ex quibꝰ
ꝛce. sup v̄tutes ignotas. s. maturatiuas ap
itias ꝛce. hec tñ uia fallit. qꝛ res tēperata
ē incisiua ut capill'ue. Aue. quito colliget
capl'o. 13°. v̄tutes autē. 3. cognoscunť expe
rimēto secūdū gđ. ratione v̄tutes autē q̄r
te cognoscunť experimento ut Aue. qui
to colliget ꝛ. Hal's ɔ°. de simplici medici
na. 6° ca°. ꝛ hali. tra. tertio. tegni. 20. quinto
comīto ꝛ ce. quarto ɔsiderāduꝫ quod ocu
rētia uel agētia i nos sunt duplicia quedaꝫ
talia actu ut esca ꝛ expiētia. cognoscunť. q̄
dam sunt talia in potentia ut medicine q̄
non sunt tales actu ꝛ iste cognoscunť exp
imento et ratione et de istis est sermo aui.
Dubitatur quia uideť Aui. i sufficiēs in
suis uijs quia sunt alie quas ponit meš. s.
duꝝ ꝛ mole istō falax ē ꝛ iō nō pōit teneꝝ
et teneꝝ iste sunt super puro ꝛ nō puro.
Itē sunt alie scilicet eupotabile dilatabile.
et ce. Dicendū quod cognitio uirtutum ē
ex aliqua dispositione in mixtis arguente
de complexione. Dispositio autē que dam
est comunis omni mixto intrinseca. ꝛ 1ª. ē
que sequitur calidum frigidum humidū
et siccum infl'abile coagl'abile tenax et ce.
que sunt decem ꝛ octo quas ponit Aristo
tiles quarto methaurorum quedam sunt
dispositiones proprie intrinsece ut sapor
odor. extrinsece color ex loco terre nascen
tium quod quinto colliget non pōt i scia

uonia pinee ĩ terris aratrũ taride ⁊ce. uia
autẽ pꝛima. hic exequitur pꝛimo de cogni
tione uirtutũ per rõciationẽ ex cañ sump
tis ex facili uel diffecili ĩflamatione ⁊ ꝯge
latione ⁊ce. secũdo ex coloꝛibꝰ ⁊ce. secũda
ibi. ex alijs. ꝑma in. ij. ꝑmo ex facili uel di
ficili ĩfl'atione. secũdo ex ꝯgelatione secũ
da ibi. res. ꝑma in. ij. ꝑmo dat cañ. secũdo
declarat. secũda ibi. ex una. ꝯsiderãdum
ꝑmo cãʒ quare de cañ. istis sil' est qꝛ sumũ
tur ex dispositionibꝰ coibus ⁊ ĩ mediatis
calido ⁊ frigido sicco ⁊ humido nõ auteʒ
de omnibꝰ qꝛ dedit ĩtelligi. Considerãdũ
quod Aui. cañ. ponit. Quecũqʒ recipit ca
lefactionẽ uelotius ⁊ce. dicit Di. ꝙ debet
ĩtelligi respectu tẽperati sed ego dico res
pectu hõis absolute. sʒ debʒ ꝑmo iudicari
calidioꝛ alia. Tertio cõsiderandũ ꝙ ideʒ
est de sicca ⁊ humida. Ex una ꝑmo decla
rat cañ. secũdo ꝯditõʒ. secũda ibi cũqʒ pꝛi
ma in. ij. ꝑmo ⁊ce secundo remittit secun
da ibi ⁊ post. ꝑma in. ij. ꝑmo ĩ calidis se
cũdo ĩfrigidis ibi ⁊ secũdũ hoc. ꝑmo dĩc
et ce. Considerãduʒ ꝙ una res facilius ca
lefit qꝛ agẽs foꝛtius, et qꝛ. ſba rarioꝛ qꝛ si
milis ẽ inter habẽtia simbolũ. ⁊ce. ergo si
aliqua res sit calida ⁊ce. arguit ergo sic q̊
tiẽs aliqua medicina uelocius calefit ⁊ nõ
est ⁊ce. secũdo ꝯsiderandũ ꝙ addit aliam
conditionẽ scilicet agẽte existẽte uno. ter
tio nec ĩfrigidat. dupliciter exponit̃ idest
ista medicina põt ad actũ aparere frigida
ꝑꝑ aerẽ ut tertio de simplici medicina di
stincte. quarta tertio capl'o. secũdo uicens
idest foꝛte frigus ut dicat̃ facil'r calefit et
difficulter ĩfrigidat̃. Et secũdũ hoc patet.
Et post. cadit quõ utrũ pꝛexñs gradꝰ coꝝ
pat ⁊ ẽ qmõ de ĩtisione foꝛmaꝝ ⁊ ideo di
xit. ẽ sermo ꝓlixus. ⁊ce. Cũ autẽ. raritas
est q̃truplex ꝑmo multitudo poꝛoꝝ. sicut
sumit̃ raritas ĩ libꝛo de optima habitudi
ne a gal'io ĩ multis locis. secũdo foꝛamina
et cauerne multe sicut uulgares dñt sicut
sumit Aui e. quĩto colliget ⁊ hoc mõ spon
gia ẽ rara. licet iste modus posset ad ꝑoꝛẽ
reduci. tertia laxitas texture ut Aui. capi
tulo de etatibꝰ in mulieribꝰ. quarta ma
gna diuisio ĩ pauca materia sicut aqua cũ
calefit rarefit. omnis faciũt ad facilẽ passi
onẽ in q̃ntuʒ ad dĩcneʒ faciũt et ex hoc ap

paret ꝙ due res ꝯtrariaꝝ ꝯplexionũ pñt
habere equalẽ raritatẽ. Dubitat̃ utrũ uia
sumpta ex facili uel dificili ĩflamatione u'l
calefactione medicine sit via bona ⁊ce. ui
det̃ quod nõ. tertio de ꝯplexionibus ꝑmo
capitulo. Itẽ uia que significat ṽtutẽ me
dicine ĩ se nõ est bona. tertio de simplici
medicina. secũdo capitulo qꝛ medicina
dr̃ ĩ potentia ⁊ce. tertio omnis plãta citius
calefieret õi minerali qꝛ omnis plus habʒ
de cal'o vicio ⁊ce. quinto colliget ⁊ ĩ co
mẽto de causis longitudinis ⁊ bꝛeuitatis
uite. quarto salamãdria est calida qꝛ aĩal
et tamẽ nõ ĩfl'at̃ quia' uiuit ĩ igne ut tertio
de simplici medicina secundo capitulo.
Item ad inducendũ effectũ nõ solũ foꝛma
agẽtis. sed etiã aptitudo paciẽtis requirit̃
sed posibile ẽ qȯ coꝛpus humanũ nõ sit pa
ratũ calefieri ab ista medicina. In ꝯtrariũ
Aui. Aue. quinto colliget Aliabas secun
do pꝛacice. R̃ñt Di. quod nec ista uia nec
aliqua est necessaria sed ꝓbabilis ex qui
bus habetur cogñ uera uel coniectura
tiua pꝛopinqua uere cognitioni. sed uera
cognitio est per experiẽtiam cũ addet eaʒ
hoc premisso addit ad istam regulam cõ
ditiones duas. Nã stante eadem raritate
et eodem agente est posibile quod mixtũ
minus calidũ cicius calefiat quã magis ca
lidum. pꝛimo quia mixtũ magis calidum
habet magis humidũ aqueum permixtũ
sicco terreo grosso uel subtili scilicet non
unctuosuʒ et aliud mixtum sit unctuosuʒ
et minus calidum. exẽplum lignum fici
calidius ligno oliue similiter cõtingit ex
ꝑte dispositionis coꝛpoꝛis quia una existẽ
te medicina et unũ coꝛpꝰ strictaꝝ uenaruʒ
in eo calefiet et liberabitur in turdis Ius
quiamũ et coꝛpus latarum uiarum occi
det ut in homine pꝛesuponi ergo debet
eadem forma specifica et uenarum dispo
sitio opoꝛtet ergo quod pꝛeter idẽptitatẽ
agentis et idemptitatem modi substantie
supponat̃ idemptitas in alijs modis sub
stantie et pꝛopꝛietas substantie eadem et
intellexit Auicena cũ dixit. indiget s'mõe
pꝛolixo. ad contraria dicit quod' tenet
ꝯ̂ additis conditionibus uel quod non
habet uiã necessitanteʒ. cuʒ dicitur de plã
ta quod ẽ calidioꝛ omni minerali. R̃ñdet

quod nō ab eunte uita a plāta. uel si plāta
esset similis sulfury i omnib⁹ esset calidi
oꝛ sulfure in ɔpōe ad coꝛpus uel hoc facit
ꝓprietas. quia licet sit calidioꝛ quā mine
ralia tamē habet ꝓprietatē intrādi. Credo
Di. habuisse bonū intellectū tamē ɔfūdit
distinctas ɔplexiones ⁊ ueras. Contra p̄
dicta ṗmo ɔtra ṗmum dictū quod sit con
iecturatiua saltī in notitia medicie i se. no
titia de medicina eē nō est notitia ɔiectu
rabilis qꝛ demōstrat aposterioꝛi sed ɔiec
turalis ē pura extimatiua ⁊ albitratiua. sꝫ
ista ē demōstratāꝫ eē. Aue. quito colliget
Sed tu dices ɔtra qꝛ simile qui arguit ꝑ
accidēs nō adequate ē efficax. imo fallit
ut supꝛa dictū ē de sapoꝛe acuto ⁊ amaro
supꝛa caloꝛē qꝛ caro colūboꝝ ē calida ⁊c̄.
sꝫ iste ē huius. Dicēdū primo ꝙ nō est de
illis. secūdo ꝙ nō ē de sbis potissimis de
mōstrationis sumēs mediū adequatū cuꝫ
ɔ̄tibile sꝫ ē talis omne respirās ē animal
hoc respirat. ergo. licet nō sit conuertibi
lis a cā aīal respirat et ōe nō respirās est
nō animal. Uide Aui. qꝛ nō dixit nō cito
inflāt. ergo frigida. sꝫ dixit cito ifrigidat
⁊cē. Ite qualitates mixtoꝝ sunt cognosi
biles. sꝫ nō nisi per hoc signū. contra scōꝫ
dictū. s. ꝙ dn̄t adi cognitiones. ille ɔditio
nes non dn̄t poni quia ille nō sunt itelecte
uel nō sunt necessarie i hac uia sꝫ ɔditiōes
adite a. Di. sunt huius ergo ⁊ce. ṗmo. pri
ma ɔditio de humido unctuoso uel nō un
ctuoso Dicēdū ꝙ includit i idēptitate ra
ritatis uel dēptitatis si nō sunt huius uel
eisdē mōi raritatis igit̄ eisdē mōi ꝑmixtio
nis aeris cū terra. ⁊ sic eusdē mōi unctuosi
uel dicēdū ꝙ ista uia ē ex facili calefactiōe
uel difficili nō ex facili uel dificili ɔuersio
ne i ignē sꝫ secūda calefactio habet se i pl'
ꝗ̄ ignitio aux. n. ⁊ cupꝝ. citius calefit ꝗ̄
lignū ⁊ tn̄ tardius ignit̄. imo foꝛsaꝫ nō igni
tur idest nō trāsmutat̄ i ignē unctuositas
ergo facit ad ignitionem. sed res nō unctu
osa si plus calida citius calefit. secūda cō
ditio nō ē ad ꝓpositū. qꝛ illa ē ɔditio ex
parte coꝛpoꝛis in ꝙ debet agere et est que
requiritur ad uiam experimentalē. hic p̄
mo est de calefactione medicine ab aliq̄
calefaciente extra ut igne uel tactu uel cō
strictione a manu nostra. Sed t. d. ista con

ditio a pꝛopꝛietate uel latitudine uenaꝝ
si pertinet ad experimētalem d. buit po
ni supꝛa. Item saltim requiritur quod m̄
dicina nō habeat pꝛopꝛietatē non pacien
di ab aere calefaciente. Dicendū ꝙ sunt
intellecte cum dicitur quod cauent imp̄
sionem per accidens. sed per accidens est
quod homo nō calefiat a medicina calida
quia accidit sibi ut respicit medicinam ꝙ
habeat foꝛmā specificam non paciendi uł
uenas latas siue strictas. Sed tu. d. sub q̄
conditione reponitur. Dicedum quod i b
aliqua qua dicitur qđ fiat experiētia in
coꝛpoꝛe hominis. scilicet quantū ad com
plexionem sequentē speciem. et tunc acci
dit sibi ⁊ excluditur pꝛopꝛietas in diuisi
bilis ⁊ diuersitas dispōis uenarum cāta
que non faciat pati uel pati sicut i turdo ⁊
homine. Ad secundū dicenduꝫ quod mix
tis nō uidetur esse foꝛma specifica ꝑ quā
ab igne nō calefiant. Sed ph̄s ⁊ al. quar
to methauroꝛum reducunt hec in modos
mixtionis ut i hr̄e poꝛros strictos et toꝛ
tos tāmē si ita est debet pꝛesuponi illa ꝓ
pꝛietas. His habitis dico per uiam hanc
posse significari de caliditate. verbigratia
medicine et ut sic esse bonam viam potest
dupliciter intelligi uno modo magis ab
solute ut medicina est aliquod mixtoruꝫ
inhirelatoꝛum ad alia mixta ⁊ sic est uia
bona et potest significari. de complexiōe
medicine. ideo significatio medicine est
sufficiens de aliqua medicina quod sit ca
lida que significant quod calidum elemē
tare vincit. Sed ex hac uia ⁊ce. Ista Aui.
in textu. Alio modo quod possit significa
ri in comperatione ad hominem. et dicit̄
uno modo absolute. Alio modo respecti
ue uel comperatiue uel uno modo in com
peratione sumit̄. ꝫ. tōs scilicet medicinaꝫ
que cito calefit medicinas que tarde ho
minem et sic potest iudicari demōstrati
ue aposterioꝛi. ratio illa est calidioꝛ alia q̄
respectu alteri⁹ ⁊ plus pꝛincipum calefac
tiuum. sed que citius calefit et cetera et
sic intelligit Auicena cum dicit est calidū
scilicet respectu nostri quam sit alia que
non calefit. Sed tu dices ɔtra ille caloꝛ
non est quo calefit. Dicendum quod uel
uno uel quo disponit et ce. Item potest i

homine eē ꝓprietas nō calefaciēdi ab illa
Dicēdū qꝺ debet intelligi ꝙ non resistat
ista ꝓpꝛietas. Cōtrariū ergo coniectura
bilis erit notitia, ꝙ ista calida sit respectu
nō comperata alij medicine quia notitia
illius ꝓpꝛietatis est cōiecturabilis. Dicē
dum ꝙ cognitio forme specifice sequētis
speciez nō est ꝯiecturalis sꝫ ex testimonio
Secundo ꝙ accidit predicte notitie qꝺ
sit coniecturalis quia subiectū in ꝙ debꝫ
agere. habet formā specificā nō patiendi
sicut isto modo notitia experimētalis eēt
coniecturalis quia p̄suponit notitiā ꝓp̄
etatis uel dicendū ꝙ de se potest calefa
cere. Accidit ergo ꝙ prohibeaẗ a ꝓpꝛi
etate. Alio mō comperatione duoꝛuꝫ ter
minorum medicine que cito calefit ⁊ hōis
ut dicatur absolute quod respectu homi
nis est calida. et ista notitia est coniectura
lis et extimatiua ratio. medicine de punc
tali quantitate est extimatum. tertio de in
genijs et in libro de flobotomia noue trā
slationis. sꝫ hoc est huius quia extimatuꝫ
ideo mouet ad experientiam ut fiat certū
quinto colliget. Considerandum ꝙ praui
us ꝙ mihi uidetur in hoc est cognoscere
eas esse equalles in substantia. Ex hijs ad
contraria. ad primū dictum Galieni loqui
tur conditionibus obseruatis. Ad ratio
nem dicendum ꝙ non est bona ad ostendē
dum ꝙ absolute calefaciat. sꝫ per magis
quam alia medicina. uel minus infrigida ē
bona uia. Ad rationes dicendum. ꝙ ꝯpe
ratio debet fieri de plantis ad plantas et
ꝺ mineralibꝰ ad mineralia uel dicēdū ꝙ nō
oīs plāta habet plus de calido ꝙ̄ oē mine
rale sed habet actualiꝰ pp aīaꝫ. Ad tertiaꝫ
dicēdū qꝛ si salmādria nō īflaẗ ē pp ꝓp̄eta
tatē ul' aliẗ qd ē frigidū. s. eiꝰ uenenū tota
liter. 4. cañ. fen. sexta ul' aliẗ ꝙ Aui. argu
it cito īfl'āẗ gͦ cl'a cito īfrigidaẗ ꝙ̊ ē frā ⁊ ñ
arguit non cito infl'aẗ ergo frigida Uide
Auicenā ad quartam dicendum quod pre
supponitur. Res autem. expositio di. supe
rius ⁊cetera. hic ostendiẗ qualiter cogno
scatur medicina calida uel frigida ex hoc
quod est inflamabilis et cumgelabilis a
causa extrinseca et primo suposita idemp
titate substantie in ambabus. secunda d
uersitate secūda ibi. Cumque autem. pri
ma in duas. primo illud docet cognosce
re de complexione medicine in se secūdo
in comperatione ad corpus humanum se
cunda ibi. Nos enim ꝯsiderandū quod cir
ca istas particulas notandum est quod ē
duplex modus iudicādi. de complexione
in medicinis et alijs. unum in quantum
est tale mixtum ⁊ hoc peruincēs ex elemē
tis et cetera. et hoc philosophus natura
lis et ce. alius in comperatione ad nos ⁊
est iste non complexione actuali sed poten
tiali ex operatione ī corpus nostrū ⁊ce.
Cum autē nihil dicit usque ibi rerum uel
dixit expositio propria superius ⁊ce. hic
ponit cañ. in cognitione uirtutum medici
narum sumpta ex congelatione et tardita
te congelationis. uelocitate conuersionis
ad ignem et tarditate ⁊ ce. et primo ponit
cañ. ex congelatione proprie dicta uel in
flamatione. secundo ex congelatione dicta
in proprie que est coagulatio siue dēsatio
secunda ibi. Rex autē. p̄ma in duas pri
mo premittit ista esse compatiua scilicet
coagulationem a frigido et inflamationē
secundo exequitur secūda ibi ergo consi
derāduꝫ quod ꝯgelatio sumiẗ dupliciter
uno mō ꝓpꝛie ut difert uel distīguiẗ a coa
gulatione. ⁊ tūc ꝯgelatio ē īduratio a fri
gido ī qua humidū nō comisceẗ uel cōtin
gitur cū sicco sicut aparet cū eliquaẗ. qꝛ
humidū refluit et terreū siccū residet et
remanet sepatū. Alio modo sumiẗ ꝯgela
tio ꝓ coagulatione ul' īspissatione ⁊ sic ē st
quedā ꝯsistētia siue ꝯdēsatio siue īduratio
a frigore uel calore unde siccū atingiẗ hu
mido ⁊ ce. Inflamatio ē quedā arsio ex q
bus p̄mo aparet ꝙ coagulatio hꝫ duo. s.
efficiēs frigus forte mā q̄ꝯqꝫ sit t̄rea ⁊ aq̄a
⁊ ista sūt ꝯgelabilia ꝓp̄e ut lutū ut aue. 4
methauroꝝ ⁊ 4. celi. 28. ꝯͦ. 2ͦ. appꝫ qꝺ
hic cañ. ē sūptꝰ ab īfl'atiōe sꝫ supioꝛ a solla
calefactiōe q̄ minꝰ ē ꝙ̄ īfl'atio sic īfrigida
tio ꝙ̄ ꝯgelatio tertio aparet q̄r ista ꝯparāẗ
qꝛ iste ꝓp̄e opponūẗ siue ꝯ̄riāẗ qꝛ ꝯgel'o
ꝓp̄e fit a frigido ⁊ īfl'atio fit a cal'o sꝫ nō
sic opponūẗ īfl'atio ⁊ coagl'atio qꝛ utraq̄
pōt fi. a cal'o. Cōsiderādū ꝙ opō īfl'atiōis
⁊ ꝯgelatiōis nō ē ꝓp̄e opositio fōmalis
qꝛ opositū ꝯgelatiōs ē ꝓp̄e eliq̄tū ul' flui
dū a calore sic ꝯgelatū ē ꝯstās īduratū a
frigore sꝫ ē opō ī p̄nͦ effc̄iuo qꝛ sicut ar
sio fit a calore igneo ita congelatio fit

a frigore forti. quia igitur opponuntur congelatio ꝛ inflamatio. ideo dicitur. possibile est ut comparētur. idest simul ꝺ eis loquamur. Quia uero non opponuntur omnino formaliter sed in principio effectiuo. ideo dixit. possibile est. et non dixit. omnino comparātur. Quarto apparet ꝙ coagulatio ex parte efficiētis non habet unam oppositionem. quia coagulatio fit a calido. uel potest fieri a calido ꝛ frigido. sꝫ formaliter unam oppositionem. quia etiam opponitur sibi eliquatio fluida. Ergo primo ponit cano. et conditionem probando cano. Secundo remouet dubium. Tertio conditionem uerificat. secūda ibi. nos igitur. tertia ibi. cum autem. prima in duas. primo ponit cano. secundo probat. secūda ibi. propter illud. Considerandū primo ꝙ congelatio sumi potest ꝓprie et large scilicet pro omni forti īfrigidatione. ꝙ̄uis res illa non sit cōgelabilis. inflamatio pro ustione siue arsione proprie. ut ī cineratione. large ut consumpta ab igne ut lapis. aliud enim est ab igne consumi. et aliud comburi. sumitur ergo īflamatio quomodo est eleuatio in flamam. siue fiat carbo ut in ligno. siue non ut in oleo propter hēre paucā terrestreitatem non fit carbo ꝛ ideo etiam nō facit flamam perdurantē successione. Considerādū ꝙ ponit causam ꝛ omne dictum. Propter illud. Notandum ꝙ oportet sumere causaꝫ que dicta est. agente enim existente uno et eadem substātia et cetera. Nos. Primo mouet dubitationem. secundo soluit. tertio nos remittit. secunda ibi. Cum. tertia ibi. principia. Dubitatio est illa. nos loquimur de complexione medicine respectu nostri nō in se. Et cum. Respondet ꝙ sicut medicina cito inflamatur ab igne. ita a nobis.

Considerādmm ꝙ medicina uel operatur calido quod habet. uel quod acquirit quocūqꝫ mō si cito īflamaꝰ consumiꝰ ꝛce. Pricipia ista sūt pricipia de motu alterat iōis ad siꝰe uel ꝯtra^m facil'r ul' difficulter Cū āt due res. hic ūificat ꝯditionē. et pri° oñdit qūo ꝯstāte inegͣlitate substātie pōt argui de cōplexiōe medicie. scdo qūo nō potest. secūda ibi. si āt non inuenis. Dubitatur an hic possit applicari ad cañ. de calefactione absolute. Dicēdꝫ ꝙ sic. uel dedit intelligi. Dubitatur an ñ res densa citius cōgeletur ꝙ̄ rara. significetur ꝙ sit frigida. hoc est excitanduꝫ. ꝛ forsan quod nō. quia dēsitas ñ cōtrariaꝰ congelationi. sicut cōtrariatur inflamationi. immo est sibi conformis. de his tamē infra sermo ꝓlixus ab Auicena immediate determinat ibi. Et cū sint quedam. ꝛ similiter quia si significat ꝙ raritas non tātum disponit calefactioni quātum cōtradicit aliud. sed illud nō est nisi frigiditas. ergo erit frigida.

Si autem. primo ostēndit quomodo nō licet argui ex inflamatione. secūdo quomodo nō licet arguere ex cōgelatione. secūda ibi. sicut si tu. Causa dicti ponitur ab Auicena. quia quādo effectus potest habere duas causas. non licet arguere super una determinate. quia potest esse alia. Sicut si tu. Hic ostēdit quomodo licet arguere ex congelatiōe. primo hoc. secūdo declarat ī exemplo et cetera. Dubitatur utruꝫ ex inflamatione facili uel difficili possumꝰ arguere de cōplexiōe calida medicie ul' frigida. Videꝰ ꝙ nō. prio ꝑ gal'. Tertio de ꝯplexiōibꝰ ꝛ exēplo stupa ꝛ pēa cito inflamaꝰ ab igne. ꝛ nō calefaciūt. ꝛ ñ sūt calida ꝛ nō sūt calida euforbiū tarde ab igne īflamaꝰ respectu stupe. ꝛ tñ nos calefacit. et ē calidius stupa. Scdo ꝑ rōeꝫ albeguefit quā et inuit Aue. v. coll'ꝫ. si gdeꝫ īflamaꝰ ab igne nō īflamaꝰ a nobis. ergo nō dr̄ calidum respectu nostri. sꝫ sic est ꝙ calidum nr̄i corpis ē uaporosū suaue sꝫ calidū ignis acutū ꝛce. Tertio res hūidi unctuosi inflamaꝰ facil'r. sꝫ nō a nobis igr̄. Quarto possꝫ eē ꝓprietas i nobis ñ patiēdi a re tl'i inflamabili ab igne. Rñ. Di. ꝙ uia illa ñ hꝫ necessitatē sꝫ aliquā ꝓbabilitatē q̄ ut i pl'ibꝰ ē nota. ꝓbabile. n. ē ꝙ cū caliditas nr̄i corporis sit uirtual' sicut ignis actual' ꝛce. Secūdo ꝙ ñ ē necessaria. prio pōt obuiare ꝓ ꝑetas. iusgamꝰ ēdos calefacit ꝛ nutrit. hōines occidit. Ter° posseꝫ adiūgere ꝙ calor nr̄ pōt dupl'r ꝯsiderari. prio ut calor absolute. ꝛ sic pōt arguere. qꝛ dr̄nt ꝑꝫ magis ꝛ minꝰ. alio° ut natural' ꝛ sic dr̄t spe a calore ignis. ꝛ ñ uerificaꝰ qꝺ īflamaꝰ ab igne. inflamaꝰ a nobis. hec igr̄ uia lꝫ ꝓbabil' ꝛ in pl'ibꝰ sit uera. ñ tñ hꝫ necessitatem. Sꝫ Dinꝰ intelligit per ꝓbabilitatem coniecturabilem ut supra non uerificatur q̄ ad gd.

siue coniecturabilis estimatiua siue conie
cturabilis intellectiua. que notitia sine ali
quo principio propinquo. Dicenduȝ igi
tur ꝙ sicut supra in cañ. ⁊ce. ita hic. uel q̄
rimus cognitionē i se. ⁊ sic ē uera stantibꝰ
conditionibus uel cōparatiue. et hoc uel
respectu alterius medicine. et sic ē uera ut
hec medicina citius iflamat̄ alia. ergo plꝰ
hȝ de gradu caloris respectu hoīs. et de se
deberet hoīem calefacere. uel respectu so
lius hoīs. Dico ꝙ est notitia estimatiua. s.
uelle arguere. igit̄ hoīem calefaciet. Notā
dum tñ ꝙ hec dictio dȝ intelligi ex parte
eiusdem substantie uel agētis ⁊ce. Et cum
uis experiri ꝙ ita erit ex parte corporis.
ita ꝙ non sit ꝓprietas n ō patiēdi. Ad
rationes. Ad primaȝ dicendū ꝙ pena ⁊ eu
forbium non sunt compabilia. qꝛ non eius
dem modi substātie. Ad secūdam dicen
dū ꝙ medicina i corpore non ꝯuertitur in
flamam. sȝ dico ꝙ medicīa q̄ ab igne infla
mat̄. uel q̄ facil'r suscipit ignem a calido no
stro facil'r calefiet ⁊ euaporabit. ita ꝙ ī ua
porem ꝯuertet̄. Ad tertiam dicēdum ꝙ
dȝ eē par ī modo substātie unctuose. Ad
quartā dicēdum ꝙ si uis experiri. dȝ pre
supponi. tñ tm̄ scis ꝙ ō se hȝ principium
alterādi ⁊ patiendi. Rñdet hic uult incipe
ponere cañ. in cognitione uirtutū medicia
rum simpliciū sumptos ex congelatione.
ut se extēndit ad coagulationeȝ. Et primo
premittit quedā. scd̄o exequit̄. ibi. Reruȝ
aūt Considerādum ꝙ iste sermo fuit sēcū
dus modus. primo. n. qd̄ premisit ō uino ⁊
oleo de cucurbita in quo enumerat ꝙ cō
gelatio ⁊ densatio erāt diuersa. hic probat
ꝙ adinuicē pñt separi. res. n. absqȝ conge
latione densari pñt. Secundo seruit dicen
dis. Jā. n. apparuit qūo ex cōgellatiōe op
posita inflamatiōi significamus de ꝯpl'one
medicine. h qūo ex cōgellatione q̄ sibi op
ponitur que fit a calido q̄ in pricipio effec
tiuo conuenit cum ignitiōe siue iflamatio
ne. Considerādum ꝙ ē cōgelatio. coagu
latio. ispissatio uel densatio et impingua
tio. congellatio e induratio facta a frigido
Di. dicit ꝙ cōgelatio debet̄ simplici aque.
sȝ si congelatio debet̄ aq̄ sicut arsio igni ut
quarto celi ⁊ mundi comēto. 206°. ⁊ igni
debet̄ arsio extra suum locū. s igni nō pu
ro. ita ꝙ congelatio se hēbit ꝙ debet̄ sibi
extra suum locū ⁊ aque non pure. sȝ coagu
latio ē iduratio a frigido ut in metallis. ul'
a calido ut i latere. Inspissatio uel densa
tio ē qñ humidum permiscetur cum sicco
ꝙ humidum sit dēsius ⁊ non fluēs. non tñ
peruenit ad duriciem perfectā. ⁊ hec ispis
satio siue ꝯdēsatio aliqñ fit a calido. ut qñ
in re magis abundāt partes aquee ⁊ce. ut
in mixto qñ coquitur. quedā a frigido ut
q̄ hñt ꝑ res terreas a dñio ut mel aut cōia
terre ⁊ aeri ut oleum. Sed tu. d. nō uideo
ꝙ Di. possit saluare fundamētum suuȝ cuȝ
dicitur ispissatio est qñ humidū miscetur
qꝛ frigidū non miscet. Dicēdū ꝙ miscet ꝑ
mēdo. uel dicēdum ꝙ non miscet sȝ iuuat
illud mixtum. sȝ ingrossat conuertendo
ad naturam aque. sed impinguatio ē que
dam particularis inspissatio. que est per
mixtio humidi aerei cum sicco terreo. si
cut fit in coagulatione ⁊ inspissatione pin
guedinis et rerum unctuosarum. et ideo
impinguatio est quedam species coagula
tionis et densatiōis uel grossationis. Dinꝰ
non declarat se in hoc quid uult. an pigue
dinis fluentis congellatio possit dici impī
guatio. sed oportet dicere ꝙ est pinguedi
nis factio. habent igitur se ista per ordinē.
secūdum superius et inferius secūduȝ Di
nuȝ. quia congelatio large accepta dicitur
de omni induratione simplicis corporis
aquei uel saltem de induratiōe facta a fri
gido. sed coagulatio tantuȝ dicitur de om
ni induratiōe mixti siue a calido siue a fri
gido. sed large dicitur de induratiōe dimi
nuta. sed perfecta induratio dicitur coagu
latio. diminuta autem dicitur inspissatio.
et hec inspissatio large accepta dicitur de
inspissatione humidi omnis. sed in specia
li dicitur de inspissatione humidi unctuo
si scilicet impinguatio. Sed uidetur dicē
dum ꝙ proprie congelatio est induratio a
frigido. nam in congelatione large est om
nis induratio facta a frigido acentrato hu
mido in sicco sicut in glacie apparet. que
fit de luto. Contra. quia aurum congela
tur a frigido. et humidum acentratur.
Dicendū primo ꝙ nō ē ꝓprie ꝯgelatio sȝ
coagulatio. uel ꝙ illud nō fit a frigido. sed
frigidū iuenit illud hūidū cōmixtū prius

Secūdo coagulatio proprie districta ɔtra
uerā congelationem ē induratio facta a ca
lido. ꝛ humidū quod remanet aliter est ac
cētratum sicco sicut ī latere qui pꝰ assatio
nem pōt dici ꝙ ē aliqualr̄ digestus. unde
later ē homus quarto methau. Contra. qꝛ
hōtesis ē indigestio. Dicēdum ꝙ est uerū
ꝙ later crudꝰ ē homus improprie. ꝛ iō co
ctum est factus pepenꝰ lꝫ īproprie. uel alr̄
ꝙ oīa passa homotesim sunt aliqualr̄ dige
sta. Inspissatio ē īduratio uel ingrossatio
sine induratiōe. ꝛ iō fit a calido ꝛ a frigido
apparet igiē ꝙ in his uocabulis cadit mul
ta uarietas. quia omnis coagulatio potest
large uocari densatio uel īspissatio ꝛ econ
tra. sꝫ ꝓprie differūt. Dubitatur ꝺ oleo
quia si est terreuꝫ deberet a calido coagu
lari ut later si aqūm a frigido ut aqua. ꝛ
tñ a neutro. Dicēdum ꝙ oleum hꝫ partes
aereas ualde mixtas terreis. ꝛ hꝫ multū de
aere. ꝛ iō elongatur ab induratione. sed dē
satur a calido ꝛ a frigido. a frigido per cō
uersionē aeris in aquaꝫ. sꝫ a calido dicitur
per euaporationē calidi naturalis. ut illud
quod remanet de humido aereo pp defec
tum calidi naturalis uertitur in aquā. His
hitis dicēdum qꝛ rex quedā ɔgelantur. et
non inspissātur. qꝛ congelatū ē durum. et ī
spissatum non ē durū. uel cōgelatum frigi
do inspissatur nō cōmiscendo humidū. sed
inspissata hn̄t hūidū ualde sicco cōmixtū
ꝛce. Rex. hoc premisso ponit cañ. ꝛ pri
mo ex coagulatione ut dr̄ a propria cōge
latione que solum fit a frigido. ꝛ sumēdo
large coagulationem pro dēsatione cum in
duratione siue a calido siue a frigido. Se
cundo ex dēsatione proprie ut distiguitur
contra indurationem. secūda ibi. Conden
satio. prima in duas. primo ponit cañ. ꝛ cō
ditioñ. secūdo conditioñ. probat. secunda
ibi. Et cum sint quedam. prima in duas.
primo facit hoc. secūdo declarat quedam.
uel remouet dubium. secūda ibi. Color au
tem. prima in tres. primo ponit cañ. in co
gnitione frigiditatis ex congelatione. secū
do caliditatis. tertio docet distinguere. se
cunda ibi et plurime. tertia ibi. Et nos. Di
cit primo. ꝛerū autē respiciētium cōdensa
tionem. i. coagulationem large sumēdo co
agulationem. Considerādum ꝙ in supe
riori cañ. cum dixit. Ergo quecūqꝫ ꝛce. su
mebatur cōgelatio ut opponitur inflama
tioni. ꝛ ut erat induratio a frigido. ꝛ ideo
dixit absolute. que ē uelociorꝭ cōgelatio
nis est frigida. sꝫ hec dēsatio sumitur pro
coagulatione siue durescat siue non dure
scat. pōt fieri a calido ul' frigido. ꝛ iō dixit
a frigido. cā cañ. ē. qꝛ si res facilr̄ densatur
i. coagulatur siue durescat siue nō. ꝛ nō fit
ex mō substātie. sꝫ ꝙ fit frigiditatem assen
tientē illi dēsatiōi. Et plurime. Hic uult
ponere cañ. ī cognitione caliditatis ex co
agulatione. ꝛ dicit. Plurime res. i. mīte nō
cōgelanē ibi non coagulantur nisi a calido

Considerādum ꝙ ɔgellatio hic large. i.
improprie sumitur ꝓ densatione ul' inspis
satione cum duricie uel terrestrificatione.

De rebus autem mixtis plurima cōstāt
calore. quia plurima constāt per actū dige
stionis. ꝛ sic sumitur congelatio quarto ce
li comēto secundo uel tertio. Secundo
considerādum ꝙ Aui. uult ex hoc habere
cañ. congelatio eīm fit a frigido. sicut eniꝫ
que a frigido coagulātur. similia in essen
tia sūt calidiora. Tertio apparet ꝙ hic do
cet cognoscere ex congelatiōe se extendit
ad coagulationē large sumēdo ut fit absqꝫ
calido et frigido et cum induratione et si
ne. Et res. hic docet distinguere. Conside
rādum ꝙ illud quod supra dixi condensa
ri. hic dicit coagulari. ergo large sumitur
utrobiqꝫ. Secūdo dubitatur. quia uideē
falsum. cristallus a frigido congellatur. ho
ribasius quinta particula in comento.
Frigida uelut nix. Dicit ꝙ cristallus est
glacies que stetit triginta annis. non tamē
liquatur. later calido densatur. non tamen
eliquatur. Responsio cōmunis. coagulata
a frigido que sunt aquea non fortiter coa
gulata ut glacies eliquātur a calido. sed
aque prius fortiter coagulata ut cristallꝰ
non eliquantur uel difficulter. Si autem
sunt terrea non fortiter ut lutum eliquan
tur a calido. si autē sint fortiter facta mul
ta calidi naturalis expressione et humidi.
ut ferrum plumbum et stagnum cornu nō
eliquantur sed molificātur. Si autem a ca
lido sit coagulatio. et sint comunia terre ꝛ
aque. ul' reliquunē cū poris raris ut humi
dū possit intrare. ꝛ sic liquantur sales uel

porri stricti. ut later non potest liquari a frigido humido .i. sit coagulatio a calido ⁊ frigido ut prio a calido deide a frigido. ista non soluuntur. quia calidum consumpsit humidum. ⁊ parum quod remansit est per frigidum compressum. ut quedam genera lapidum ut later panis ⁊c. Sed tu dic. Aui. dicit. omnes. Dicendum ꝙ intelligit te scire hec in naturali phia. uel dicendu ꝙ loquitur de reb⁹ que an̄ coagulatione. ⁊ p⁹ seruāt formam eandem ut aurum quod coagulatū ē a frigido. Calor autē. Hic remouet dubiū. posuerat. n. ꝙ congelatio .i. coagulatio fit a calido ⁊ a frigido. Contra quia unus effect⁹ nō fit a cōtrarijs rn̄det ꝙ nō fit eodē mō. sz calidum exsiccādo ⁊c. Cōsiderādum ꝙ calidum congelat idest coagulat exsiccando fm̄ Ari. quarto methau. ⁊ fm̄ gal'. quarto de simplici medicina pōt sumi ita ꝙ ambo conueniunt. euaporāte. n. humido remanet corp⁹ terrestre dur cū suo humido mixto cū pauco sicco ut later frigiduz coagulat ispissando. Sed gal'. quarto de simplici in qua inspissatiōe ⁊ adunatiōe fit iduratio ul' ingrossatio fm̄ Ari. quarto methau. frigidū ducit caliduz ꝓprie uaporosū rei. ⁊ ideo remanet humidum igrossatum. ⁊ ideo quotiens reingredit̄ illud calidū totiens eliquat̄ ut plūbuz ⁊ lutum. Ista uerba sunt supficial'r longinqua a uero. sz ita proferunt̄. nec. n. egrediēte nec igrediente aur liquefit siue congelatur uel dēsat̄. ergo gal'. dicit ispissādo congelat. Ari. dicit extra ducēdo. illa ē modica diuersitas. uterqz. n. mediate concedit calidi corruptionem. Sz extra ducēdo dicit Ari. gal'. forsan non. sed itus corrūpendo. ambe tūc forsan sufficiunt. Posset forsan aristo. ⁊ gal'. in hoc discordare ꝙ frigidum ingrossat. Si. n. intelligit̄ inspissat miscendo eēt falsum. quia Ari. hoc non uult. cum soli⁹ calidi sit miscere. sed si itelligat̄ inspissat i se. qr ingrossat uertendo ad naturam terreā uel aqueā sic uerificat̄. uel ispissat premendo humidū in siccū. Et cum sint. uerificat cañ. s. qr ille medicine debent esse equalis substātie. Et arguitur sic. Si res calida pōt dici congelari a frigido ꝑꝑ densitatē ⁊c. sic et res frigida pōt inflamari per subtilitatem. ergo oz ponere substantie equalitatem. sz sic est. ergo nō lz arguere. cito densat̄ a frigido. ergo frigida. sed sic est. ꝓbat añs ꝑ ꝯtratium ⁊c. Considerandum ꝙ supra illa pte. Cum autē due res. deficiebat unum membrū in prima cōbinatione. s. si res spissa uelociter congelatur ꝙ iudicium dat̄ nō oz ꝙ sit frigida. deficiebāt a Dino secunda ⁊ quarta cōbinationes si res subtiles ul' rare substātie tarde congelant̄. non lz arguere. ergo calida. quia posset eē propter raritatē que distat a congelatione. hic ista duo membra complentur. quia secundū datur itelligi ex opposito. Dubitatur utrū res per grossitudinem citi⁹ condenset̄. uidet̄ ꝙ non ꝑ aui. supra primo cap'lo de temporib⁹ ubi uult ꝙ aqua calefacta citius ꝯgelatur. Et Ari. primo methau. unde piscatores calefaciūt aquam. Item supra illo parapho. Cū autem substātia illaruz. Dicit ꝙ res rara uelocius patitur propter debilitatem sui corporis. Rn̄det Di. ꝙ congelatio accipitur dupl'r. uno mō ꝓprie. et sic fit in simplicibus ut in aqua. et disponit ad eaz raritas. Alio mō large pro coagulatione ⁊ dēsatione. ⁊ sic fit in mixtis que conuertuntur ad terrestri⁹ ⁊ durius. et sic q̄nto grossiora tāto magis apta condensationi ⁊ coagulationi. Cōtra quia experimur nō ⁊c. simplicia solum. uel illa propositio et cc. Secunda solutio Di. ad aquam coagulādaz ut ē coagulanda disponit grossicies. quia hz de terreo ad quem. sed ad passionez absolute disponit raritas. ergo res subtilis potest uīcere per raritatem per quam absolute patitur ⁊ citius congelatur res grossa potest propter densitatem et grossiciem per quā determinate patitur uincere. ⁊ sic citius cōgelabit̄. Tertia solutio mea. et. quasi declarat secundam Di. in qua ipse laborat. Sciendum ꝙ hic est sermo de congellatione facta a frigido. quod apparet primo. quia loquitur de ea cui opponitur inflamatio. Secundo quia loquitur de ea cui indisponit calor quidem apparet cum dicit. Cum sint quedam medicinarum calidiores. et res autem congelata habet in termino cōgelati esse grossiciem siue densitatem et frigiditatem ignitam habet subtilitatez ⁊ caliditatē. Cōtra. nō ōe ꝯgelatū ē dēsū. Dicē

dum quod uerum est.idest non est durũ
uel tenex per commistionem humidi cum
sicco ⁊ actionem humidi ad siccum.sȝ per
igrossationem depressuȝ. Grossicies ergo
per se disponit ad ꝯgellationẽ.per accidẽs
aũt indisponit non ꝑmittendo frigidum pe
netrare.sed subtilitas per accidẽs põt face
re ad cõgellationem. sȝ subtilitas per se ad
inflamationẽ.Cã ãt per accidens qñqȝ plꝰ
opat̃ ꝗ͂ cã per se.⁊ iõ subtilitas qñqȝ plus
põt facere ad congelationẽ ꝗ͂ densitas siue
grossicies.ut uinũ respectu olei.⁊ ideo cũ
dubio dixit supra. Fortasse raritas ẽ cũ
uelocitate inflamationis.⁊ densitas que ẽ
tñ per se qñqȝ plus potest . exemplũ mel
lis.⁊ ideo etiã dixit.possibile est. Sed tu
dic.quare de facto raritas in aqua plus di
sponit cõgelationẽ dicẽdum ꝙ de se nõ hȝ
densitatem ꝓpinquã.sȝ põt multũ rarefie
ri.⁊ iõ quedam semicõgelata citiꝰ cõgelat̃
ꝗ͂ rarescã.Quarta solutõ ẽ duplex grossũ
.s.grossum dẽsum difficile ⁊ subtile est.s.
rarꝫ facile.igit̃ aqua uitis. Condẽsatio.hic
ẜm Di. infert ꝙ cõgellatio non soluȝ signi
ficat caliditatem uel solũ frigiditatem.uel
hic docet significare sup qualitates passi
uas.pⁱo premittit.secũdo declarat. tertio
cõcludit.secũda ibi plurimũ.tertia ibi. nõ
ꝓhibet̃.Nota ꝙ congellatio nõ significat
caliditatẽ solum qꝛ põt ⁊ce.uel non signifi
cat caliditatem uel frigiditatem.qꝛ non so
lum fit a calido uel frigido.sȝ diuersitate
passiuarꝫ.s.humido uel sicco. Plurimuȝ.
Primo oñdit ꝙ ex passiua qualitate que
ẽ terreitas res cõdensat̃.secũdo ex passiua
que ẽ humiditas res condẽsat̃.⁊ ẽt congel
latur.tertio declarat̃ ibi secũda ⁊ multoti
ens.tertia ibi.quẽadmodum. Notãduȝ ꝙ
cã est qꝛ terrea est substãtie grosse.⁊ ideo
cum dñatur in mixto. mixtuȝ ingrossatur
aer ⁊ aqua ẽ subst ãtia subtilis.⁊ iõ cũ dña
tur rarefit.i.fluit.deĩde non dixit qꝛ non
hȝ principiũ passiui. Condẽsatio.Superi
us posuit cañ.in cognitione uirtutum me
dicinarꝫ sumptos ex coagulatione uel con
gelatione.hoc ex densitate. pⁱo premittit
canonẽ.secũdo ꝓbat.secũda ibi. plurimũ
Dubitat̃.n.cum Aui.locutus sit suffici
enter de congelatione quare resũpsit. dicẽ
dum ꝙ Aui.processit semper concatenan
do sermonẽ istum.prius.n.locutus est de
congelatione sola opposita inflamatiõi.pꝰ
ea uoluit loqui de coagulatione facta a ca
lido.⁊ resũpsit de cõgelatione.hic uult lo
qui de condensatione.ideo ẽt resumpsit de
congelatione.s.cõgelatione ⁊ coagulatiõe.
⁊ maxie hoc facit qꝛ uellet itelligi ꝙ po
sita idẽtitate substãtie possit significari de
calido et frigido sed stãte iequalitate sub
stantie uel subiecti nõ potest et ideo dicit
Condẽsatio ⁊ congelatio non significat au
gmetum i caliditate ⁊ frigiditate absolute.
sed cum conditione. Plurimum.Arguit
sic.si res terreitate.i.dispositione cito.den
satur idest congelatur a frigido . ⁊ res ae
reitate et aqueitate coagulatio non signifi
cat in illa re frigiditatem uel caliditatem.
⁊ densatio nõ significat esse caliditatẽ neqȝ
frigiditatem.sed sic est quod et cetera.Sȝ
circa istam rationem primo ponit conclusi
onem quam premittit condensatio et cete
ra.secũdo põit rõeȝ minoris.Hic plurimũ
Tertio declarat rationem hic.Et non pro
hibetur.minor est nota ut Auicena ponit
supra ꝑmittit . quia si res terreitate coagu
latur a frigido adueniente possibile est ꝙ
illi terreitati cõiungatur caliditas.et ideo
sola terreitas disponit.⁊ nõ frigiditas.non
ergo licet arguere.ergo frigida.Similiter
si res aquea ⁊ aerea densatur calore.non li
cet arguere.ergo calida.quia possibile est
quod in re que densatur calore uincant pri
us partes aquee.⁊ erit frigida.Minor ha
bet duas partes.prima res coagulatur uł
congellatur terreitate.idest grossicie. Se
cunda pars aqueitate ⁊ aereitate densatur
tertiam partem ibi probat uel declarat

Et res per multitudinem.considerandũ
Plurimum.densatur. Densatio hic sumit̃
pro coagulatione proprie . et potest sumi
large pro coagulatione.sed si sumatur pro
congelatione a frigido . conformius est se
quentibus.Expedit autem se breuiter. qꝛ
satis supra dixit de congelatione proprie
dicta. Considerandum tertio quod res
per congelationem uenit ad duriciem uel
grossiciem.ideo terreitas operatur . s. pre
parat uel aptat. Et res . Hic declarat se
cundam partem Auicẽne. et declarat pro
prie . quia de condensatione proprie dicta

que ē coagulatio non ueniēs ad terminū
duriciei non dixerat perfecte et explicite.
⁊ qꝛ condēsabile ē pri⁹ liquidum. ideo pri
us oñdit ex quib⁹ ē liquida uel non fixa.
Secūdo oñdit. qual'r ꝯdensē. tertio decla
raē in exēplo. secūda ibi. ⁊ multotiēs resol
uiē. tertia ibi. queādmodum accidit spma
ti. prima in. 2. primo. ponit pꝛicipia mate
rialia liquida fluxibilitatis. secundo effici
ens. secūda ibi multotiens. Consideran
dum ꝙ duplex ē principium materiale. s.
aereū et aqueū et efficiens calor. Quēadmo
dū hic declarat i exēplo in quo apparet
ꝙ res aerea et aquea ut sperma sit fluidū
frigore constat et calore. Et non ꝓhibet.
declarat maiorem sil'r arguit per uiā con
sequētis et añcedētis. ꝓbat ꝯñam. ⁊ ꝓba
tio stat in hoc. res que terreitate congela
tur frigore potest eē calida. ergo non licet
arguere. congelatur frigore. ergo frigida
res aquea dēsata calore potest eē frigida.
ergo non lꝫ arguere est dēsata calore. ergo
calida. secūda ibi. Et non ꝓhibeē. per hoc
secūdo remouet dubiū. ibi. aut per hoc ꝙ
dicit non superās su. sꝫ superata. ⁊ sic uin
cētia aqua res erit frigida. Diuisio. prima
terreitate ꝯgelaē. Diuisio. Secūda aerei
tate ⁊ aq̄itate dēsaē. Aut igneas. Diceret
aliquis qñ res aq̄a ⁊ aerea ē ꝯdēsata actu
ab igne uincēte. erit ne frigida ul' calida. di
cit ꝙ calidū fortiter sicut sperma. rō qꝛ fit
per spumificationē ut diceē. sed terreitate
ꝯgelata a frigore nō sunt frigida. ut aurū
aut stagnū. Uel aliter tu. d. ꝙ aliqñ supat
aqua et nō aer. ⁊ res erit multū frigida ut
sperma añ digestionē. uel postq̄ ē ifrigida
tum. Diceres. nunqd cū illo aqueo uincere
pōt calidū igneū. rñdet ꝙ sic. ⁊ erat añ den
sationem calida res. igiē aqua densabilis
pōt eē frigida. qꝛ uincit aqua sperma ante
digestionem quarto de ꝓb Genitura est
frigida. pōt ēt eē calida. qꝛ uincit ignis cali
dū. balsamus ē res terreistrate cōgelabilis
pōt eē calida. ut arsenicū cum aqua malas
satū. pōt eē frigida ut lutum. ⁊ non expres
sit qꝛ notū ē. Ex qb⁹ iferas ꝙ posita equa
litate substantie aeree ⁊ aque lꝫ arguere.
res ista citius dēsaē calore. ergo calida. ci
tius ꝯdensaē frigore. ergo frigida. sꝫ posi
ta inequalitate non lꝫ. sicut ēt dicebaē de
cōgelatione uel absolute arguere non lꝫ

Dubitaē qꝛ Aui. uideē ꝯtradicere. pri
mo. n. ꝙ res ē rara fluida ex aqua ⁊ aere. ꝓ
ma dicit ꝙ ex ꝯuersiōe aqueitatis ad aerē
ꝑꝑ igneitatem res dēsaē. Itē sic ꝯuersione
aeris in aquā fluida fit. ⁊ aq̄ in aerem ⁊ce.
Secūdo dicit ꝙ ex ꝯuersione aeris i aquā
res fit fluida. Contra qꝛ aqua est densior.
Itē oleū inspissaē ex conuersione aeris ī
aquā. ut quarto methau. ⁊ qnto colliget
Rñdet Di. conuersio aque i aerē ⁊ ecōuer
so fit dupl'r. s. per alterationē. ⁊ sic res mu
taē in aquā fit densior ut oleū. si ī aerē fit
rarior. rō qꝛ aqua ē dēsior aere. ex uno pu
gillo aque fiūt. x. aeris. Alio mō res ꝯuer
titur de aqueitate ī aerem ⁊ econtra per in
clusionem. ⁊ tūc dicim⁹ ꝙ aqua cōuertiē in
aerē qñ aer misceē aque. ⁊ quādo ab aqua
excludiē aer. ⁊ remanet aqua. ⁊ tunc aliqd
diciē rarꝰ ⁊ dēsum dupliciē. ul' rarꝰ. i. poro
sum. uel rarꝰ. i. fluidū. et densum. i. priuatū
poris uel paucorꝰ pororꝰ et non latorū. uel
densum. i. constans ⁊ce. Ex ꝯuersione igi
tur aeris ī aquam frigidā a frigore. s. exclu
dendo ꝑtes aeris res fit rara. i. fluida ⁊ nō
constās ut ī spermate ⁊ce. ⁊ ideo oleū den
saē et albificaē a calore conuertente partes
ei⁹ ī aerem. Ex hoc appꝫ concordia inter
Ari. ⁊ Auer. qꝛ in cā cōgelatiōis olei a fri
gore conueniūt. sꝫ ī cā densationis nō tamē
utraqꝫ cā sil' ē sufficiens. Ad Auic. sicut
res terrestreitate ē grossa. ita aqua ⁊ aere
ē rara. et hec res aquea et aerea postea fit
fluida per exclusionē aeris. Cōtra. primo
ē contra Aui. qui uult ꝙ compositū ex aq̄
⁊ aere ut sperma per alterationē aeris in
qualitate ⁊ ꝯuersiōe ī substātiam. unde fi
at aqua fit fluidū. ⁊ non dicit per exclusio
nem. qꝛ Di. dicit ꝙ expresso aere fit fluidū
sperma. sed cōuersione in aquam. qꝛ aqua
est dēsior ut in oleo ⁊ce. Secūdo non uide
tur differētia īter aquam frigidā ex aere ꝑ
cōuersionem ⁊ frigidam per exclusionem.
dummō dñeē ī mixto. utraqꝫ. n. aqua uide
tur ꝙ faciat fluidum sed nō ē sic. quia per
cōuersionem ex aere densat ut in oleo. per
exclusionem uero fluidū facit ut ī sperma
te. Ampli⁹ si sperma occupeē frigore. Am
plius plus dñatur aqua in mixto cui⁹ aer
fit aqua ut oleū q̄ a quo exprimiē aer ut

sperma ꝛ remanet aqua ӯbi gratia ꝙ licet
habeat ꝑus. ʒ. i. aque ergo. illud plus de
bet eẽ fluidũ. Amplius. textũ nõ soluit qꝛ
textũ qui dicit. res pp multitudinẽ aq̃ita
tis ꝛ aereitatis rarificaẽ. exponit in ꝑnci
pio idest fluidũ. quomõ ergo ꝑma potest
saluare ꝙ Aui. nõ contradicat. Dico igiẽ
quatuor ꝯclusiones. ꝑma oĩa mixta sunt
fluida siũ iꝯstãtia aeẽ ꝛ aq̃ rõ ꝑ illõ mixta
sũt fluida ꝑ ꝙ sũt iterminata. sꝫ aqua ꝛ ae
re hec habẽt qꝛ eis. s. aqua ꝛ aere habet
esse fluidũ uel humidũ. cuius hũi est non
terminari ꝓprio termino. Considerãduꝫ
tamẽ ꝙ fluidũ est ꝓpinquũ aqua. s. cursi
bile determinatũ autẽ ẽ aque ꝛ aeris cõe.
et hoc Aui. uocat rar. cũ dicit. res ꝑ mul
titudinẽ aq̃itatis rarificaẽ. exẽplũ rei in cõ
stãtis siue ĩtiãte siue fluide per aquã est
argẽtuꝫ uiuũ et sꝑma ĩfrigidatũ ꝛ uinũ ꝛ
multa sunt exẽplũ rei in ꝯstãtis siue iter
minate i prope fluide per aerẽ ẽ uapor siũ
nebula ꝛ argẽtum uiuũ ĩ uaporẽ cõuersũ
secũda ꝯcluxio omne mixtũ habẽs a ꝑdo
minio aquã ꝛ aerẽ siue conuertaẽ de aqua
ĩ aereꝫ siue de aere ĩ aquã ẽ fluidũ siue in
terminatũ ꝑ se. ratio ꝙ per se moueẽ ad
terminũ rei fluide siue fluiditatis siue in
determinationis ẽ fluiduꝫ siue indetermi
natũ. sed quod moueẽ ad aerẽ ex aqua et
ꝯtra moueẽ ad terminũ rei fluide siue in
terminate ꝛce. Considerandũ tamẽ quod
res moueẽ ex aq̃o ĩ aereũ ꝑ calidũ agens
sed ex aereo ĩ aqueũ per frigidũ agens. ra
tio aparet. tertia ꝯclusio ĩ conuersione ae
ris mixti ad aquositatẽ potest fieri ꝯstans
siue ꝯtingens est quod fiat ꝯstans siue idẽ
terminatũ ꝛ nõ fluidũ. hoc declaraẽ quia
accidit huic mixto quod conuertaẽ ultra
formam aq̃itatis ad aliquam terestrifica
tionem sicut in oleo com densaẽ et sic in
niue pluuia et manna quando enim aereũ
fit aqueũ in istis generatis actu ut oleum
uel in generatione cum fiunt ut nix et ce.
per se fierent fluida in quamtum per se
fiunt aquosa siue cum conuertitur ad a
quã. Sed quia ultra hoc moueẽ aquositas
ad aliquam congelationẽ ideo constat.
Sed tu. d. quare igitur oleũ non congela
tur ita quod induretur. dicendum quia
multum aereum quod est in eo ualde resi

stit indurationi ideo licet aquositas in q̃
conuertitur aer et que prius existebat per
frigus aliqualiter terestrificatur tamen
statim forẽ olei non potẽst ĩdurari per mlẽ
tum aereum et propter esse multum mix
tum aereum cum aqueo imaginor igitur
oleum in sui natura aereum multum et
lucidum ex hoc. unde naute profondantes
se in mari portant oleum ut spergant sub
aqua quia facit luceꝫ. postea oleum cum
occurit frigori antequã densetur. credo
quod habeat aliquam obscuritatem res
pectu sui prius uel aliquam uiriditatem
propter conuersionem aeris in aquam q̃
aqua aliqualiter colorem habet. Quarta
conclusio ĩ conuersione aquositatis mix
ti ad aerem potest fieri constans siue conti
gens est quod fiat constans. ratio quia si ꝑ
se fiat in constans ex hoc quod mouetur
ad aerem qui est in constans imposibile ẽ
quod per se fiat constans. erit igitur hoc
per accidens. Istud autem per accidens ẽ
dupliciter uno modo quia accidit illi aeri
et diuidi et includi in partes aque paruas
unde fiunt parue ampule que simul uic
te sunt spuma que spuma constat ex hoc
quod aer subleuat partes aque ne cadat ꝛ
hanc causam sit Di. Alio modo fit ex hoc
quod accidit calori conuertenti aquam in
aerem ꝙ digẽat et aqueũ sicco et comisce
at. Accidit dico calori ut calor conuer
tens in aerem ꝛ hoc modo spuma constat
duplici de causa. una causa est digio hũi
aquei unde comiscetur cum suo sicco ter
reo sperma enim ante digõeꝫ est aqueum
Unde Aristotiles ꝓblꝫ. 4. in fine dicit ꝙ
gemitera est frigida. Secũda causa ẽ ꝯuer
sio aque ĩ aerẽ ꝛ aeris ĩclusio ĩ aqueo sicut
fit in spuma. et hanc causam uidit. Ari. 2°
de generatione animaliũ q̃nto capl'o ubi
dicit ꝙ dẽsatio nõ ẽ solã terre ꝛ aq̃ sed aq̃
ꝛ aeris. ex quibus cessant cõtraria cũ eniꝫ
primo Aui dicit. res per multitudinẽ aq̃
et aeris rarificaẽ. idest fit in constãs intel
ligit hoc per se esse uer ꝛ cũ dicit. multo
ciens necessitati accidit ut rarificeẽ. i. flui
dũ fiat ꝛ hoc ẽ per se. et ideo dicit multos
accidit. i. euenit multos ꝛ nõ pp qꝛ q̃nꝫ est
per accidẽs totũ cõtrariũ. s. ꝯstans in ꝯuẽ
sione. n. sꝑatis ex aere ꝛ aqua fit sꝑma flui

dū ꝛ hoc p̈ se. Sȝ si frigus ꝓcederet ꝯge
lādo ꝯstaret ut glaties ꝛ sic in ol'o cōstat
aqueū ꝛ cū subdit multos resoluit̄ hoc ui
uificat̄ per accidēs quia per se conuertit̄
ī aerē et fit in constans ut aparuit. Ex alijs
superius posuit cañ. i cognitione uirtutū
et ce. sūptos ꝛce. hoc ex alijs et primo in
generali secūdo i speciali secūda ibi. ꝛ p⁹
quam. p̉ma in. 2. p̉mo premittit ītentionē
suam secūdo exequit̄. secūda ibi. quoniā
cōsiderādū ꝙ res ista una ē unus cañ. et cō
ditio ponēda ut aparebit. qñȝ. primo pōit
cañ. secūdo ꝯditionē secūda ibi. Ex hoc q
dem p̉ma in. 3. secūduȝ quod cañ. ē de. 3. s.
saporibus odorib⁹ ꝛ coloribus. et ce. con
siderandū ꝙ licet sapores sint nouē. soluȝ
tamē sex posuit qr alij intelligunt̄ ex his
salsus ad amaꝝ unctuosus ad dulcē insipi
dus nō est sapor. Considarādū secūdo ꝙ
sapor ē qualitas siue dispositio fūdata in
humido aqueo cōtempato sicco agēte ca
lido uel frigido. i. debili calido. est quidaȝ
fūdata in humido aqueo quia ipsū ē dife
rentia nutribilis ꝛ hoc est humidū ꝛ etiaȝ
qꝛ imutatiuū lingue est tale humidū illa
bens et etiā ꝯtempatū sicco calido agente
qꝛ huius ē miscet̄. ꝛ hoc facit cū sicco qđ
ꝯtrariū est humido. Dubitat̄ utrū dulce
omne sit cal'ȝ. ꝯtra ceresa ꝑsica cucumeres
sunt dulcia ꝛ tamē nō sunt calida in ꝯtra
riū Aui. hic. 34. de simplici ꝛ almāsor. 3⁹.
et ce. Respōdet Di. ꝛ cōis est ꝛ Aui. innuit
qualiter sapor dulcis uel. ē purus pᵃ mixti
one significat calorē et ce. uel cōpositus se
cūdā ꝯpositione potest ꝛce. Uide Di. ali
ter pōt dici ꝙ dulce absolute non signifi
cat caloreȝ sed respectu eius ꝙ fuit ante.
dulce i pluribus significat caliditatē. Et si
militer ꝯsiderāduȝ quod odor fundat̄ in
substantia sicca uaporabili siue fumali ꝛ
ideo natura eius calida ē ꝛ sicca ꝯtra rosa
Dicēduȝ quod habȝ partes diuersas. et
ideo īstrumētū odoratus ī homine est fri
gidum ꝛ hu. ꝓpter multū cerebrū. et ideo
fuit mali odoratus. ꝛ ideo fuit ꝓpe cere
brū ut iuuaret̄ cerebrum a calidis ꝛ siccis
cuius huius sunt odorātia. et ideo hō nō
bñ ꝯpndat odorē diferētias sicut. saporuȝ
et ideo drās odoꝝ nōiat per drās sapoꝝ
et ideo dixit Aui. acuti. sicut dicimus de
saporibus. De frigidis autem dedit intel
ligi qꝛ p̄mo spl'alis etiā p⁹. Duᵐ esset cui⁹
ꝯplexonis esset īstrumentuȝ odoratus et
uidet̄ ꝙ i q̄ntū alterabile realit̄ ē frigidū ꝛ
hu. qꝛ alterat ad calidū ꝛ siccū sȝ in quan
tū alterabile ītētionaliter uidet̄ in media
ꝓportione calidi⁹ ꝛ sicci sicut oīa odorabi
lia sunt talia sicut nos dicimus ꝙ tactus
est in media ꝓportione tangibiliū q̄litatū
Dubium esset an carūcule essent instrum̄
tum. ꝛ colores. ꝯsiderandū ꝙ summa est
hec huius cañ. color albus i rebus humi
dis significat frigiditatē qꝛ fit a frigido
luci cōgelato in rebus siccis significat cali
ditatē qꝛ fit a cal'o ut color al'. cineris. Co
lor uero niger i rebus humidis significat
caliditatē qꝛ fit a calido ut i carbone. sed
in reb⁹ siccis significat frigiditatē qꝛ fit a
frigore. sicut ē cinis cōmassatus obscurus
et lana cōmassata. Cōsiderandū ꝙ color
paucam dat notitiam de complexione rei
respectu sapoꝝ ꝛ odoꝝ p̉mo idē color aȝ
cum oppositis albedo camphore ꝛ sal'. se
cūdo quia in suꝑficie quinto colliget. ter
tio qꝛ nō fit necessario i trinseca mixtiōe
exᵐ cornu nigrū ꝯtusū fit albū. Dubitat̄
qꝛ uidet̄ quod albū ꝯgelatū sit cal'ȝ qꝛ ibi
ē natura lucis ꝛ ꝑ ꝯñs natura caloris. Dicē
dū ꝙ res p̉us difana nō alba nō plus ha
bet de luce nūc alba q̄ p̉us diafana sed
habet de luce terminata plus. ergo facit
frigus cōgelās ad ꝯplexionē frigidā quaȝ
lux terminata ad ꝯplexionē calidā. uel di
cēdū ꝙ lux potest esse minus calida quaȝ
tenebra fumosa ignea. Exᵐ flāma clara q̄
est uitis flama turbida eris uel grossi cō
poris. Considerādū ꝙ cal'ȝ ꝛ frigidū ꝯsi
derant̄ ut īstr̄a agētiū naturalium ꝛ sic de
albāt denigrāt rubificāt ꝛce. Cōsiderant̄
ut agūt absolute ꝛce. uel ad formas sim
pliciū ꝛ sic nō colorāt uel i corporib⁹ mix
tis et sic uerificat̄ sermo Aui. hic. et supra
libro p̉mo ꝛce. cōsiderandū ꝙ humidum
corpus potest mutare secūdum ꝙ termi
nat̄ existens diafanū ꝛ sic fit a calido et
frigido albū. Exᵐ albū oui glaties ul' mo
uet humidū et ce. Et hic superius posuit
rē unā idest cañ cōeȝ ꝛ generalē i cogniti
one ṽtutū medicinaꝝ simpliciū ꝑ sapores
odores ꝛ colores hic ponit ꝯditionē regu

tam et ꝑmo facit hoc secūdo cōditione su
posita ꝯpat iudicia coloꝝ ꝛ sapoꝝ ꝛ odoꝝ
adiuicē. secūda ibi hoꝝ. ꝑma i. 2. ꝑmo pre
mitit secūdo declarat. secūda ibi ꝛ illud. ꝯ
siderādū ꝙ accipimus cāꝫ ꝑꝑ quā diuer
sificat̄ iuditiū datū ꝑ colores odores ꝛ sa
pores ꝛ ista cā ē ꝯpositio rei secūda ut ap
parebit secūdo ꝯsiderādū ꝙ accipimꝰ or
dinē diuersitatis i iuditio ꝑ istos qꝛ plus
cadit diuersitas i iuditio ꝑ colorē unde
dixit ꝓꝑe i colore. rō qꝛ q̄to qualitas est
remotior a mixtione ellꝰoꝝ tāto minꝰ idi
cat ꝛ magis diuersificat̄ iuditiū ꝑ illa da
tū de ꝯplexione. color autē minꝰ sequitur
mixtionē ꝛce. Dubitat̄ qꝛ videt̄ Aui. ꝯtra
dicī ꝑmo. n. dicit. ꝛ hoc qdē ueꝝ ē ꝛ certū
secūdo. dicit qn̄ꝫ diuersificat̄. Dicēdū ꝙ
cañ. dictus ꝫꝫ se mō ꝓlato ē uerus tñ diu
sificat̄ mō alio. s. ex secūda ꝯplexione me
dicinaꝝ ut aparebit. ista autē nō ꝯtradicūt
et iō debet dici ꝙ cañ. ē uerus cū ꝯditione
dicta. Et illō ꝯsiderādū ꝙ ꝯditio ista ē cor
pus sit simplex qꝛ habētibꝰ secūdā ꝯple
xionē pōt diuersificari. cañ. dcs. ꝑmo ergo
resumūt diuisionē q̄dā suppositā. ꝑmo ca
pitulo. scōo ex hec narat ꝓpositū oñs ꝙ
in re. pōt eē alia ꝯplexio ab illa q̄ color
aū sapor aut odor. significat ꝫꝫ dictū cañ.
scōa ibi posibile ē nom̄ ell'i sumit̄ large i
cipe ibi. ꝛ hoc quidē. ꝛ dicamꝰ postq̄.
Aui. posuit cañ. vnū. hic vult ponere con
ditionē reqsitā oñs ꝙ cañ. ille. licet sit i se
uerus tñ qn̄ꝫ nō uerificat̄ sꝫ diuersificat̄
ab eo ꝙ dictū ē ꝛ ꝑmo ꝑmitit. secūdo de
clarat secūda ibi. Et illō. Sūma ē ista iste
cañ. i se ē uerus. tñ qn̄ꝫ nō inuenit̄ uerus
ꝑꝑ aliā cāꝫ ꝛce. ꝛ illō pꝰ declarat ꝙ diuer
sificat̄. secūdo ꝙ ꝓꝑe i colore ꝛce. secūda
ibi. haꝝ quide qualitatū. ꝑma in. 2. ꝑmo
ꝑmittit fondamētū quodā. scōo ex hoc de
clarat ꝓpositū secūda ibi. posibile ē. ꝑmo
ponit qō posibile ē accidere mixtis ex ac
secūda mixtione que sūt mixta ex mixtis
secūdo ostēdit ꝙ i mixtis. secūda cōpōne
nō possumus arguire ex colore nec ex
sapore n ec ex odore ꝫꝫ cañ. dcos uel dic
tū secūda ibi. Et quasi illud. ꝑma ibi ꝛ. ꝑ
mo ostēdit quid resultat uel pōt resultar̄
i partibꝰ cōponētibus mixtū hac secūda
mixtione. secūdo ostendit qō potest re
sultare uel resultat i toto agregato siue in
sūma. secūda ibi. Q si iam meret̄. Conside
randū. ꝑ unum duoꝝ ellemētorum. intelli
git unū duorum mixtoꝝ que sūt calida cō
ponētia ꝛce. considerandum ꝯ° diuersa po
test eē uel quia contraria ꝛ tunc merebit̄
colorē contrariū ꝛ similiter odore ꝛ sapo
rem uel qꝛ nō contraria sꝫ alia. et tūc ha
bebit colorē nō contrariū. et hic dicit̄ uel
diuersū corpōi uel nō colorē. Q si iaꝫ hic
ostēdit quid resultat i toto et primo qui
que partes hn̄t colores contrarios. secun
do quādo una nō habet colorē respectu
alterius secūda ibi. Si autē. considerandū
quod licet Aui. loquat̄ de colore itelligit
tamē eodē mō de odore ꝛ sapore et ideo
subdit post. et similiter odorē aut saporē
sꝫ color ē qualitas multū manifesta. et fal
lit plus cañ. ꝑdictus in colore ut aparebit
ideo plus de colore loquit̄. Considerādū
equalis equalitatis color. sꝫ Di. uidetur qꝛ
dicit equalis i q̄titate et uirtute uel qua
litatū ex quibus ꝑuenit color. ista tñ de
bet esse equalitas ꝓportionalis talis que
actionē saluat. qꝛ oīōda eq̄litas secūdū q̄s
dam tollit actionē ut a, aret i causa motꝰ
animaliū. Ari. ꝛ causa ē qꝛ in oī mixto ex
contrarijs oportet unū eē sicut formā. ut
10. metaphie. 23. coīnēto. et colliget. secun
do i fine. Considerāduꝫ ꝙ per equalitatē
possemus hic itelligere soluꝫ i q̄titate ꝑ
tium coloratāꝝ qꝛ Aui. hic nō uult aliud
oñdere nisi quis color i sūma resultat i ꝯ
posito qꝛ medius si q̄titas coloratoꝝ sit
equalis ꝛ ideo exponat̄. ꝛ si sunt diuersa
ꝛ. s. in equalitate q̄titatis qr ꝑtes quedā
colorate sint pluris q̄titatis alijs ꝯtrarij
colloris. Si autē hic ostēdit quis color ul'
odor uel sapor resultat uel aparet in ꝯpo
sito qn̄ altera pars nō habꝫ colorē ꝯtrari
um. s. qꝛ nullus habꝫ colorē uel odorē ul'
saporē ꝛ ꝑmo facit hoc secūdo declarat qd
dam. secūda ibi. Et si dicit ꝑmo. si autem.
secūdū. i. alteꝝ istoꝝ q̄ ꝯponūt istud mix
tū. nō meret̄ etce. ꝛ sint. i. licet sint equalia
Dubitat̄ qꝛ uidet̄ dificilius nā nō oñdit
quid sit qn̄ altera ꝑs meret̄ colorē sꝫ non
contrariū. Dicēdū quod dedit itelligi per
illud quod dixit de colore ꝯtrario. qꝛ nl'
lus collō ē qui alteri sit diuersus qui nō

habeat aliquā ꝯtrarietatē i q̄ꝫtū saluat q
libet v̄tutē albi i nigri respectu alterius
ꝑticipati ſꝫ plus uel minus. Apparet igitur
ꝙ color ꝑ iiȷ p̄mo ꝑꝑ q̄ꝫtitatē ⁊ce. Uñ Di.
⁊ si sint iā fracta. exponit̄ p̄mo ſꝫ Di. ut
oñdat quis collor uicit uel apparet qñ al
tera pars habet ꝯtrariū colorē. ſꝫ est co
lor ualde debilis q̄ꝛ tūc uicit color partis
habētis colorē fortē. q̄ꝛ pars debilis co
loris nō agit i ꝑtē fortis coloris nisi debi
liter sicut ꝑuiū agit i coloratū. hoc ē ⁊ si
sint iam fracta. i. q̄ꝫuis duo ꝯponētia sint
iā fracta ꝑꝑ comixtionē ꝑtiū inimicaꝝ ali
is ꝯtrariȷs i. cū aliȷs partibus eis contra
riȷs ⁊ ꝑsi colori secūdo. i. colori secūdi cō
ponētis nō sit imp̄ssio penitus q̄ꝛ sit debi
lis color qm̄ hic. s. hñs colorē debilē frā
gitur ⁊ce. sicut ꝑuiū et tūc qr ꝑuio ꝑmix
tū et ce. secūda expositio tua dicēt aliquis
si una pars nō habet oīo colorē uel habet
colorē ſꝫ nō ꝯtrariū. quō potest resultare
cōpositus color fractus siue per cōfractio
nē. Respōdet ꝙ hoc fit alia cōtrarietate
. s. qualitatū. licet nō sit ꝯtrarietas coloris
sicut ēt isto frāgit̄ coloratū cū ꝑuio ⁊ fit
cōpositū q̄ꝫuis secūdo colori. i. colori alte
rius ꝑtis qui ē color nō cōtrarius uel ē co
lor i ꝑprius. s. ꝑuietas nō fit ipressio. i. ac
tio penitus ista expō nō placet quia cōce
dit colores eē actiuos cuius cōtrariū pri
mo ell'oꝝ et ce. Tertia expositio tria. d. a.
qñ cōpositū ex ꝑtibus equalibꝰ coloratis
et ꝑuiis ē ibi i colore aliqua confractio.
Respondet ꝙ sic ſꝫ non ipressio qua mu
tet̄ i aliū colorē sicut coloratū mixtū dia
fano frangit̄. ſꝫ nō ip̄mit i eo colorato sic
ꝙ mutet speciē coloris. ⁊ si sint iā fracta
ista cōponētia ꝑ comixtionē ꝑtiū unitarū
aliȷs ꝯtrariȷs a ꝯtrarietate coloris. ul' uni
taꝝ aliȷs. s. ꝑtibus cōtrariȷs. s. existētibus
et color secūdo. i. colori cōponit̄ secūda
ꝯpositione nō fit ip̄ssio. si que ꝑmutet̄ de
specie i speciē ſꝫ si fractio q̄dā quia ꝑui
um disgregat colorē ⁊ sic frāgit. Qm̄ hic.
scilicet color cōpositi secūda cōpositione
frangit̄ ⁊ce. i. sicut color frangit̄ a ꝑuio
⁊ce. Exm rubeū pōit̄ i uitro clarescit ⁊ elō
gat̄ ⁊ sic loquar ⁊ non ꝑmutat̄ i aliū colo
rē. Et quasi illud. iam oñdit quid resultat
de colore odore ⁊ sapore i partibus com
ponētibus mixtū secundū ⁊ quid i toto
aparet de colore ⁊ce. hic oñdit ꝙ nō licet
arguere i illis ⁊ p̄mo præmittit. secūdo ꝑ
bat. tertio declarat i ex°. secūda ibi. nam
tertia ibi. cōsidera dicit primo illud cor
pus. s. mixtū secūda mixtione. uidet̄ albū
⁊ce. Cōsiderāduꝫ ꝙ dixit v̄bigratia. nigro
⁊ce. nā. primo ꝑbat qñ mixtū ē in partibꝰ
equalis q̄ꝫtitatis. s. q̄ꝫtū ad molē uel men
surā. secūdo qñ q̄ꝫtitatis iequalis secūda
ibi. cū autē. prima i duas p̄mo qñ ē v̄tus
equalis. secūdo. iequalis. tertio cōcludit
secūda ibi. Si autē. tertia ibi. hic qñ Con
sīderāduꝫ primo arguit sic. corpus cōposi
tū ex albo ⁊ ꝑuio equalis molis siue q̄ꝫti
tatis pōt eē cōplexionis medie inter duo
cōtraria que sint equalis v̄tutis uel com
plexionis coloris ꝑuiȷ si uincit eius uirtꝰ
ergo nō licet arguere ē albū ergo ē cōple
xionis frigide complexionē ponūt. ⁊ uir
tutes ponit. Cōsiderādū ꝙ ponēs exm.
de corporibus equalis q̄ꝫtitatis ponit ex
ēplū i ꝑuio ⁊ colorato ⁊ ponit exm in
coloratis duobꝰ cōtrariȷs coloribꝰ. quia
tunc resultat color medius ⁊ nō esset co
lor unus exm ⁊ ideo nō esset deceptio per
arguitionē ex colore extremo v̄bigrā al
bo. Sed. t. d. si ꝑuiū esset ſuꝑantis q̄ꝫtita
tis. dicēdū ꝙ multum frangeret illū colo
rē. et nō essemus audaces i arguendo ex
illo. Considerandū ꝙ ponens exemplū q̄ꝫ
do q̄ꝫtitates sunt iequales quia ē pauca
q̄ꝫtitas unus dixit colorati uel ꝑuiȷ q̄ꝛ
unde ꝑmutabit colorē ex quo pauca mol
les ⁊ poterit uincere uirtute. Considera.
Hic declarat per exemplū ⁊ primo i arti
ficialibꝰ. secūdo adaptat ad mixta ul'ia. se
cūda ibi. Et ita. cōsiderandū. ambas dis
positiones. scilicet mixtionē cum colore
colorato ⁊ cum colore priuato colore. qñ
q̄ꝫtitas est inequalis. li. i. ꝫ. y. Sed tu. d.
quare non dixit quando. quamtitas equa
lis. Dicendum quod multo magis sequit̄
quia potest esse uirtutis equalis et in eq̄
lis. Considerandum quod sic potest intel
ligi de odore et de sapore. Et ita dꝫ. consi
derandum quod ex dictis habemus ceñ.
conditionem quod uerificatur nec mixtis
secunda mixtione sed prima. harum iam
declarat causam propter quam iste signifi

cationes diuerſificant̃ q2 erat ſecũda mix
tio.hic declarat ꝙ dixit ꝙ illa diuerſitas
ꝓprie eſt ĩ odore ⁊ ꝓpꝰ ĩ colore primo
facit hoc ſecundo quedã dicta declarat
ibi amplius.prima ĩ.z.p̃mo p̃mitit.ſecũdo
ꝓbat.tertio ↄcludit.ſecunda ibi. Et cãs.
tertia ibi. Et ſapores.dicit p̃mo ꝙ de iſtis
qualitatibus ſẽſitiuis odore colore ⁊ ſapo
re.quedã hñt iſtã p̃rogatiuã ſiue ſũt digni
ores q̃ꝫ contrariũ ĩ mixtũ agit ĩ ea ⁊ ideo
ſi ↄponat̃ medicina ex ↄtrarijs ⁊ ſuperet
ſapor ſignificat̃ etiaꝫ ꝙ uirtus ſuperat et
cetera ſicut iˡ ſapore.nõ tamẽ ⁊ce. Conſi
derandũ quod error qui cadebat in cañ.
erat q2 ĩ re ↄpoſita ex partibus ↄtrariaꝝ
v̄tutũ aparebat colõ uniꝰ ꝑtis et altera ꝑs
cuius color non aparebat.erat fortior et
potẽtior. Hoc autẽ minus accidit ĩ ſapore
q2 ẽ talis qualitas ꝙ ſuuꝫ ↄtrariũ ſapor cõ
trarius ſapor imp̃mit ⁊ alterat ſaporẽ con
trarie ꝑtis.et ideo ſi.ſapor dominat̃ eſt ſi
gnũ ꝙ dominatur uirtus nõ tamẽ ꝙ hoc
ſit neceſſarium.ſed plus eſt hoc in ſapore
minuſ ĩ odore ⁊ adhuc minus in colore ex
caĩs.hic probat.ꝙ iſta diuerſitas eſt plus
in colore ⁊ ꝙ non habetur ex ea fidutia.
Sed ſapores ſunt ueriores ⁊ poſtea odo
res ⁊ minus omnibꝰ colores.primo ergo
ꝙ ſapores ſint ueriores coloribus ⁊.odo
ribus .ſc͡do ꝙ odores ueriores coloribꝰ
ſecũda ibi.⁊ qñꝫ dicet p̃mo ⁊ce. Arguit
ergo ſic illa qualitas ẽ uerior ĩ hoc capitu
lo ideſt.ĩ ſignificando que aduenit ſenſui
ex omnibus partibꝰ medicine .ſꝫ ſapores
reſpectu odoris ⁊ coloꝝ ſunt huius .quia
occurit cũ obuiatiõe ⁊ce.põit mino.Cõſi
derãduꝫ ꝙ ſenſibilia quedã imp̃munt ob
uiãdo ſiue occurẽdo cũ ſua corpulẽtia ut
ſine extrĩſeco medio.quedã ſine obuiatio
ne ut cũ medio extrĩſeco ut odores ⁊ colo
res.Cauſa autẽ eſt materialitas tactus et
guſtus.⁊ nõ mãlitas .olfatus auditus et
uiſus.ſi ẽgo res ſaporabilis ẽ ↄtrarioꝝ ſa
poꝝ ĩi tota ipſa occurit lingne.quelibet ꝑſ
eiꝰ ip̃met.⁊ ſic nõ erit deceptio ⁊ce.Si au
tẽ res odorabilis occurat mediãte aere tẽ
pars poterit ĩ aerẽ eleuari .alia remanẽte
ſimiliter res colorata.Dubitat̃ quomodo
obuiatione ſiue occurſu materiali.cũ ois
ſẽſus recipiat ſine materia ⁊ ſẽſibile poſ

ſũm ⁊ce.Itẽ quomõ ſine extrĩſeco medio
cũ ois ſẽſꝰ indigeat ⁊ medio extrĩſeco ut
Aue.ſecũdo de anima comẽto..ii 5.cum
vult ꝙ etiã in tactu cadat mediũ extrinſe
cũ.Ad p̃mũ. Reſpondet ꝙ ſſuuꝫ quidaꝫ
percipiũt cũ obuiatione et mal'r.Quãtum
ad ꝑticulã que ẽ in mediũ intrinſecũ ſicut
guſtus ⁊ tactus ſed omnis ſine obuiatioñ
q̃ꝫtũ ad ꝑĩcipalẽ ꝑticulã que eſt cor ſecũ
dũ pħos uel cerebrũ ſecundum medicos
uel aliter quod obꝫ poteſt materialiter oc
curere uel ↄccurere cũ ſua corpulentia par
ticule que eſt pars noſtra.et hoc in ſſu gu
ſtus ⁊ tactus tamẽ recipit̃ ſua alteratio
mãlr ſiue recipiat̃ ĩ particula cognoſcente
ſiue ĩ deferẽti ut defert ad cognitionẽ.Ad
ſecũdaꝫ quidã negant Aue.uel nõ intelli
git ibi ſit ſecũduꝫ quod duo egẽt ſolũ ĩtri
ſeco medio uel ꝙ manifeſtius requiritur
aliꝙ extrinſecũ mediũ ĩ uiſu auditu odora
tu q̃ꝫ in tactu et guſtu. Aliter etiã melius
ſecũduꝫ Aue.ꝙ medium in tactu nõ eſt
neceſſariũ in cauſa ſicut ĩ uiſu ẽ neceſſariũ
ſed ĩ eſſe neceſſario ↄuenit. Et ideo cũ ſu
mus in naturali diſpoſitione nõ percipimꝰ
aerem nec aquatilia aqua ⁊ce. Et ideo
Aue.credo quod crederet quod ſi aer uel
aqua in mediate tangeret̃ eſſet alterata ꝙ
perciperet. Color manifeſti ideſt ſuperfi
ciei uel rei cuius color uincit ut in lacte cũ
euforbio. Et quoniam.conſiderandum ꝙ
odores plus apropinquant ſaporibus q̃ꝫ
colores.quia. ſicut ſapor eſt ſicci cum hu
mido ita odor ſicci leuitati quia peruenit
cum aliqua ſubſtantia fumoſa. Et ideo
odoribus ponimus nomina ſaporum.Et
ideo odor dulcis rem dulcem in ſapore
amarus amaram ergo odores ueriores co
loribus.Arguit ergo ſic per iſtam qualita
tem certius ſignificamus que plus apro
pinquat.Sed odor plus quam color ⁊ce.
ſignum quia ſignificant ſapores.Sapores
igitur di.et ideo homo primo videt .ſecũ
do odorat.tertio guſtat. Amplius ſi in ſa
poribus .hic. remouendo errorem decla
rat quedam ſcilicet illud dictum.non.qd
ſit neceſſarium .et primo unum. ſecundo
aliud ſecunda .ibi.hic.tu. dixiſti quod ſa
pores ſunt ueriores ſunt ne ſemper. Reſ
pondet quod non.Sed.t.d.ſolue argumẽ

tum ſupꝛafactū ab Aui. Dicēdum quod li
cet quādo reſ occurit obuiādo ex ipſa ob
uiatiōe debeat a qualibet pꝫ e aliud occu
rere tamē quā docne fallit quia una pars
poteſt eſſe alia habilioꝛ ⁊ penetrabilioꝛ ſi
cut eſt opio pars amateria calida. Cōſide
randū quod ſoluit a di. de opio quia eſt
amaꝝ et frigidum in quarto gr. ⁊ce. Hic
autē erroꝛ. hic remouēdo alium errorem
declarat aliud. dixerat quod ī ſapoꝛe etiā
cadit erroꝛ. credēt quis quod equalē ī oī
bus ſapoꝛibꝫ oſtēdit quod nō. pꝛimo pꝛe
ponit ſecūdo pꝛobat. ſecūda ibi. Quoniā
ꝓmo pꝛobat per ratiōnē. ſecūdo inferēdo
inducit ſignū ſiue exēpla. ſecūda ibi. Et ꝓ
pter in pluꝛibꝫ diſpoſitionibꝫ. quia per ſe
licet Dinus iſtā ꝑtem nō exponat quia di
cit eam eē leuē tamen dubitať quia Aui.
arguit uel pꝛobat ꝯtrariū eius quod Vult
debet. n. pꝛobare quod plus cadit erroꝛ
in ſapoꝛibꝫ calidis deſignādo calorē quaꝫ
poſſit ſignificare uel ſtare cū frigore quā
in frigidis ⁊ce. Et ipſe dicit ꝙ quia calidū
eſt potētius quā frigidū quādo miſcetur
ſicut frangiť frigus a caloꝛe. ita ſapor fri
gidus a ſapore. ergo a ſapore calido argui
mus caliditatē uincentē que uicit frigidi
tatē. Dicēdū quod Aui. ſubtiliter ꝓbat ꝓ
poſitū ī occurto arguit ſic ille ſapor pluſ
decipit qui eſt cōiunctus qualitati magis
penetratiue ⁊ magis motiue. ſed ſapor ſi
gnificās calorē ⁊ce. iſtam rationē inuit ibi
calor eſt magis penetrās ⁊ ibi. digius eſt
ut ferat īmanifeſto ſicut ꝓbat primo pre
mittit ꝓpoſitionem. calor in pluribꝫ diſ
poſitionibꝫ. ſecūdo ꝓbat uia diuiſiua. ibi
ſi ergo ⁊ arguit ſic partes calide mixte
frigidis aut frangunť aut frangūt ꝑtes fri
gidas ⁊ tūc etiam frāgunt ſapoꝛē ⁊ appare
bit ſapoꝛ calide rei uincēs ſicut caliditas
uincit ⁊ tunc iudicium oſtēdit uerū ⁊ hoc
dicit. Si ēgo frigida. ⁊ce. uſque ibi ⁊ di
gniuſ ibi autē nō frāgit. ſed ꝑtes frigide re
manēt uincētes itaquod res eſt frigida in
ſūma. tamē apparebit ſapoꝛ calidus ideſt
partiū calidaꝝ qꝛ caloꝛ dignius fert ſapo
res ⁊ mouet eos apparet qꝛ magis pene
trat. Ad ꝯtrariū dicendum ꝙ illud tātuꝫ
dictū non eſt ad ꝓbandū pꝛopoſitū. ſed ē
altera ꝑs diuiſionis ī qua poniť ꝙ calidū

poteſt uīcere frigidū ī re. Et pꝛopter hanc
cauſā. īducit ſignū inferendo. pꝛimo hoc.
ſecūdo remouet erroꝛē. ſecūda ibi. ueꝝ tñ
Conſiderādum ī quo non eſt permixtum
ſēſu ideſt pōticum uel accetoſū puꝝ quia
accetoſū permixtū tu inuenis ſignificare
calorē ut accetū acutū uiride eris uel cū eu
forbio. ueꝝ tamē. quia diceret aliquis ac
cetoſū et pōticum non eſſe. calidū eſt ſem
per ne ueꝝ. Reſpōdet ꝙ ut plurimū. ſed
non eſt neceſſariū. uerū tamē hoc. ideſt pō
ticū ⁊ accetoſū nō eſſe calidū uel frigiduꝫ
eſt ut plurimū. Et multo pluris pl'alitatis
quā aliud. ſcilicet quā amaꝝ ⁊ acutū non
eſſe frigidū uel eſſe calidū. Sed nō eſt ne
ceſſariū ſcilicet pōticum uel accetoſuꝫ non
eſſe calidū uel eſſe frigidū. exēplū alum̄ ſq
nātum lētiſcus ſerapinū tres ſunt pꝛepoſi
tiones ī iſta parte. Uerum tamen. pꝛimo
pōticum non eſſe calidum eſt ut plurimū
uerum. ſecūdo pōticum non eſſe calidum
eſt plus quam eē amarum non eſt frigidū
tertio pōticum et accetoſum non eſſe cali
dum non eſt neceſſarium apparet igitur
ut dicit Dinus canon generalis et condi
tio. Dubitať q̄re non docuit ſignificare ex
qualitatibus tangibilibus. Reſpondet
Dinus quod tactus. non indicat niſi de
qualitatibus que ſunt tales in actu.
Nūc autem in pluribus mediis qualitatis
non ſunt tales in actu. ſed in potentia ut
piper quod ad tactum non calidum ſed
frigidū licet dinus cū quadam auxilietate
poſſit ſaluari tamē ꝯtra. tactus indicat de
qualitatibuſ quibus poteſt īmutari. ſed a
caloꝛe frigido uirtuali et non actuali pōt
īmutari unus eſt caloꝛ qui fit a calido uir
tuali quam qui fit ab actuali ſiue formali
ſicut ignis a motu eſt ab igne ut. 5. et. 12°.
metaphiſice ſecūdo comento. Item quidā
ſapoꝛ poteſt dici non in actu ut amarus.
Aliter dicendum quod illud partium ad
experimentalem uiam non. ad ſolutionem
pꝛobabilem uel poteſt pertinēre ad iuditi
um rationale de facili uel difficili inflama
tione uel calefactione ⁊ cetera. Dubitatur
utrum ex ſono poſſumus arguere de com
plexione medicinarum. Uidetur quod ſic
ſimile ē de ſono et al ⁊s. Item ſi ex coloꝛe
ergo ex ſono. Iteꝫ faber notificat metalla

per sonum. In contrarium Aui. Cōsiderā
dum ꝑꝑ solutionem ꝙ alie qualitates se
quuntur mixtionem. sonus non sic sed mo
tum localem ⁊ce. ⁊ iō sonus nō ē ī ꝑcutiēte
nec in ꝑcusso. ſ3 est ī aere uel in eis uel loca
liter mota. ⁊ ē ille spiritus materialis ma
gis in uisu rōne localis motus ⁊ce. Et res
diuersificata sola figura uariat sonū et ꝯca
ua plana ⁊ce. Appꝫet ergo ꝙ ñ significat rō
quia nō significat mixtionē. Di. dicit ꝙ nō
in oībus. tñ si aliqͥd significat ī media per
cutiēte uel percussa ē uelocitate uel tardi
tate motꝰ cōcauitate uel planicie raritate
uł densitate. uide quod scripsisti supra de
cōsolatione medicinarū mesue. Et postꝗ̄
sis. Superius i generali docuit significare
ex sapore odoꝛe ⁊ caloꝛe. hic in speciali ꝓ
mittit secūdo exequiẗ. secūda ibi. ipꝫ. Alr
postꝗ̄ posuit cañ. ꝙ est necessarium medi
co scire secūdū pꝛincipia phisica. hic ꝭ3 me
dicos. et pꝛimo pꝛemittit. secūdo exequiẗ.
secūda ibi. ipsi. Cañ. est iste ꝙ sapoꝛes ama
rus acutus ⁊ dulcis significant caloꝛē ⁊ce.
Cōditio ē ⁊ce. Ipi. pꝛimo docet cognosce
re uirtutes medicinaꝝ ꝑ sapoꝛes. secundo
per odoꝛes. tertio ꝓ coloꝛes. secunda ibi
odoꝛes. tertia ibi. de coloribus pꝛia in du
as. pꝛimo facit hoc. secūdo imponit finē3.
secunda ibi. hec ergo sunt. pꝛima i tres. pꝛi
mo ponit numeꝝ sapoꝝ. secundo modū ge
nerationis. tertio ex hoc docet cognoscere
complexionem ⁊ uirtutes medicinaꝝ per
sapoꝛes. secunda ibi. Et dicunt. tertia ibi.
acuti autem. pꝛima i duas. pꝛimo ponit nu
meꝝ sapoꝝ. secundo declarat. secunda ibi.
ipsi. n. Considerādum ꝙ res pꝛiuate sapo
re sunt simplices ut aqua. composite ut fer
rum albumē oui ⁊ce. ⁊ hñt diuersa nomīa
apud arabes insipidum apogui defien al
moren. Ipsi. n. pꝛimo notat sapoꝛem insipi
dum. secūdo aloes. secūda ibi. Sapoꝛes au
tem. prima in duas. primo ꝑmittit modos
quibus aliquid dicitur saporosum cōpꝛe
hendens in hoc insipidu3. secūdo declarat
secunda ibi. Et est ꝭm duos modos. Con
siderāpum qūo accipitur insipidum est sa
por. qꝛ iudicatur ī gustu. Ad eundē. n. sen
sum ꝑtinet iudiciū hitus ⁊ pꝛiuationis.
ut quinto colliget de cognitione per sapo
res. accipiẗ ēt ꝙ nō ē ꝓpꝛie sapoꝛ. sapoꝛ. n.
ꝓpꝛie iudicatur iudicio quod ē actu ſ3 per
suā speciem. Differētia īter sapoꝛes et in
ter calidū ⁊ frigidu3 ⁊ ēt medicinaꝝ sapor
ꝓpꝛie iudicatur iudicio pꝰ. i. priuatione.
qꝛ ꝑ speciem hitus. Non efficiens oio. s. ac
tu in gustum. Dubitaẗ qūo pꝛiuatio sumi
tur ꝑ hitum. Nā Auer. arguit secundo de
aīa comento. i330. Continuu3 iudicaẗ essē
tialiter. ergo sua pꝛiuatio accidentalr. Re
spōdet primo Di. comꝑhendi pꝛiuationem
ꝑ speciē hitus ꝭ3 Di. ē qꝛ compꝛehendit se
non imutari. Sed mirādum ē si sensus ꝑti
cularis ē reflexiuus. Amplius priuatꝰ ocu
lis cōꝑhendit se non imutari. Itē nulla spe
cie ꝑexñte in lingua uel oculo iudicaẗ tene
bꝛa ab oculo. ⁊ insipidum a lingua. Secū
da solutio ꝙ pꝛiuationes habēt ꝓpria3 spe
ciem. quia pꝛiuatio est aliquid. tenebra. n.
uel est aliquid propositum uel nił. ergo
eē nihil. Contra Auer. secundo de anima.
sepe uult ꝙ pꝛiuatio nihil ē pꝛeter subiec
tū comprehēditur cogitatiua. uł ut preter
subiectū. ergo species diciẗ subiectū. ⁊ sub
iectum ē ergo species cōꝑhēdeẗ. Als tenui
ꝙ ī quolibet sensu ꝑticulari ē sua estima
tiua que comꝑhendit ītentiones. ⁊ tūc cō
ꝑhēsio tenebre ab oculo ē per species co
loꝛis. als apꝑhensam et seruatam in memo
ria conseruatam in extimatiua. et nunc iu
dicatam. quando homo est in tenebra. et
ideo qui nunꝗ̄ uidit nō distiguet tenebꝛā
priuatiuam coloris a tenebꝛa nō pꝛiuata3
que est nō color ut calidum uel album. et
tamē sequitur ꝙ alia uirtus ꝗ̄ uisiua iudi
cat pꝛiuationem. Considerandum. ꝙ est
potentia. hoc dixit. quia insipidum est du
plex negō ut aqua inquantum aqua. istud
non est potentia ad hoc non exequitur pri
uatiue ut mixtū. et hoc potētia. qꝛ sapor
sequēs mixtum. ⁊ hoc duplex. uel non h3
ut albū oui. uel h3 sed nō imprimit. ut fer
rum et cetera. Cōprehēsio priuationis sim
plex ab eodē sensu fit quo hitus argumē
tatiua qua probaẗ hoc. et tunc concurrit
uel cogitatiua uł sēsus cōis. Tertia solo. ꝑ
mo dicā dñia3 q̄ ē īter uisum mouere tene
brā et nō moueri dulci ī hoc ꝙ dulce non
ē potēs nō mouere. ita ꝙ cum transmutaẗ
in lucidum mouebit. ita de insipido. Un
de Auicenna. Est potens non efficiens.

affirmat.ergo cũ dicit potens.ꝛ negat.cum dicit ñ efficiens.rõ.qꝛ pꝰ tenebrã dicit priuationem ĩ ſubiecto apto nato ſicut eſt de natura priuatiõis tenebra.ergo comprehẽdi.uel ẽ ſubiectũ compꝛhendi.et hoc ẽ eſtimatiue.uel oppoſitum.i.lucẽ comprehẽdi ꝛ hoc ẽ recordari.Si ergo cogitatiua ẽ in omni particulari ſenſu tunc ſic comprehẽdeṫ ꝓuationẽ.difficile ẽ mihi.ita differt iudicium de tenebra in hñte oculos apertos ꝛ priuato oculis tenebra.ergo ſeipſa comprehendiṫ.Et cum diciṫ nõ ẽ.Dicẽdum ꝙ uerꝫ ẽ.iõ non comprehenditur ꝙ ſit.Sigs aũt uellet dicere de tenebra per ſeipſa cõprehendiṫ.et hoc ẽ ꝙ ſit oculus potens ꝛ non agẽs.ꝛ ſic res potens ẽ in contrariuꝫ.trãſmutabitur ꝛ non agens.cecus ergo nõ comprehẽdit tenebram.qꝛ non eſt potens ſimiliter nõ moueri uiſu ſapore non eſt cõprehenſio tenebre.ſꝫ comprehẽſio tenebre arguitiue ꝛ fit per cognitiuam ſicut etiam coloris ꝛ cetera.Et ẽ.Primo ꝓpõit diuiſionem.ſecũdo declarat ibi.Inſipidum.dicit de ambabus partibꝰ ꝛce.Conſiderauduꝫ dixit.priuatum.ſapore ſm ueritatem.ꝙ qꝛ intelligit de mixto non habẽte ſaporem ut albumẽ oui.ꝛ iõ non õe mixtuꝫ hꝫ ſaporem.Sed tu.d.qũo cognoſcam.dicendum ꝙ mixtum quod non hꝫ ſaporẽ niſi ĩ potẽtia priuãs actũ quãtũcunqꝫ teraṫ.ꝛ ſubtiliter non ẽ ſaporitum.ut albumen oui ꝛ ceruſa.ſed mixtuꝫ quod hꝫ.ꝛ non mouet actu ſed ſubtiliter ĩprimit ut ferrum.ſ.terſũ politũ non hñs rubigineꝫ nec aliquam aliam ĩfectionem ꝛce.Sapores autem patet Et dñt.Hic oñdit modum productionis ſapoꝝ ſm medicos.ſubſtãtia groſſa calida amarꝰ.equalis dulcis frigida ponticꝰ.ſubſtantia ſubtilis frigida acetoſus.equalis unctuoſus.calida acutus.ſubſtãtia media calida ſalſus.equalis ĩſipidus.frigida ſtipticus.Inſipida ſunt uerba.quia poſuerũt inſipidum ĩter ſapores.quia cãs ſaporum non hñ inueſtigant.non.n.ẽ ſubſtantia cũ calido frigido et equali.ſed humidum cũ ſicco coagente calido intenſo uel remiſſo quia reperiũt amara ſubtiliora quibuſdã acetoſis.ut calida ſubtilior ꝙ̃ acetoſella.etiã uinum aliquod dulce ſubtile.Acutuꝫ docet ſignificare ſuper complexione ꝛ uirtute medicinarum.primo per ſapores ſimplices.ſecundo per compoſitos.ſecunda ibi.Qñqꝫ agregãtur.prima in duas.prio docet cognoſcere ſcire uirtutes primas.ſecundo ſecũdas.ſecunda ibi.oppoſitiones autẽ dulcis.prima ĩ duas.primo docet cognoſcere uirtutes primas que ſunt caliditas et frigiditas.ſecundo humiditas ꝛ ſiccitas.ꝛ ſemper dat in notitiã modi ſubſtãtie.ſecunda ibi.Et unctuoſum.pria in quatuor.prio docet ſignificare ſuper ſapores per caliditatem.ſecundo ſuper frigiditate tertio iterꝫ ſuper caliditate.quarto ſuper equalitate.ſecunda ibi.ponticũ.tertia ibi.acutum.quarta ibi.dulce uero.prima in duas.primo premittit.ſecundo reddit cãꝫ ſecunda ibi.qm̃.Conſiderãdum ꝙ accipimus qui ſunt ſapores ſignificãtes caliditatem.quia ſunt tres.accipimus ordineꝫ.qꝛ acutum calidius.deinde amaꝝ.deinde ſalſum.quid ſit de dulci infra pꝫ.Qm̃.Põit ordinem datum et cum hoc ſemper inuit ꝓbationem ꝙ ſignificẽt calorem.primo ꝓbat ꝙ acutum eſt calidius ꝙ̃ amarum.ſecundo ꝙ amaꝝ eſt calidius ꝙ̃ ſalſum.ſecũda ibi.deĩde.Primo arguit ſic.Quod fortius reſoluit incidit ꝛ abſtergit ẽ calidiꝰ.ſed acutum eſt huiuſmodi.Conſiderãduꝫ ꝙ res acuti ſaporis habet caliditatem cuꝫ ſubſtantia ſubtili.et ideo eſt ĩciſiua abſterſiua et reſolutiua. Deinde ſalſum.prio premittit.ſecundo probat ibi.confractuꝫ.exponatur.deĩde.ſ.primo amaꝝ.ſalſuꝫ eſt ſicut amarum.i.ſimilaṫ amaꝝ.non tñ hꝫ tãtum calorem.Contractum.probat ꝑ tres rõnes.Prima.ſalſedo fit per fractionem amari in humido aqueo ut primo pria capitulo de humoribus ergo ꝛce.ſecũda per alterationẽ ꝛ ꝺcoctionẽ fit amaꝝ.ergº ꝛce.Tertia ſpecies ſalis hñtis amaritudinẽ ſũt calidiores ſale cõi comeſtibili ꝛce.Conſiderãdum ꝙ additio caloris in ſalſa re fit aut per calefactionem manifeſtaꝫ ſolis aut ignis.aut per paulatinam occultam.ſ.aeris et iõ ſubdit.Aut ſeparationes.quãuis in oĩbus fiat talis ſeparatio.ſcilicet in igne uel ſole.ꝑꝑ qd ſal ĩ igne crepitat.ꝓblema tũ.xi.ſecũda ꝓblematũ q̃re accẽdit ĩ ignẽ.ꝑꝑ qd ĩ aqs ſalſis magis natare poſſumꝰ.problematũ.23ª.24.25.ꝓblema.põticũ

pmo pmittit. secūdo probat. secūda ibi Et propter hoc. Considerandum ꝙ inuit duo q̄ sint frigidi. secūdo inuit ordinem Et pp hoc. primo probat ꝙ pōticuꝫ sit frigidius acetoso. in quo inuitur quod sit frigidiꝰ stiptico. Secundo quod pōticū ē frigidius stiptico uel comparat pōticū ꝛ stipticū. secūda ibi pōticū. prima i duas. primo facit hoc. secūdo remouet dubiuꝫ. secūda ibi. ꝛ qn̄qꝫ. Cōsiderādū ꝙ ponticū ꝛ stipticum sunt magis ꝛ minꝰ. Et arguit sic. Ille sapor ē frigidior qui priꝰ reperit̄ ī fructibus qui tēdunt ad dulcedinē āteq̄ dulcescant. Cōsiderandum ꝙ dulcescunt. qꝛ quidam nō dulcescūt. ut mirabol'. ꝛc. Secūdo considerādum q̄ est cā diuersitatis sapor ī fructibus diuersa. s. dispositio per terreū siccum ꝛ humidum aqueum et acetosum calore solū. prio. n. abūdante terreo crudo cum pōtico aqueo sunt pontici. ex quo apparet ꝙ acetosum minꝰ frigidū stiptico. Tertio cōsiderādum ꝙ ex quarto de simplici medicina auctoritate Ari. et Teofrasti duplex ē caliditas. s. solis et plācte manifestior. Et qn̄qꝫ. Primo remouet dubium. secūdo aliud. ibi. acetosum. Prīa dubitatio. Crederet aliqs ꝙ semp ante dulcedinem eēt acetosus. Considerādum ꝙ fructus quidā īcipiunt cum terrestri. uel trahitur multa aquositas. et sic fiunt stiptici pꝰ acetosum. uel nō trahitur sed trahitur multa acreitas. ut oliue. et similiter glādes ꝛ castanee per non trahi aq̄um sꝫ calefactione sola. Serap. Et quidaꝫ sunt fructꝰ qui incipiūt cum aqueo. ꝛ sūt īsipidi. ut nucleꝰ amigdalaꝝ. cucumer. frumētū. ꝛ qꝛ plante prope terram sunt plus abūdantes aqueo. ideo sunt insipidiores.

Acetosum. Remouet dubium aliud. Considerādum ꝙ illa sunt uel stāt simꝉ aliqua eē in se frigidiora ꝛ minus īfrigidare. Pōticum aūt. comparat pōticum et stipticū. ꝛ primo premittit. secūdo ꝓbat. secūda ibi. Et ex eis. prima pꝫ. ex eis quidam que ualēt. ista littera in prima sui pte dupl'r exponit̄. Dicēdum ergo ꝙ hic ostēdit quare pōticum magis exasperat. ꝛ primo per cām ex parte sui ꝛ ex parte mēbri. secūda ibi. Et ad illā. Quātum ad primuꝫ modū exponit̄ uult dicere ꝙ pōticum est magis terrestre q̄ stipticum. ꝛ iō diuidit̄ ꝛ difficulter unit̄. qꝛ siccū ē difficulter passibile. ꝛ pp has duas cās ipsaꝝ ptiū pontici casus in linguā sensibil'r separat̄. i. spargit̄. i. occurrunt īequaliter. quare diuersificātur pp stipticitatē. i. pōticitatē. Suā in partibus eius. s. lingue. ꝛ diuersificat̄ ꝛc. stat ergo hoc. qꝛ ponticum ē asperꝝ. iō exasperat sicut puluis de gallis ul' lapidis est asperior q̄ de ligno uel paleis. Sꝫ tu. d. q̄uo ergo dicet̄ magis exasparare fm ꝓfundum. Dicēdum ꝙ illa rara corpora sunt ꝓfundiora ī suis dimēsionibus. ꝛ iō improprie dicit̄. Secūda expositio stat in hoc ꝙ ponticum cum nō sit diuisibile. ꝛ diuisum non sit miscibile cū humido. remanet sibi uirtus exasperandi. sed stipticū qꝛ diuisibile et unibile cum humido saliuali. iōo tollit exasperationis uirtutem. ꝛ hoc ē ꝙ dicit. Ex eis q̄ ualent ad exasperationē eius pōtici ē ꝙ ipsum non diuidit̄ pp suam spissitudinem ꝛc. Et pp has duas cās. s. pp non diuidi ꝛ non uniri. Ipsaꝝ. s. partium pontici. Diuersificat̄. separat̄. Casus. s. a ptibus stiptici. pp stipticitatem. s. maiorē factam a partibus pontici stiptici q̄ stiptici. In partibꝰ eius. s. lingue. ꝛ diuersificatur eaꝝ partibus stiptici et pontici. Situs. et exasperetur. s. diuersimode lingua ex eis Sed tu. d. ita dicam ꝙ acetosum. qꝛ diuisibile non infrigidat q̄ stipticum. Dicēdum ꝙ uerum ē lingua. uel dicēduꝫ ꝙ humiditas saliualis plus remouet asperitatem mistēdo se q̄ frigiditatem. Et ad aliam diuersitatem. Hic ponit secundā cām propter quam ponticum magis exasperat linguā in profundo. exponit̄ dupliciter. priº quia lingua est in partibus suis diuersa. quia quedam sunt magis porose. et quedam magis continue. ideo ponticum non bene diuisibile stabit in partibus porosis et faciet eas differre a partibus continuis idest non porosis. et sic magis exasperabit. Sed stipticuꝫ. quia subtilius penetrabit in utrasqꝫ et ideo dicetur. Et ponticū idest stipticum est subtilius. et cetera. Secundo modo exponitur ꝙ quia lingua differt ab alijs partibus corporis in esse porosā ꝛ cē ɔtinuā. qꝛ est rarū mēbrū. iō ponticū q̄uis sit grossū penetrat iō pōticū

plus exasperat. Ponticum subtilius.s.
super lingua quam super alia membra. Du
bitatur utrum ponticum magis exaspet.
Contra.quod magis exasperat magis pe
netrat.sed stipticum &c. In contrariuz
galie.primo de simplici.penultimo capitu
lo.& Aui.& albeguefit. Respondet Di.quod
ponticum magis exasperat linguam. quia
magis contrahit & spissat.quia frigidior &
grossior.& quia magis distat a dulci. Ad
ratione dicedum quod uerū est si habēt equa
lem uirtutem exasperatiuam. Consideran
duz quod Aui.inuit solutionē.quia asperitas
per subiecti potentiam plus fit a pontico
quia difficulter diuidit.ideo stat inequalis
per alterationem plus a stiptico i lingua.
quia rarū mēbrum ut quarta pticula pro
blematū.xix.pblemate. Ad rōnē dicen
dum quod lingua cum sit rara ē penetrabilis
ab utroqz sapore.Secūda dubitatio utrū
pōticū sit subtilius. Respōdeo primo quod lit
tera ē corrupta.uel quod ē subtilius opatione.
uel pōticū ē subtilius.s.i membro raro quam
ī non raro. Acutuz uero & amarum. Hic re
uertitur ad sapores significātes caliditatē
quia cōueniunt in exasperādo.primo com
parat.secūdo probat.tertio declarat core
laria.secūda ibi.quoniā.tertia ibi.& prop
ter.In secūda pte arguit sic.Illud &c.

Cōsiderādum quod tam amarum & acutū
quam pōticū & stipticū exasperāt.sz differunt
quia amarum & acutum abrasione.ut Auice.
pōticum & stipticū cōtractione. rō ē quia
aspitas ē iequalitas secundum duarum corpus.illud
igitur quod radit.remouet humiditates
a superficie mēbri. Secundo differt abra
sio amari ab abrasiōe acuti.quia abrasio
amari ē superficialis acuti profūda. Ter
tio dubitatur.exasperatio ē effectus sicci
terrei pōtici & stiptici.abrasio ēt sicci acu
ti & amari.quare exaspatio magis fit a sic
co grosso.s.pōtico quam stiptico.sed abrasio
magis a sicco subtili ut acuto.Scdo dicē
dum abrasio fit.quia medicina ponit se iter
mēbrum & materiam.& separāt eā a facie
siue supficie mēbri.ergo subtilis plus fa
cit hoc.sz exasperatio pōt fieri per poten
tiā sicci terrei asperi ut inequalis eēt pul
uis.et quāto res grossior et asperior tāto
plus hoc facit.quia magis ē aspera sicut pon
ticū. Considerāduz quod exasperatio a pō
tico facta non ē solum per potentiam sicci
terrei.immo per effectū inductū. siccuz.n.
terrestre grossius ē minus diuisibile ab hu
miditate lingue.& sic remāet magis exaspe
rans actiue.sz siccū terrestre magis subti
liatū i aqueo ut stipticuz magis e diuisibi
le.& statim ex hoc sua uirtus exasperatiua
remittit. Quarto cōsiderandū secundum Di.quod
amarū cū acuto opat secundum profundum. quia
grossicies nō permittit recedere.exēplum
aloes & agaricus.& pp illud hic ponit co
relaria uel exempla declaratiua. & primo
quod dixit de amaro.secūdo quod dixit de
acuto.secūda ibi.& ex eis.Considerādum
quod tria signa ponit ad probandū quod amarū
sit substantie sicce grosse.primū.quia puruz
non putrefit.purum i sapore.quia ex alio sapo
re.& per cōns substantia putreficri pōt ci
troli et opium purum in substantia non acci
dit sibi aloes aspersum aqua.& non putre
fit putredine qua generet animal. quia pu
tredine absolute &c.Secūdum signū. Ne
qz purum nutrit.quia nutrimētuz fit ex humi
do non ex sicco.sexto de accidēti & morbo
& quinto colliget.& iō in lacu amaro nō ui
uit aial imo flumen Jordanus &c. quar
to de simplici.Tertium signū quia rancedo
exasperat.lz ergo acutum exasperet.tamē
plus hoc amarum. Ex eis. Hic declarat quod
acutum sit calidius.illud est calidius quod
magis penetrat.& magis resoluit & coro
dit ut euforbium scamonea &c.Dulce ue
ro. Hic ponit sapores significātes equali
tatem.et primo facit hoc.secūdo remouet
dubium.secūda ibi.Et non oportet.pria i
tres.primo ostendit que sint operationes
istorum saporum ex quibus arguimus eorum cō
plexionem. Secūdo confirmat auctorita
te medicorum.tertio remittit.secūda ibi.dīit
tertia ibi.sermo uero.prima in duas. Pri
mo oñdit opationes istorum saporum.secundo
pōit drīaz ibi.uerum.Cōsiderādū generalr quod
qñ dicimus.sapor agit h.uerbigrā dulce di
latat &c.itelligit quod hoc facit forma sapo
ris uel qualitas.s.cōplexio ex pmis qua
litatibus associata alij sapori.quod autē illorum
sit ē difficile uidere.et difficile esset demō
strare in eo.Et Aueroīs excitat secūdo de
aia comito.126. Scdo cōsiderādū.dilatat.

dilatatio opponit̃ cõtractioni.ſicut igitur
cõtractio fit attractione. ita dilatatio per
motum ad ſuperficiẽ ⁊ extra replendo ua
cuitatem.⁊ hoc facit dulce ⁊ unctuoſuꝫ.qꝛ
calida penetrãtia ⁊ce.Secundo hoc facit.
qr dulce differẽtia nutrimẽti.ſed nutrimẽ
to mẽbꝛa dilatant̃.Sed tu.d.põticũ intrãſ
ptes cõtrahit et tñ replet.Dicẽdum ꝙ ſtãt
ſimul ⁊ce.Tertio cõſiderãdnm. Leniũt.le
nitio oppõit̃ aſperitati que fit a frigido ex
triſeco uel a põtico. Fit autem tripliciter
quia uel ingroſſat humoꝛẽ.uel qꝛ põit coꝛ
pus terreum.uel qꝛ pꝛemit iſta dulce facit
debita caliditate. Quarto abſqꝫ reſoluti
one.qꝛ quedam remouet nocumẽtuꝫ frigi
ditatis.cum reſolutiõe ut acutũ ⁊ exaſpat
quedam ſine ut dulce ⁊ce.Quinto ex hoc
cuius complexiõis ſit dulce ⁊ unctuoſuꝫ
qꝛ equalis rõ.qꝛ dilatãt ⁊ leniunt ſine re
ſolutione.Uerũtñ.hic ponit differẽtiam
Conſiderãdum ꝙ lꝫ ſapoꝛ dulcis ⁊ unc
tuoſus ſint equales.non ẽ tñ equalitas ei⁹
dem modi.qꝛ dulce ĩter amaꝝ ⁊ ponticũ
⁊ unctuoſuꝫ iter acutum ⁊ acetoſuꝫ.quia
dulce plus calefacit per ſe ⁊ digerit.⁊ po
tẽtioꝛ eſt caloꝛ qui facit dulcedineꝫ.Dicũt
Conſiderãdũ ꝙ duo iuuamẽta inuit.unuꝫ
qꝛ remouet impedimenta alioꝝ ſapoꝛum.
ſecũdum ẽt qꝛ ſi lingua ſit ſana non impe
dita alijs ſapoꝛibus iuuat. Sermo Di.qꝛ
duos inuerat modos delitie.ſ.occurſũ ad
oꝛganum egrũ.⁊ occurſum ad oꝛganuꝫ ſa
nũ ⁊ce.Sermo.i hoc ẽ naturalis.ſ.que ſit
magis cã delitie.uel ſit hoc de eẽ ſapoꝛum
aliter. Sermo dñe in hoc.an unctuoſum
ſit minus uel plus tẽperatũ dulci .uel inu
erat ꝙ dulce ẽ ſicut medium ut ſicut aqua
tẽperata.Sed Ari.uult ꝙ ſit extraneum.
Et non opoꝛtet. Remouet dubiũ.quia
dixerat ꝙ dulce digerit. ⁊ ẽ ſuaue. crede
ret aliquis ꝙ quãto dulcius ⁊ce. Conſi
derãdum tria ponit. Primum omne nutri
ens qꝫ aliquam dulcedinem.rõ Di.omne
nutriens ẽ familiare.ſed dulcedo ẽ illius
ſignum.Contra familiaritas ẽ ſpecifica foꝛ
ma cui⁹ dulce non ẽ ſignum. ẽt oĩa dulcia
nutriunt.Secũda quia ſanguis eſt dulcis.
ſicut enim ſol trahit a rebus dulcedinem
ita caloꝛ naturalis noſter.Ari.de ſenſu et
ſenſato.Tertio quia nutriẽs debet habe
re bonam mixtioneꝫ.iſtud fit a calido de
bito.⁊ hoc facit dulcedinem.ſecundũ nõ
omne dulcius nutribili⁹.ratio quia nimiſ
dulce nauſeat et ſupernatat.⁊ ideo alij ſa
poꝛi mixto de ſenſu.Secũda quia requiri
tur familiaritas uel pꝛopꝛietas . ſꝫ poteſt
eẽ dulcis non familiaris caſſia xilocarac
ta reſpectu carnium. Tertio requirit̃ dul
cedo ſanguinis . ſed in cibo extra ſufficit
poſſe fieri ſanguis ⁊ potẽtia dulcedo.Ter
tium aliam opoꝛtet habere conditionem
quia pꝛopꝛietatem generalem et quãdoqꝫ
ſpecialem.licet enim omne quod nutrit a
liquam habeat dulcedinem.non tamẽ om
ne quod habet dulcedinem nutrit . quia
poſſet eſſe dulce ⁊ non habere pꝛopꝛietatẽ
immo multa habent ſaporem dulceꝫ que
ſunt ueneNuꝫ.ut Rabimoiſes in pꝛimo co
mento afforiſmo.ſunt enim dulcia diuerſa
rum ſpecierum in ſe ⁊ in dulcedine diuer
ſa.ut lac panis caro et cetera. Quarto de
ſimplici medicina.Unctuoſus. Hic oſten
dit modum ſubſtãtie iſtoꝛum ſapoꝛum et
in hoc complexionem in humido et ſicco.
pꝛimo dulcius ⁊ unctuoſius. Conſiderã
dum ꝙ littera poteſt dupliciter exponi.
pꝛimo ꝙ ſit de parte pꝛecedenti.ſicut eniꝫ
non dulcius nutrit.ſic nec omne unctuoſi
us.Aliomodo ꝙ ſit de ſequenti. Conſide
rãdum ꝙ tangit modũ generationis iſtoꝝ
ſapoꝛum.ut inueſtiget ſubſtãtiam. Prio
tangit conueniẽtiam unam . et inueſtigat
generaliter.Secũdo tangit ſpecialem mo
dum.et pꝛimo pꝛincipia materialia.ſpiſſũ
eſt materia dulcis unctuoſi aqueum aere
um.ſecũdo efficiens caliditas.ratio quia
ſapoꝛes frigidi per ulterioꝛeꝫ ⁊ce.Tertio
modum per imixtionem. quarto diuerſi
tatem et cetera. Dubitatur quis ſapor
ſignificet maioꝛem caliditatem an dulcis.
an unctuoſus. uidetur quod dulcis ſupꝛa
In contrarium hic plus aeꝛis et cetera
Dicendum quod dulce primo ſigno caro
calidioꝛ pinguedine et cetera . Secundo
ratione res eſt calidioꝛ . que maioꝛi dige
ſtione cauſatur.ſed dulcis ⁊ cetera. Ter
tio.illa res eſt calidioꝛ cuius effectus eſt
digerere ⁊ nutrire quã illa cuius effectus
eſt lubricare parum coquere. Sed aduer
tendum quod aliquod dicit̃ calidi⁹ alio.

Secũdo de partibus dupl'r actu aqua fer
uens potẽtia. q2 põt transmutare olea re
spectu aque feruẽtis. ex quo apparet qua
re anteponunt pinguedinẽ frigidã. ut ꝑs
aialis ⁊ce. Sȝ tu dic. ergo dulce ẽ minus
calidum ⁊ min⁹ inflamabile respectu nr̃i
q̃ȝ pinguedinẽ. quod pñt cõparari ad cali
dum absolute. unctuosum magis inflama
bile ad calidũ determinatũ. ſ. naturale. sic
dulce magis iflamabile. ⁊ iõ qñ calidũ ma
gis distẽperat̃ ut in febricitãtibus pĩguia
inflamant̃ ualde ut carnes. Al'r posset di
ci ꝙ lȝ ex principio materiali unctuosum
sit calidius. tam̃ ex parte forme derelicte
in materia. ſ. caloris cum dulci ẽ calidius.
q2 est materia densa grossa magis retinẽs
⁊ magis imprimẽs calorẽ q̃ȝ materia subti
lis unctuosi que non ẽ ignea sicut acuti in
terreũ grossum imisceri aq̃o fit a fortiori
calore q̃ȝ terreũ. quod nõ ẽ sic grossum mi
scere aqueo ⁊ aereo multo. q2 aereũ iuuat
⁊ce. Dubitatur utrũ amaꝝ sit calidũȝ
uidetur ꝙ non ĩmo frigidũ per Auero. se
cundo de aĩa. comẽto. io5. ⁊ coll'ȝ. v. ⁊ ĩ co
mẽto de sensu et sensato. Jtem opium est
amaꝝ. et tñ ẽ frigidum. Jtẽ quidã fructus
a prĩcipio sunt amari. ⁊ ĩ fine sunt dulces
⁊ce. Jtem sil'e ẽ de coloribus ⁊ saporibus
sȝ extremi colores ut albi pñt fieri a cali
do ⁊ frigido. Jtem quod resistit putrefac
tiõi ẽ frigidũ. sȝ amaꝝ resistit putrefactio
ni ⁊ce. Jteȝ digestibile ẽ frigidum. sȝ ama
rũ ẽ digestibile ⁊ce. ut ꝓblematũ. pria q̃r
to ꝓbleumate. Jtem terreum ẽ frigidum
⁊ce. Jn cõtrarium gal'. quarto de simplici
Aui. hic. Serapio et albeguefit omẽs me
dici. Dicẽdũ ꝙ a materia calida Ari. ꝓble
matũ. xxiij. 35. ꝓblemate. Amaro ⁊ salso
sil'r utunt̃. Jtem penultimo problemate.
Amaꝝ adustum. Jteȝ problematũ. xxiij.
penultimo ꝓblemate. amara appellat cine
rem. ⁊ sumitur ĩ ꝺ sensu ⁊ sẽsato. Jtẽ secũ
do methau. cãs salsedinis ⁊ amaritudinis
easdẽ ponit rõne ꝙ abradit resoluit ⁊ ape
rit orificia uenaꝝ. sitim iducit. ẽ calidum.
hoc ẽ amarum puꝝ. ut dicũt medici quoꝝ
experiẽtie stãt ⁊ce. Amaꝝ posuit modum
substãtie dulcis ⁊ ũctuosi ut hñt q̃litates
passiuas. hic amari ⁊ salsi ponit opationes
Cõsiderãdum ꝙ hẽmus moduȝ substã

tie. quia ãmaꝝ ẽ terrestre. unde non eliqua
tur nec diuidit̃ nec ꝯtinuat̃ sicut salsum. ⁊
iõ capit loca diuersa in ligua. Cõsiderãdũ
ꝙ hẽmus quare amara plus conferũt sto
maco q̃ȝ salsa. Acutũ. Hic cõparãdo acu
tum ⁊ acetosom ĩuestigat modũ substãtie
⁊ primo facit hoc. secũdo oñdit modum
generationis salsi et acetosi. secũda ibi. Et
salsum. Cõsiderãdum ꝙ mõdificatio ẽ q̃
dam modus doloris ex parua sol'one con
tinẽtis ĩ multis partib⁹. ⁊ ẽ quasi totum.
cẽt unus dolor. ⁊ q2 acutũ ⁊ acetosum hȝ
substãtiam subtilẽ penetratiuã. iõ mordi
cant. Cõsiderãdũ ꝙ mordicatio ut quar
to de simplici. primo capitulo fit a calido
disgregando. ⁊ a frigido cõgregando. acu
tum ergo calore ⁊ subtili substãtie acute
subtilitate substãtie. ⁊ iõ dixit. absq3 cale
factione. Sed tu. d. quare nõ dixit cum in
frigidatione. dicit̃ ꝙ nõ mordicat frigido
lȝ ĩfrigidet plusq̃ȝ põticũ. uel forsan loqui
tur de aceto acuto. Et salsum. Hic põit
modũ generationis salsi ⁊ acetosi. primo
hoc. secũdo ex hoc colligit moduȝ substã
tie quorũdã sapoꝝ. secunda ibi. ⁊ eius sub
stantia. quod primo dicit de salso iam ap
paret. Cõsiderandũ ꝙ inuit duplicẽ mo
dum generationis aceti. primo per conuer
sionẽ rei dulcis cuȝ caliditatis diminutio
ne. ſ. naturalis ꝑꝑ putredinem. Secundus
modus per digestioneȝ põtici. Et eius sub
stãtia. Hic ponit modos substantie. et pri
mo acetosi ex põtico cum dixit. et eius. ſ.
acetosi facti ex põtico. Et humida ſm mẽ
suram ⁊ce. quia sunt diuerse res pontice
⁊ce. Secundo acetosi et dulcis cum dicit.
Et similiter dulce. ſ. cõuersam ĩ acetosum
per putrefactionẽ. unde inducit̃ frigiditas
q̃ saltẽ non cõsumit humidum. ⁊ loquitur
absolute de dulci. quod ẽ humidum. q2 ẽ
digestum ꝓprie ubi humiditas ẽ sicut for
ma sicco. sed substantia põt eẽ pars per se
quarta. et põt eẽ tertia pars. hoc pȝ. Du
bitatur utrum acetosa sint cõplexionis ca
lide ul' frigide. uidet̃ ꝙ calidẽ prio. q2 fit
a calore hic in secũdo quia a distemperato
ut putredine. Jn cõtrarium Auic. supra. et
quarto de simplici. Dicẽdum ꝙ omne ace
tosum inquãtum tale ẽ frigidum. rõ Auic.
acetum fit per cõuersioneȝ dulcis. uel per

ↄuersionē pōtici.ↄsiderādum ꝙ dr̄ṅt isti
mōi acetositatis. Uide quarto de simplici
et.io.terapētice.9. caplo.ꝛ quito colliget
Dubitat̄ utrū sapoꝛ accetosus sit humidꝰ
ꝛ uidet̄ ꝙ sic p Aue.quito colliget sapor
accetosus fit a frō cū humiditate. In cō
trariū ysaac i dietis uib⁹ caplo de sapo
re unctuoso. Itē Aui.hic ꝛ alangi.ii. Di
cēdū ꝙ aliquid dicit̄ humidū actu. Acce
tū est humidū per uiā ↄuersionis pōtici
qꝛ fit ex humido aquoso ꝛce. Supra Aui.
ꝛ Gal.quarto de simplici medicīa pōticū
permutat̄ caloꝛe ꝛ fit dulcis castanea hu
miditate aquea stipticū aerea simul cum
aqua accetosū humiditate ꝛ caliditate qꝛ
iam ē calidū ꝛ humidū.dulcis ꝛ unctuosꝰ
per uiā putredinis apparet i uino ꝛ huiꝰ
que fiūt accetosa que sūt humida ṽtute.
Exēplificat p̄mo materia efficiēs preserua
tio a putredine.secūdo accetū accetosum
licet multa humiditas sit i eo tamē habet
multū terestre quo ↄstrīgit signū uigoꝛa
tio apetitus ꝛ ille ptes plus p̄n̄t i exicādo
et quia humidꝰ unus actꝫ tamē plus i fri
gidat quā exicet. Accetū accetosū quod ē
per uiā putrefactionis foꝛtiter exicat et
plusꝙ̄ ifrigidat si mītū acutū. Causa exsica
tionis qꝛ acute partes resoluūt ꝛ exsicāt.sꝫ
nō potest aperere.effectus caliditatis. pp
frigiditatē partiū aliaꝝ. sꝫ effectus siccita
tis apparet qꝛ ptes humide nō sic possūt
resistere exicationi.ↄtraria cessāt. Opera
tiones autē.hic docet cognoscere ṽtutes
secūdas que sūt maturatiua resolutiua ꝛc.
et hoc fit p operationes ꝛce.habet tot par
tes quot sunt sapores. qn̄ꝫ.hic ponit indi
tia que sequnt̄ sapores cōpositos.et p̄mo
natura.secūdo arte.secūda ibi. Et quādo
que fit.p̄ma ibi.a.p̄mo premittit quedaꝫ
de sapoꝝ compositione.secūdo oñdit illo
rū effectū.secūda ibi.cū ergo p̄ma i.3.sic.
p̄mittit.p̄mo ostēdit cōpositionē i exꝰ.se
cūdo quomodo se iuuāt uel ipediāt.ter
tio quomō sapores cōpositi tēpoꝛe pmu
tent̄.secūda ibi.et qn̄ꝫ adiuuāt. Conside
ra cōbinationes possibiles amarus.cū alijs
scilicet ꝛ sic de quolibet.et ext cōbinatio
nes utiles.36.p̄ma ṽbigrā de dulci cū alijs
secūda de amaro cum alijs.3.de salso cum
alijs.quarta de pōtico cū alijs .quīta de
stiptico cū alijs qūatuoꝛ.sexta de acceto
so.cū alijs.7. de acuto cū alijs.octaua ō
insipido cū alijs.nona de unctuoso cū alijs
Et quandoqꝫ adiuuant. Jam p̄misit com
positionē sapoꝝ.hic ostēdit quomō iuuāt
se ꝛ impediūt ꝛ habet.3.legat̄ simul.consi
derādꝫ remanentes.idest que perfuerit
et hoc est flm.quia unū nō prefuit accetū
uel idest que sunt i acceto de uino ꝛ non
i alio aceto ut de alijs succis ꝛ causa est ca
loꝛ uini unde foꝛtius calefit i putredine
et quādo essentia idest substātia ↄsiderā
dū ꝙ dicit iuuat.quia aliud ē iuuare non
adendo ṽtutem ut oleū aque.vinum opio
Aliud ṽtutem addere ut iusquiamꝰ opio
Secūdo de simplici penultimo capitulo
Et quādoqꝫ accidit. Hic ostēdit quid fa
cit tēpus in saporibus ꝛce. Cum ergo.hic
ostēdit quid ex saporibus ↄpositis ꝓue
nit. Et quādo que fit cōpositio lr̄a dupli
citer exponit̄.p̄ma quod loquat̄ de com
positione secūdū artem.secundo quod qꝛ
nō plene dixerat cōpositionem uult dare
cañ.quod quādoqꝫ fit compositio secun
dū compositionē materieꝝ idest substan
tie ꝛ foꝛme saporis ṽbigratia substātia sꝫ
tilis uel cū sapoꝛe dulci amaro acuto ita
quod unicuiqꝫ potest attribui alter.et alē
modus substātie.licet sit dictū supꝛa.qō
ꝛce.tamē sꝫ magis ꝛ minus.odoꝛes p̄ma
i duas.p̄mo premittit.secūdo ꝓbat.secū
da ibi.quoniā. Considerādum ꝙ odoꝛes
habēt duplex eē ut.secūdo de anima et
qīto comēto.unū i odoꝛabili ꝛ fit a calido
ꝛ a frigido.signū qꝛ reperit̄ i calidis ꝛ in
frigidis rebus.ratio qꝛ sꝫ saporis ꝛ odo
ris ꝓpinquū.sicut.n.sꝫ saporū ponitur
humidū coꝛpulētum pfectū sicco agente
calido uel frigido.ita sꝫ odoꝛis ē humi
dū subtiliatū et siccū leuatū ab humido
coꝛpulēto agēte calido uel frigido. Aliud
autē esse habēt i medio usqꝫ ad oꝛganum
et istud fit a calido qꝛ plurimū cū euapo
ratione.sed euapoꝛatio fit a calido. Ex
quo apparet quomō odoꝛ ē passio humi
di euapoꝛati i q̄tū humidū quod cū sicco
remanet est subtiliatū. Est autē odoꝛ pas
sio sicci subtiliati et leuati ab humido
grosso unde euapoꝛare aptū. Sed quare
calidū ꝛ frigidū agētia ingrossant ad sapo

res ⁊ subtiliāt ad odores. Dicēduz ꝙ hoc
est saporabile illud nō odorabile. Sed tu
dices quomō. s. unā partē pōt eē sapor et
odor. quidā dixerunt ꝙ sapor sit in re et
odor ē in aere. uel aliter humidū rei ut cū
sicco ē sapor. ⁊ illud siccū ut dn̄ans ē odor
⁊ mouet ⁊c. Consideradūz ꝙ aui. dixit ol
fatio q̄tū ad occursū ad nares dixit. ster
nutatio. q̄tū ad recessū. Sed tu. d. calidū
debile quod dicit̄ frigidū. pōt in subtili
terreo subtiliare aqueū. unde fit odor fri
gidus ī re frigida. ergo poterit euaporati
onē facere. Dicēdū ꝙ ista actio ē maior. s.
euaporatio siue ꝯuersio in fumū. Quoniā
ꝑbat ⁊ arguit sic ꝑuētus odoꝝ fit in sub
stātia uaporosa. sꝫ euaporatio fit a calido
et ce. Consideradūz ꝙ duplicē ponit mōz
euētus odoꝝ ꝑ euaporationē sꝫ plurimuz
ut ītentionaliter. Et ideo ratio Aue. secū
do de anima comēto. 97. nō ē ꝯtra Aui. ui
de hic. et Gal. de naturalibus. 3. 3°. 5°. p̄mo
capl'o. sꝫ expositionē nostrā. Omnis p̄mo
in generali. secūdo ī speciali. secūda ibi.
Et bene redolētia. Consideradū ꝙ dr̄e
odoꝝ sunt nobis īcognite ⁊ ideo per sa
pores notificamus. sicut ergo sapoꝝ alij
calidi alij frigidi. ita odoꝝ acuti dulces ca
lidi acetosi caragati roralis. idest qualis
odor roris q̄ īsipidus ut. ē odor opij. Di
cit Dinus uel lēticule aque melius. exᵐ.
Et bene redolētia idest ualde cito redolē
tia. ratio Di. et cōis q̄ licet possit fieri sine
euaporatione. tamē ut plurimū fit cū eua
poratione et qn̄ res ualde redolet fit cuz
etce. Signū corrugatio corpoꝝ redolētiuz
et paꝝ thuris calefcꝫ plus redolet q̄ᵐ m'
tū nō calidū euaporatio fit a calido. ista
ratio nihil ꝑbat Arguit etiā ꝙ requiritur
calor ex. sꝫ nō probat ꝙ res ī se sit calida
Et ideo dicēdū ꝙ res odorabilis ē apta ef
fumare et ꝑ ꝯsequēs habet humidū ⁊ sic
cū. subtiliata ista arguit calorē. ut pluri
mū. ꝯsideradūz. nisi roralitas. i. īsipiditas
sedatio. idest quietatio q̄ ista fiūt ꝑ frigi
dū. Consideradū corpora. i. cāphore ⁊ ne
nufaꝝ. i hoc oñdit modū quomō infrigi
dant res odorifere. omne ergo ē calidum
scilicet ī q̄tuz tale. quapp. quia replēt et
q̄r calefactiunt ⁊ atrahunt materias et di
soluūt ut Mesue capl'o. de soda. et ideo

muliebria educit. ⁊ce. Dubitat̄ utrū odo
rabile sit calidū ⁊ uidet̄ ꝙ sic. Ari. de sen
su odoris natura calida. et Gal'. quarto de
simplici ⁊ secūdo alimētoꝝ capl'o de iuni
pero. Itē effumās ē calidū sꝫ odorabile ē
effumās ut plurimū ergo Aue. tertio coli
get. In ꝯtrariū Aui. dicēduz. p̄mo ꝙ odo
rabile quodā calidū quodā frigidū sicut
experiētia rosa nenufar cāphora sūt frigi
da. secūdo ratione. simile de odoribus et
saporibꝰ. sꝫ sapores calidi ⁊ frigidi. tertio
nō est ī ꝯueniēs ꝙ res habeat ꝑtē odora
bilē calidā ⁊ partē frigidā uicentē nō olfa
tibilē. secūdo possit teneri ꝙ olfatibile in
q̄tū hoc esset calidū ut aparet ex dictis.
ratio q̄ olfatibile ē de natura sicci apti ef
fumare. et hec aptitudo ē a calido igneo ⁊
sicco. Sed p̄mo ꝑbat̄ quomō soluit̄. ratio
que ꝑbat ꝙ olfatibile ī quātū olfatibile
ē calidū uel frigidū sicut sapor. Dicēdum
ꝙ nō est simile. q̄ olfatibile est aptū eua
pore. Secūdo dubitat̄ quomō frigidū est
odorabile. Dicēdū p̄mo. ꝑ intentionalem
alterationē. Unde ī aqua odoremus. secun
do q̄ res. secūda ꝯpositione potest habet̄
ꝑtes frigidas mixtas fortiter partibꝰ ca
lidis olfatibilibꝰ. Unde sil' eleuabunt̄ et
frigide uicere possunt. et secūdū hec uiola
et nenufar infrigidant hoc Auicena. corpo
ra enim amborum et cetera. Ad Ari. Di
cēduz ꝙ loquitur ex parte principij actuā
tis fumum. secundo loquitur ex parte ma
terialis principij ut aptum ualde eleuatio
ni utpl'iꝫ uidetur esse propter caliditatem
que partes subtiliat. de coloribus. primo
comperat ad inditia; eorum et per conse
quens saporum. secundo ostendit quale
inditiū sumit̄ secunda ibi. Sed ipsi consi
derandum diuersificantur. scilicet in signi
ficando quia idem color calido et frigido
albedo camphore et calcis. hoc autem nō
contingit de sapore. et duo diuersi colores
possūt eē ī rebꝰ eiusdē ꝯplexionis ut rube
do ī sādalo albeº ī sādalo nigredo et albe
do in iusquiamo. Sed ipsi colores uel ip
se medicine diuersificantur scilicet ab alia
specie idest inter se ut rosa alba ⁊ rubea
⁊ hoc ꝓp̄e uidet̄ ītelligere Aui. ī genere si
ue ī spetie medicinaꝝ frigidaꝝ ī quibus ē
albū ⁊ nigrū uel rubeū ut papauer. ratio

Di. qꝛ res frigida ut plurimū ē humida. et
frꝫ ī humidū d̄albat q̄to albioꝛ tāto frioꝛ
ut rosa ⁊ hoc uult Di. cū dicit. tūc ad albe
dinē. ꝯtra papauer rubeū minus frꝫ in ge
nere coloꝝ in quib⁹ est albū ⁊ nigrū uł. ru.
siue tictū q̄to rubiꝯdior ⁊ tictioꝛ tāto ca
lidioꝛ. exēplū cepe liliū fabe cicer. ⁊ce. Al
beguefit ⁊ Gal'. quarto de simplici Dinus
Dicit q̄to albioꝛ tāto cal'ioꝛ ⁊ sic itelligit
cū dicit tūc res ē ꝯtrario. ratio est qꝛ cal'a
materia ē sicca ⁊ce. nē ponit ex^m. cōtra re
perit uinū albū quādoqꝫ cal'ꝫ ⁊ce. Aparet
ergo ꝙ iuditiū sup ꝯplexione absolute nō
v̄ificat . qꝛ albuꝫ cum cal'o ⁊ sicco. Secun
do uerificat cū ꝯditione predicta d̄ ꝯgela
tis ⁊ de ustis ⁊ce. Tertio uerificat ī eadeꝫ
specie precognitio ꝙ sit cal'a possumus di
cere hec ē cal'a nō tamē sēper. ⁊ce. Reman
serūt due questiones. quas disputauit Di.
supra ī . primo capl'o. pma ē d̄ reductione
medicinaꝝ ad actū ⁊ d̄ hac iā dictū ē quia
eā determinatā habes. Secūda quio est
utrū sit reperire medicinā tēperatā. Uide
tur ꝙ nō qꝛ. Gal'. pmo de simplici medicia
pmo capl'o ⁊. 3°. libro. ⁊. 3°. de ꝯplexioib⁹
⁊ Auc. quito colliget. secūdo capl'o ponūt
ꝙ hec ē dr̄a inter cibū ⁊ medicinā. ⁊ce.
Itē Aue. 3°. capl'o dicit melius ē atribuere
distēperātiā medicis ratione ꝙ permutat
⁊ alterat nos nō est tēperatū. sꝫ omnis me
dicina pmutat nos. ut primo d̄ simplici.
In ꝯtrariū. Aui. Col'o. communis. ē dare m̄
dicinā tēperatā. pbatur. primo p Gal'm d̄
simplici ⁊ p Aui. capl'o d̄ complexionibus
⁊ hic. et omnes auctores affirmāt ut ē ol'ꝫ
dulce. capit'uc. iacitus uestis ⁊ce. ratione
qꝛ si est dare rē que nō operat a materia
a qualitate que idūcit effectum nō trans
gredietēꝫ ꝯplexioneꝫ nostri corporis ī ca
liditate uel frigiditate ⁊ce. est dare medi
cinā temperatā. sꝫ sic est ⁊ce. p. mi. primo
res q̄ ex̄ occurit. uestis tēperata fricatio cū
oleo dulci ab intra. sicut iacintus auꝝ ⁊c̄.
secūda est dare medicinas distēperatas er
go et tēperatas. ꝯ^a. tenet ex secūdo celi.
Item est. dare impfectū ex natura ergo p
fectū est dare extrema possūt coniungi et
frāgi ad formā mediā. Considerandum ꝙ
sicut colligit ex secūdo de sīplici medicina
in plurib⁹ capl'is. Medicina aliqua dicit
tēperata dupli. p accidēs ut uestis. Secun
do p se et hoc uel ī potētia ut iacintus ⁊c̄
uel ī actu ut homo hōi. Considerādū q̄d
aliter dicit cibus tēperatus ⁊ aliter dicit
medicina qꝛ cibus undiqꝫ ꝯuertit ⁊ assi
milat . sꝫ medicina stat nō conuersa hoc ī
tellexit Aue. quito colliget. ⁊ ideo disten
perātia debet atribui medicine. ut dixit
Aue. et ideo primo alimētoꝝ primo capi
tulo Galie. uult ꝙ res uere tēperate sit ali
mentū. sequit ex hoc ꝙ si de cibo det q̄ti
tas magna nutrit. sed si d̄ medicina det tm̄
inducit rē extraneā. ratio quia cib⁹ debꝫ
reponere partes cibati. ⁊ ideo ad quālibꝫ
ptem debet ire scilicet ad quēlibet poruꝫ
sed ut medicina tēperet calorē nostrū. suf
ficit ꝙ disponat spiritū cordis. Item unā
partē alia mediāte. qua sufficit q̄tttas par
ua si addet augeri poterit v̄tus ⁊ alterare
Ad rationē dicēdū ꝙ ista actio ē conserua
tio. Sed apud me ē difficultas qꝛ ꝯplexio
ī medicina tēperata cū est reducta ad actū
est aliqua complexio ⁊ principiū alicuius
actionis. quero ergo ad quid agit uel ad
calorē qui preexistit ī homine ⁊ hoc in po
sibile. Uel ad maiorē ⁊ tunc ad dit. uel ad
minorē ⁊ tunc minuit uel ad tantū est q̄tū
est et tunc calor ē duplatus. Secūdo ista
conseruatio uel est priuatio actionis uel
aliqua actio positiua nō principio. primo
quia omne nō agēs in nos diceretur conf
uans quod tamē uidet fl'm. Item nos pre
cipimus ꝙ res tēperate inducūt sensū in
nobis. ut v̄bigratia homo āplexatus ergo
ibi est actio positiua. tunc querat quid ac
quiritur actio enī sua nō ē nisi ad calorem
ut frigus Galieno autē nō fuit facile uide
re hic ⁊ ideo dicamus quosdā dixise q̄d
medicina tēperata ꝯseruet sua operatione
que est priuatio actionis non actio positi
ua. sed p asistētiam ad corpus phibet cor
pus pmutari ab alijs alterātibus ⁊ hoc ap
paret per Gal'. secūdo de simplici qui po
nēs ex^m de medicina tēperata pōit ex^m d̄
aere tēperato quā notificat p exclusionē
actionis calefactionis uel infrigidationis
et est talis quod corpus non transmutat
ab eo et non inuenit ei tactū. et quia ex^m.
non erat clarum. Dat aliud exēplum de
duobus hominibus et uult quod unus ī

alt'at aliū alteratiōe penit' et si dicit͂ q̄ un'
calefacit aliū ē dictū i ppzie. quia ē dicere
q̄ prohibet ut aer frigidus i͂fret etc. hec
uia nō est bñ euidēs. Uidimus. n. q̄ unus
homo pcipit calorē alterius. cū occurit si
bi pectoribus. ergo fit alteratio aliqua.
Et ad Galie. dicemus q̄ uult q̄ medicina
tēperata nō alteret penitus. s. alteratio q̄
est extremoꝝ. secūda uia ē quod medici
na tēperata iducit quādā formā que ē que
dā caliditas. alia specie a caliditate corpo
ris que ꝯseruat et nō addit nec minuit illi
Exemplū pono q̄ in luce sit calor uirtua
lis drñs spē a calore ignis. licet quibusdaꝫ
nō placeat. sol igit͂ debite occurēs conser
uat ignē inducēdo quēdā calorē qui nec ad
dit nec minuit de calore ignis. sed est sibi
quedā pfectio qua ꝯseruat͂ sicut etiā loc'
naturalis facit i oī locato s'ꝫ opiōēꝫ nr̄am
Tertia uia ē q̄ medicina tēperata ꝯseruat
alterādo ad qualitatē que facit unū nume
ro cū caliditate nr̄a naturali. pro cuius itel
lectu pmitit͂. pmo oīs tēperātia caloris na
turalis sani hoīs. habꝫ latitudinē sub qua
semp uariat͂ uersus sua extrema. Exēpluꝫ
homo sanus dū quiescit dū dormit ifrigi
dat͂ et ē sanus dū est et hyems et dū trist͂ et͂.
Sed dū morit͂ excercitat͂ et uigilat etc. et
mouet͂ uersus caliditatē i eadē latitudine
Secūda omnis res que iducit caliditateꝫ
stāteꝫ itra terios hui' latitudinis. dr̄ ꝯser
uare uel dicit͂ medicina tēperate. ratio q̄ꝛ
i tota ista latitudine dicit͂ homo sanus et
per ꝯñs tēperatus. Actio ergo medicine
tēperate ē positiua ad aliquā ptem calidi
tatis uincētem i ista latitudine. Contra er
go medicina tēperata reperit͂ calida et fri
gida. Itē pono hominē in extremo latitu
dinis et appximo medicinā tēperatā. ergo
distēperabit. ad pmū dicēdum q̄ quelibꝫ
debet dici tēperata. sicut quelibꝫ pars ili'
caloris ē temperata q̄ꝛ i latitudine sani et
tēperati calidi. sicut iuenit͂ sōnus tēpera
tus et uigilia tēperata. Ad secūduꝫ dicēdū
pmo quod nūq̄ ponit͂ iperfectio eē in illo
extrēo q̄ꝛ extremū diuidit͂ in ifinitū linie
adhuc poito q̄ sit. dicēduꝫ igit͂. primo q̄ m
dicina aliqua nihil agit q̄ꝛ iagēt formā q̄
debꝫ inducere. Secūdo q̄ aliqua medici
na tēperata agit s' que moꝫ ad ꝯtrarium

angl'ꝫ Tertio q̄ si eget poterit distēpera
re et hoc ēt per accidēs et ex dispositione
passi. ꝯsequit͂ ergo aliqua forma mālis nō
potest cōseruari. dicēdum q̄ ueꝝ est ut q̄
est i extremo. vbigra. ultimū forme ante
corruptionē si est dare ultimū. Ad rationē
cum dicit͂ aut etc. dico q̄ ad nouā calidi
tatē. et cum dicit͂ aut maior. Dicēdum q̄
est minor illa ratio. sꝫ talis minor q̄ est ps
totius et nō corūpens sicut ptes albedinis
que acquirunt͂ sup albedine precedente.
Dubitat͂ utrū dulce et amaꝝ sint sapores
extremi. sicut albū nigrū sunt colores ex
tremi et uidet͂ quod sic p Ari. et ꝯmētato
rē secundo de aīa comēto. 105. et de sensu
et sensato et colliget tertio capl'o de accidē
tibus sensus gustus et rationib' pro ista
opinione pma. sapores sunt extremi q̄bus
fiunt aly. sed ex dulci et amaro aly fiūt ut
Ari. ce sensu et sensator Aue. tertio colligꝫ
ubi sapor amarus et dulcis sunt ext'a sapo
rū. Secūduꝫ sicut albū et nigrū sunt ext'ma
coloꝝ. Apl' sapores isti occurūt nobis cuꝫ
maiori ꝯtrarietate q̄ꝛ cū delectatione et
tristitia. ergo magis ꝯ̄ry. Tertia et est iō
cōis qua tenet͂ ista opinio sapor ē passio
humidi actiuati a sico. ergo dulcis et ama
rus sapor sunt ꝯtrary uel extremi pbat͂
ꝯseqētia q̄ꝛ in dulci ē optima pmutatio
et actiuatio humidi a sicco. et i amaro. est se
perato ergo magis ꝯtrariant͂ probatur
añs illius ē passio sapor q̄ ē aptū illabi et
repl'esꝫ hui^m^ ē huius. ergo. ma. ꝯparet q̄ꝛ
sapor hoc nō mouet. Secūdo illius ē pas
sio sapor cuius nutrimētū ē dr̄a. Sed hūi
euchimi nutrimētuꝫ ē dr̄a siue dispō. ma.
est nota q̄ꝛ. sapor ē ad iuestigāduꝫ dr̄as nu
trimēti. mi. ē nō. Tertio si sapor nō est actu
nisi humectet͂. ergo sapor est passio humi
di. sꝫ sic ē ut Aue. de s'su et s'sato et. 4°. de
accidēti et morbo potest itelligi igitur ex
tremi sapores sunt dulces et amaꝝ. In cō
trarium imponit Auerois secūdo de ani
ma comento predicto et similiter ponitur
i. 6. quarto de simplici medicina. In hoc
est opinio Auerois et uidetur multum ad
mentem Aristoti. ponentis quod distinc
tio saporum non est per calidum et frigidꝫ
quia contrary et diuersi sapores inueniū
tur ab una qualitate ut amaritudo a cali

ditate ꝛ etiā dulcedo· et frigiditate igitur oportet qd̄ diſtictio ſit ſ₃ ꝙ humiduꝫ eſt paſſū a ſicco·ſ₃ in dulci ē paſſuꝫ ꝛ comixtū in amaro uero ſeperatū· Iſte modus dicēdi ſtati habet iſtā ſuſpitioneꝫ·ſi·eniꝫ ſit dulce humido paſſo a ſicco ꝯplecta ꝛ perfecta digōe nō uidet̄ ꝙ poſſit fieri a frigido· Et ſi amarꝝ fit ſicco ſeperato ꝛ humido educto·ut quaſi ꝙ remanet diſcōtinuetur nō uidet̄ ꝙ poſſit fieri a frigido· Sꝫ tu·d· frigidū exſicat exp̄mēdo· Dicēdū ꝙ nō uidetur ita poſſe exp̄mere gn intꝰ includat ꝛ coartet aliqd̄ humidū·d·nos· Uidimus ī hyeme folia exſicari ꝛ pulueriꝫari·dicitur in coibꝰ dictis quarti methaurorꝝ ꝙ illud fit a frigido ꝑ accidēs·ſ· claudēdo itus calidū ꝙ ꝯſūpſit humidū paucū ꝙ ab eſtate remāſit in eis· Secūda opinio ē antonij et Di·ꝛ eſt ꝙ ſapores ꝯſideramꝰ uel q̄tum ad effectū p̄marꝝ qualitatū ꝛ ſecūdū hoc ſapor pōticuſ qꝛ frigidior ꝑ ſe magis īfrigidat ſapor acutus qꝛ calidior ꝛ magis calefacit ſunt ſaporeſ extremi uel ꝯſiderant̄ q̄tū ad effectū ſaporꝝ ꝛ tūc ꝯſrant̄ ut ī guſtꝫ īprimūt ꝛ hoc dicitur uel delectablꝫ uel ī delectablꝫ·ꝛ ſic ſapor dulciſ ꝛ amarus ſūt extremi uel ad excelētiam alterationis i tali paſſione·ꝛ ſic ſapor dulcis ē medius.

Tertio ꝯſiderant̄ hij ſapores q̄tū ad mōꝫ ſ₃ quē generant̄ ex ſuis p̄ncipijs·ꝛ ſic dulcis ꝛ amarꝰ ſunt extremi ſapores ut pꝫ ex ſupra dictis· Cuꝫ hac opiōe poſſet trāſiri· ſed tamē ex ea ītelectus nō clareſcit·neſcimus eni aduc que ē natura forme que dicitur ſapor Amplius neſcimus que ſit oppō ī ſaporibꝰ·ſ₃ effectū humidi ꝛ ſicci aparebit enī ꝙ non ē dulcis ꝛ amari oppō· Pro īueſtigatione igit̄ cicius ꝙ poſſumus in hoc ambire p̄mitto ꝑpōeꝫ iſtā ſapor ē quedā forma abſoluta alia a forma ꝯplexionali ꝙ enim ſit alia a colore ſono et odore nō dubitat̄ q̄uis ad naturā ſit ꝑpinqua et ꝯformis ut poſt aparebit· Iſta ꝑpoſitio ꝑbat̄ p̄mo per rationē illorꝝ qui tenerent dicta Aue·nā forma que ſtat cū oppōitis ꝯplexionibus nō ē ꝯplexio·ſed ſapor unꝰ ſtat cū oppōitis ut amarus i opio ꝛ aloe· Secūda ratio generalis·qꝛ ſēſibilia ſunt res ꝑter ſenſuꝫ·ſecūdo de anima·ex^m colō ergo ita de alijs difficile tamē de·ſono eſt ꝯtra qꝛ Aue·ibidē de mēte Ariſtoti·comēto·126·ponit quaſdā ſenſibiles qualitates eē formas ſecūduꝫ relationē qꝛ color non agit niſi ī uiſ ſonus ī auditū odorabile ī olphatū de ſapore autē ē dubium· Sed p̄me qualitates agūt in tactū ꝛ in alias res. Tertia ratio·ſi ſapor eſſet ipſa ꝯplexio·tūc nō plus dr̄et tactus a guſtu quā tactus q̄dā a quodaꝫ tactu· Ubigratia tactus manꝰ et tactus pedis·hoc autē ē falſum quia ſenſus eſſent quatuor·ꝯtra qnia dictum ē·ſeꝯdo de aīa ꝙ guſtus eſt quidam tactus·ſolutio nō debꝫ intelligi ꝙ ſit ī eadeꝫ ſpetie cū tactu ꝙ tamē ſeq̄ret̄ ſi guſtabile eſſet fōmaliter tāgibile·ſ₃ debet ītelligi ꝙ quamuis guſtus ꝛ tactus dr̄ant ſpecie·hec tamē ſpecies ut guſtus multum apropinquant ſpeciei ut tactus·et eſt ſimile de alijs ſpeciebus aſinus·enim et mulus plus apropinquant quam aſinus ꝛ ſimia· Apropinquatio autem guſtus ad tactum eſt primo in natura cꝫi·qꝛ ſapor eſt qualitas materialis propinqua calido et frigido unde uariatur multum· ſecundum illa non tamen color· Secundo in natura cognitionis fit enim utrinſque ſenſus comprehenſio cuꝫ tactu et medio intrinſeco ſcilicet tactus carne uel alia re et guſtus ſaliua· Et ſi tu·d mihi que res eſt iſte ſapor dicas tibi que res eſt iſte color. Si cui non placet ſapores ponere formas abſolutas·alias a qualitatibus p̄mis habet uiam qua dicat qd̄ ipſa complexio tali modo ſe̅ agit ī liguā actionē qua dicimus hoc eſt amarum et illa amaritudo non erit alia res niſi ipſa cōplexio et talis modus ſbīe· Hoc autem dico propter difficultatem que occureret de ſapore ꝛ odore·ſi utraque ē forma abſoluta ut poſt aparebit·ergo tunc ſapor ſicut ſonus qui apud aliquos nulla qualitas ē in ſe ſed ipſe motus localis talis a talibus corporibus agit in organum auditus actionem qua dicimus hic eſt ſōnus·uel hoc ſonat· Qꝫ quidā igitur ſit dubitabile·eſt cuius ſit paſſio ſapor et uult ſic intelligi q̄ſtio cum nos uideamus formas non priuſ exñtes in materia et modo exñtes induci uel educi aliquo determinato patiente et

aliquo determinato agente. et uideamus
saporem nunc esse in mixtis. et tamen in
el'is non est sapor oportet uidere quomo
do patitur ut forma saporis resultet uel si
non est forma ut principium sit in re quod
possit imutare gustum. nec uallet dicere
patiuntur el'ta quia sapor est unius cõtra
rietatis. s3 quam subiectum succedit ut
dulce ⁊ amarum. igitur oportet quod ha
beat naturam comunem in ratione sbi gd
igitur est hoc an calidum an frigidum an
humidum an siccum. Et uidetur p̉mo q̃d
humido patiente fiat sapor per Aristoti.
de sensu ⁊ Auerois uidetur quod non fiat
calido patiente uel frigido quia iste quali
tates sunt actiue. quod non sicco quia non
sunt saporabilia ut quarto de accidenti.
In contrarium Galie. quarto de simplici
medicina qui patiente calido a frigido in
humido a sicco ⁊ e3 inuestigat sapores.
Dicendum primo quod sapor ē passio hu
midi et quia humidum patitur a sicco iõ
est passio humidi actracti accidenti sicco
hoc aparet quia Aristotiles ĩ de sensu ꝓ
bat̃ sicco ergo quia aque fiũt saporose trã
sceuntes per loca sulfurea ⁊ alia. Item sic
fiunt sapores sicut si lauentur colores in
aqua. Item res non saporat̃ nisi humefiat
unde est humiditas in lingua ut secundo
de anima. probatur ratione illius est pas
sio sapor quod sapor significat. sed sapor
significat humidum ut reponat partes er
go. sapor est passio humidi passii et quia
humidum patitur a sicco calido mediãte
igitur sapor est passio humidi passi a sicco
et calidum est cum cã. ut dicit Aristotiles
ergo diffinitio saporũ. sapor est passio hu
midi facta a sicco motiua gustus s3 actũ
ut Aristoti. de sensu et sensato. Secundo
dico quod sapor non est passio humidi cu
iuscunque sed aquey signu3 quia humidũ
saporosum est nutrimentum tale autẽ est
corpulentum et hoc est aqueum. Tertio
dico quod nõ passio humidi aquei simpli
cis. s3 humidi aquei mixti propter quod
sciendum quod in mixtione ↄsideramus
duplex humidum unum quod est purum
aqueu3 elemẽtare. et illud dico quod non ē
illud quod passum a sicco. ē uaporosum.

Aliud est humidum compositum quod ē
ex. 4. el'tis. sed dicit̃ humidũ dñio humi
de qualitatis et similiter sicũ sibi ↄpositũ
est siccum ex quatuor el'tis ↄpositũ. s3 di
cit̃ siccũ pp sicci v̓tutẽ ĩ eo dñatẽ. Dico er
go ꝙ mixta fiunt saporosa nõ gdẽ patiẽte
humido aqueo simplici a sicco terreo sim
plici. sed humido ↄposito a sicco ↄposito
⁊ hãc credo fuisse mentẽ. Ari. et alioꝝ phi
losophoꝝ. Contra ergo in mixto supposi
to ponis duo corpora. Dicendum quod
Dinus et Antonius hoc concedunt. ego
etiam si concedo scilicet quod omne mix
tum est difforme et quod non est dare par
tem in qua non sit ignis terra et aqua et
aer et cũ hoc est dare similitudo que non
sit difformis ita. quod illius partis una
pars est aquosior. altera terestior ita quod
quacunque parte signata est dare istam di
uersitatem in ifinitum. Secundus mod⁹
quo ego cõcedo istud est q2 mixtionẽ el'o
rũ ex natura rei imaginor duplice3. unam
primam qua ipsa sola simplicia miscentur
Et istam mixtionem non dico mereri sapo
rum formã Alia est mixtio secunda que ē
ex el'tis et istam dico suscipere formam sa
porum et has mixtiones non dico fieri tẽ
pore successiue in omnibus mixtis. sed si
mul tempore quod inueniuntur in eis. et
ideo in omnibus mixtis perfectis reperi
unt̃ iste due mixtiones ut ĩ hõie ⁊ ĩ omni
mixto supposito ⁊ tñ sil' tẽpore fiunt ul' fie
ri pñt. Cõtra mineralia hñt sapores ⁊ sul
fur ⁊ tñ ĩ mediate fiũt ex el'tis nego mi.
fiũt mediate. Aliomõ mixtiõis p̉ori tp̃2 ul'
nã. Dico igit̃ ꝙ sapor est passio humidi a
quei mixti patiẽtis a sicco ꝙ est mixtum
et secũdum hoc omne saporosũ. secũdam
mixtionem habet probat̃ rationibus. pri
ma nulla forma perfecta immediate resul
tat ex unione simplicium el'toꝝ. sed sapor
uel gustabile hab3 formã perfectam in ge
nere mixtoꝝ ĩ animatoꝝ. ergo. mi. ē nõ q2
s3 ꝙ forme hñt grad⁹ ĩpfectõe hñt grad⁹
ĩ seq̃la mixtiõis ĩpfectissime de foris mix
toꝝ sũt que de p̃ma ⁊ ĩmediata el'toꝝ con
mixtione ↄsurgũt. pfectiores autẽ consur
gunt. secunda mixtione mixtorũ ⁊ sic per
ordinem ut diximus in queõne de equali

ad pondus. forme ergo perfecte nō cōsur
gunt ex pria et imediata elementorum cō
mixtione. Et cum frigida sicut dixi prius
quod non intelligo prima ⁊ secunda tēpo
re sed natura ⁊ perfectione. minor est nota
quia mixta secūdum ꝙ saporita sunt ime
diate materia nutrimenti animaliuꝫ. quod
nutrimentū hꝫ formā ꝑfectā ꝓpinq̄ forme
aīati. gº oꝫ ꝙ saporita q̄cunqꝫ nutritia sint
mixta ꝑfecta. Contra maiorem color est
de formis perfectis. ⁊ tamen apparet ī grā
dine et niue. et nube rorida et iride. Cōtra
probationem minoris quia nutrimentum
plantarum circa radices existens in terra
est saporituꝫ. probatur quia mineralia mi
nus perfecta sunt saporita. ⁊ tamen nutri
mentum illud non est mixtum perfectuꝫ.
Ad primum dicendum ꝙ sermo est de
formis sequentibus ueras mixtiones. et
uarietatem in eis solum. color auteꝫ sequi
tur propter hoc lucem que cadit ī colorū
compositione. ut potest intelligi ex Auer.
secundo d̄ anima. comento. 67. secundum
sententiam Auēpace. Ad secundum dicen
dum ꝙ illud nutrimentum etiam est perfe
ctum cum sit propinquum dispōi per ani
mam nutritiuam. tamen sapor non est eius
passio qua distinguatur a plātis. Secunda
ratio illius est passio sapor cuiꝰ est passio
nutrimentum uel nutritiuum esse sed hu
midi corpulenti. quod est quid mixti dige
sti a calido mixtione sicci. etiam quod est
mixtum est passio nutritiuum esse nel nu
trimetum. ergo ⁊ cetera. maior est nota. qꝛ
differētie saporum sunt signa differentiaꝝ
nutrimētorum. minor est nota. quia illud
quod est nutritum habet decoctionem, si
ue mixtionem multam perfectam. quam si
gnificat dulcedo. sed perfecta decoctio nō
fit in prima elemētorum mixtione qua fit
mixtio ut mixtio. sed uidemus eam fieri
in mixtionibus determinatis qua fiunt q̄
dam determinata mixta scilicet perfecta.
unde hic sapor reperitur in granis ⁊ plan
tis ⁊ partibus animalium. que omnia ha
bent humidum mixtum sicco. quorū unū
quodqꝫ est quid mixtum secundū modū
dictum supra. Contra maioreꝫ. sapor re
peritur ī multis que nō sunt nutritiua im

mo occisiua. ut sapor amarus ⁊ acutus.
Cōtra minorem. nutritiuū esse ē impressibi
bile uel receptibile forme mēbri. sed rece
ptibile esse ⁊ figurabile habet res per hoc
ꝙ est humida solum. non per hoc ꝙ est ex
quatuor elementis. Item non uidetur ꝙ
nutritiuū sit passio humidi immo sicci. ut
Aristotiles de sensu et sensato. Item pas
sio nutrimenti itelligiť ꝙ est passio mixti.
hoc appetitur forme. Ad primum dicē
dum ꝙ quādo nos dicimus ꝙ sapor ē pas
sio nutrimenti ītelligiť ꝙ est passio mixti.
quod habet dispositionem. per quam po
test transmutari actu scilicet in nutrimen
tum ultimum. scilicet sanguineꝫ uel chilū.
et hoc intelligimus de dulci. uel quod est
aptum habere hanc dispositionem. sed ac
tu est illa priuatum. sicut amarum et ponti
cum et acutum et huiusmōi sapores. res
ergo saporite saporibus non nutritiue
sunt priuate dispositione nutribtlitatis.
et non negate. et ideo cum miscebuntur. ꝑ
fecte nutriunt. sic a materia cuꝫ dulcescūt
et etiam pontica. omnis ergo sapor inquā
tum huiusmōi significat aliquod mixtum
perfectum. uel quod est perfectibile alia
mixtione. unde nutriet quātum est ex hoc
nisi proprietas contradicat. est ergo sapor
passio nutrimenti scilicet rei habentis di
spositionem ad nutrimentum. uel rei pri
uate illa. uel rei iuuantis in nutricatione.
unde alij sapores iuuant. ut Aristotiles
dixit in quarto de sensu et sensato. et hoc
inuebat cum dixit. Sicci nutriti sapores
sunt passiones aut priuationes. Uel aliter
quod cum dicimus. sapor est passio nutri
menti. intelligitur idest sapor est equali
tas qua inuestigamus nutrimentum sicut
dulce. uel rem ineptam nutrimento. sicut
amarum. Ad secundum dicendum.
quod nutrimentum non est absolute. uel
absolute impressibibile. sed hoc determi
natum. et ideo mixtum perfectum. et ideo
mixtione perfecta factum. Ad tertiū
dicēdum ꝙ nutrimentū ē sicci ⁊ hūidi cor
pulēti. Pria igiť ꝯclusio ē ꝙ sapor ē passio
hūidi attracti sicco calido miscēte. Scd̄a ꝯ
cluº ē ꝙ utrūqꝫ istoꝝ ē corpꝰ mixtū. ⁊ si plꝫ
tibi secunda conclusio tene eam. et si non

dimitte quia nihil horuz sequntur que di
centur. Sed dubitatur quia uidetur secū
dum hoc impossibile ꝙ in una parte sit sa
por et odor. quia sapor ē passio humidi cor
pulenti euacuantis siccuz uel attracti a sic
co. sed odor est passio sicci quasi lauati et
emundati ab humido. signum eius est eua
poratio fumalis ad quem sunt apta sapori
ta. sed impossibile est eandem partem esse
humidam corpulentam sicco impressam et
siccam fumosam. ⁊ sic quia humidum pati
ens ut fiat sapor est cōstās ex quatuor ele
mentis. igitur debēt resultare sapores di
uersarrm cōtrarietatum secundū speciem
scilicet quodam patiente humido a sicco ⁊
quodam patiēte calido a frigido uel econ
tra. et sic gustus non erit unius cōtrarieta
tis. et per consequens nō erit unus sensus.
Tertio dubitat̄. quia si sapor sit humido
patiente a sicco. cum hoc fiat digestione si
ue commixtione. ⁊ digestio fiat a calido p̄n
cipaliter. ergo calor erit principalis causa
saporum. et non est eum causa. quod est
contra Aristotilem. Quarto dubitatur. si
humidum quod patitur quando fit sapor
est humidum mixtum scilicet calidum fri
gidum humidum et siccū. quare illud dici
tur plus calidum q̄ humidum frigiduz q̄
siccum. Similiter si humidum nutritiuuz
est caldū frigidū siccum et humidum. qua
re illud plus dicitur humidum q̄ caliduz
frigidum q̄ siccum. Ad primum dicēdū
ꝙ dari potest triplex responsio. una ꝙ sa
por et odor non sunt alique forme absolu
te in re. sed humidum et siccum certe men
sure et proportiōis ignote nobis cū agūt
in lignum et imprimūt sensationē hāc quā
describimus hoc uocabulo sapor siue gu
statio. et de re extra dicimus ꝙ est sapori
ta. et eadem res imprimēs in odoratuz cau
sat aliam sensationem. et tunc qualitates ī
re extra sensate non sunt nisi caliduz frigi
dum frigidum siccum et humidum. et co
lores et lux. sonus enim erit nisi motus lo
calis comparatus auri patiēti. Istam opi
nionem dimitto alijs. Secūda responsio ē
ꝙ sapor actu reperitur ī rebus sꝫ odor nō
reperitur in eis nisi cum euaporāt. Et secū
dū hoc uidetur dicere Auerois de sensu ⁊
sensato ꝙ sapor ē materia odoris. Modus
igitur erit iste ꝙ humidū terminatū actua
tum sicco est subiectum forme que ē sapor
ipsum autem humidum subtiliatum et ex
siccatuz ut sit uere fumale acquirit formā
que est odor. et ideo nō trāsmutetur sapo
rosus. non fit odor et non reperitur odor
nisi in re saporosa. Sed tu. d. ergo odor
non fit absqꝫ euaporatione. quod uidetur
contra opinantes comuniter. Dicenduz ꝙ
euaporatio in toto. spacio scilicet ī toto ae
re non requiritur ut Auerois determinat
secūdo de anima comento. 95. sed in re ip
sa a qua surgit uapor. oꝫ ꝙ aliqua euapora
tio fiat ī quo uapore fundetur forma que
est odor. quanuis ergo solum in poris rei
uel circuitu aliquis surgat fumus siue ua
por fit odor in actu qui prius non erat. et
illa opīo potest satis applicari dictis Ari.
in de sensu et sensato. qui loquens de odo
re loquitur de eo ut est in fumo siue uapo
re. et multa signa sunt de hoc. res enim in
frigore non sunt odorabiles. similiter odo
rabilia sunt diuretica ut problematū. xiij.
tertio problemate. ⁊ multa signa sumēs ex
xiij. particula problematū. Tertia respon
sio ꝙ siccum eo patiente ab humido ē sub
iectum odoris nō est subtile actu sed sub
tiliabile. licet sit actu grossum mixtum. er
go hoc est subiectum saporum ratione hu
midi. ⁊ est subiectum odoris ratione sicci.
Sed tu. d. ista sunt una forma in mixto.
quia siccum et humidum constituunt unā
complexionem. Solutio. licet sit una in ac
tu. tamen ibi sunt due res duorum contra
riorum. scilicet res humidi et res sicci. ex
quibus forma media componitur. Ad
secundam dubitationem dicendum quod
quanuis humidum patiens sit quoddam
mixtum. et siccum etiā sit quoddaꝫ mixtū
tamē sapor resultat ex humido mixto pa
tiente sicco inquantum est illud humiduz
et hoc siccum nō inquantum calidum uel
frigidum. et ideo resultat sapor unius cō
trarietatis. uł aliter ꝙ forma que est sapor
non resultat ex humido et sicco sicut com
plexio ex illis sed est alia forma a forma
cōplexionali. et iō stātibꝰ pluribꝰ p̄ncipijs
actiuis et passiuis potest resultare forma

tinius contrarietatis . sicut reperitur una
forma a diuersis. ut calor ab igne et motu
similiter quia una cōtrarietas potest prin
cipalius disponere quam alia. sicut ad formam
ignis pricipalius disponit caliditas quam sicci
tas. agēte ergo sicco in humidū et calido in
frigidum potest resultare sapor unius cō
trarietatis . Uel tertio dicēdum. quod sa
pores sunt duarū contrarietatum. et sic gu
stus erit duo sensus. sed latet eius multi
plicitas sicut in tactu. Ad tertiam dubi
tationem cum dicitur. quod si sapores fiunt per
digestionem. ergo pricipaliter a calido. et
tamē Aristo. dicit quod calor est cū cā. Dicen
dum quod aliquid dicitur cum causa duplici
ter. uno modo non per se nec principalius
causa sicut calidum balnei ad digestionem
cibi in stomaco. et hoc modo calor est cum
causa. et ratio quia sapor fit a digestione ut
perfectus sapor scilicet dulcis. sed calor
est pricipaliter digerens. ergo et cetera.
Alio modo dicitur cum causa idest causa
secūda siue mediata quāuis per se. et hoc
modo calidum est cū causa. nam humidum
patiens fit saporitum. sed per se et imme
diate humidum patitur a sicco. calidum
autem ē mouens. et isto modo calidum est
cū causa. Ad quartam dubitationem quod
licet humidū quod est subiectum saporis
sit compositum ex quatuor elementis. et si
militer humidum quod patitur a sicco. ut
fiat sapor sit humidum mixtū. tamen plus
ab humido dominatur quam a sicco uel calido
siue frigido. ratio quia esse passiuum plus
est per humidum quam per siccum calidū uel
frigidum. similiter quia sapor magis appro
priat sibi hoc corpus mixtum in ratione
substantie inquātum humidum quam inquan
tū siccum frigidum uel calidū. Probatur
signo Aristo. et Auerois. quia ut sapores
fiat i actu indigēt humido liquido ut sali
ua ut Galien⁹ quarto de accidenti et mor
bo dixit. Gustus non sentit nisi substanti
am humidam. Ex his apparet quare nutri
mētum dicitur humidū. quāuis ipsum sit
ex quatuor elemētis factum ratio ē quia
esse nutritum ē esse passiuum et uiuificabi
le membris. et esse copulētum. et ideo dixi
mus quod est grossum humidum. et ideo di
citur quādoque siccum respectu rei potabi
lis. Ex his soluitur questio qua queritur
cuius passio sit sapor. quia apparet quod pas
sio humidi et cuius humidi et qualiter pa
tiens iam est dictum. Et hoc Aristo. et aue
rois sensit et etiam galien⁹. Ad contrari
um quod inducitur. scilicet quod galien⁹ sen
sit quod calido frigido sicco et humido patiē
tibus fit sapor. dico quod secūdum has qua
litates omnes fit transmutatio cum fit sa
por pricipaliter. tamē fit transmutatio in
humido a sicco mouēte calido. et dico cali
do secūdum omnem suum gradū quo po
test fieri talis motus. unde calidum facti
uū acetosi et pontici uoco calidum licet re
spectu caloris hominis sit frigidum. Ex
predictis infero unam conclusionē annexā
quod si aliquod humidum mixtū nullius sa
poris per actionem sicci mixti potest fieri
saporitum. Sed humidum aqueū simplex
scilicet aqua non fit saporita sicco puro. et
tūc apparent quatuor conclusiōes ex pre
dicta questione antecedēte pricipales que
stionē. Prima. sapor est alia forma a com
plexione. Secunda. sapor fit non solum pa
tiente humido a sicco sed frigido a calido
et ideo sequitur complexionē factam ex ca
lido et frigido sic et humido. Tertia con
clusio quod humidum ē pricipalius subiectū
saporum. Quarta quod sapor fit proprie et
principaliter humido patiēte a sicco. His
habitis ostendo probaliter quod amarum et
dulce non sunt extremi sapores. Primo per
galienum quarto de simplici et rationib⁹
Nulla forma sensibilis occurrens cum cō
uenientia multa uidetur esse extrema. sed
dulce est humidi⁹. ergo maior nota. a simi
li in coloribus sonis et tāgibilibus. Se
cunda ratio. quotiens i multis formis uni
us generis aliqua ex eis sic se habent quod
omnes uel sunt in illam tendētes. uel ab il
la cadentes siue recedētes. uidetur quod
illa forma non sit extrema. sed medium.
sed in genere formarū que sūt sapores. dul
cedo est forma ad quam alij quidā sapores
tendunt. et alij quidam recedūt ergo et ce
tera. Maior est nota. quia tunc forme
extreme ex alijs formis. que distingui
nec enim extra se habere formam. que tē
dat in eam formam. que est extremum.
exemplum de calido. minor est nota in pro

ductione fructuum. qui cum sunt imperfecti. tendunt de sapore in saporem dulcem. ut perficiantur. et ex eis pfectis fiunt amari et acuti per additionem caloris. sicut etiam apparet in melle. ul' sic. omnes sapores tendunt i dulcedinem uia perfectionis humidi. uel recedūt uia sepationis hūidi a sicco rc. Tertia rō. ab extremis ultimis me diatis nō vr posse trāsire nisi aliq medio. sz a dulci i amar immediate absqz sapore aliquo. ergo non sunt extremi sapores. maior ē nota et ɔcessa p Auer. secūdo de aīa. comento. 105. minor est nota. mel. n. fit amarum absqz alio sapore r san. rce. solues q uadit p medium. sz latet. Contra quia medium hz formam. et ideo nō poterit latere omnino. ex quo apparet insufficiētia rōis Auer. secundo de aīa. qui uult q quia ex aliquo amaro it in dulce p media. iō sunt extremi sapores. nā ppositio que dicit forme a quibus itur sine medio nō sunt extrema ultima medi ita ē ppositio sufficiens. Sz illa que dicit forme a quibus itur cum medio aliquo sunt ultime extreme est propositio insufficiēs. Itē arguere ō rubeo in citrinū p medium. r nō sunt extremi colores ultimi. Quarta rō sapor ē passio humidi aquei. siue sumat humidum aqueū eligere siue mixtū. ergo sapores extremi nō sunt amar9 r dulcis. aūs ē oium. ɔña3 probo. quotiens alique forme i sui pductione sequnt aliqua duo principia. ille forme sūt magis adinuicem cōtrarie in quibus reperit maior cōtrarietas principiorum. r ille non sunt extreme contrarie in quibus nō reperit principiorum ultima contrarietas. exēplum. colores sequnt oppacum cum luce. r quia in albo ē multa lux r pauca oppacitas. r econtra i nigro. iō sunt extrema contraria. sz uiride r nigrum nō sunt contrara sz concesso q amarum sit unum extremu3 r in eo uincat siccum. dulce non potest pōi aliquod extremum. quia uincat humidu3. quia sunt alij sapores humidiores dulci. ergo dulce non ē extremum amaro oppositum. dices ideo in dulci uincit humidu3 in hoc q est esse bene commixtu3 cum sicco. Secundo. d. si dulce non est extremum da ergo mihi extremū respectu amari.

Ad primum dicēdum q omne mixtum perfectum non facit extremum. quia tunc color uiridis esset extremus respectu nigri. quia est perfectior commixtio.

Ad secūdum dica3 quod sapor insipid9 aquosus est extremum. solues quia insipidum non est saporosu3. Solutio. primo dicam q amaru3 nō ē saporosū. pbo pmo per Auerroim in de sensu. Secundo sicut mixtum insipidum non habet saporem defectu sicci inficiētis. ut albumen oui. ita res amare ut cineres non habēt saporem defectu humidi. et ideo amara non fiunt sapori ta nisi humectentur. ut Auerois in de sensu et sensato. Secunda solutio. sufficit mihi quod dulce non sit extremū aliquod et si non uis q aliud extremum sit insipidus aquosus quia non est sapor. do acetosum pro uno extremo et amaru3 pro alio. de amaro est iam concessum ab omnibus. quia est ibi dominans. siccum uero perfectum non commixtum cum humido. sed in acetoso dominatur aqueum plꝰ qꝫ dulci. et non est commixtum sicco terreo. ergo erit extremum aliud. Cōtra dices. Acetosa habent plus de sicco qꝫ dulcia. signu3 quia acetosa siccant. et ideo plus conueniunt cum amaro qꝫ dulcia. Solutio. nego antecedens. et dico quod acetosa pura nō habēt plus de terrestri qꝫ dulcia. hoc posset colligi ab Aueroi quinto colliget. dicit fit a frigiditate mixta i parte humiditatis

Ad probationem dico primo sicut respondet Auerois cuidam rationi secundo de anima. Dicitur enim a Galieno et sequētibus quod omnia dulcia et amara sunt calida. et ideo non sunt contraria et extrema immo in unum concurrunt. Auerois negat. et cum probatur quod dulcia uidētur nos calefacere. respondet q hoc est ueru3 respectu corporis humani. non autem respectu nature ipsius rei. Ita dicam quod licet acetosa exsiccent. hoc est uerum respectu hominis non in se. Uel aliter quod non sequitur. exsiccat nos. ergo est siccum quia in acetoso licet sit plus aque et min9 terre respectu aque qꝫ in dulci. tamen illud terreum est separatum. et ideo exsiccat. sz in dulci est commixtum. ideo non exsiccat Quinta rō reperit. sapor siccior qꝫ amar9. ergo amar9 nō est extremū. ɔña est nota.

probatur antecedens . quia sapor acutus
est siccior. quia siccum in quarto gradu.
amarum in secundo. isaac in dietis uniuer
salibus. Dices primo quod illud siccum ē
igneū. Secūdo q̄ nō seqꝫ. exsiccat nos. g°i
se ē siccum. Solutio. Dicam q̄ est terreum
subtiliatum ab igne. Solutio. Dico q̄ hēo
istud signū q̄ oīa ⁊ non soluz hō exsiccan
tur plus ab acuto q̄ ab amaro. ut lapides
ferrū ab aceto ⁊ nō a lupinis. Sexta rō. sa
por qui plus distat a dulci ſm q̄ dulce est
signum rei nutribilis ē magis extremum
respectu dulcis. sꝫ sapor acut⁹ plus distat
⁊ce. q̄ amar ⁊ce. nam nutribile ē patiens
quod ergo non pōt nutrire qꝛ defectu hu
midi nō patit. ⁊ cum hoc ut plus distat q̄
quod defectu humidi non pōt pati. sꝫ acu
tum non patit. ⁊ ē agens i membra plusq̄
amar quod solū defectu humidi nō patit
Sꝫ tu. d. contra. qꝛ acuta reperiunt semp
humida. ut alea cepe ⁊ce. Dicēduz q̄ illud
arguit contrariū. qꝛ. n. terreum acuti ꝯuer
sum ē ad igneum nō pōt per se distictim i
rebus repiri. ⁊ iō quasi p subiecto et i quo
tenet. repit in humidis ⁊ i aliꝫ rebus. ⁊ iō
acutū cineris stat in cinere uel lixiuio. Ra
tiones sex pmisse sunt fundata sup pncipia
Aristo. et auero. Rōnes aūt q̄ sequnt sunt
fundate sup principia galie. ⁊ medicorum
qui tenent q̄ forma saporis sequit calidū
⁊ frigidū siccū ⁊ humidū. Septia rō. Illi
sapores non sunt extremi ultimi qui ābo
sunt calidi. sꝫ dulcis et amarus sunt huius
modi. Soluunt primo q̄ sapor non sequi
tur calidū nec frigidum. sꝫ humiduz ⁊ sic
cū. iā ē pbatum ꝯtrarium. Secundo dicūt
q̄ sicut colores sequnt calidū ⁊ frigiduz.
ita sapores. unde amar⁹ fit a calido et fri
gido ⁊ silr dulce. Solutio. dictum ē prio
ſtm. qꝛ colores sunt forme magis materia
les ⁊ minus seq̄la cōplexioni. sed supra est
reprobatum ⁊ dictū q̄ amar est calidum.
Octaua rō. Illi sapores sunt extremi. in q
bus ē maior extremitas siue contrarietas
calidi ⁊ frigidi. sed ponticū acutū sunt hu
iusmodi. qꝛ ponticum frigidū. acutum cali
dum. Nona rō. Illi sapores sunt extremi
qui cum maiori ꝯtrarietate occurrunt gu
stui. sꝫ ponticum ⁊ acutū sunt huiusmodi.
qꝛ ponticum stringit ⁊ aggregat. acutū ue
ro separat. sicut album ⁊ nigrum inuisu.
Sed tu. d. quid in summa tenēdum est de
extremis saporib⁹. Dicēdum q̄ si uniuer
sitas saporum diuiditur in duas uniuersi
tates sicut ponit qualitates tangibiles in
duas primas contrarietates scilicet calidi
⁊ frigidi humidi. ⁊ sicci. tūc extremi sapo
res de sequentibus calidum et frigidum.
sunt ponticum ⁊ acutum. ⁊ extremi sequē
tes humidum ⁊ siccum corpulentum sūt
acetosa uel insipida. et amar⁹ tantū ad unā
quāqꝫ cōcurrūt unaq̄ꝫ qualitas. scilicet ca
lidi frigidi humidi et sicci. Dulce uero et
amarum ponuntur extremi sapores i hoc
q̄ in uno est perfecta mixtio humidi cum
sicco. et hec est impropria contrarietas ul̄
non principalis cōtrarietas. Ad Aristo.
dicendum q̄ loquitur primo secūdum fa
mositatem. secundo q̄ loquitur ad delec
tabiliter uel indelectabiliter imprimere
Tertio q̄ uocat dulce extremum respectu
amari uia perfectionis. quia perfectuz po
test dici unum extremum a quo omnia im
perfecta cadunt et dant. extrema tamen ſi
tualiter uel formaliter est melius respec
tu oppositorum extremorum. Ad ratio
nes. Ad primam. Illi sapores sunt extre
mi ex quibus fiunt aliꝫ concedatur. sꝫ aliꝫ
fiunt ex dulci et amaro. nego. Ad Aristo.
dic q̄ itelligit iproprie fieri. idest operari
ad dulce sicut ad perfectum. et ad amaruz
sicut ad imperfectum. et ideo omnis sapor
inquātum habet comistionem humidi cuz
sicco tantū ⁊ participat natura dulcis. in
quātum habet siccum suum nō permixtū
humido. immo separat intātum habet de
natura amari. Nec uoluit Aristo. semper
in factione horum saporum preesse dulce.
et amarum. ut notum est. Ad secundaz.
Illi sapores sūt magis extremi qui nobis
occurrunt cum maiori contrarietate. Di
cendum quod contrarietas illa uel est in
trinseca et formalis. et hoc est uerum. ul̄
est extrinseca. sicut delectatio et tristitia.
et hoc est falsum. Ad minorem cum di
citur quod dulcis et amarus occurrunt
nobis cum maiori contrarietate. Dicēduz
quod uerum est extrinseca scilicet delecta
tiōe et tristitia et h̄ non facit ꝯrietatē ma
iorez. exēplū color uiridis et color alb⁹ ul̄
niger occurrūt cū maiori contrarietate q̄

color albus et niger. qꝛ uiridis cum delec
tatione. ⁊ albus et niger cum tristitia. Si
militer aqua tepida et aqua frigida respe
ctu tactꝰ. ⁊ tñ aqua frigida ⁊ tepida nõ sũt
extrema. sed aqua calida ⁊ frigida. Sȝ tu
. d. quõ effectu cognoscam cõtrarietatem
ĩtrinsecam formalẽ sapoꝝ. Dicẽdum est ꝙ
cũ gustus sit quidam tactꝰ. et ꝑ ꝯñs gusta
bile quoddã tãgibile. non ꝙ aliquo effec
tu sapoꝝ possimus cognoscere formalem
cõtrarietatẽ eoꝝ. nisi illo effectu q magis
appropinquat nature qualitatũ primaruȝ
inest aũt calido ⁊ frigido congregare ⁊ dis
gregare. ⁊ hi duo effectꝰ appent plus ĩ põ
tico ⁊ acuto. Inest ẽt humido et sicco mo
lificare ⁊ exsiccare sicco. uel ĩdurare. ⁊ hoc
appet ĩsipido ⁊ amaro. Et dico exsiccare
sicco ꝑꝑ ponticũ. Ad tertiã que ẽ rõ posi
tionis tenẽtium cõtrarium. cũ dicit̃ sapor
ẽ passio hũidi acuti sicco. cõcedo ⁊ cetera.
ergo dulcis ⁊ amarꝰ sunt extremi. Nego
ꝯñam. Ad ꝓbationem cũ dicit̃ in dulci ẽ
maior attractio humidi cum sicco. ⁊ ĩ ama
ro ẽ separatio. dico ꝙ ueꝝ est. ⁊ iõ rõ argu
it cõtrariũ. qꝛ. n. in dulci ẽ maior attractio
humidi cũ sicco. ⁊ hoc ẽ medium habẽs
ꝑfectissimũ esse saporis. ⁊ iõ opponit̃ ama
ro ĩ quo ẽ separatio humidi a sicco. sicut
opponitur mediuȝ extremo. ⁊ aliud extre
mum est sapor. in quo ẽ humidũ sicco nõ
mixtũ. siue sit insipidus siue acetosus. ex
emplum sil'is argumẽti ẽ hoc. Complexio
est qualitas resultans ex cõmixtiõe calidi
cuȝ frigido. ergo complexio tẽperata ⁊ fri
gida sunt extrema. negãda est ꝯña. iõ com
plexio calida ⁊ cõplexio frigida sũt extre
ma. cõplexio autẽ temperata ẽ medium.
⁊ sic est de sapore dulci et sapore amaro.
sapor. n. dulcis hȝ rõnem medij ſȝ modos
dictos. Ad alias rões alijs dimitto ser
uandas. lȝ credã eas bñ intellectas nõ eẽ
cõtra Ari. nec Auer. ꝓ maiori parte.

Capitulum quartum.

Icimus ꝙ medicine. Hoc capitu
lum sicut ĩtroducit Di. superiꝰ do
cet cognoscere cõplexiões ⁊ uirtutes me
dicinaruȝ uia experimẽti et rõnis. Hic de
clarat de opationibus ipsaꝝ. quaꝝ princi
pium est cõplexio et uirtus. ⁊ qꝛ operatio
num quedã sunt quaꝝ principium ẽ uirtꝰ
et complexio ĩtrinseca. ⁊ quedã sunt quaꝝ
pricipium uirtus ⁊ complexio ab extrĩse
co acquisita illo primo primã ⁊ secũdam.
secunda ibi. In sequẽti cap'lo. prima ĩ du
as. primo distinguit modos generales tali
um operationũ. secũdo ꝓsequit̃ declaran
da. secũda ibi. Et añ. Aliter supiꝰ docet co
gnoscere complexiones. hic docet cogno
scere uirtutes. has. n. declarat in libro pri
mo. ⁊ uocat uirtutes omnes potẽtias que
nõ sunt calidũ nec frigidum. sic nec' humi
dũ. quibus potẽtijs transmutamur. ut uir
tus maturatiua ⁊ce. ⁊ qꝛ hec cognoscũtur
per opationes. iõ determinat de opationi
bus. ⁊ iõ capl'm loquitur de opationibus
et rubrica dicit caplm ⁊ce. prĩo ꝑmittit di
uisionẽ. secũdo exequit̃. secũda ibi. Et añ.
Al'r Aui. in principio ꝑcedẽtis capl'i dixe
rat ꝙ cognitio complexionũ erat ex facili
uel difficili cõgelatione odore ⁊ sapore et
cetera. ab hoc se expedit. ⁊ dixerat ꝙ ex o
perationibus ẽt manifestis ⁊ uirtutibꝰ ẽt
mãifestis siue notis sumit̃ cognitio de uir
tutibus occultis. ⁊ hoc uult in hoc cap'lo
facere. Sed tu. d. qd uult hoc dicere. Dicẽ
dum ꝙ uirtus nota ẽ calida frigida humi
da ⁊ sicca. operatio manifesta est resolutio
saniatio putrefactõ ⁊ce. Ex his ergo argui
mus hãc uirtutem occultã que ẽ maturati
ua resolutiua ⁊ce. Sed. d. quare auice. ĩ ca
pitulo distincto fecit. Dicẽdum ꝙ auic. de
bebat dare effectꝰ medicinaꝝ cognitarum
s. effectus calidi. frigidi. sicci et humidi. et
dare notitiam de occultis uirtutibus. et
hoc requirebat per se capl'm. primo ergo
duo necessaria ꝑmittit. secundo exequit̃.
secũda ibi. medicinaꝝ aũt operationes. pri
ma ĩ duas. sicut duo premittit. secunda ibi
Et añq̃ȝ loquamur. Primũ necessarium ẽ
diuersitas uel diuisio operationuȝ. de qui
bus determinare intẽdit. secũda ibi. opati
ones itaqȝ. tertia ibi. nos. Primo conside
rãdum ꝙ dixit. simplices. non ꝙ ẽt in com
positis nõ reperiãtur. sȝ dixit. quia de sim
plicibus ẽ sermo. Conside rãdum secũdo
ꝙ accipimus ĩ quo cõsistit uniuersalis rõ
operatiõis. qꝛ in omnibus his simul ꝙ nõ
approprieť uni medicine calefactio in fri
gido resolutio ⁊ce. nec uni principio solũ.
qꝛ non uni forme specifice. nec determiate

disponi qꝛ nõ solū cāc°. nec vni mēbꝛo qꝛ
nõ capi soli ꝛce. Considerādū ꝙ iuuamē
tū potest fieri ī cācro resoluēdo acuitatē
mēꝝ remittēdo. virus abstergēdo ꝛce. et
iste opões sunt vl'es. vel potest fieri a ꝓp
etate respiciēte hāc medicinā ꝛ hāc egri
tudinē ꝛ ista dicit operatio ꝑticularis qꝛ
determinati agētis ꝛ determinati patiētis
Contra ista dicam ꝙ ꝯsolidatio siue īcar
natio respicit hāc egritudinē ꝛ hanc medi
cinā. Dicēdū ꝙ est ex ꝑte medicīe ꝑ prin
cipiū comune ꝛ siccū ex ꝑte mēbri ut solu
tū ē ꝛ esse solutū. nõ potest aliquā formā
specificā passiuā. sꝫ cācer ponit materiam
talis ꝓprietatis. Et opões ꝓuōco. s. urine
uel sudoris. solutio. s. uentris ꝛ his ꝛ simi
lia ut vomitatio siue eductio ꝓprietate.
Dubitat qꝛ sol'o est expl'sio siue atractio.
sed atractio ꝛ expl'io est opõ vl'is et non
est similis vl'i. Dicendū ꝙ atractio quedā
est absoluta. sicut dicimus medicina atrac
tiua que calore acuto trahit de qua infra
dicet et talis opõ est vl'is. Alia est atractio
que fit a ꝓprietate ut scamonea ꝛce. et tal'
dicit particularis ī q̄tuꝫ ꝑ specificam for
mā ꝛ determinatū mēbꝝ ut ītestinū ꝛ ce.
sed simulat vl'i qꝛ totū corpus patit idest
īndr̄enter a quacūque ꝑte corporis trahit
humorē ꝛ sic per se agit ī totum. et iō sor
tit hoc nomē. dixit nõ per accidēs. quia m̄
dicina iuuās ī cancro agit ī totū ꝑ accidēs
qꝛ sanat pars. ꝛ sic totū iuuat per ꝑtem.
Nos uõ primo elligit. secūdo declarat am
plius ibi vl'ium. et causa qꝛ ꝑticulares per
tinent ad ꝑticularē sciētiā capl'oꝝ cuiusꝯ
que medicine simplicis. et nõ habēt aliam
sciā. vl'iuꝫ itaqꝫ. Considerādū ꝙ accipi
mus ꝙ operationes vl'es quedā sunt vl'es
et iste drn̄t prime vl'es que fiunt ab vl'ib⁹
idest comunib⁹ omni generali sicut calefac
tio īfrigidatio. quedā secūde ꝛ iste quedā
ualde ꝓpinqne primis qꝛ sunt ṗme m̄rate
et compate idest qꝛ sunt calefactio talis
m̄re compata ad hoc. s. humore. vel mem
bro uel ad hanc sb̄aꝫ grossam uel sb̄tilem
que est in materia ꝛ istā ꝯpoēꝫ credo q̄d
magis ītelligat Aui. Sed de alia ponatur
exm̄ qꝛ manifestius est vbigratia resolutio
nõ aliud q̄ꝫ acquisitio certe m̄re caloris ī
hūc humorē que m̄ra conuertit īfumū suū

vaporē. hec ergo ꝯsr̄do gradū additionis
uel dimunitionis caloris. ꝛ compationē
ad siccū uel humidū. et ꝯsr̄do ꝯperationē
ad hoc patiētis cū tanta m̄ra ꝛ cū tali sb̄a
medicine putrescēt. ergo apparet ꝙ que
dā secūde operationes nõ sunt nisi prime
m̄rate ꝛ compate. sꝫ licet ista sit ꝯꝑo que
dā. tamē compatio ꝑ quā ꝓprie dicimus
has medicinas facere tales opões ē compa
tio qualitatis medicine ad sb̄aꝫ suā ꝓpter
quod talis medicina ē apta resoluere ꝛ ta
lis putrefacere. et distigunt secundū hoc
medicine secūdum genera ista. s. alia ē opi
latiua ꝛce. Sed per ꝯpoēꝫ ad materiā res
picientē nõ sic fit distictio. qꝛ tunc unam̄t
medicina diceret resolutiua ꝛ putrefacti
ua qꝛ in hoc facit vnum ꝛ ī alio aliud. Sꝫ
medicina que de sui qualitate ꝛ sb̄a ē apta
facere euaporationē dicit resolutiua. que
aptõeꝫ aptia. que putrefactionē putrefacti
ua ꝛce. ꝛ ex hoc apparet quare Aui. nõ vl't
ꝙ uirtutes que sunt principia istaꝝ opõū
sint quedā forme distincte a calido ꝛ frigi
do. sꝫ calidū ꝛ frigidum m̄rata ꝯpata ad
sb̄aꝫ ꝛ ad obiectū ī quod agūt. et hoc apa
rebit posteri⁹ ī una quaqꝫ medicīa vbi oñ
dit opões ex ṗncipio ꝙ ē calidū fri. sic. et
hu. ꝛ mõs sb̄e qui faciunt diuersos. et iō
iste sunt eedē opões. sꝫ sunt ꝯpate ꝛ m̄rate
et sūma huius sētentie ē hec ꝙ iste opões
nõ sunt nisi opoes cal'i. fri. si. ꝛ hu. que sūt
m̄rate secūdū diuersitates graduū quali
tatū ꝛ sūt ꝯpate ꝛ hoc tripliciter ṗmo ad ī
uiceꝫ ut qualitates passiue ad actiuas ꝛ eꝯ
Secūdo ad sb̄aꝫ medicine. secūduꝫ ꝙ gro
sa uel subtilis uel uiscosa ꝛce. Tertio ad
sb̄ꝫ ꝙ recipit actionē medicīe agētis. Que
dā alie sunt distātes ꝛ dicunt alie opões
ut stupefactio. licet eiꝫ necessario fiat a fri
giditate nõ tn̄ dicit talis aliquo istoꝝ mo
doꝝ qꝛ mirata additione ꝛ dimunitiōe qꝛ
frigidiora nõ magis stupefatiunt. nec qꝛ
cõpata ad mõꝫ sb̄e qꝛ ī grossis ꝛ subtilib⁹
repit nec ꝯpata ad mēbꝝ hoc qꝛ omne stu
pefactiuū stupefacit ē igit ibi aliqua ꝓprie
tas. ꝛ ymaginat Aui. ꝙ quēadꝫ stupefac
tio est opõ fri alicuius ꝓprietatis. i. forme
specifice. et ista forma specifica ꝛ istud fri
gus ap me nõ ē due res. nec ē frigus ut ad
ditū. sꝫ frigus hoc ita imaginat ꝙ sigilatio

idest cicatrizatio ut ibi ē generatio aliqua
et latitudo ⁊ cū a qualitatib⁹ pmis cū ali
qua ꝓprietate de his tñ infra uidebit̃. Et
ante hic pmittit secūdū necessariū ad suuz
ꝓpositū ⁊ ē diuersitas diuersaꝝ ꝓpetatuz
que ĩ medicinis repiunt̃ ⁊ pmo pmittit. se
cūdo declarat. secūda ibi. Dicimus. tertio
exequit̃ ad unāquāqꝫ ibi. Medicina autē
ↄsiderādū ꝙ necessitas fuit ꝙ qꝛ cū Aui.
deberet loq de opōib⁹ ṽtutū. ↄueniēs erat
ꝙ sicut dedit mōs opōuz. ita daret mōs
ṽtutū. et ideo dixit de ꝓprietatib⁹. i. ṽtuti
bus. cōsiderāduz ꝙ eadē res dicit̃ ꝓprie
tas ⁊ ṽtus. nā caliditas dicit̃ ꝓprietas qꝛ
ē forma ꝓpria qꝛ sic caliditas ꝙ nō sb̃a nō
albedo. dicit̃. ṽtus inq̃tum ē principiuz ac
tionis. ⁊ sumo actionē large ad actionez. s.
⁊ iuuamētuz ĩ actione. Dicimus ergo con
siderāduz ꝙ istis dispositionib⁹ quedam
habēt nomē ꝓprie ṽtutis ut calidū. fri. et
ce. quedā ṽtutes dicunt̃ ꝓprietates. i. dis
positiones quedā a ꝓpriate que nō sunt
pncipiū actionis ĩ nos ut subtilitas ⁊cete.
sed iuuāt ⁊ce. Secūdo ↄsiderādū ꝙ Aui.
uult ꝙ caliditas fri. sic. ⁊. hu. sint forme ĩ
medicinis sicut quasi color ⁊ odor. ⁊ ĩ hoc
uult ꝙ nō oīo reducant̃ ad actū a nostro
calore. et de hoc uide ĩ questione nostra
Tertio ↄsiderādum quaꝝ iste sunt. i. que
iste sunt. i. uel de numero quaꝝ. q. d. qꝺ
alie sunt ꝓprietates famose preter istas et
nō iste sole. sꝫ cū his sunt alie que sūt ei ꝓ
prietates siue ṽtutes. sed dr̃t ab istis que
sunt. xi. qꝛ iste sunt ṽtutes. agētes ut apa
rebit sꝫ iste sunt iuuātes ĩ actione cū sint
pl'es ex eis mōi quidā sb̃e. ⁊ tales mōi nō
agūt. sꝫ iuuāt medicina. ꝓsequit̃ ⁊ potest
diuidi i. x. ꝑtes cū simul ptrāsceat de gra
ui ⁊ leui ⁊ patet. Considerāduz ꝙ de cali
do ⁊ frigido nō oportebit loqui qꝛ note
sunt ⁊ ĩuestigate ⁊ce. de colorib⁹ ⁊. ce. nō
qꝛ ut mouēt uisum ⁊ auditū ē sciētia natu
ralis ut aliqua significant uel sapores cau
sant. dictū ē supra. restat ergo loqui de sꝫ
tilitate ⁊ grossitie ⁊ce. que sūt ꝓprietates
que ⁊ si nō agāt ĩ nos iuuāt ĩ actione uel ĩ
pediūt ut apparebit ⁊ ex hoc actu ꝙ cali
ditas ⁊ frigiditas uariāt opōes secūdū qꝺ
ↄiūgunt̃ aliꝗ ⁊ aliꝗ mō sb̃e. et hoc ē ex quo
resultāt diuerse uirtutes ut spiritia resolu
tiua putrefactiua ⁊ce. licet. ēt ⁊ alia requi
rāt ad diuersitates taliū ṽtutū. tñ mōi sb̃a
rū faciūt ad hoc. ⁊ hoc ꝙ supra Aui. dixit
ↄpare. ⁊ce. Secūdo medicina dicit̃ subti
lis sb̃e effectiue qꝛ subtiliat ut oximel. et
hoc modo nō sumit̃ hic. qꝛ ē ṽtus de qua
igit̃. Secūdo modo dicit̃ mēdicina subti
lis ĩ dyametris ut capillus fillus plūbi et
hoc mō nō sumit̃ hic qꝛ grossū frustrū cia
momi esset grossū. et subtille frustrū gip
si esset subtille. Tertio mō ĩ mō sb̃e qꝛ est
aereū siue aptū aereari ⁊ dilatari ĩ omnez
diametrū ut fiat uapor subtilis. ⁊ isto mō
sumit̃ hic ⁊ talis dispositio. licet nō sit ac
tu ĩ medicīa ē apta fieri ĩ ea actu a calido
naturali ⁊ hoc ē diuidi ad minima ⁊ non ē
puluerizari. Sed. tu. d. ergo salti nō habet
istā formā. medicina. sꝫ dat eā calor natu
ralis. Dicēduz ꝙ nō curo de hoc cū talis
forma nō sit agēs. sꝫ iuuās. uel aliter ꝙ nō
dat eā. sꝫ remouet ꝓhibēs. sicut ignis non
dat plūbo humidū quo fluit. qꝛ fluit argē
to uiuo. i. aqueo fixo pus. sꝫ remouet fri
gus congelās. unde plūbū ita ē plūbū eli
quatū sicut nō eliquatū. Tertio ↄsideran
dū. magis ↄfert. pōt intelligi meliorez et
utiliorē hōi. effectū. ⁊ hoc ē falsum. qꝛ ef
fectus eius pōt esse nociuior ex hoc ut ue
nenū napelli cicius occidit sui subtilitate
imo hec subtilitas. iuuat effectus ueneno
rū nociuoꝝ ut tertio de simplici medicina
Alio mō magis ↄfert. idest magis facit su
am operationē ⁊ hoc iteꝝ dupliciter pmo
idest intēsius facit cū magis ad. minima in
profundum tangit patiens. Secundo idē
cicius in tempore inchoat idest cum cici⁹
reducatur ad actum. requiritur enim tal'.
subtiliatio in medicina. sed debet agere ut
diximus in nostra questione. de hoc tamē
nō moratur ĩ actione ut grossa medicina
exm balsamū cum cera. quarto considerā
dum quod utilitas siue iuuamentum sub
tilitatis in medicina est respectu sue opera
tionis quia si est calida uel frigida ⁊ce. et
hanc Auicena tetigit cum dixit. medicina
fortius exsicat per subtilitatem ita quod
non sequitur effectum sicci mordicantis.
est etiam respectu alterius medicine que
dat penetrationez aliꝗs et hoc pertinet ad
scientiam de compositis medicinis et ibo

eib⁹ sit etiã q̃z ĩtelligit. Et ĩtelligo ꝙ gipsũ sit spissũ terreũ apparet etiã de cucurbita ꝙ spissa ⁊ aquea. unde cepe coquitur cũ eis ut subtiliet ⁊ ce. ꝯsidera ꝙ utilitas ẽ ferare alias sicut medicinas ꝑ uiscosã. cõsiderãdũ ꝙ medicina uiscosa actu ẽ sicut uiscus mel potẽtia. fũgi portulaca ⁊ õe ex quo fit humor uiscosus cõicant ĩ hoc q̃z cũ recipiũt extẽsionẽ nõ seperant. scilicet h actu. ⁊ hoc potẽtia. ⁊ erit actu cũ calidior egerit. ⁊ hoc ẽ ꝙ dicit. aut potẽtia. que uirtus. idest que uiscositas. ẽ eius operatio. i. ꝯsistit ĩ eius operatione q̃ñdo calor egerit ⁊ ce. ꝯsiderãduz ꝙ uiscositas ẽ utilis medicine ĩ se. scilicet secũda sue operationis q̃ñdo ẽ medicina simplex q̃z adheret membro ut melius calefacit ⁊ ĩfrigidat ⁊ ce. q̃z ptes medicine sepatas applicet. Et ideo aliqua operatio nõ solũ iuuamẽtũ. albugo oui ĩ ul'ner ib⁹ prohibet fluxũ humoꝝ ⁊ ce. ⁊ quedã uiscosa tenax q̃ñdo uolum⁹ suere ul'nera q̃z ꝓhibet mordicationes materierum. aut se miscẽdo cuz materieb⁹ acutis ut portulaca stãdo ad supficiez mẽbri. ut sepũ caprinuz ĩdisinteria. q̃z obturat uias aptas. ũde ꝯfert fluxui sanguinis . ⁊ utilis ĩ compositione aliaꝝ medicinaꝝ primo q̃z tenet eas ut fermentent. secũdo q̃z eas fermẽtatas tenet ne ab aere corũpant. ⁊ ideo ĩ tiriaca antiqua reponim⁹ mel. ut al'. diximus. Tertio q̃z tz medicinas ad mẽbrum applicatas. unde fiũt ꝑpter hoc unguẽta ut diximus ĩ quĩto can̄. Et pulṽizabilie. Considerãdũ ꝙ pulverizabile ẽ cominuibile uel diuisibile ĩ partes ꝑuas ⁊ ẽ aliud q̃z frangibile. ẽ nõ tñ pnluerizabile causa eius ẽ siccitas. Ante dic. cũ siccitate aut frigore ꝯgelatio unde dixit. ꝯgelatione. hoc autẽ siccũ habet porros magnos secũduz quãdaz dimẽsionẽ ẽ fragibile nõ pulverizabile. ꝯtra glaties ẽ pulverizabilis nõ tñ habet porros q̃z nũc aqua habet porros. soluit. Albertus quarto methauroꝝ ꝙ aq̃ que cõgelat nõ ẽ pura sz habz corpora alia uapo abiliter mixta secũ ⁊ hoc habet difformitatẽ secundũ omnẽ dimissionẽ ⁊ tal'. diuersitas stat loco porrorum. ꝯsiderãdũ in partes diuiditur ꝑuas differt diuisio in partes paruas medicine subtilis ⁊ pulverizabilis. primo q̃z ĩ subtili fit a calore naturalli ut crocus. in pulverizabili fit a re extra ut a pistello ut pix greca uernix scriptoꝝ. Secũdo quia dicit pulverizabilie ẽ uere diuisio ĩ partes que discernunt. sed diuisio subtilis improprie est diuisio. sed transmutatio de modo substãtie dense in aeream raram. Tertio ratione substantie quia pulverizabile est siccum et in duratũ frigore. sed medicina subtilis est habens de aereo in potentia. et tales medicine debent dici euaporabiles uel inflamabiles a nostro calore ex euaporatione uel inflamatione non ducente fecem nec cinerem. Tertio notãdum quod utilitas pulverizabilis est q̃z facit peruenire uirtutes medicine ad partes ad quas non peruenirent sicut ciminum pulverizatum prouocat urinam quinto canonis. Secundo est utille scire ut nonelaborentur in eius trituratione. Congelata. considerandum quod non omnem medicinam constantem a frigore uocat congelatam. sed illa que agente calido cum discongelatur fluit ut cera sepum ⁊ ce. Si autem congelatio esset talis quod non flueret ut later uel cristallus uel feruz non dicitur ab ea congelata. Contra ergo glaties est medicina congelata et tamen dicitur pulverizabilis. et apparet ex dictis quod non oportuit. Hinum laborare ĩdãdo differentiam inter medicinam congelatam et uiscosam quia non habent conuenientiam quam ipse opinatur. non eniz cõueniunt per id quod est congelatum in actu quia congelatum est actu fixum. non sic est actu fixum nec per id congelatum est ĩ potentia quia est fluidum currens ut olz uel aqua. ita cera etiam fluit. Considerandum secundo quod utilitas medicine congelate scilicet que statim congelatur ut cera et sepum est eius in se quia ipsa potest aproximari fluido. et tũc in loco ubi oportet congelatur et in ducit iuuamentum sicut cera. et disinteria intrans ẽ liquida intestinis congelatur propter paucitatem caloris intestinorum. est etiam utilitas cum alijs medicinis. quia tenet illas in mẽbro in disinteria. et cum unguentis etiam quia facit eas illabi in profundum sicut cera in unguentis uulnerum cuz elliquatur ⁊ hoc facit in quantum currens quia dant in un

guētis extra fixionē quā possumus palpa
re et extra distēdere per pecias ⁊c. Dubi
tat̄ quare cera plus utimur. Dicēdum ꝙ
tēperata ⁊ odorifera et ideo ꝯueniētior.
Et medicina quidē currēs. Considerādū
ista medicina ē humida actu humido aq̄o
nō fixiōe ut ol'ū ꝺcoctiōes usuales sirupi ⁊
iō currit ꝙ humidū nō terminatr ꝓpo ter
mino. dixit. supra. corp⁹ dux. qꝛ nō esset per
raritatē haberet illā ut panus. dixit. in ꝑ
tibus ad quas. quia posset eē pars inferi
or ad quā nō iret qꝛ aliquid obstaret. Cō
siderādum ꝙ utilitas huius medicine est
eius penetratio. ⁊ dare alijs penetrationē
ad loca lōginqua. et ideo res quas uolu
mus nō stare ī stomaco. sed fluere ⁊ ire. v̄s⁹
uenas. ⁊ partes renum damus ī forma
liquida ut sirupali. Et medicina mucilagi
nosa. ꝯsiderādum ꝙ differt medicina muci
laginosa ⁊ uiscosa. qr uiscosa habet suam
uiscositatē actu uel potētia reducibili a no
stro calore. Sed mucilaginosa nō habet ac
tu uiscositatē. sed potētia qꝛ reducit aqua
exterior ut apparet in psilio seie citoniorꝫ.
Secūda qꝛ mucilaginosa nō tota ē talis
sed aliquas habꝫ partes et cetera. ut in pfacie
psilij. sed uiscosa tota ē uiscosa. Tertio qꝛ
mucilaginosa. idest mucilago ē humidior
quā uiscosa. Sed. i. d. mucilago actu uide
tur eē uiscosa medicina. Dicēdū dupliciter
primo ꝙ mucilaginosa ē uiscosa medicina
nō tamē mucilaginosa ē mucilago. Secun
do ꝙ mucilago ē uiscosa scilicet ī se nō tm̄
quod sit iuuicans aliam siccū ⁊ applicās. y⁹
lubricās est. considerādū ꝙ Aui. ostēdit
utilitatem huius medicine solum scilicet
lubricādo. contra qꝛ ista ē operatio una ꝺ
xo. famosis ergo ista nō distinguit̄ ab illa
cū tamē iste sit. xi. ꝓprietates alie ab illis
Dicendū ꝙ mucilago si facit hoc. hi mec
tādo sicut facit pruna. tunc uocat̄ lubrifi
catio de qua infra dicetur. si autē sua cor
pulētia lubricat se ponēdo. tunc hoc non
uocat̄ ꝓprie operatio ⁊ possemus dicere
ꝙ iuuamentū lubrificātis siue mucilaginosi
le esset cito facere descēdere uel se uel ali
as medicinas a stomaco uersus itestina. ut
cū uellent ifrigidare itestina sub stomaco
sicut dare ei mucilaginē psilij cū papauer
ergo mucilaginosa medicina ut sic iuuat
habet ꝓprietatē de. xi. ꝓprietatib⁹. sꝫ ut
lubricat est de. xo. Considerādū. tertio ꝙ
cū medicina lubrica habet multū de hu
do si asset tūc miscet̄ siccū cū humido flui
do ⁊ fit uiscosa tenax ⁊ ꝙ prius erat lubri
cū soluens fit modo uiscosū tenax. ⁊ ideo
psilio assato utimur i fluxibus Et oleagi
nea. Considerādū aliquid nō aliquid pax
qꝛ in omni re ē aliquid pax ol'eosū. Unde
alkimiste trahunt oleū a qualibet re ut ha
bet̄ quarto methaurorꝫ. sꝫ aliquid manife
stū ut nux pinee. granu been. ⁊ huius que
est utilitas dicit̄ ꝙ iuuat ad ꝯseruadū ali
as medicinas ꝓhibendo ab exsicatione. et
qꝛ iuuat lubricādo. ⁊ nos dicemus quod
sunt causa corruptionis qñ quia rācidā
tur. Juuamētū autem ē uel lubricādo ut
diximus. uel ē iuuamentū quale ē medici
na currētis qꝛ oleosū facit penetrare. Et
spōgiosa. dicit̄ a spōgia qꝛ habet cauernas
uel ibibit sicut spongia calx cinis. utilitas
autē est qꝛ cum eis alias medicinas tene
mus sicut spongiā. ⁊ filtrū tenemus super
mēbra que uolumus ⁊c. Secundo quia
talis medicina est labilis et remouibilis a
sui acuitate secundum omnem partem si
cut cum calx lauatur ⁊ remanet exsicans
sine mordicatione. Unde est medicina bo
na combustioni ignis. Jn leui. est notū ad
sensum. considerandum quod utilitas pri
ma est quia leuitas iuuat ad uomitū gra
uitas ad fluxū ut sumit̄ a mesue de conso
latione. secundo capitulo. et ab Aristotilē
ꝓble. i. 81. ꝓblemate. Alia utilitas ē quia
de medicina graui. non debet medicus
multum ponere cum intelligit quod me
dicine remaneant in stomaco uel penetrēt
in uenas. quia graue descendit et facit de
scendere sicut aurum de quo in cordial b⁹
non debet multum poni ut Arnaldus in
suis eff. Dubitatur quasi non dixit de ra
ra et densa medicina. Dicendum quod da
tur intelligi ex subtili ⁊ grossa uel ex gra
ui et leui et spongiosa. Medicinarum
autem. premissis duobus necessarijs pro
sequitur. erat autem propositum suum ꝑ
uirtutes manifestas et operationes mani
festas. docere cognoscere uirtutes occultas
Hoc autem fit declarando ⁊ ponendo suū
iuuando has operationes manifestas pri

mo ꝑmittit itentionem suā ⁊ modum pro
cedēdi. secūdo exequit̄. idest dicitur ergo
Considerādū ꝙ duo inuit primo intētio
nē cum dicit medicinaꝝ operationes famo
sas oportet premittere idest numerare se
cundū conditiones ⁊ ponamus descripti
ones quia ō vniuersalibus ⁊ ō similibꝰ vni
uersalibus nō autem de particularibꝰ et
de vniuersalibus. que sunt ꝑme. et que sūt
secūde. et de his que sunt ille eadē. sꝫ sunt
mensurate ⁊ compate et que sunt alie sed
sunt procedētes ab istis sicut stupefactio
⁊ce. Dicunt̄ autē iste operationes famose
quia sūt vniuersales uel similes vniuersa
libus. et uniuersalia sunt magis nota ⁊ fa
mosa quia testificata uel ꝯcessa ab omni
bus. Secundo inuit modū processus qꝛ
primo enumerabit. secundo ꝓsequet̄. po
nit descriptiones et noīū expositiones. i.
notificationes cuiuscunqꝫ operationis. ꝫ
ordinem unū quia secūdū ordinē unū da
tum. Dicit̄ ergo. primo enumerat operati
ones has secūdū cōdictiones predictas.
secundo assumit numeꝝ. tertio ponit de
scriptionē cuiuscunqꝫ et nōis expositionē
secunda ibi. omnis ergo. tertia ibi subtili
atiua. ꝑmo in. 2. primo enumerat uniuersa
les operationes siue ꝑme. siue secūde. et se
cūde siue ille eedē sed compate ⁊ addite
uel dimunite siue alie. sed ꝓcedūt ab illis
secūdo enumerat operationes similes vni
uersalibus. secūda ibi. Et etiā solutiua. ꝑ
ma in. 2. ꝑmo de uniuersalibꝰ quaꝝ prin
cipiū est qualitas. secūdo quaꝝ principiū
est forma specifica. secūda ibi. est autē ⁊ al
liud. Ad ꝑmi euidētiam. cōsiderādū qō
omnes operationes uniuersales. uel erāt
ꝑme scilicet calefactio ⁊ īfrigidatio uel se
cūde ⁊ iste uel erāt idē quod prime diffe
rentes additione uel dimunitione. uel ab
eis procedebant. et cū hoc erāt alie sicut
stupefactio. ergo omnes operationes uni
uersales reducunt̄ finaliter ī qualitates ꝑ
mas. ⁊ ideo secūdū ordinē qualitatū pria
rum ordināt has operationes uniuersales
primo eas que a caliditate. secundo a frigi
ditate. tertio ab humiditate. quarto a sicci
tate. secūda ibi. et ordo. tertia. ⁊ ordo. qr̄ta
et ordo. Considerādū ꝙ deberes notifi
care operationē notificat ī cōcreto quia ex

hoc notificabit̄ operatio. nā dicet subtilia
tiua est que hoc ⁊ hoc operabit̄. et tunc ha
bebis ex hoc uirtutem subtiliatiuā ⁊ scies
quid ē qꝛ illa que ē ꝑncipiū operatiōis hu
ius. Secūdo considerandū ꝙ semꝑ premi
tit operationē prime qualitatis ⁊ postea
alias ponit. ut faciat te reminisci ꝙ iste oꝑ
ationes oriunt̄ a ꝑmis. taliter ꝙ quedam
sunt isti ⁊ isti eedē operationes. sꝫ sunt cō
ꝑate et quedā que nō sūt eedē his tamen
ꝓcedunt ut stupefactio. Dubitat̄ quare
operationes reducibiles ī caliditatē sunt
plures qꝛ. 22. in frigiꝫ sunt. vi. uel quotiēs
dicat̄ unū oppositoꝝ ⁊ reliquū. Dicit̄ pri
mo qꝛ calidū efficatius ē q̄ frm. ⁊ frigi
dū efficatius quā humidū ⁊ tn̄ utrūqꝫ hꝫ
vi. Secūdo ꝙ q̄tuꝫ ad effectū mediatum
⁊ manifestū. ꝯtraria nō equaliter diuidūt
⁊ tales sūt isti effectus. s. plures ex eis. sꝫ
q̄tū ad effectū īmediatū equaliter ut cali
dū calefacit ⁊ frigidū īfrigidat. tertio ꝙ
effectus ⁊ operationes sūt equales. sed no
mina nō sunt īposita. ⁊ ē aliud. Considerā
dū ꝙ propetas sumit̄ pro. ōi qualitate ut
supra. Secūdo pro qualitate que iuuat. si
cut. xi. ꝓprietates. Tertio pro forma speci
fica. ⁊ sic suit̄ hic. et ul't Dinus ꝙ iste sint
operationes vniuersales. sed tunc ē dubiū
que vl'es sint qꝛ nō ꝑme ut patet. nꝫ. scō q̄
sunt idē ꝙ prime addite ⁊ cōperate. nꝫ. se
cūde que sunt a ꝑmis. sed sunt alie ut stu
pefactio. ꝑmo dicendum ꝙ sunt uniuersa
les que sunt operationes alie a primis. sꝫ
sunt a. ꝑmis forma eniꝫ specifica est alia a
qualitatibus ꝑmis. sꝫ ē a ꝑmis qualitatibꝰ
ſm eniꝫ diuersitatē mixtionū ⁊ alteratio
nū resultat ut. 5°. colliget ⁊ sic oꝑō a fōra
specifica ē alia ab. oꝑōe a qualitate. sꝫ ē ab
illa ꝓcedēs cū ergo dicit postea. Et ēt so
lutiua. hec enumerat oꝑoēs q̄ nō sūt ul'es.
sꝫ sūt sil'es vl'ibꝰ. secūdo possemꝰ dicere
ꝙ oꝑō uenenose medicine oꝑō tiriace ⁊c.
sūt oꝑoēs nō vl'es. sꝫ sil'es vl'ibꝰ. sꝫ tūc. d.
quō iste oꝑoēs sūt cū istis ꝓpis. s. ⁊ mē
bris ꝓpis. Dicēdū ꝙ medicina uenenosa
oꝑat̄ ꝓpo isto qꝛ fōra specifica q̄ ē a ꝓpa
tius ꝑncipiū q̄ qualitatis. 4. ⁊ oꝑat̄ ī mē
bro ꝓpo qꝛ ꝗlibꝫ uenenū determinatiue
respicit unū mēbꝝ. s. aliud ut napelus cor.
lepꝰ marinꝰ pl'monē ⁊ce. cū hoc tn̄ essētia

liter ⁊ nõ p accidẽs patiꝰ ab eis totũ cor
pus. oẽs igiꝰ iste opoẽs dñꝰ siľes uniuersa
libꝰ. s. medicine pniciose opõ ⁊ uenenose ⁊
tiriachalis ⁊ bezaar ⁊ solutiue ⁊ puocati
ue ⁊ p solutiuã intelligo ⁊ uomitiaꝫ. Ois
ergo. qꝛ a caľo. 22. a frõ. 6. ab hu. 6. a sic.
8. ⁊ a ꝓprietate. 5. ꝯsiderã dꝫ ꝓporciona
taꝫ. s. ad calidũ uel frigidũ ⁊c. ita ꝙ etiã
opoẽs a forma specifica ꝓporcionãꝰ ad ca
lidũ ad frigidũ i qñtũ caľꝫ ⁊ fri. sũt pma pn
cipia oĩuꝫ trãsmutationũ. Subtiliatiua pri
mo notificat has opoẽs qñ sũt sole. secũdo
qñ ꝯponunꝰ. secũda ibi i fine capľi. ois ue
ro medicina. pma ĩ. duas. pmo de vľibꝰ. se
cũdo de siľibꝰ vľibꝰ. secũda ibi. solutiua.
pma i duas. pmo de vľibꝰ quaꝝ pncipiuꝫ
ẽ qualitates pme. secũdo quaꝝ ẽ forma spe
cifica. secũda ibi medicina nõ pniciosa. pri
ma ĩ quatuor ⁊c. prima ps habꝫ. 21. qꝛ nõ
notificat opoẽs calefactiue qꝛ ẽ nõ. Consi
derãduꝫ primo quodã generale omnibꝰ
ꝙ apparet quõ ex ṽtutibus notis ⁊ opõi
bus notis cognoscimꝰ ṽtutẽ ocľtã. ṽtus eiꝫ
subtiliatiua erat nobis i cognita. sꝫ notifica
tur ex qualitate nota. s. caliditate ⁊. opõe
manifesta siue nota que ẽ subtiliatio. scio
ergo ṽtutẽ eẽ subtiliatiuã q̃ hoc agit. ⁊ ipa
nihil aliud ẽ q̃ȝ calidũ mẽsuratũ ⁊ cõpatũ
ad siccũ ⁊ substãtiã medicine ⁊ humoreꝫ
siue materiã. Cõsiđaduꝫ cuius ꝓprietas
qꝛ nõ ẽ caľitas. ut caľitas. sꝫ talis mẽsure.
et iõ uocat ṽtutẽ. istã ꝓprietatẽ. uel dixit
ꝓprietas. i. cui appriaꝰ hoc. Tertio ꝯside
rãduꝫ ꝙ notificat hãc medicinã p ꝯñs op
oẽꝫ ex pte opõis i se qꝛ ponit subtilioreꝫ
Ista ergo potẽtia medicine ẽ sua uirtus. sꝫ
supra subtilitas erat dispõ i medicina. s. ẽ
medicina diciꝰ subtilis que subtiliaꝰ a ca
lore. ⁊ tũc calor habꝫ potẽtiã subtiliãdi. sic
medicina subtiliatiua ẽ que humores sub
tiliat ⁊ mouꝫ aterrestreitate ad aereũ. Ter
tio ex pte pricipij. ex caľite tẽperata. tripli
citer diciꝰ tẽperata respectu tẽperati corpo
ris. 2°. respectu cuiuscũqꝫ qꝛ ꝯfuat respec
tu quasi extremitatẽ qꝛ nõ multũ calida
nec ualde remisse caľa. et hoc dicunt aliq
respectu humoris. ⁊ hoc mõ diciꝰ tẽpera
ta quia nõ debet eẽ fortis calor. tunc enim
resolueret uel idurarct nec ualde debilis
qꝛ nõ iprimeret. sꝫ satis suauis ut caliditas

circa pmũ gradũ. ⁊ ẽ siľe sicut bñ dicit Di.
sicut cũ dicimꝰ medicina generatiua carnis
ẽ sicca i pmo gradu nõ absolute. sꝫ respec
tu mẽbri i quo carnẽ generaꝰ. Tertio ex
ẽplo. nisi q̃ uenit de armoia. uel isopꝰ er
ba que ẽ caľa circa tertiũ gra. ⁊ ẽt thimus
que pñt dici tẽpate respectu humoris. cꝛ
eiꝫ humores diferũt i grossitie. iõ calor ib
tiliãs oportet ꝙ diferat. ⁊ iõ numerabit ca
momilã q̃ i primo gra. isopũ uel thimũ q̃
in. secũdo. uel. tertio ꝯ nõ potept distigui
medicine subtiliatiue. qꝛ q̃libꝫ medicia ca
lida poterit dici talis. quilibꝫ. n. calor res
pectu mẽ alicuiꝰ ẽ subtiliãs. Dicẽdũ ꝙ li
cet calor subtiliatiuus hẽat latitudinẽ tñ
ẽ determinata mẽa ĩfra quã nõ subtiliaret
aliquã mãꝫ ⁊ supra quã resolueẽt uel pu
trefacẽt uel adureret quãlibꝫ mãꝫ. Et de
bemꝰ ymaginari ꝙ talis calor ẽ ideteria
to mõ ibe qꝛ i iba subtiliori ut camomile
isopꝰ ⁊c. nõ i grossa iba sicut mineraliuꝫ
calor ⁊ ꝙ humidũ ⁊ siccũ ht aliquã deter
minationẽ nobis aũt nõ mľtũ sciã tñ uide
tur eẽ medicine habẽtes aliquã siccitateꝫ
qua calor magis agit. Istas latitudines ⁊
ꝓportiones conamur cognoscere q̃ñtũ po
limus qꝛ nõ i oibꝰ bñ note. Resolutiua.
ꝯsiderãdũ ꝙ notificat opoẽꝫ ⁊ ẽ nõ. secun
do ⁊ pncipio caľite forti qꝛ ꝯuertere i ua
porẽ ẽ fortis opõ ⁊c. ⁊ nõ oportet ꝙ sit
humidior qꝛ putrefaceret. Cõtra Au. i te
gni tra. tertio. 165. cõmẽto solo loquiꝰ de
molificatiua ⁊ itelligit eã cũ diciꝰ resoluti
ua uel alꝫ ꝙ alñ ẽ tẽperate caľitis i quadã
materia tertio. exẽplo cũ dicit castoreuꝫ
quare nõ dixit medicinae ita in hoc. Dicẽ
dum quod dedit intelligi. uel ut plurimũ
resoluimus materias frigidas ⁊c. Absier
siua. primo notificat ex parte operationis
secundo ponit exemplum ex operatione
quadam. consequente. lenit naturam. consi
derandum quod porri quidam superfi
ciales in cuti et istos abstergit aque mellis
quidem profondioris et istos abstergit
ameꝝ. Or porri quidã exteriores aq̃ melľ
iteriores stomaci et itestinoꝝ aque melľ ⁊
ẽt amara ꝯpticipãt nã apitie ⁊ tũc leniũt yꝰ
ꝓfũdãs abstergẽs põt dici apitia. ꝯsiderã
dũ medicia amã stiptica iterius abstergit
⁊ apirit qꝛ nõ ꝓhibeꝰ penetrare. 4. 5. õ si

plici.et qnto coll'z exteri⁹ ãt nõ. Exaspera
tiua. Cõsiderãdum p̾rio ꝙ notificat eã pri
mo ex pte opatiõis q̄ appet p diffiões aspi
tatis positã i tegni. secũdo ex pte cãe per
quã exaspat.⁊ sunt tres.p̾rio fortis ꝯtrac
tio a stiptico et pontico.secũda fortis acui
tas unde p tũc scidit.et illã exsiccat.⁊ aliã
dimittit. Tertio absterסio.et q² duc cãe fi
unt a calore.iõ ponit̄ iter calidas.tertio ex
emplo.corona regia.i.mellilotũ quoddam
repitur ualde acutũ calidũ. Quarto inuit
p̾ricipium p quod operat̄.q² caliditas uel
frigiditas fortis acute debilis abstersiue
respectu ei⁹. Quinto i quib⁹ plus apparet
ei⁹ effectus.q² in mẽbris natural'r a peris
et iõ exponi põt. Ipsi⁹.s.exaspatiue secun
do mõ.i.oĩs exaspatiue.q² talia mẽbra de
se sunt aspa. Aperitiua. Cõsiderãduz ꝙ no
tificat apitiuam medicinã.p̾rio ex opatiõe
⁊ce.ex quo differt apitiua et abstersiua.q²
abstersiua a superficie.aperitiua a meatu.
Sz tu.d'utraqz ẽ supfities. Dicendum ꝙ
abstersiua sepat a supficie prima. ut cutis
stomaci et itestinoruz.sz apitiua a supficie
uiarũ lõginquarũ. Secũdo.s.uiã qua oblũ
gat a uia.⁊ uidet̄ ex hoc ꝙ nõ solũ facit se
parationẽ a supficie.sz elõget a calidi. et iõ
facit remanere aperitiua. Et possem⁹ ima
ginari ꝙ solũ a supficie canalis amoueret̄.
⁊ tũc dicit̄ canalis aptus.q² ad supficiẽ in
qua ẽ uirt⁹ motiua materierum nõ stat ma
teria mala.ex quo appet ꝙ fortior ẽ abster
siua.q² i pfundo magis uadit sicut petro
sum. Tertio notificat eã ex p̾ricipys q̄bus
opat̄.q² uirtute resolutiua ⁊ icisiua lauati
ua cũ substãtia subtili plus iuenit̄ i rebus
calidis.⁊ iõ nulla medicina apitiua ẽ posi
ta i summa medicinarũ calidarũ. Quod
ista aperiãt ẽ notũ. Tertio notificat medi
cinam aperitiuã ponendo medicinas que
hoc faciũt.q² õe acutum õe amarũ subtile
resolutũ.õe liquidũ subtile lauatũ. õe ace
tosuz subtile icisiuũ. Molificatiua. credit
Di.⁊ cõiter expositores ꝙ ista sit medicia
quã gal'.uocat lenitiuam ⁊ Serap.⁊ Albe
guefit molificatiuã.⁊ ẽ medicia q̄ oppõit̄
duriciei apostematis.quia illa apostemata
sunt de materia grossa ꝯgelata et idurata.
iõ iste medicine debẽt ẽẽ calide ut eliquẽt
et dissoluãt istas materias.sz nõ debẽt ẽẽ

multũ sicce.q² petrificarẽt.et iõ nõ dz põi
sal i eis. Et iõ Aui.cũ dicit.hũiditate. itel
ligit pauca siccitate.⁊ sic dicit gal'.et Sera
pio ꝙ si uis eas nomiare humidas potes.
Nos ãt dicam⁹ ꝙ Aui.hic p molificatiuas
itelligit pororũ dilatiuas.unde p̾repat̄ ma
teria expulsiõi.s.resolutioni.⁊ has gal'.ape
ritiuas.s.pororũ cutis. Aui.uero de uirib⁹
cordis uocat eas relaxatiuas.⁊ has uocat
albeguefit rarificatias. Sz tu.d.ubi ergo
facit Aui.mẽtionẽ de molificatiuis opposi
tis duro apostemati. Dicẽdum ꝙ supra qñ
uocauit eas subtiliatias.ille.n.sũt q̄ a. gal'.
uocant̄ lenitiue.⁊ a Serap.molitiue. Aui.
subtiliatiue quarto cañ.capl'o de scphiros
dr̄ lenificatiua. Maturatiua. Cõsiderãdũ
ꝙ notificat opationẽ ut agrat digõez. Cõ
siderandũ ꝙ alteratio nutrimẽti i nobis ẽ
tripliciter.s.simpl'r natural' cibi i mẽbra si
cut p̄ter naturã o io corruptio.quare meza
saniatio uel matura°.⁊ õ hac h.c. Secũdo
p̾ncipio effectiuo caliditate i hã retinẽs.ex
emplũ faris tritici cũ oleo. Dubitat̄ utrum
equal' ꝯtra Aue.gato coll'z.iij.cañ.fen.xij.
de apostematib⁹ mamillarũ ad maturãdũ
sterc⁹ colũbinũ. Itẽ caput flegmõis cũ psi
lio ⁊ce.iiij.cañ.fen.iij. Dicẽdũ medicia ma
turatiua q̄dã p se ⁊ directe.⁊ hõ facit. ⁊ tal'
ẽ cq̄lis caliditatis.⁊ iõ nihil ita bñ maturat
ut calor nr̄met.⁊ saliua i maĩatiõe farũcu
lorũ.rõ q² maturãs ẽ calor nat̄alis q ex tẽ
peratis medicis ꝯfortat̄. Cõtra q² oĩs me
dicia q̄cũqz opationẽ ages deberet esse tẽ
perata eo ꝙ natural' calor facit p̾rincipal'r
oẽs opatiões ⁊ medicie sũt instra. Dicẽduz
ꝙ iter oẽs opatiões factas a secũdis v̄tuti
b⁹ mediciaꝝ opatio q̄ ẽ dige° dz attribui
calori nat̄ali p̾ricipali⁹ q̄ȝ medicine.p hõ ꝙ
materie recipiũt determiatã formã ul' for
mas õ dispõib⁹ mẽbri.vñ dicem⁹ ꝙ sãies
ẽ alba.q² mẽbra radicalia sũt alba.⁊ iõ dixi
m⁹ al's ꝙ dige° i nocitio.s.saniatio ẽ acq̄si°
dispõnuz aliquorũ p̄cedẽtium actũ nutrica
tionis.sed alie opationes lz ex eis possint
multe fieri a calido naturali. ut resolutio
molitio ⁊ce.tñ cum fiũt a medicinis pprie
⁊ directe medicinis agentibus possunt at
tribui.ipsa eniz medicina potest sui uirtu
te proprie agere effectum qui est resolutio
sed non ẽ sic d. saniatione. Cõsiderandum

tamen ꝙ diuerse sunt secundū corpora et
membra.ut Auerois quinto. Alia medici
na est maturatiua disponēte materiam. qr
nimis feruida uel nimis frigida.⁊ talis po
test esse calida uel frigida et cetera. Dubi
tatur secundo utrum medicīa saniatiua de
beat esse contractiua.Contra quia tunc es
set stiptica qnod non ponitur. Item in ma
teria putrida contractio recludit uapores
putridos . ergo nō fiet maturatio sed cor
ruptio. Dicēdum quod medicina matu
ratiua debet esse per se retentiua scilꝫ clau
siua pororum.ratio quia reflectit calidum
ꝙ maturat. Secundo quia prohibet exsic
cari materiam per accidēs.aut quoniā ma
turatio non fit nisi aperiātur porri.ut quā
do suffocatur calor ex mlta materia . unde
scarificationes facimus. Ad contraria
dicēdum ꝙ debet esse contractiua quadā
uiscositate cum qua stare potest caliditas
conueniens ⁊ humiditas prohibens exsic
cationem quod non stat cum stiptico.

Ad secūdum dicendum quod si mate
ria esset multum mala putrida . ita quod
omnino uinceret putredo.non competeret
ista opilatiua siue cōtractiua. Digestiua
cibi in stomaco ⁊ epate ⁊ membris et cete
ra.patet quia intelligitur iuuans digestio
nem.ut catulus amplexatꝰ et cetera.⁊ spe
cies aromatice in quibus expedit. Fran
gens uentositatem Notificat primo opera
tionem uētositatis siue uaporis. detinetur
enim de se grossicie unde non penetrat . et
ideo cum subtiliatur et cetera. Secundo
notificat principium propter caliditatem
⁊ siccitatem.ratio est quia calor subtilians
oportet ꝙ sit fortis.⁊ iste est calor siccus.
tertio exemplo ⁊ cetera. Dubitatur que
fortioris caliditatis an resolutiua an uēto
sitatis disruptiua. Dicitur a Dino ꝙ fran
gens uētositatem debet esse calidior et sic
cior.ratio.quia resolutiua cōuertit ī uapo
rem aereum et igneū.Secūdo.quia de for
ti calore dubitatur ne fiat cōuersio in lapi
dē quādo medicina resoluit.sꝫ de hoc nō
dubitat̄ in frangēte uētositatem. debet eti
am eē siccior.quia illud quod ingressat uē
tositatem nō nisi uapor humidus sicut ap
paret in aere.de sicco igitur ē causa ꝙ du
cat̄ ad naturam aeream.cum hoc dicit ꝙ
si materia cūm uētositate est. nō dētur for
titer calida.quia uētositatem augēt. Con
tra dicta primo ruta nō est calidior casto
reo.sed uel minꝰ ut ruta domestica.ut non
magis ut ruta siluestris.Itez quod habet
humorē ducere ad substātiam subtilez for
tioris caloris est q̄ꝫ quod ad uentositatem
ducere.sꝫ resolutiua ⁊ cetera.Ad primum
contrarium cū dicitur ꝙ medicina resolu
tiua cōuertit in uaporem quod nō conuer
tit in aqueum sed in subtilem.ita ꝙ potest
exire per porros.⁊ ita facit franges. Ad
secūdum dicēdum ꝙ licet timeamꝰ de idu
ratione hic ⁊ ibi.tamen nō arguit ꝙ debet
eē calida minus q̄ꝫ frāgens uentositatez. sꝫ
minus calida q̄ꝫ que putrefaciens. Cōtra
secūdum dictum nō est uerum ꝙ semper
sit grossa uētositas propter humiditatem
immo propter melācolicam substātiam. li
cet illud quod dicit Dinus plus accidat.
Dico igitur ꝙ resoluens uētositatem facit
hoc quādoqꝫ aperiendo porros . ⁊ de hoc
est dictum.⁊ hāc resolutiuam uentositatis
dicūt auctores esse temperati caloris . uel
nō multi caloris.et ponūt eā ī caplo medi
cinarū aperiētiū.s.porros cutis.⁊ isto mō
loquit̄ de ea Serap.cū facit caplm de me
dicina carminatiua.⁊ illa cadit ī caplo mo
litiue apud Aui.⁊ gal.qn̄qꝫ uocat eā exte
nuatiuā aperitiuam pororū quinto de sim
plici.qn̄qꝫ disponēdo materiā uētosam.et
eā subtiliando.⁊ ita dꝫ eē calidior q̄ꝫ rarifi
catiua.non tn̄ ut opior calidior q̄ꝫ resoluti
ua huorū.sꝫ pōt ꝯcurrere ī eodē gradu cō
plexiōis.tn̄ siccitas ē minus suspecta ī frā
gēte uētositatem q̄ꝫ ī resoluente.⁊ qr medi
cine resoluentes huores ipse pn̄t resoluere
uētositatē.iō plres auctores nō fecerūt mē
tionē p se de resolutiōe uēti.⁊ hec opatio ī
cludit̄ ī opatione resoluētis ⁊ rarificantis
Incisiua.notificat p̄mo eiꝰ opationē ī se.se
cūdo cōparādo ad alias.secūda ibi.⁊ incisi
ua.notificat opationē q̄ ē sepatio a mēbro
⁊ ī suas ꝑtes.primū inuit cū dicit.inter ⁊c.
scđꝫ uero.s.icisionē ī frustra inuit cū dicit
⁊ ꝓ h.i.ꝓ hāc subtilitatē sbe ⁊c.⁊ adue
niūt ptibus eius superficies. Diuerse a p
prys ul opatiōis.⁊ sumit̄ large opatō.s.di
uersi mōi fꝫ ꝙ frustra sūt diuersa.et ī hoc
dr̄t abstersiua.Scđo notificat p̄nᵒ apitiuo

subtilitate.siue dicant ꝙ principaliter a cō
plexione. Sed dubium ē quomodo signifi
cat qualitate siue comunis operatio per se
calidi frigidi ⁊ce. ⁊ indiget consideratiōe.
Et icisiua opposita. H.c comparat ad alias
uiscosum tenax. ⁊ ē ad mēbrum. ⁊ i suis ꝑ
tibus. ⁊ ideo incisiua. secūdo agit. Secūdo
ergo sensum. ē terreum fixū immobile op
positum uapori existēti in aere. ⁊ ideo reso
lutiua. Contra opponitur tertio. Spissum
est sine dubio idem quod grossum. sʒ spis
sum notificatur ut oppositum raro. si uero
subtiliatiua. tamē nō remouet a forma hu
morali. sʒ resolutiua remouet. ⁊ tamē utra
qʒ subtiliat. Diffiniunt. i. notificāt ex pro
pria operatione. uel. i. notificant ex sua op
posita. ⁊ hoc facit gali. quinto de simplici
medicina. Et non ē. quasi uelit ꝙ si solum
a mēbro decideret dicitur icisiua. quāuis
cōtinuum habuerit. nō diuidat. ⁊ iō dixit
fortasse. ꝙ licet humor possit quandoqʒ a
membro diuidi. non potest forsan i se diui
di. apparet ꝙ non facit aliquid in essentiaʒ
quia solum diuidit. nihil facit si diuidit in
frustra. lignum. n. ⁊ aurum diuisis est aurū
et lignum. Attractiua notificat operationē
secūdo pricipio caliditate ⁊ subtilitate. qꝛ
calidi est attrahere. Contra quia talis est i
cisiua. Dicendum ꝙ sinapis est attractiua
res, ectu cineris. ut apponitur. et incisiua
materierum uiscosarum sicut etiaʒ tapsia.
Considerādum ꝙ caliditas attractiua uel
ē naturalis rei. ut castoreum euforbiuʒ uel
accidentalis stercorum ⁊ fermenti. sed de
fermento oportet dicere et cetera infra.
Cōsiderādū et ꝙ forma specifica ut caput
lacerte. radix cāne et cetera. Notificat ter
tio ordine uel gradu. quia quedam trahit
fortiter ⁊ cetera. quarto iuuamēto sciatice
⁊ cetera. quīto exemplo castoreū. Mordi
catiua. notificat operationem secūdo prin
cipio subtilitate substātie. sed tu. d. cuius
complexionis. dicendum calide ⁊ frigide.
quia utraqʒ mordicat quinto de simplici.
congregando ut frigidum. distrahendo ut
calidum. Dubitatur quare i numero ca
lidorum ponitur. Dicēdum ꝙ plus ē mor
dicatio a medicina incisiua. dicēduʒ ꝙ ista
in humorem. illa in membrū agit. notificat
tertio exemplo et cetera. Rubificatiua.

quia differt ab attractiua. non in alio. nisi
ꝙ ista est quedam particularis attractiua.
illa enim trahit absolute humores spinas
⁊ cetera. ista sanguinem bene rubefacit. et
facit hāc attractionē calore non forma spe
cifica. ⁊ forsan ꝙ nescit trahēdo sanguinē.
⁊ ideo dixit. faciunt propinquaʒ operatio
nem et cetera. Pruritiua autem. Conside
rādum ꝙ humor faciens pruritum ē sub
tilis acuꝰ non ulcerans. quia faceret sca
biem et escoriationem. medicina igitur de
bet habere qualitatē qua attrahat. et qua
hunc faciat si non est in corpore et cetera.
apparet igitur ꝙ medicina faciēs prurituʒ
est quedam attractiua siue species attracti
uarum medicinarum. quedam mordicati
ua kebikengi est species apy habentis pi
lositatem. Et ulceratiua. Considerandum.
ꝙ duo sunt de operatiōe medicine scilicet
desiccatio discontinua ⁊ attractio. Sed
adustiua. nota est ex nomine. Corrosiua.
Imaginatur Dinus ꝙ corrosiua. nō igitur
agit in cuti. Considerādum quod omnes
tres conueniunt in forti calore. Rūpitiua
Considerāduʒ quod hec operatio fit a ca
liditate non multa ⁊ subtilitate multa inci
siua ⁊ cetera. Considerandum quod que
dam qualitate saxifragia. quedam proprie
tate lapis indaicus et cetera. Putrefacti
ua. Considerandum ut dicit de uiribus
cordis notificat modo quo putrefacit agē
do i spiritū agēdo in mebrum aliqn̄ hūidi
tatē nō cōburendo uel corrodēdo. ex hoc
appet ꝙ nō ē tante caliditatis quāte cōbu
stiua cauterizatiua ⁊ce. nec ē sanatiua ⁊ce.
exemplum arsenicū ex quo apparet ꝙ nō
ꝑ proprie dicit̄ putrefaciēs. sʒ facit dispōem
ad quam ꝓprie sequit̄ putrefactio et fetor
⁊ cetera quinto de simplici medicina. Cau
terizatiua. Considerādum de uiribus cor
dialibus ꝙ operatio istius medicie ē sicut
operatio ignis qui ꝯburit ⁊ facit crustā siue
escarā sicut illa medicīa. Cōsiderāduʒ ori
dit modū q̄ fit escara. nā calor ignꝭ corro
dit carnē. i. eliquat carnē sub cute. ⁊ adurit
cutim. ⁊ tunc tracto humido carneo et hu
morū ad siccuʒ cutis cōstrictis porris a sic
co ꝓprie stiptico siue grosso. sicut ē i me
dicina cōburēte. determinet̄ illud hūidū ⁊
assatur i illo sicco cutis aduste. ⁊ sm hoc

fit crusta. Tertio considerãdum ꝙ substã
tia cutis scilꝫ assate ĩ humido. et hec ẽ esca
ra. aliqñ ẽ obstaculũ fluentis humiditatis
⁊ hoc quãdo multũ humidum trahebat̃
prius qḋ curebat extra sicut ĩ escara fluxꝰ
sang. ꝓhibitiua. ⁊ hoc intelligit cum dicit.
obstaculũ ⁊ce. Aliquãdo autẽ simpliciter
stat non ꝓhibens. quia nõ trahebat̃. et ꝙ̄
tum ad hoc dicit. erectio. Cõsiderandum
ꝙ escara non fit solo assato humido ĩ cuti
adhusta. sed etiam si non esset cutis hoc fa
ceret. quia pars oui mediate cauterium oc
currit adurit. et humiditates ĩteriores tra
hit ad hoc combustũ. et ibi assat cum eo.
Dragagãtum. idest uitriolum gegi dictuꝫ
et colcotar species uitrioli. Excoriatiua.
Considerãdum ꝙ partem cutis intelligit
partem cutis supficialem. que comuniter
dicitur imen que ẽ sicut superfluitas uere
cutis. quãdoqꝫ igit̃ ista ps uera cutis cor
rumpit̃. ut ĩ morpheis et cetera et indiget
amotiõe. que amotio ẽ separatio eiꝰ a cuti
cui adheret. et iõ ẽ quedã abstersio. sed qꝛ
difficiliꝰ ẽ eã amouere ꝙ̄ supfluitates ĩ sup
ficie ꝯgelatas. ĩdo ĩdigẽt fortiori abstergẽ
te et cetera. Dubitat Di. utrum medicine
excoriatiue intestinorum ⁊ uesice ut canta
rides sint de summa excoriatiuarũ. ⁊ in fi
ne dicit ꝙ non. immo debent dici ulceran
tes ⁊ce. Infrigidatiua. hic ex qualitate no
ta que ẽ frigiditas ⁊ operatiõibus mãife
stis que proueniunt a frigiditate. docent
cognoscere uirtutes occultas que ad frigi
ditatẽ reducũtur. enumerat ergo ⁊ decla
rat medicinas que habẽt has uirtutes et
operationes. Erũt autem sex. scilicet infri
gidatiua confortatiua ⁊ce. breuiꝰ potest di
ci. hic determinat de medicinis que sunt ĩ
ordine frigidarũ. ⁊ primo que est mediciã
infrigidatiua que nota ẽ ⁊ce. Cõfortatiua.
Considerãdum ꝙ notificat istã medicinaꝫ
operatione. quia temperat essentiã secũdo
pricipio proprietas qualitas ⁊ce. tertio ex
emplo ⁊ce. Hic primo uide dicta Di. que
sunt multa et uera ĩ se. non tñ ex eis appet
que fuerit Aui. intẽtio. Illis ergo omissis
dubitatur quare medicina cõfortatiua po
nitur in numero medicinaꝝ frigidaruꝫ. ui
detur ꝙ ĩ numero calidarum nam fortitu
do uirtutis qua resistitur occurrẽtibꝰ plꝰ

stat cũ caliditate ꝙ̄ cum frigiditate. proba
tur prio. quia corpus temperatũ maxime
resistit ut ĩ tegni tractatu secũdo. ⁊ corpus
temperatũ ad caliditatẽ declinat. ut Aue.
primo cãtice comento nono. ⁊ fen secunda
primi capitulo de signis cõplexionum. Se
cundo quia resistit e occurrẽtibꝰ fit maxi
me per actum naturalium uirtutuꝫ. p has
enim resistimus morbis. ⁊ crises per eas
fiunt. ut primo de uirtutibus naturalibus
14. caplõ. sed uirtutes naturales operant̃
calido comuni dato a corde uel epate. ut
coll'ꝫ secundo. ⁊ fm galie nono terap. ⁊ de
uirtutibus dispensantibꝰ nostruꝫ corpus.
Dicendũ ꝙ confortatio uirtutis ẽ duplex
una generalis que est omniũ uirtutuꝫ con
fortatio que sunt ĩ corpore uel membro. ⁊
de hoc loquitur Aui. frequenter. unde de
cura putridaꝝ in generali. Si inuenis uir
tutem fortem resistentẽ tolerãtem ⁊ce. et
huic opponit̃ generalis debilitas omnium
uirtutũ. sicut in exemplo de uirtute natu
rali. ⁊ in tali dicitur fortitudo in his quan
do omnis opatio cordis et epatis et opera
tio cuiuscunqꝫ uirtutis. s. attrahere. di. ex
re. bene se habent. ⁊ opposito mõ dicit̃ de
bilitas uniuersalis. de hac primo generali
ter fit in libro primo fen secunda. capitulo
de causis debilitatis membroꝝ et speciali
ter in capitulo de debilitate uisus. de sto
maco. de epate ⁊ce. Alia est cõfortatio uir
tutis determinata. s. respectu determinati
actus. uerbigratia. in hoc ꝙ est mẽbruꝫ nõ
pati a qualibet re occurrente. ⁊ in hoc ꝙ ẽ
a se repellere. ⁊ de illa confortatione logt̃
Aui. quarto cañ. fen. prima. de cura uario
larum. cuꝫ dicit. In primis fiat ablutio cũ
eis in quibus ẽ confortatio cum repercus
sione ⁊ extinctione et cetera. generalis con
fortatio fit per illud quod bene disponit.
generale instrumẽtum omnium uirtutum
scilicet spirituuꝫ ꝓprie cordis ⁊ cõplexio
nes membrorũ. et ĩ dispositiõe sana ⁊ egra
⁊ cũ assũmabunt̃ res q̄ h faciũt. sꝫ t aut q̄
forma specifica hoc agũt. ut lapides p̄ciosi
aut que spiritum multiplicant conuenien
tem sicut uinũ conueniẽs ⁊ aromatica. aut
que partes mẽbrorum reponũt conuenien
tiori modo quo est possibile ut meliora ci
baria aut res que alterãt calore conformi

nostro calori. sicut ē medicina temperata.
uerbigratia. macis ⁊ quecunque res cale
faceret caliditate conformi spiritibus no
stris et membris de hac uirtutis conforta
tione non loquit̃ Auic. hic quod apparet
quia illa est talis qualis fit a terra sigillata
⁊ oleo rosa. sed illa non confortat a forma
specifica generaliter cōfortatiua sanorū et
egrorum. sed terra sigillata habet termina
tam formam specificam scilicet cōfortādi.
uerbigratia. uenenatum. scilꝫ nec multipli
cādo spiritum nec nutriēdo nec ponendo
caliditatem cōformem. quia oleū rosa. licꝫ
sit tēperatum. tamen declinat ad frigidita
tem ut infra. 22° 23° de simplici medicina
⁊ probatur quia rosa ē frigida. ⁊ oleū tem
pēratum. ergo ⁊c. specialiter confortatio
uirtutis est prohibitio receptiōis materie
rum ⁊ impressiōis nocētium et uigoratio
expulsionis. ⁊ de hac ē hic sermo Auicene
cū dicit. donec ꝓhibeat ⁊c. ⁊ illa confor
tatio fit a ꝓprietate per terrā sigillatam q̄
dat unaꝫ formā membris uenenatis quod
non cessant expellere uenenū donec libere
tur. ut Auice. fen sexta quarti. ⁊ illa ē speci
alis cōfortatio. quia est ī repulsiōe ueneni
sed si datur homini sano nō adderet sibi ta
lem uigorem generalē. sicut faceret uinuꝫ
⁊ cibus fit etiaꝫ qualitate. Sed si uolumꝰ
scire que qualitas confortet membra hac
cōfortatione. oportet scire qua qualitate
mēbrum est aptum ī se recipere materias
⁊ nocumētum in principium mētium. ⁊ nō
posse a se repellere. Et apparet nobis ꝙ q̄
litate que ē modus substantie qua laxum
stans siue rarū recipit ⁊ qualitate que est
caliditatis excessus. unde materias ad se
trahit medicina. igitur cōfortatiua a quali
tate hac speciali cōfortatione. est que essē
tiam membri stiptico adunat. ⁊ caliditateꝫ
tēperat. ⁊ hoc dicit Aui. tēperat essentiam
idest substātiam aggregādo ⁊ complexio
ne modicū īfrigidando. Sꝫ dubitatur cir
ca predicta. Primo ponc ꝙ membrum ali
quod recipiat propter frigiditatem debili
tātem illud. cōfortabitur calida medicina.
secūdo quare dicit. infrigidando modicū
tertio cum sit dare medicinam confortāteꝫ
generali confortatione. quare non dixit de
illa. Quarto hoc dicit de tiriaca. quod est
de illis. sed tiriaca confortat generali con
fortatione. Ad primuꝫ dicēdum quod
plus de facto euenit ꝙ membrum rarifica
tione ⁊ calore disponitur receptioni ⁊ im
pressioni ꝙ̄ frigido. ⁊ ideo medicina cōfor
tatiua posita ē in summa frigidarum. con
fortat enim constringēdo ⁊ temperando ca
lorem. Ad secūdum dico ꝙ illa medi
cina nō debet esse multum frigida. quia di
ceretur tunc repcussiua ⁊ hoc signum īdu
cit oleum rosatuꝫ. quod est modici frigo
ris. unde habet rationem mediꝫ. ⁊ mediuꝫ
contrariatur utriqꝫ extremo. tamen plus
declinat ad frigiditatem. et ideo corpora
que infrigidat oleum rosatū plura sunt ꝙ̄
que calefacit ut scietur. Ad tertiuꝫ di
cedum ꝙ de illa medicina non potest fieri
sermo in hoc capitulo. sed dicitur de illa
quādo ponuntur cordialia uera. et quādo
fit sermo de cibis et potibus laudabilibꝰ.
et quādo fit sermo de medicina tempera
ta. Ad quartum dicēdum ꝙ hic per tiri
acam intelligimus illam de terra sigillata
de qua fen sexta. uel ꝙ tiriaca alfaret uel
andromaci non habet proprietatem gene
ralem confortationis. quia nō confortat sa
nos. ⁊ tūc hic loquit̃ Aui. ꝫ aliorū opīoeꝫ
⁊ nō ꝫm suam. uel ꝙ accipit̃ hic tiriaca nō
ꝓut facit generalē ꝯfortationē sꝫ spālē ha
bens de uirtute īfrigidatiua ꝑ opiū. ⁊ erit
tunc sermo de recēti tiriaca. Repcussiua.
Considerādum ꝙ medicinā repercussiuā
notificat. primo comparādo ipsā ꝯtrario.
secundo pīcipio actiuo qꝛ frigiditate agit
tertio mō opationis. qꝛ inspissat quantum
ad ꝓpinquationem poroꝝ constringit. qꝛ
ad spacia siue uacuitatem. ⁊ frangit calidi
tatē. qꝛ ꝯgellat ⁊c. Quarto exēplo solatꝝ
Cōtra quartuꝫ. qꝛ dicit ꝙ resoluit aposte
mata. Dicēdum ꝙ large sumit̃ resoluit. ul'
ꝙ sunt species diuerse eiꝰ. uel ꝙ hꝫ ptes di
uersas. Dubitat̃ utrū medicᵃ repcussiua de
beat eē stiptica ul' pōtica. uidet̃ ꝙ sic ꝫ Se
rap. expsse ī capl'o ꝺ repcussiuis. ⁊ ꝑ halia.
scḋo trac. ꝑmo ⁊ gal'. v. de simplici medi
na. In ꝯtrariū Auic. hic. qꝛ frigido ꝫ attri
buit. Dicēdū ꝙ repcussiuū ꝑncipal'r ꝑmo
ꝑ se ē medicamē frigidū. rō prima Aui. rep
cussiua oppōit̃ attractiue. sꝫ attractia ē ca
lida pncipal'r. g° ⁊c. 2ᵃ rō ad attractiōeꝫ

materie tria concurrunt.s.materie mobili
tas.membri raritas.⁊ calor trahens. sʒ fri
gidū opponitur omnibꝰ istis.ergo medici
na repercussiua ē frigida ꝓpter solutionē
predicte cōtradic.licet Di.nō ponat. tamē
ut effugiat dicit ꝙ repercussio fit duplici
ter.scilʒ per uiam trāsmissionis. ⁊ sic fit a
stiptico.Unde galienꝰ in tegni dixit ꝙ trās
mittūt uasa cōfortata stipticis farmacys
Alio modo per uiā repulsus.⁊ sic fit a me
dicina frigida.quia per hāc dispositionem
quā in membro facit frigidum repellit. sʒ
stipticū cōfortando uirtutem. Contra om
ni circūspecta uirtutis confortatione stipti
cū ē repercussiuū uel repulsiuū scilicet cō
strictione quam facit. sicut si aliquid digi
tis primeretur ut spōgia ⁊ce.sumitur quin
to de simplici. Dico igit̄ primo ꝙ licet re
percussiuum principaliter faciat hoc per
frigiditatē.tamē si sibi cōiungitur substan
tia grossa scilicet stiptica fortius primit et
repellit intus ut notū ē.⁊ sic loquitur Se
rapio.Aliabas ⁊ galienꝰ.ut apparet. Se
cūdo dico ꝙ omne repercussiuū in quocū
qʒ membro ⁊ in quacūqʒ materia.de inten
tione Auicene debet esse frigidū.in mate
riebus calidis nō dubitatur.sed ī materie
bus frigidis etiā repercussiuuʒ ut tale de
bet eē frigidum. sed propter qualitatem
materie miscebimus calida cū frigidis. ut
apparet de cura undimie.⁊ capitulo de cu
ra obtalmie frigide.⁊ lib.primo fen quar
ta de cura apostematū ⁊ce. Q etiaʒ in om
ni membro cum frigidis repercutiamꝰ est
notum.Tertio dico ꝙ non ī omni mēbro
nec in omni materia sumus audaces reper
cussiuum frigidū uigorare stiptico.nō qui
dē in omni materia.quia si materia sit gros
sa īmobilis grossicie terrea stipticitatē ad
dit in immobilitatē ꝓpter quaʒ nō potest
expellere siue primere.Sʒ tu.d.istud ideʒ
facit frigidū.Dicēdū ꝙ frigidum lene ūbi
gr̄a albumen oui cum succo portulace nō
sic immobilitat.idest non sic īdisponit mo
tui sicut facit stipticum.⁊ ideo in erisipilla
quia materia subtilis exprimibilis securi
us cōceditur repercussiuū frigidum cum
multa stipticitate ꝙꝫ ī flamatione ut appet
quarto cañ.fen tertia. de cura herisipille.
nec etiam ī omni membro.ut apparet in re
percussione materierum ab oculo in obtal
mia.nisi quia stipticum exasperat. et hec
nocēt oculo.ideo non sumꝰ audaces ī pri
cipio repellere cū frigidis stipticis.sed fri
gidis lenibꝰ.ergo Auice.dans hic scientiā
generalē repercussionuʒ dixit illa debere
eē frigida.non dicens de stiptico. ꝙ enim
sit stipticum nō ē de materia particulari sʒ
ꝯm membra ⁊ ꝯm materias. Et ingrossati
ua uocat contraria sibi.secundo effectu et
cetera. Tertio modo ponēdo tres modos
īgrossationis. Unꝰ ē a frigido congelante
cui opponitur subtiliatiua.quia habet ca
lidum tēperatum discōgelans. Secundus
ē a calido quod facit euaporare humiduʒ.
reliqumqʒ dimisit terrestre. ⁊ huic etiam
opponit̄ subtiliatiua.quia caliditas tempe
rata opponit̄ intemperate caliditati.unde
calidū tepidū actu in illo sicco terreo sub
tiliat aliquod humidū Tertia est a calido
digerēte.quia digestio inspissat.et tunc in
spissatiua ē materia.⁊ tūc dicit Di.ꝙ sub
tiliatiua non opponitur in qualitate. quia
est qualitatis temperate. sed opponitur ī
effectu ⁊ce.Credo ꝙ sibi cōtrarietur īcru
datiua quātum ad parteʒ humidi aquei di
uisi impermixti. Crudum.notificat cōtra
rio.cōsiderādum digestioni in cibo ut fiat
membruʒ opponit̄ cruditas q̄dā digestio
ni.i.maturationi in humore ut preparetur
expulsioni.oppōit̄ cruditas. Secūdo cru
ditas est duplex.quedam priuatiue oppo
sita digestioni.ut chilus qui non ē perfec
tus sed aptus perfici.uel ut ē sang.uel fleg
ma ⁊ce.quedam negās actū ⁊ potentiam si
cut chilus corruptus.san.ex toto putridꝰ.
⁊ ideo dixit indigestus negatiue non inep
tꝰ priuatiue.Tertio cōsiderādum ꝙ calor
digestiuus quidam simpliciter naturalis
ut qui cōuertitur in sanguinem laudabilē
⁊ membra.quidaʒ qui participat de extre
mo ut qui conuertitur in saniem crudam
egrofaciens.quia cōtrariatur dispositioni
et maturatiōi oportet ꝙ ꝯtrarietur utriqʒ
calori.et ideo dixit.innati ⁊ extranei.

Considerādum quarto ex sua frigidita
te ex quo dicitur ꝙ medicina uere et per
se maturatiua ē calida sicut īcrudatiua fri
gida.et ideo si medicine sicce aut distempe
rate in calore maturāt.hoc est per accidēs

et cetera stupefactiua ꝯsiderādu ꝙ tāgit ꝑncipiū quo operat frigida ⁊ ce. ꝯtraria ē calida. Secūdo modū q agēdo i spiritum q agēdo i mēbꝛū. resoluit. i. destruit. hu mectatiua. Hic ponit oꝛdines medicinaꝝ humectatiuaꝝ diuersificataꝝ i secūdis q̄li tatibꝰ. Inflamatiua. pꝛimo notificat eam secūdo ponit diuersitatē in eis. tertio con cludit quiddam. secūda ibi. ex medicinis. tertia ibi ⁊ vniuersaliter. Considerandum inflamatiua est ex qua uēter fit. et ideo in flamat humiditas extranea idest supflua quāuis sit complexionalis eis sicut ruta legumina ⁊ce. Lauatiua. patet ⁊ce. lubꝛifi catiua. Considerādu quod accipimus in quo difert a lauatiua q illa humiditate mollificat ⁊ cursu mouet. s ista mollit siū lenit. siue humectat superficiē humoꝛis obuiātis meatui mēbꝛi. et tunc humoꝛ ex pellit nō cursu sed uirtute expulsiua mem bꝛi que mō potest sup eo. uel modo expe lit sua grauitate ⁊ce. ꝯsiderandū. lubꝛifica tiua. respectu supficiei humoꝛis. labifica tiua. respectu superficiei. mēbꝛi. Et ideo Aui. distinxit q eadē medicina utrūq fa cit. uel foꝛsam dicit appellatiua. Apellati ua dicit ab Aui. de uiribꝰ coꝛdis iuiscati ua lenificatiua. ut mucilagines. ⁊ fit coꝛde medicine uel humoꝛis hāc sbam mucilagi nosā ⁊ce. ⁊ desicatiua. ꝯsiderandum secū dū unā literā solū tangit exsicationē per uiā cōsumptionis humidi. eo ꝙ exsicatio per uiā alterationis a qualitate sicca erat nota sicut ifrigidatio ⁊ calefactio. s secun dum aliā literā tāgit utranq exsicationē. Contractiua. ꝯsiderādu ꝙ q hec actio ē pōtici et stiptici ⁊ de his dictū ē supꝛa eu ius ꝯplexionis sint ⁊ que sint. iō omisit hic. expssiua. ꝯsiderādu ꝙ expꝛessiua et ꝯtractiua nō diferūt nisi q ꝯtractiua non dicit nisi respectu dispositionis mēbꝛi. ex pꝛessiua. uō respectu humoꝛis q pꝛemit Secūdo ꝯsiderādu. humiditates subti les. iste sunt apte expmi. sed humiditates grosse nō sunt flexibiles. ⁊ ideo occurēte stiptico sunt potius apte quietari ⁊ i mo bilitari ab eo quā currere. ⁊ ideo mē. subti les a stiptico expmuntur. grosse autē non sic ut superius dictū fuit. et Galie. uult in tegni. ibi relicto uero. ex hoc cessat argu

mētu ꝙ alias feci. q uidet ꝙ grosse ma gis ⁊ facilius expmant eo ꝙ minus opoꝛ tet ꝯtrahi mēbꝛa ad eas expellēdas ⁊cete. Opilatia ⁊ conglutiatiua sūt note. Conso lidatiua. cōsiderādu ꝙ ꝯsolidatiua ē illa que simplex vl'nꝰ icarnat. ⁊ ideo dicit in carnatiua. ꝯsiderādu secūdo ꝙ notificat operatiōe generali. exsicat. ratio ē q licet icarnatio ꝑncipaliter sit nature operatio tamē iuuat a medicinis exsicātibus remo uendo ꝓhibēs. sed ꝓhibens ē putredo q̄ est cito apta fieri pp supfluitates que in nobis generant grosse ⁊ subtiles ut Gal'. tertio de ingenio. medicina ergo exsicans ꝓhibet ⁊ q cito opoꝛtet fieri. ideo in secū do gradu. tn̄ respectu eius cuius ē ⁊ ideo i coꝛpoꝛibus humidis paꝝ. sicca sufficiūt ut thus ⁊ce. tamē tēperata i calido ⁊ fri gido. Secūdo notificat operatione spāli q̄tum ad operationē. ispissat ita ut cōuer tat ad ꝯglutiationē q̄ deb fieri cābiū q̄ tū ad materiā i quā humiditatē stātes q nō aliūde uenietes ut generatiua carnis. i ter duas supficies ppīquas. q si distarēt nō fieret icarnatio. uel mala. q mēbꝛa eēt lōginquū. ⁊ ideo ab extra deb poni nō in tus Carnis generatiua. ꝯsiderādū ꝙ noti ficat istā medicinā opōe. q dicit ꝙ pmu tat sāguinē superuenietē. difert igit incar natiua ⁊ generatiua. q icarnatiua agit in sāguine stantē. s generatiua i supueniete ergo nō stiptica nō multū sicca. Tertio mō q equat. ⁊ ideo complexionis similis cō plexioni mēbꝛi. exsicatiue q ē timet pu tredo quia debet fieri grossum uiscosum ut cambium et gluten. Et sigilatiua. ꝯside rādu dicit alio modo cicatrizatiua quis cicatricem facit quia sigilum ultimum ꝑ ficit unde non restat plus fieri. considerā dum quod notificat istam medicinā ope ratione quia exsicat idest indurat. usque quo. contra cutis non generatur dicendu usque quo. ⁊ce. idest usque quo perfecte induretur et tunc coꝛtex stat loco cutis Secundo notificat pꝛincipio quo agit eq̄ lis in actiuis exsicans absque moꝛdicati one. ⁊cetera. Dubitatur quare non fecit m̄ tionem de medicinis sedatiuis doloꝛis de quibus locutus sunt Yap. ⁊ Gal'. 5. de sim plici. Dicēdū ꝙ locutus ē de eis. li. pꝰ. fen.

secūda et quarta. uel aliter ꝙ medicine se datiue doloris sunt cōprehense in ꝑdictis. quia uel sūt stupefactiue uel remouentes. cām ut calefaciētes infrigidātes et cetera ⁊ cōtinuitatem solutionis reponētes. ⁊ sūt dicte. uel sunt medicie anodine. ⁊ sunt dic te. quare fuerīt dicte molificatiue uel reso lutiue. Medicina uero ꝑnitiosa. Hic ſm Di. loquiť de opationibus quarū principi um ē specifica forma. uel ſm nos loquitur de opationib⁹ similib⁹ vīibus. Considerā dū ꝙ uenenū et medicia uenenosa differūt ut hic apparet et primo libro fen secūda. primo quia medicina uenenosa opať a qua litate. et non absoluiť a ꝓpetate aliqua. et opantes qualitate nō absoluunť a qualita te. ēt secūdo qꝛ medicia uenenosa pri⁹ per mutať ꝗ̄ ꝑmutet. sꝫ operās a forma speci fica ut uenenū nō patiť a corpore passionē de qua sit curādum. Tertio differūt. quia uenenū pricipalius agit in cor. sed medicia in totū ⁊ in quodcūqꝫ mēbruꝫ. Sed tu. d. quare locut⁹ ē de medicinis uniuersalib⁹ cū non agāt a ꝓprietate. Dicēdum ꝙ non de ꝑncipali itentione sed ut uenenū magis notificaret cū quo ꝯuenit i occidēdo. Uel dicendum ꝙ medicina uenenosa non caret opatione ⁊ ꝓprietate. Albezaar primo cō ꝑhendit cōuenientiā. qꝛ cadunt ista super oēm medicinā conseruantē sanitatem. i. cō plexionem ⁊ uirtutē. i. aiem. uel uirtutem ex hoc i spiritu ⁊ce. Secūdo cōꝑhendim⁹ differētiam. tiriaca diciť de cōpositis artifi cialibus ⁊ simplicib⁹ uegetabilib⁹ ut cor tex citri semē anisi ⁊ce. diciť de simplicib⁹ naturalib⁹ ⁊ mineralibus. Secūdo cōside rādum ꝙ ꝓprie ē nomē lapidis mineralis cōtra uenena ualētis. de quo Serap. Ali as autē declarauim⁹ ꝙ ē duplex. s. bezaar minerale ⁊ bezaar aiale. s. lacrime cerui uľ pupille. de quib⁹ scripsimus super quito cañ. Dicit utrū tiriaca cōfortet spiritus. de hoc prolixe scripsi sup quinto cañ. Soluti ua. Consideradūꝫ ꝙ solutiua que a forma specifica nota ē primo libro fen quarta. ca pitulo quarto. cōpressiua labificatiua leni tiua sunt note ex hoc capľo. Prouocatiua urinē est que aquosum sanguinis ēt acutuꝫ mouet per urinā. ⁊ ē subtiliatiua quasi eli quatiua humorū mouens subtile eorū ad

uias urine. ⁊ iō calida et sicca. sed tñ est ali qua ꝓuocatia quasi substātia sua sit aquo sa. que nō faciunt mouēdo materias. sed ip sas faciunt urinare. ⁊ ista pñt eē frigida et humida. Sudatiua. mouet subtile ⁊ aquo sum uersus cutiꝫ. sicut facit uinū quādoqꝫ ⁊ iō una medicia pōt eē ⁊ i hoc homine su datiua. ⁊ in alio ꝓuocatiua. sed aptitudinē ptium ad recipiēdū. Omnes uero. Hic oñ dit effectus ⁊ utilitatem medicinarū hñti um compositas uirtutes. ⁊ primo cōposite ex uirtute solutiua ⁊ cōtractiua sicut her modactili. pꝫ secūdo. Et oīs medicia ostē dit utilitatem qñ cōponiť resolutuꝫ ⁊ stip tica. Cōsiderandū. equalis. s. uirtutis. secū da. quia iā conseruat. stipticuꝫ. n. remouet subtiliatiui grauamē. ut primo quarto et cetera. Considerandum utraqꝫ. s. resolutio ⁊ cōtractio exsiccat. de resolutione est no tum. cōtractio ēt exsiccat. qꝛ contractum ē siccū. qꝛ imprimit materias ut expellat. uel ⁊ expellit. Medicine uero subtiliatiue. Oñdit effectū solutiue ⁊ ꝓuocatiue. Dubi tať utrum ⁊ce. ꝙ sic. qꝛ apium fen. ⁊ hui⁹ miscemus cū scamonea ⁊ alys. Dicendum ꝙ mixtio pōt fieri itentiōe prouocatiōis. ⁊ sic ipediunt se. uel itentione cōsolatiōis solutiui. ⁊ hoc fit parū miscēdo de prouo catiuo ut non agat effectū ꝓuocationis. sed aut ut ducat ad alia loca. uel uētositatē re soluat. uel ut aperiat uias opilatas soluti uo. Et medicine. Cōsiderādum ꝙ uirt⁹ ti riacalis sumiť hic large i. uirt⁹ cordialis. qꝛ hꝫ proprietatē inuādi cor. Uirtus autē Di. dicit ꝙ non ē illa diuisio sepatio unius uirtutis ab alia. sed ē regulatio. sicut eniꝫ natura mēbri utitur cōplexione in qua est fri. cali. sic. et hu. ⁊ce. uide Di. ⁊ sunt dicta non cōformia dictis nostris sup prio cañ. fen prima uide tractatum de corde in fine et cetera.

Edicinis autem. Iā docuit cogno scere uirtutes medicinarum quas habent a se scilicet a principys in trinsecis. hic quas habēt ab extrinsecis uľ artificio ut in hoc capitulo. uel collectiōe ⁊ conseruatione ut in sequenti capitulo. et hoc dicit rubrica. Prima in duas. et prio ostendit quot sunt. que medicina per artē acqnicit. unde diuersificatur iudiciū carū

ſcilicet de eoꝝ uirtutibus .ſecundo decla
rat ⁊ce.ſecūda ibi.Et dicimus.ↄſiderādū
qđ dicunť iuditia qꝛ ſicut ars diuerſimo
de diſponit.ita diuerſū.Juditiū dat medi
cus per hāc ſciētiam de medicina illa. Se
cundo cōſiderādum quod nō dicit de infu
ſione.uel qꝛ reduciť ad lauationē uel ad
aſſociationē uel compoſitionē. Dicamus.
habet.5.partes.ꝑmo oſtendit uel dat iudi
tiū decoctionis.2.oſtēdit quid aquirit de
coctio.cōſiderandū quod medicina diciť
ſpiſſa dupliciť.ꝑmo .i .ꝑuata poris.ſcilicꝫ
paucorū porrorū ſicut mineralia q̃uis etiā
ſint dura.ſecūdo diciť ſpiſſa ideſt dura ſo
lida ſicut ligna uel radices quāuis ſint po
roſa et per opoᵐ nō ſpiſſa medicina diciť
uel poroſa uel laxa nō cōpacta nec īdura
ta.ſicut folia ⁊ flores. Conſiderādum ex
hoc ſumiť diuerſitas decoctionis qꝛ que
dā multum decoctiones tolerent ut ſpiſſa
habētes corpora.radices quedā minera
lia.quedam pauciſſiaꝫ ut raram habētes
ſubſtantiā ſicut flores.quedā mediocrem
ut medie.ſicut folia erbe et ſeia.et ex hoc
habeť utilitas in modis decoctionū ſicut
apparet ī compoſitionibus ſirupoꝝ ⁊ de
coctionum ex multis rebus.primo enim
ponamus ad coquēdū medicinas ligneas
ut radices poſtea folia ſeia ⁊ erbas ultimo
flores.et quia epithimū modicū tolerat ꝺ
decoctione ⁊ ſimilať ī hoc floribus ideo
ſemper precipiť ut ultimo in decoctione
ponať ut.ↄ°. almanſoris.capitulo de mľia
et meſue in antidotario diſtinctione.5.in
decoctione epithimi ⁊ de conſolatione me
dicinaruꝫ capitulo de cōſolatione uel pre
paratione per decoctionē. Tertio ↄſiderā
dum quod rē non amittere per decoctio
nē multam uirtutē eſt rē manere quaſi cū
ſua uirtute quāuis multū buliat in aqua
ſicut radix Ariſto.⁊ce.et quia uirtus haꝝ
rerum nō tranſit in decoctionē niſi cum
eſſentia eaꝝ illam perdunt.oportet ergo
multū decoqui eas et quia uirtus medici
narum decoctionis eſt per ꝑtes iſtarum
medicinarum ī eam diſſolutaſ.licet ſit per
alterationem.ideo decoctio illa fortis eſt
intendēdo illā uirtutem. unde ſi cum trāſ
ſiuit uirtus.buliat nō propterea uirtutem
perdit.illa decoctio. medicine autem rare

⁊ cito paſſibilis' ut epithimū ſtatī in una
ebulitione trāſit uirtus eius in decoctione
et ſi illa decoctio facta uirtuoſe buliat re
ſoluiť uirtus quā aquiſiuit.et ideo nō de
bet elaborari ī decoctione medicine autē
medie.medio modo habēt ꝑfectiorē autē
et doctrinā.huius ſciētie quare a Meſue.
Ex medicinis. hic dat iuditiū de eo quod
accidit medicinis per triťationeꝫ. ⁊ primo
premitit ꝙ trituratio multa deſtruit quaſ
dā medicinas. generalizās quod ſupflua
deſtruit omnē medicinā.ſecūdo ꝓbat.ter
tio concludit oſtendēdo que medicine po
ſunt laborioſe terri.et que non.ſecunda
ibi nō enim.tertia ibi.oportet ergo. Conſi
derādum' ꝙ ex Aui. quatuor accipimus
circa ſciētiam triturationis .primū ē que
ſunt medicine que nō tolerāt fortē nec mľ
tā triturationē.ideo pauca īdigēt ea ⁊ arti
ficioſa et ſunt ſcaᵃ et gūme.per has dictas
intellige omnes medicinas ſubtilis ſubſtā
tie acute uel rare ſicut ſcamōea. ⁊ aloes et
omnes medicinas īflamabiles ut gūme.
ſcilicet bdelium ⁊ ſapinum ⁊ce.ſecūdum
ꝙ accipimus eſt propter qđ trituratio de
ſtruit haꝝ medicinarum uirtutem quia ex
inflamatione que aquiriť per trituratio
nē corrūpitur uirtus earum fit autem īfla
matio propter motū qui calefacit ⁊ 1° me
dicine ſunt apte inflamationi ſubtilitate
ſubſtātie ut ſcamōea.et oleagineitate ⁊ ūc
tuoſitate ut gumme.ex hac autem inflama
tione ⁊ motu duo fiunt unum quia parteſ
ſubtiles uerbigratia.euolant. Aliud quia
ipſa' intēſio corrumpit illas medicinas et
etiam diuiſio ut ꝓbabit Aui.tertiū quod
accipimus eſt qualꝛ artificioſe oportet te
ri aut quid fieri ſi uolumus triturare eas
puras.primo quidē ſi trituramus fiat le
uiter.quare oportet ut ulta ⁊ ce.eas cum
alia re terimus ut partes eius nō pure oc
curant terēti.et ſit res que uirtutem medi
cine non corrumpat.ſicut terunt quidam
ſcamoneam cum zucaro. Tertio.diſolui
mus eas cum aliquo humido ſicut muſcū
in aqua roſa quia parum de eo comuniter
territur quia perderetur in mortario.uľ
diſſoluimus in oleo ſicut coloquintidam
ut ſuitor docet.20.libro.ſiē ēt gumas q̃
doqꝫ diſſoluimᵓ ī aliquo humido oľoſo

uel alio sicut ɔtigit ɔpositioni medicine. Unde gũmas que ĩteriaca intrãt dissolui mus ĩ ol'o balsami ꝙ ĩtrat ĩ tiriaca ut ap paret ĩ ea descriptione tiriace. qñ autem gũmas dissoluimus ĩ aceto sicut ĩ unguen tis ad splenẽ. ꝛ hoc qꝛ splen. diligit acetũ ut quinto colliget. Quarto subuenimus defectui triturationis per eliquationẽ siẽ mixtione sicut eliquamꝰ laudanũ pistello ignito. quãdo cerotũ facere uolumus con siderãtes ꝙ laudanũ nõ est terribile. imo si laborẽt ĩ eius trituratiõe idest pistatõe prius corũpet quã fiat malaxabile. Quar tum ꝙ accipimus ẽ generalis cañ. ꝙ oẽs medicine ĩ quarũ trituratione laboratur idest supflue perdũt uirtutes ꝛ hoc ꝓbat cũ subdit. nõ enim. Iaz dixit ꝙ operatio nes medicinarũ q̃ supflue terrũt. destruũt hoc probat ꝛ primo absolute quod destru untur secundo quod taliter al'n destruunt quod aliã operationem acquirũt. secũda ibi. Et medicine. prima ĩ duas. prio ponit duas rationes. secũdo ɔcludit duas com clusiones ĩmediatas ex illis quaꝝ unaq̃ que ĩfert cõclusionez principalẽ. tertio er rorẽ quorũdaz abicit. secũda ibi. ꝛ ꝑꝑ hoc. tertia ibi. licet prima ĩ duas. sicut ꝛ ratio nes adducit. secũda ibi. nz medietas. prio arguit sic corpꝰ per diminutionẽ siue pul uerizationẽ nõ seruat ĩ qualibet parte uir tutẽ secundũ proportionẽ siue quãtitatis imo per diuisionẽ deuenit ad partẽ tante paruitatis siue diuisionis ꝙ illa pars nul laz uirtutẽ operãdi habebit. igitur super flua ɔtrictio destruit medicine uirtutem Conclusionẽ iam suppono uerã ponit er go antecedẽs. secundo ꝓbat illud. secun da ibi. quoniã nõ est necessariũ. probat an tecedẽs per ex^{m} et ẽ notum. Consideran dum quod forme naturales que sunt pri cipium operationis requirunt terminatã quãtitatem in materia ut octauo phicoꝝ comento. 62. potest igit̃ peruenire per di uisionẽ ad tãtaz quãtitatẽ et ita paruam. quod cũ ista nõ stabit forma ꝛ per conse quẽs nec operatio. Sed. t. d. quid est corũ pens in diuisione. secũdo queres an per diuisionem possit deueniri ad q̃titatem qua saluet̃ forma rei ꝛ nõ operatio. Ad p̃ mum dicẽduz. quod Alexãder atenieñs

dubitauit in hoc. ꝛ nos dicamus quod co rumpẽs uel diuidẽs est per qualitates que sunt ĩ. corpore diuidẽte. ɔtra qꝛ ille quali tates corrũperẽt nõ diuidendo. Sol'o in diuisione paucificat̃ pars taliter quod po test recipere alterationẽ ĩ qualitatibꝰ di minutis quã nõ põt recipe totũ nõ diuisuz uel dicemus ꝙ corrũpẽs ẽ continẽs. ꝛ seq̃t ex hoc ꝙ si ponat̃ ĩ uac° nõ corrũpet̃ ꝛ est ueꝝ. si ĩ uacuo nõ fit actio. Ad secũduz ui det̃ ꝙ minor q̃titas sufficiat ad formã q̃ ad operationẽ. ꝑuus eni ignis nõ ɔburit ut tertio de ɔplexionibꝰ. tñ illa forma sal uat̃ sz tẽdit ĩ coruptiõẽ. cũ ẽt forme nõ sit nisi ꝑ opoẽs. Unde auferẽs opo õez aufert entitatẽ. nono methafisice ɔmẽto. ɔ. lz igi tur rõ Aui. siue deueniat̃ ad ꝑuitatẽ ĩ qua nõ saluat̃ forma. siue deueniat̃ ad ꝑuitatez ĩ qua nõ saluat̃ opõ. tñ quietius ꝛ securiꝰ deducit̃ rõ ꝑ hoc ꝙ dicit. ꝑducit ad q̃tita tẽ ibi nõ saluat̃ forma. ꝑporcional'r uno ex toto forma p̃exñs corũpit̃. si decez hõi nes agũt opoẽz que ẽ tractus nauis ꝑ mi liare. ꝛ hoc ꝑ potẽtiã ĩ eis hoibꝰ exñtez. non sufficit ꝙ. 5. soli faciãt medietatẽ illius mo tus siue tractionis ꝑ mediũ meliare. imo per nullũ spatiũ trahũt. nz medietas. hec secũda rõ. ꝛ arguit fũdãdo rõez ĩ p̃dicto exemplo. si medietas honeris trahibilis ad. x. hoibꝰ nõ occurit diuisa. 5. hoibꝰ diui sis ab aliis. 5. igit̃ hoc honus. s. nauis non patiet̃ aliquid qꝛ nullomõ mouebit̃. a. so lis quiqz hoibꝰ. sz sic ẽ ut p̃suponit. qꝛ sup ponit̃ ꝙ nauis nõ diuidat̃. huius rationis primo ponit añs. secũdo ɔñs. tertio pro positionẽ comunẽ. secũda ibi. imo posibi le. tertia ibi. cũ ipsi cũ singularitate. añs est hoc medietas honeris nõ diuisa ꝛc. cõue niẽs est hoc. nauis nõ paciet̃ a medietate uirtutis priẽ. probatur ɔ^{A}. ibi. cũ ipsũ est ꝛc. arguit sic pars sigl'is idest unaqueqz istius honeris ẽ sub actu totius ꝛ nõ sub actu sue sigl'itis. sz totalitatis igit̃ ista ꝑs medietas nõ põt recipere a medietate uir tutis. s. a 5. hoibꝰ. illud quod potest reci pere ab eis. quando est diuisa potest pars moueri. a. 5. hominibus. ut medietas nauis a medietate. x. hominum. ergo quando est subtotalitate non poterit mouere. conseq̃n tiam ultimam scilicet quod si existens ꝑs

scilicet singularis diuisa potest moueri ꝙ
existens sub actu totius non potest mo
ueri. quoniã exñs sub actu totius ẽ conti
nua cũ medietate altera. ꝛ ex hoc nõ ꝑpa
rata ut moueaẽ singl'r. i. diuisa. ꝛ cã quare
nõ ẽ preparata ẽ. ɔtinuitas cũ altera que ẽ
sub actu totalitatis si enĩ pars ista ɔtinua
mouẽẽ oportet ꝙ altera pars moueretẽ ꝛ
sic totũ ɔtinuũ. n. est cuius partes sil' mouẽ
tur ut quito methafisice. Sed iã ꝑsuppo
situ ẽ ꝙ totum onus nõ mouebaẽ nisi a. x.
hominibꝰ. ꝛ totũ oportet moueri mora ꝑ
te ɔtinua altera igiẽ qnque hoĩes nõ pote
rũt mouere aliquomõ nauim. Consideran
dũ prio ꝙ ista ratio surgit ex remotione
dubitationis. circa primã rationẽ diceret
enĩ aliquis. ꝙ ꝑ diuisionẽ si forma corrun
piẽ nõ saluaẽ opõ aliq̃ mõ. s3 si nõ corrupiẽ
forma imo pars forme ꝛ ṽtus saluaẽ ĩ qua
libet ꝑte adhuc põt saluari opõ aliqua
una ꝑcicula habẽte formã occuretẽ patien
ti ꝗuis omnes ꝑtes nõ occurãt. q2 pars a
git ĩ partẽ patiẽtis. hoc Aui. remouet di
cẽs. ꝙ aliqua pars ṽtutis diuise. nõ neces
sario agit ĩ ꝑte3 patiẽtis. ꝛ hoc q2 pars pa
tiẽtis respõdens illi ꝑti. nõ ẽ diuisa ab alia
parte. imo. ẽ sub actu totius. exᵐ. de oneẽ
ꝛce. ꝙ ꝑ triturationẽ ꝑdit operationẽ. per
triturationẽ deueniẽ ad partẽ que licet ẽ
uet formã ꝛ operationẽ ĩ partem que sibi
diuisa ab alia pateretẽ. tñ corpus nostrum
patiẽs nõ occurit parti medicine diuisim.
s3 cõtinue ĩ suis ꝑtibus. igiẽ pars nõ patie
tur a ꝑte medicine. quia ꝑs corporis ẽ cu3
actu totalitatis ꝛ nõ singl'itis. Considerã
du3 ꝙ est ratio difert a pria. q2 prima pro
bat ꝙ medicina ꝑdit uirtutẽ per diuisionẽ
ex hoc ꝙ partes perdũt forma3 ꝛ operati
onẽ. Sed ista ratio. secũda ꝓbat ꝙ licet ĩ
aliqua parte medicine diuise ab alia per
triturationẽ uel diõe3 saluetẽ ṽtus ꝛ opõ
secũdu3 mẽsurã illius ṽtutis. nõ tamẽ oꝑ
abiẽ ĩ corpus ꝙ sibi occurit cum parte di
uisa que respõdeat illi ꝑti medicine. Ista
subtiliter ĩtellexit gerardus. glo. ut appa
rebit ĩ questione. ꝛ ꝑꝑ hoc. hic ponit duas
ꝓpositiones que sunt sicut due ɔclusio
nes. ꝛ pria habeẽ ex secũda ratione. s. qȏ
nõ quotiẽscũq3 minoraẽ corpus ꝛ ẽt ṽtus

ꝓporcionaliter. non dico inuenit ꝑtem in
moueri sibi siẽi idest ꝑte patiẽtis sibi pro
portionali secũdum paruitatẽ sicut qnque
homines medietatẽ nauis ꝛce. Secũda ꝓ
positio habeẽ ex pria ratione ꝛ est ꝙ non
o3 ut cũ quantitate ꝓportionis sue mino
rationis efficiat aliquid ĩ patiẽte a toto et
hoc q2 pars nõ habet ṽtutẽ. Iste due pro
positiones inferũt istã. ergo trituratio su
perflua destruit virtutẽ medicine. s3 ille
due ꝓpositiones posset esse una que acci
piẽ a secũda ratione. Dubitaẽ utrũ suꝑflua
trituratio medicinaꝝ possit destruere uir
tutẽ medicine ꝛ eius opoẽ3. Videẽ ꝙ nõ
primo rõibꝰ. pria q2 diuisio. prima ratio
medicinaꝝ. ad minia nõ destruit opoẽ3 me
dicinaꝝ. Ite3 quinto phisicorum ponit ꝙ
si aliquod mouẽs mouet ĩ tanto tẽpore ꝙ
medietas mouẽtis mouebit medietatem
mobilis ĩ eodẽ tẽpore. sed semper est acci
pere medietatẽ post medietatẽ. igiẽ tritu
ratio nõ destruit operationẽ medicine.
Item omnes ꝑtes illius pulueris. simul
date deberẽt simul operari. sicut decẽ ho
mines simul iũcti debent simul oꝑari tra
ctũ nauis. Ille sunt rationes fortiores istis
que sunt nostre. Quarta ɔbustio ĩ cinere3
nõ tollit ṽtutẽ medicine ĩ sirico combusto
Ergo multo minus ut puluerizatio. Am
plius alcofel est ultima trituratio potest
homini et tamen non tollit uirtutem tutie
et coralorum ꝛ huius medicinarum ocẽla
rum. Amplius secunda ideo Auicena nõ
uidetur naturale quia Auice. vult quod
si diuisio fiat ad partes saluantes formas
siue virtutem siue proportionem paruita
tis quod pars vna non agit et hoc quia in
uenit partem in paruitate sibi similem. ꝑ
tem dico mobilis siue patientis alterius
coniunctam. Sed tu dicas ego dabo om
nes istas partes et non unam tantum.
Amplius dico non est simile de motu lo
cali et motu alterationis. quia licet pars
mobilis localiter continui non possit mo
ueri sine. alia parte continua et hoc dico
de toto loco ad totum locum uel manẽs
continuum uerum quod dico propter flu
xibilis tamen pars alterabilis continua al
teri parti potest alterari non alterata alia

parte. imo sicut successiue fiunt alteratiões
pars ergo una medicine triturate seruans
uirtutẽ sicut qnque homines seruãt pote
rit agere ĩ partẽ corporis humani que fm
ꝓportiõcꝫ sibi co respõdet in paruitate ⁊
alterabit illã sine alia parte sibi cõtinua. ⁊
tunc cũ hoc stat quod quinqꝫ homines
nõ possunt permittere medietatẽ nauis cõ
tinuam alteri medietati nauis. Amplius
tunc nullus homo mũdi sciet triturare qꝛ
nullus scit ptes minimas nõ saluantes for
mam ⁊ saluantes. Amplius tũc omnis tri
turatio medicinarũ esset medico suspecta
qꝛ uel triturares ad ptes minimas in qui
bus nõ saluatꝰ forma. ⁊ hoc non debet fie
ri per primã rationẽ uel saluatꝰ forma in p
tibus ⁊ hoc est suspectũ per secũdem rati
onẽ. Itẽ contra Auicenã. dicamus ꝙ vtu
tes medicinarũ qdã sunt q̃ nõ sequuntꝰ for
mas substantiales earum siue speciales
modos mixtionis. sed modos mixtio
nis generalles sequntur. ut. quecunque
sint sicca terrea sũt exsicatiua cũ stiptico ⁊
sic cũ confortatione quadam quecunque
acuta sũt ignea sunt calefactiua ⁊ diuisia
⁊ in summa sũt omnes virtutes sequẽtes
post elemẽta ⁊ generales modes mixtoñ.
quedam autem sũt uirtutes sequẽtes ter
minatas formas specificas ut uirtus atrac
tiua colere formã scamonee ⁊ formã reu
barbari ⁊ce. ⁊ confortatio cordis crocuꝫ.
Dico igitꝰ quod ultimata terminatiõe nõ
est necessariũ ꝙ deperdatur in re uirtus
comunis uel hgratia. uirtus exsicatiua ĩ
corallo ⁊ antimonio. ratio qꝛ illud in qd
trãsmutatur per pulueriʒationẽ nichilho
minus essicat qꝛ siccitas ⁊ tereitas ẽ comu
nis dispositio utrisque. ⁊ istomodo q̃uis
alcofel corrũpat formã rerũ que alcofollã
tur. tamẽ saluãt uirtutẽ essicatiuã uł leni
tiuam uel aliã que ẽ in re de qua fit et in
quam transmutat. Contra. alcofel. de mar
garitis est determinate confortationis oc
cłi ⁊ alterius confortationis ab alcofel. de
antimonio. et hec est determinata opera
tio. igitur corrupta forma margaritarum
non saluabitur uirtus. illa in alcofel. Di
cendum ad hoc quod confortatio alcofel
de margaritis non est per formam marga
ritarum que in alcofel transit. sed per for
mam in quam est transmutatum alcofel
ad quam preparauit forma margaritaruꝫ
et sic alcofel de margaritis difert spetie
ab alcofel de antimonio. ⁊ diuersimõde cõ
fortant. nam hec per formam margaritaꝝ
et ille per formam antimony. sed per alias
formas acquisitas ad quas ille preparant
Uel posset dici aliter adhuc quod dicimꝰ
de alcofel ut soluatur argumentum supra
factum quod nũquam ars tantum potest
terrere mineralia quod per triturationeꝫ
possit eis tollere formam. et huius signuꝫ
est in auro quod est de mineralibus per
fectis quod ultime reductum ad folia et
postea tritum in mortario ut omnem col
lorem auri perdiderit adhuc est sub for
ma auri substantiali. statim enim cum po
nitur ad ignem cuius est unire homogẽea
recontinuantur partes et apparet aurum
nec est dicendum quod ignis generet no
uam formam auri nam generatio auri non
est circularis cum sit de mixtis perfectis
Id autem quod hoc declarat est licet non
probet. cum minima rerum terrearum ut
mineralia sunt longe minora quam minia
aerearum et ignearum ut sunt medicine
de plantis et de animalibus. et ideo ad mi
nima ualde reducta adhuc tenent formaꝫ
ad que minima si reducentur cinamomuꝫ
non posset saluare formam. Res igitur
minerales ex quibus fiunt alcofel quam
uis uł'te terantur tamen non perdunt for
mam. Sed tu dices pone quod in tritu
ratione qua fit alcofel mineralium sit de
uentum ad illa minima. cum ars triturati
onis adhuc procedat. igitur fiet corpus
illarum medicinarum. Et dicamus qd
nos sumus hic inter. duo. Unum est quod
dicamus quod illud est. ita minimum qd
non potest aliquo ingenio frangi tritura
tione uel diuidi. Et hoc quia nulla duo
corpora uiolẽtia uel macinantia in suis su
perficiebꝰ. sũt ita equalia et applicabilia
ꝙ possint colligere illud minimum. ⁊ com
primere ita ꝙ frangatur. Contra. quia hic
non esset. nisi quia in superficie uiolarum
sunt profunditates in qua immergũtur il

la minimā.ſed nec uiſus nec tactus iudicat
illas profunditates . exemplum in ſuperfi
cie ſpeculi.ergo nec iudicabit de illis mini
mis illorꝫ mineralium.ergo minima ſecū
dum formam rerum aliquarum naturaliū
non ſunt comprehenſibilia ſenſu. Dicēduꝫ
ꝙ hec minima licet effugiant ſenſum ⁊ tac
tum ſecundum ꝙ quantuꝫ.non tamen ſecū
dum ꝙ agens.quia calefaciet et infrigida
bit ⁊ cetera. Aliud inter quod ſumus eſt
ꝙ cum eſt deuentum ad illa minima ſi pro
cedat trituratio corrumpetur uirtus me
dicinarum.Dico ſecundo ꝙ ſi uirtus me
dicinarum ſequeretur formas determina
tas ſecūdum ſpecies medicinarum . ut uir
tus ſolutiua uirtus cōfortatiua ⁊ talis de
terminati modi calefactiua uel infrigida
tiua ⁊ ſuperflua trituratione hec uirtus ꝑ
ditur.⁊ per conſequens operatio.ratio eſt
duplex quam Auicena pōit. Prima ratio
eſt principalis ad hoc.quia per diuiſionem
ſuperfluam poteſt deueniri ſaltim ī aliqui
bus ad quantitates ita paruas ꝙ nō ſalua
tur forma in aliqua partium . et per conſe
quens nec operatio.⁊ omnino licet omnes
illas partes des.uerbigratia.totuꝫ reubar
barum tritum trituratione qua in omni ꝑ
te ē perdita forma reubarbari . nec tamen
operabitur cum nō ſit reubarbarum. Se
cunda ratio quam ponit Auicena ut opīor
non eſt principalis ratio.ſed ad eam deue
nit ex cōſequentia ſermonis.quia eiꝫ dixe
rat ꝙ ſi decem homines mouent nauiꝫ. qn
que non poſſunt eaꝫ mouere.et aliquis di
cit ſaltem quinqꝫ mouebunt medietatem.
Reſpondet Auicena ꝙ quinqꝫ homīes nō
inueniunt nauim diuiſam per medium ſed
continuam. Arguit igitur Auicena ex ſup
poſitione ſi iſtam rationem applicamus ad
triturationem.nam per triturationem ſit
deuentum ad partes quarum quelibet ſal
uat uirtutem ſecūdum proportionem ſue
paruitatis . ſicut quinqꝫ homines ſaluant
uirtutem ſecūdum quātitatem eorū . quia
in quinqꝫ hominibus eſt medium potētie.
que eſt in decem. ⁊ ſupponatur ꝙ una ps
illius medicine detur uel applicetur corpo
ri.ſicut quinqꝫ applicantur naui continue.
tunc illa pars non aget.Et ratio ē iſta.quia
pars continua non poteſt moueri niſi mo
ueatur totum.ſed quinqꝫ homines nō poſ
ſunt mouere totam nauim.ergo nec medie
tatem.quam ſi mouerent.mouerent totam
nauim.Ex his ad cōtraria. Ad primā
dicendū ꝙ illa diuiſio ad minima de qua
Galienus loquitur eſt quedam ſubtiliatio
non autem puluerizatio. Ad ſecundā
dicendum ꝙ Ariſtotiles loquitur quādo
ſecūdum corporis diuiditur uirtus et nō
corrumpitur per diuiſioneꝫ ſicut apparet
ex illa ſua propoſitōe qua uult quod duo
motores mouent duo mobilia .ſi uniātur
mouebunt unitum illud mobile. Ad
tertiam dicendum quod licet des totum
ſimul reubarbarum corruptum per diuiſi
onēm in partes . nihil tamen operabitur.

Ad rationes noſtras. Ad primam di
co quod aduſtio incinerans ultime tollit
uirtutem ſequentem formam. ſi tamen ad
huritur ſiricum.dico quod non debet eſſe
aduſtio incinerans . immo prudenter fieri
debet taliter quod ſiricum ſit puluerizabi
le.et ſit ſiricum ſecundum formam. Et ſic
dico quod nulla medicina habens opera
tionem ſequentem formam debet combu
ri taliter quod perdat formam . ſed ſi uir
tus acquiratur ei per combuſtionem . de
bet comburi . ſicut oportet iſtum et mul
ta.de quibus forſan eſt ſpodium canne.

Ad ſecundam de alcofel iam eſt ſolu
tum. Ad tertiam dicendum quod Di
nus uidetur tenuiſſe iſtam rationem. quia
eam non tetigit.ſed dixi uerba ex quibus
poteſt haberi inſtantie remotio. Apud
eum. Dicit enim quod ſi contritio fiat ad
partes ſaluantes formam . quia cum hoc
eſt cauſa quod non tota perueniat ad locū
ſemper . ideo deſtruitur eius operatio.for
te autem ſi corrumperetur ad locum . poſ
ſet agere in ipſo. Nos auteꝫ dicamus cō
tra Dinum quod illa eſt dubitatio ſiue ſu
ſpitio in omni trituratione . et nullam de
beremus facere. Aliter igitur dicemus
ut diximꝰ ſupra ꝙ illa rō aui. non ē princi
palis. Pricipalr̄.n.Aui.ītendit ꝓbare ꝙ
ultīa trituraꝰ deſtruit opatione medicīe.⁊
h̄ ꝓbat ſolū prima rō. Rō āt ſecunda nō
probat . cuꝫ ꝓſupponat triturationem ſal

ſiare formam et uirtutem in partibus. et
per conſequens non eſſe ultimatam tritu
rationem. ſcilicet ultra quantitatem. in
qua ſaluatur forma. Exit autem illa ratio
a prima. ut diximꝰ. et ideo arguit ex ſup
poſitione. ſcilicet ſuppoſito ꝙ una pars il
lius medicine detur. Probat autem ꝙ nõ
operetur aliquid ſicut nec quinqꝫ homĩes
in nauim mouẽdam. Ad quartum dicen
dum primo ꝙ ſimile eſt de motu locali et
alteratione. et cuꝫ dicitur ꝙ pars alterabi
lis cõtinua poteſt alterari a parte alteran
tis dico quod non poteſt ſaltem ita ultime
ſiue perfecte alterare. ſicut alteratio a toto
alterãte. hoc probatur. quia ſi ſint duo cor
pora equalis quãtitatis quorum unum ſit
altero groſſius. actio groſſioris ẽ maior. ut
Auerois ſecũdo celi. comẽto quarto. cum
igitur quelibet pars alterabilis ſit groſſi
or quãdo alterabile ẽ cõtinuꝫ ꝗ quelibet
pars proportionalis alterãtis diuiſi actu ĩ
partes. quia quelibet pars alterabilis con
tinui cum ſit ſub actu totius eſt totum. et
reſiſtit per rationem totius. nõ poterit ꝑs
diuiſa medicine alterare partem membri
totius continuam. eo ꝙ totum membrum
eſt alterabile adequatum toti medicine al
teranti. ⁊ ideo licet. ʒ. i. piperis calefaciat
ſtomacum totum ut ſuuꝫ mobile alterabi
le. tamẽ quinta pars. ʒ. nõ poterit caleface
re quintam partem ſtomaci tam perfecte
fuiſſet alterata a tota medicina alterãte to
tum. exemplum humidi eſt quia unuꝫ ma
gnum uas aque calide plus calefaciet ma
num tuam per horam ꝗ paruum uas eiuſ
dem aque calide. ⁊ hoc eſt quia tota aqua
magni uaſis reſiſtit tibi tangenti eam. licet
tangas partem. ⁊ ſic tota aqua parui uaſis
ſed aque maioris uaſis eſt maior uirtus ꝗ
aque minoris uaſis. Alias dicẽdum ꝙ hec
ratio uerificatur ĩ medicinis quarum ope
ratio completur cum motu locali. ſicut eſt
medicina ſolutiua. Si igitur. ʒ. i. reubarba
ri mouet coleram tãtam que eſt a ſanguĩe
ſeparata. nõ ſequitur ꝙ centeſima pars. ʒ.
euacuet cẽteſimam parteꝫ colere. quia hoc
fit cum motu locali. quia oportet extrahe
re centeſimam partem colere a tota colera
quãuis hoc non fiat ſine motu alteratiõis

predio. et hoc intellexit gloſa cum dixit.
Hoc dicit propter materiam ad quam mo
uẽdam datur medicina. ergo exiſtentibus
multis fruſtris colere hincinde per uenas
ſtãtibus uel alibi data. doſis reubarbari
ſufficienti mouebitur alteratiue ⁊ poſt lo
caliter. ſed dare unam partem doſis nõ po
terit fieri eductio partis oneris. quia non
poterit ſeparari ab alia parte colere conti
nua. ſicut nec pars nauis ⁊ cetera. ⁊ ad hũc
intellectũ uadit quod ſequitur de gloſa.

Ad quintam dico ꝙ nullus ſit tritare
niſi eſtimabiliter ⁊ experimẽtaliter. Ad
ſextam dico ꝙ non omnis trituratio eſt ſu
ſpecta. Sed debes triturare ſic ꝙ ſaluetur
forma. et debes dare totam medicinam tri
turatam in ſua doſi. ſed ſuppoſito ꝙ des ꝑ
tem non agit. licet et cetera. totum eſt eui
dens quod dicit Dinus de trituratione
Judicia uero aduſtionis. Hic dat iudicia
medicinarum ex aduſtiõe. ⁊ primo iudicia
generalia. ſecũda ſpecialia. ſecunda ibi. me
dicina uero. Conſiderãdum aduſtio eſt de
coctio ſiue exarſio facta a calido ſicco ex
triſeco. ĩ hoc ñ differt ab elixatiõe ⁊ putre
factione. niſi ꝙ non fit tanta combuſtio. et
hic ſumitur combuſtio communiter ad utrũ
qꝫ. Conſiderãdum tertio ꝙ res quedam
immediate comburitur ſuper igne. ut cor
nu cerui. quia eſt ſoliduꝫ obſiſtens. nec cu
ramus ſi de eo aliquid perditur. Quedam
mediante graticula. ut reubarbarum mi
rabolani et huiuſmodi. ⁊ hoc ne quantitaſ
eorum perdatur. et quia combuſtioni non
ſic obſtant quedam uirtute corporis cum
eis coniuncti. ut metalla. ſcilicet aurum.
plumbum et cetera comburẽtur miſcẽdo
ſulfur ut docet. xxviij. libro Azarami. lꝫ
plumbum purum ſcilicet ſolum poſſit cal
cinari ut muſaiss. cauſa eiꝰ quod dicit eſt
quia motus eſt de cõtrario in contrarium
et cetera. Medicina uero. Dubitatur qua
re Meſue de conſolatione medicinarum
ponit ſolum tres cauſas propter quas aſſa
tur medicina. ſcilicet ut uigoretur opera
tio ſicut ſglla. ſiue ut debiliteẽ uel tollaẽ.
ut pſiliũ. uł una repmaẽ ⁊ alia augeaẽ ſicut
mirabolani. Dicendum ꝙ ſermo Meſue
eſt proprior medicinis ſolutiuis. Hic au

tem ſermo Auicene eſt generalis ad om
nes medicinas . nam aduſtio fit uel gratia
uirtutis tollende . uel acquirende. uel me
liorande . ⁊ ſic ſunt tres cauſe per quas fit
aduſtio uel gratia ſubſtātie ſubtiliande uł
pꝛeparande triturationi . ⁊ ſic ſunt due.
Cauſe ablutiōis. Hic dat indicia ſʒ diſpo
ſitionem que aduenit ex ablutione. ⁊ prio
in generali. ſecūdo in ſpeciali. ſecūda ibi. et
ſunt. Hic ponit tres cauſas pꝛopter quas
fit ablutio. ⁊ per cūſequēs tres modos di
ſpoſitionuʒ. ⁊ ſic tria iudicia. Conſiderādū
ꝙ ablutio eſt infuſio. ⁊ nutritio dicit̄ ablu
tio quādo res in aliquo liquore lauantur.
⁊ liquoꝛ pꝛoyciatur ſicut lauātur radices
ſoꝛdide. ⁊ hic ē finis eius unus uel ꝙ remo
ueat̄ eius pars aliqua ⁊ cetera . ut lauatur
lapis laʒuli et armenus. Infuſio eſt quādo
aliqua res liquoꝛe geſcit. et tūc uel liquoꝛ
pꝛoycitur ſicut facimus quieſcere ceruſaʒ
⁊ calcem. ut penetretur ab aqua . ⁊ pꝛoyci
mus aquam. et iſta infuſio nihil aliud ē ꝙ̄
lotio. ut dicamꝰ ꝙ lotio ſit quodammodo
non permittēdo quieſcere. ⁊ hoc ē ſʒ ꝙ ui
des de neceſſitate actionis aque ad partes
rei lote. Aliquando fit infuſio . et accipit̄
liquoꝛ. ⁊ nō accipitur res que infunditur .
ſicut accipimꝰ infuſionem reubarbari ⁊ ce
tera. ⁊ talis infuſio non cadit hic. ſed ē de
capitulo cōpoſitionis medicinarū. iſto eiʒ
modo ſirupi fiunt. Nutritio uero eſt quā
do res ī humido aqueo pōitur uel aliquo.
⁊ ſimul cum illo imbibitur. et totū hoc ac
cipitur ſicut tutiā in ſucco maioꝛane ut do
cet muſaias. Secūdo conſiderādum ꝙ in
fuſio uel lotio uel nutritio fit quādoqʒ in
aqua ſimplici. quādoqʒ in ſuccis ut maio
rane ⁊ rute uel alijs liquoꝛibus . ut aloem
in aqua ſpecierum alefangine uel aqua ma
ſticis . et hoc eſt ſecūdum ꝙ rei infuſe uir
tutem uolumꝰ acquirere. aut eiꝰ malitiam
rectificare. quod totum lege a meſue. Du
bitatur quid facit infuſio ad triturationē.
Dicendum pꝛimo ꝙ partes groſſe melius
ſeparātur a paruis. quādo in aqua reſidet.
⁊ tunc illas groſſas per ſe accipimus. et ꝑ
ſe terimus. ⁊ illas ſubtiles per ſe . Secun
do. ꝙ illa infuſio facit eas non ſic duras. ⁊
ſm̄ hoc magis partipiles ſiue diuiſibiles.
Tertio infrigidando illas parteſ pꝛohibet
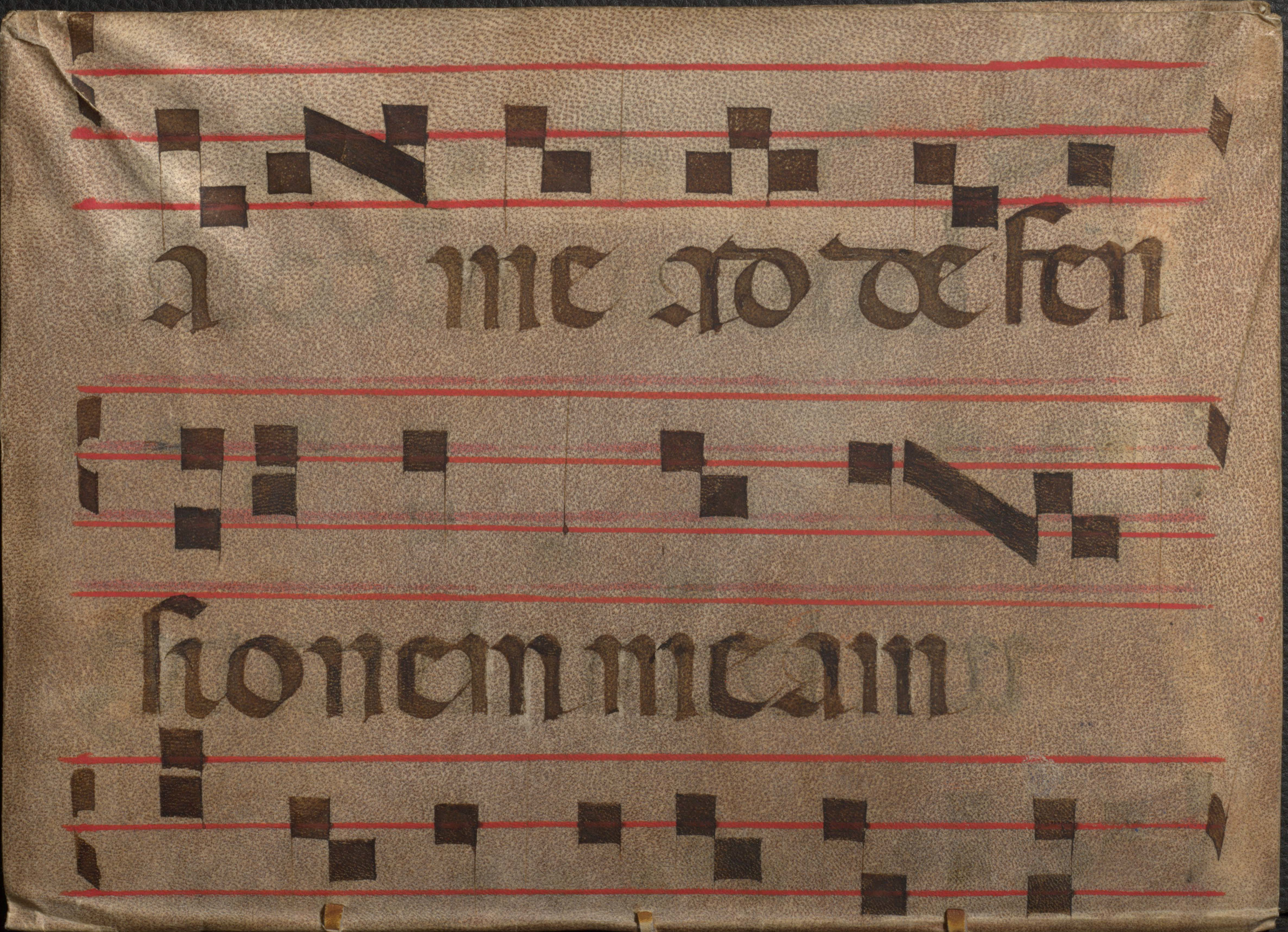
eas inflamari inflamatione que medicīas
coꝛꝛumpit quando trituratur . de quo ſu
pꝛaet cetera. Contra quia tutiam inflama
mus et imbibimus eam aqua fen. Solu
tio aliud eſt eam totam inflamare ea exiſtē
te coniuncta . et aliud eſt eam puluerizatā
iſta tertia non mihi placet ſʒ due pꝛime.
Congelationis. Conſiderandū quod cōge
lamus unguenta et cetera. cōgelamus mu
cillagines . ideſt infrigidamus in aqua un
de ingroſſatur . et ſubtilitas earum tolli
tur ad mitigandum caliditatem et aridita
tem lingue. in febꝛibus congelamus ciba
ria et facimus ſalcias . dixit. ſi eſt frigide
ſubſtantie ideſt complexiōis. quia conge
latio ideſt inſpiſſatio calide medicine ad
dere poſſet in calefactione ut balſami īſpiſ
ſatio. unde plus moꝛatur. Uicinitatis. Con
ſiderādum ꝙ uicinitas eſt duplex. quedaʒ
loci generationis. ut quando due plante ī
eadem fouea naſcūtur. una enim aliaʒ per
mutat. quia permutant aerem ⁊ terram. ſi
cut ſi ellꝰ naſcatur iuxta arboꝛem fructife
ram . dicitur ꝙ fructus arboꝛis fit ſoluēs
ut meſue capitulo de elleboꝛo. Alia eſt lo
ci conſeruationis ut patet. Et aliena. ideſt
fac diſtare ab inuicem ⁊ cetera. Aliter eti
am ſecūdum Dinum. Aliena. ideſt humidi
tas et ſiccitas. Judicia uero. Hic dat iudi
cia que medicinis accidunt ſecundum di
ſpoſitionem acquiſitam per permixtionē.
et primo pꝛemittit has diſpoſitiones quas
medicine ex permixtione cōſequntur. Se
cundo exemplis declarat. ſecunda ibi. Ex
plum pꝛimi. Conſiderāpum dicunt hic in
hac materia concilia et Di. quod neceſſitas
compoſitionis medicinarum eſt ex parte
rei naturalis . ut complexio diuerſa in ho
minibus. Secundo re non naturali . ut ae
ris eſtate uel hieme ⁊ cetera. Tertio rei cō
tra naturam quando componūtur. Quar
to ex parte medicine ipſius. ⁊ hoc uel ratio
ne compoſitionis uel coniunctionis . ſicut
mel in confectionibꝰ magnis. et cerā in un
guentis. uel ratione uirtutis. et hoc uel ut
augeatur uel coꝛꝛumpatur uel rectificetur
et de hac compoſitione medicinarum hic
loquitur . quia ex hoc una ſimplex medi
cina uirtutem acquirit uel perdit. De cō
plexione autem medicinarum quātuʒ ad

alias ītentiones expectat loqui ad quītuȝ librū. Exemplū. Hoc habet tres ꝑtes ꝛce. Prima habet quinqȝ. sicut quinqȝ ponit exempla. Considerādū circa primū exēplū ꝙ si turbit uis nō fortiter nec ad distantia loca opari oon expedit ponere. ȝȝ. unde ī pillulis aureis mesue ſm cōem descriptionem non ponitur. ȝȝ. Circa tertiū cōsidera reubarbarū nō ponitur solutiuū ab Auic. ꝛ ita erat forsā suo tēpore sicut de eo dicit Auēzoar libro primo. tractatu. 2i. secūdo capitulo. Sufficiētia quidā istorum qnqȝ modorum cōfortationis uirtutis medicine est ꝙ uirtꝰ medicine confortaꝝ. ut dando sibi uirtutem. ꝛ hoc tribꝰ modis. aut adiuuantē ꝓprietate qualitatis. ȝȝ. turbit. aut adiuuātē qualitate comuni subtiliatiua sicut piper epithimo. aut per eādem uirtutem a catia reubarbarū. ꝛ sic soluto solutiuo. aut appropriādo ad locū. et hoc dupliciter. uel portādo uel tenēdo ꝛce. Ille artem. aut quasi contraryꝰ. quia stipticū ꝛ lenitiuum inquātum solutiuū non est cōtrarium. Unde tertio de simplici medicis. capitulo septimo dicit ꝙ stipticum nō est cōtrarium solutiuo. est ergo quasi contrariū quia ex parte quadam contrariū. ꝛ ex ꝑte quadam non contrariū.

Edicinarū. vult loqui de cōseruatione et collectione medicine. et in hoc dat iudicia de medicinis que medicine iudicia consequnꝝ ex hoc. et primo distinguit medicinas ſm ea a quibꝰ sumunꝝ. secūdo exequitur. secūda ibi. Earū. Causa primi dicti est. quia medicias sumimus proprie a mixtis. non auteȝ ab elemētis. cum nō sint contraria. ꝛ cum sint talia in actu. ꝛ si sumūtur ab eis reducuntur ad mineralia. ut cauteriū ab igne. mixta auteȝ sunt uł inanimata anima uegetatiua uł sensitiua. Earuȝ. primo docet colligere idest accipere medicinas de mineris. secūdo de plantis. tertio de animalibus. secunda ibi. carum. tertia ibi illas. Considerandum ꝙ non docet cōseruationem ipsarū. quia sunt bene cōseruabiles. colligere autem docet ex loco ꝛ ligno ꝛce. Earum. Primo ostendit que sunt que colligimus de plātis. secundo prosequitur de eis. secūda ibi. Folia autem. Considerādum ꝙ generaliter est uerum. non tamen ꝙ de qualibet planta omnia accipiamus. sed de quadam, folia ut scolopēdria. de quadam radices ut fen. ꝛce. Considerādum ꝙ per gummas ītelligimus succum oleum. fungum ꝛ agaricuȝ ꝛce. Folia autem. habet partes sex ꝛ cete. Considerādum ꝙ uerificatur quando uolumus folia conseruare. quia tūc habet eē perfectum. uerificatur etiam ī regulari collectione. coacti tamē quādoqȝ festinamus ut quādo uolumus succū arnoglosse semperuiue ꝛce. ad infrigidādum. Sed seminaratio quia sunt completa. ꝛ bene cōseruantur. tamē propter speciales causas ante colligimus ꝙ̄ maturētur sicut ordeum immaturum ad faciendū samech ordei. ut Simon ianuēsis. Et radices. scilicet tēpore autumni. ideo quia tūc uirtus est completa uel reuersa ad radicem. nō nutriens folia et parum repressa intꝰ in frigore non exalata sicut ī estate. nec sopita sicut ī hieme. nec depressa ad puluerizādum sicut in uere. tamen ī omni tempore eas colligimꝰ Flores ꝛce. patet. Illud uero quod sumitur totū. Docet colligere totam plantam. ꝛ primo docet hāc collectionem per dispositionē aeris ꝛ loci. Tertio ex causa eorum que dicit est nota. dicit. Sed plurimum. quia quedam scilicet siluestria fortiora ut uinum ex uite domestica ꝛce. Hic Dinus dicit de collectione catapucie sursum ꝛ deorsum ꝛce. quod apud nos ē famosum de quodam ligno dicto aliformus. Sumē ꝛce. Illas uero ꝛ cetera.

Laus deo.

Explicit subtile scriptum Gentilis de Fulgineo super secundo cañ. Auicene diligēter emēdatum. ꝛ impressum impensa Jeronimi de durantibus.

a me ad defen
sionem meam